

Erkko-lukion opetussuunnitelma LOPS 2021

Nimi	Erkko-lukion opetussuunnitelma LOPS 2021
Tiivistelmä	Orimattilan kaupungin Erkko-lukion opetussuunnitelma 1.8.2021 alkaen.
Kunta	Orimattila
Koulu	Erkko-lukio
Hyväksymispäivämäärä	15.6.2021
Julkaistu	11.12.2024

SISÄLTÖ

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö.	1
1.1. Opetussuunnitelman laatiminen.	1
1.2. Opetussuunnitelman sisältö.	2
2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta.	4
2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä.	6
2.2. Arvoperusta.	7
3. Opetuksen toteuttaminen.	9
3.1. Opintojen rakenne.	9
3.2. Oppimiskäsitys.	11
3.3. Opiskeluympäristöt ja -menetelmät.	11
3.4. Toimintakulttuuri.	13
3.4.1. Suoritusohjeet.	15
3.4.2. Järjestyssäännöt.	19
3.4.3. Hyvinvointisuunnitelma.	21
3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö.	23
3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys.	24
4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen.	30
4.1. Ohjaus.	30
4.1.1. Ohjaussuunnitelma.	32
4.2. Erityisopetus ja muu oppimisen tuki.	36
4.3. Opiskeluhoolto.	37
4.3.1. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma ja paikallisesti päätettävät asiat.	38
4.3.2. Orimattilan esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen opiskeluhooltosuunnitelma 2023-2025 (1.8.2023 alkaen).	41
Arvio opiskeluhooltopalveluiden kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluista.	46
Koulu yhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi.	48
Toimenpiteet tukitoimien järjestämiseksi yksilökohtaisessa opiskeluhoollon.	56
Yhteistyö oppilaiden, perheiden, koulussa työskentelevien ja muiden hyvinvointia tukevien toimijoiden kanssa.	65
Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma.	73
Lähteet.	81
4.4. Kurinpito.	83

4.4.1. Kurinpitokeinojen käyttämistä ja menettelyjä koskevan suunnitelman sisältö.	84
4.4.2. Suunnitelma.	85
4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä.	86
5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi.	90
5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa.	90
5.2. Opintojakson arviointi.	91
5.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät.	92
5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot.	92
5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi.	93
5.2.4. Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa.	93
5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen.	93
5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi.	95
5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi.	95
5.4. Lukion oppimäärän suoritus.	96
5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus.	97
5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot.	98
5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat.	100
6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt.	101
6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet.	101
6.2. Laaja-alainen osaaminen.	102
7. Oppiaineet.	106
7.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI).	106
7.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1).	107
Tekstejä ja vuorovaikutusta, 8 op (ÄI01ÄI02ÄI03ÄI04GE01).	109
Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI05).	109
Kirjoittaminen 1, 1 op (ÄI06).	111
Vuorovaikutus 2, 1 op (ÄI07).	112
Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI08).	113
Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄI09).	114
Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄI10).	115
Tekstien tulkinta, 2 op (ÄI11).	116
Abikertaus, 2 op (ÄI12).	117
Kielenhuolto, 2 op (ÄI13).	118
Draamaa ja itseilmaisua, 2 op (ÄI14).	118
Luova kirjoittaminen, 2 op (ÄI15).	119

7.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6).	120
Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S201).	123
Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (S202).	123
Vuorovaikutus 1, 1 op (S203).	124
Kirjallisuus 1, 2 op (S204).	125
Tekstien tulkinta 1, 2 op (S205).	126
Kirjoittaminen 1, 1 op (S206).	126
Vuorovaikutus 2, 1 op (S207).	127
Kirjallisuus 2, 2 op (S208).	128
Vuorovaikutus 3, 2 op (S209).	128
Kirjoittaminen 2, 2 op (S210).	129
Tekstin tulkinta 2, 2 op (S211).	130
Kohti ylioppilaskirjoituksia, 4 op (S212-13).	131
7.2. Biologia (BI).	131
Elämä ja evoluutio, 2 op (BI01).	134
Luonnontiede 2, 2 op (KE02BI02).	135
Luonnontiede 3, 2 op (FY02BI03).	135
Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI04).	135
Ihmisen biologia, 2 op (BI05).	136
Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI06).	138
Valmistaudu yo-kokeeseen, 1 op (BI07).	139
Ihmisen biologinen ja psyykinen elämänkaari, 2 op (BI08).	140
Luonnontieteen kenttätöitä, 2 op (BI09).	140
Retkeily ja luonnontuntemus, 2 op (BI10).	140
Kemian ja biologian laboratoriotöitä, 2 op (KE07).	140
7.3. Elämänkatsomustieto (ET).	140
Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET01).	143
Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET02).	143
Kulttuurit, 2 op (ET03).	144
Katsomukset, 2 op (ET04).	145
Uskonnot ja uskonottomuus, 2 op (ET05).	146
Tulevaisuus, 2 op (ET06).	146
7.4. Filosofia (FI).	147
Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI01).	149
Yhteiskunta, eettisyys ja vaikuttaminen, 6 op (ENA04YH01FI02).	150
Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI03).	151
Totuus, 2 op (FI04).	152
Valmistaudu yo-kokeeseen, 1 op (FI05).	152

7.5. Fysiikka (FY).	153
Luonnontiede 1, 2 op (KE01FY01).	155
Luonnontiede 3, 2 op (FY02BI03).	155
Energia ja lämpö, 2 op (FY03).	155
Voima ja liike, 2 op (FY04).	156
Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY05).	157
Sähkö, 2 op (FY06).	158
Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY07).	159
Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY08).	160
Fysiikan kertaus, 2 op (FY09).	161
Fysikaalisia mittauksia, 2 op (FY10).	162
7.6. Maantiede (GE).	163
Tekstejä ja vuorovaikutusta, 8 op (ÄI01ÄI02ÄI03ÄI04GE01).	165
Sininen planeetta, 2 op (GE02).	165
Yhteinen maailma, 2 op (GE03).	167
Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE04).	168
Valmistaudu yo-kokeeseen, 1 op (GE05).	169
Luonnontieteen kenttätöitä, 2 op (BI09).	170
7.7. Historia (HI).	170
Ympäristön ja uskontojen vaikutus historiassa, 4 op (HI01UE01).	173
Kansainväliset suhteet, 2 op (HI02).	173
Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI03).	174
Euroopplainen ihminen, 2 op (HI04).	175
Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI05).	177
Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI06).	178
Valmistaudu yo-kokeeseen, 1 op (HI07).	179
7.8. Kemia (KE).	180
Luonnontiede 1, 2 op (KE01FY01).	182
Luonnontiede 2, 2 op (KE02BI02).	182
Molekyylit ja mallit, 2 op (KE03).	182
Kemiallinen reaktio, 2 op (KE04).	183
Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE05).	184
Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE06).	185
Kemian ja biologian laboratoriotöitä, 2 op (KE07).	186
Kemian kertaus, 1 op (KE08).	187
Luonnontieteen kenttätöitä, 2 op (BI09).	187
Retkeily ja luonnontuntemus, 2 op (BI10).	187
7.9. Uskonto (KT).	187

7.9.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1).	189
Ympäristön ja uskontojen vaikutus historiassa, 4 op (HI01UE01).	189
Mailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE02).	190
Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE03).	191
Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE04).	192
Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE05).	193
Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE06).	194
Valmistaudu yo-kokeeseen, 1 op (UE07).	195
7.9.2. Ortodoksinen uskonto (KT2).	195
Uskonto ilmiönä -juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäjillä, 2 op (UO01).	195
Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO02).	196
Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO03).	197
Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO04).	197
Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO05).	198
Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO06).	199
7.10. Kuvataide (KU).	199
Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU01).	202
Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU02).	203
Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU03).	204
Taiteen monet maailmat, 2 op (KU04).	205
Avoin ateljee, 2 op (KU05).	207
7.11. Lukiodiplomit (LD).	207
Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2).	208
Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4).	209
Median lukiodiplomi, 2 op (MELD5).	209
Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6).	210
Tanssin lukiodiplomi, 2 op (TALD7).	210
7.12. Liikunta (LI).	211
Terveys ja liikunta, 4 op (LI01TE01).	212
Aktiivinen elämä, 2 op (LI02).	213
Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI03).	213
Yhdessä liikkuen, 2 op (LI04).	214
Virkisty liikunnasta, 2 op (LI05).	214
Kuntoliikunta, 2 op (LI06).	215
Vanhat tanssit, 2 op (LI07).	215
Aktiivinen urheilija, 2 op (LI08).	215
Urheiluopisto, 2 op (LI09).	216

Kuntosali- ja kehonhuolto, 2 op (LI10).	216
Retkeily ja luonnontuntemus, 2 op (BI10).	217
7.13. Matematiikka (MA).	217
7.13.1. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY).	219
Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY01).	219
7.13.2. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA).	220
Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA02).	220
Geometria, 2 op (MAA03).	221
Vektorit ja Analyyttinen geometria, 3 op (MAA04).	222
Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA05).	223
Derivaatta, 3 op (MAA06).	224
Integraalilaskenta, 2 op (MAA07).	225
Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA08).	226
Talousmatematiikka, 1 op (MAA09).	227
3D-geometria, 2 op (MAA10).	227
Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11).	228
Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12).	229
Pitkän matematiikan kertaus, 2 op (MAA13).	230
7.13.3. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB).	231
Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB02).	231
Geometria, 2 op (MAB03).	232
Matemaattisia malleja, 2 op (MAB04).	232
Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB05).	233
Taloustaidot, 4 op (MAB06MAB07YH02).	234
Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB08).	234
Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB09).	235
Lyhyen matematiikan kertaus, 2 op (MAB10).	236
7.14. Musiikki (MU).	236
Hyvinvointi ja oppiminen, 6 op (PS01OP01MU01).	239
Syke – soiva ilmaisu, 2 op (MU02).	239
Genre – globaali uteliaisuus, 2 op (MU03).	239
Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU04).	240
Bändisoitto, 2 op (MU05).	240
Musiikkia koulun juhliin, 2 op (MU06).	241
7.15. Opinto-ohjaus (OP).	241
Hyvinvointi ja oppiminen, 6 op (PS01OP01MU01).	243
Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 4 op (ENA06OP02).	243
Tutortoiminta, 2 op (OP03).	243

7.16. Psykologia (PS).	244
Hyvinvointi ja oppiminen, 6 op (PS01OP01MU01).	246
Kehittyvä ihminen, 2 op (PS02).	246
Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS03).	247
Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS04).	249
Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS05).	250
Sosiaalipsykologia, 2 op (PS06).	252
Ihmissuhteiden psykologiaa, 2 op (PS07).	253
Valmistaudu yo-kokeeseen, 1 op (PS08).	253
Ihmisen biologinen ja psyykinen elämänkaari, 2 op (BI08).	254
7.17. Terveystieto (TE).	254
Terveys ja liikunta, 4 op (LI01TE01).	256
Terveys ja ympäristö, 2 op (TE02).	256
Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE03).	257
Terveystiedon yo-valmennus, 1 op (TE04).	258
7.18. Ruotsi (TKRU).	258
7.18.1. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1).	262
Peruskoulusta lukioon, 2 op (RUB10).	262
Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 2 op (ENA01RUB11).	263
Englantia globaalisti ja ruotsia arjessa, 6 op (ENA02RUB12). . .	263
Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13).	263
Ympäristömme, 2 op (RUB14).	264
Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15).	264
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16).	265
Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17).	266
Pohjoismaat, 2 op (RUB18).	267
Kertausta abiturienteille, 2 op (RUB19).	268
7.19. Temaattiset opinnot (TO).	268
Osaaminen arjessa, 2 op (TO01).	268
Matkalla maailmalla, 2 op (TO02).	269
Musikaali, 2 op (TO03).	270
7.20. Vieraat kielet (VK).	270
7.20.1. Vieraat kielet, englantia, A-oppimäärä (VKENA1).	275
Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 2 op (ENA01RUB11).	275
Englantia globaalisti ja ruotsia arjessa, 6 op (ENA02RUB12). . .	275
Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA03).	275

Yhteiskunta, eettisyys ja vaikuttaminen, 6 op (ENA04YH01FI02).	276
Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA05).	276
Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 4 op (ENA06OP02).	277
Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA07).	277
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA08).	278
Media, 2 op (ENA09).	279
Kertausta abiturienteille, 2 op (ENA10).	279
Kirjoita sujuvasti englanniksi, 2 op (ENA11).	280
Peruskoulusta lukioon, 2 op (ENA12).	280
7.20.2. Vieraat kielet, ranska, B2-oppimäärä (RAB2).	281
Koulu ja harrastukset, 2 op (RAB21).	281
Ranska maailmalla, 2 op (RAB22).	281
Hyvinvointi ja terveys, 2 op (RAB23).	282
Kulttuuri, 2 op (RAB24).	282
Opiskelu ja työelämä, 2 op (RAB25).	282
Media, 2 op (RAB26).	283
Kestävä elämäntapa, 2 op (RAB27).	283
Kansainvälisyystaidot, 2 op (RAB28).	283
7.20.3. Vieraat kielet, saksa, B2-oppimäärä (SAB2).	284
Koulu ja harrastukset, 2 op (SAB21).	284
Saksa maailmalla, 2 op (SAB22).	284
Hyvinvointi ja terveys, 2 op (SAB23).	285
Kulttuuri, 2 op (SAB24).	285
Opiskelu ja työelämä, 2 op (SAB25).	286
Media, 2 op (SAB26).	286
Kestävä elämäntapa, 2 op (SAB27).	286
Kansainvälisyystaidot, 2 op (SAB28).	287
7.20.4. Vieraat kielet, venäjä, B2-oppimäärä (VEB2).	287
Koulu ja harrastukset, 2 op (VEB21).	287
Venäjä maailmalla, 2 op (VEB22).	288
Hyvinvointi ja terveys, 2 op (VEB23).	288
Kulttuuri, 2 op (VEB24).	288
Opiskelu ja työelämä, 2 op (VEB25).	289
Media, 2 op (VEB26).	289
Kestävä elämäntapa, 2 op (VEB27).	290
Kansainvälisyystaidot, 2 op (VEB28).	290
7.20.5. Vieraat kielet, espanja, B3-oppimäärä (EAB3).	290

Tutustutaan toisiimme ja espanjan kieleen, 2 op (EAB31).	291
Matkustellaan ja asioidaan espanjan kielellä, 2 op (EAB32).	291
Minä, lähiympäristöni ja vapaa-aikani, 2 op (EAB33).	291
Espanjan kieli ja kulttuuri maailmalla, 2 op (EAB34).	292
Hyvinvointi tänään ja tulevaisuudessa, 2 op (EAB35).	292
Kulttuuri, 2 op (EAB36).	293
Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (EAB37).	293
Yhteinen maapallomme, 2 op (EAB38).	293
7.20.6. Vieraat kielet, ranska, B3-oppimäärä (RAB3).	294
Ranskan kielen alkeet, 2 op (RAB31).	294
Asioidaan ranskaksi, 2 op (RAB32).	295
Koulu ja harrastukset, 2 op (RAB33).	295
Media, 2 op (RAB38).	296
Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (RAB37).	297
Ranskan kieli maailmalla, 2 op (RAB34).	297
Hyvinvointi ja terveys, 2 op (RAB35).	298
Kulttuuri, 2 op (RAB36).	298
7.20.7. Vieraat kielet, saksa, B3-oppimäärä (SAB3).	299
Tutustutaan toisiimme ja saksan kieleen, 2 op (SAB31).	299
Matkustellaan ja asioidaan saksan kielellä, 2 op (SAB32).	300
Minä, lähiympäristöni ja vapaa-aikani, 2 op (SAB33).	300
Saksan kieli ja kulttuuri maailmalla, 2 op (SAB34).	301
Hyvinvointi tänään ja tulevaisuudessa, 2 op (SAB35).	301
Kulttuuri, 2 op (SAB36).	301
Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (SAB37).	302
Yhteinen maapallomme, 2 op (SAB38).	302
7.20.8. Vieraat kielet,venäjä, B3-oppimäärä (VEB3).	302
Venäjänsä kielen alkeet, 2 op (VEB31).	303
Kotona ja kaupungilla, 2 op (VEB32).	304
Elämän tärkeitä asioita, 2 op (VEB33).	304
Monenlaista elämää, 2 op (VEB34).	305
Hyvinvointi ja terveys, 2 op (VEB35).	305
Kulttuuri, 2 op (VEB36).	306
Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (VEB37).	307
Media, 2 op (VEB38).	307
7.21. Yhteiskuntaoppi (YH).	308
Yhteiskunta, eettisyys ja vaikuttaminen, 6 op (ENA04YH01FI02).	310
Taloustieto, 2 op (YH02).	310

Taloustaidot, 4 op (MAB06MAB07YH02).	311
Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH03).	312
Lakitieto, 2 op (YH04).	313
Valmistaudu yo-kokeeseen, 1 op (YH05).	314
7.22. Robo-media (RMV).	314
Digitaalinen kansalainen, 2 op (RMV01).	315
Tietotekniikan perusteet, 2 op (RMV02).	315
Robotiikan alkeet, 2 op (RMV03).	316
Valokuvaus, 2 op (RMV04).	316
Videokuvaus, 2 op (RMV05).	317
Somen sisällöntuotanto, 2 op (RMV06).	318
Elokuvaelämyksiä, 2 op (RMV07).	318
Arduino, 2 op (RMV08).	319
Ohjelmointi 1, 2 op (RMV09).	320
AI - tekoälyn perusteet, 2 op (RMV10).	320
Ohjelmointi 2, 2 op (RMV11).	320
VEX EDR, 2 op (RMV12).	321
Robo-median itsenäinen työskentely ja projektit, 2 op (RMV13).	321
7.23. Urheilu (URV).	322
Valmennusoppi 1, 2 op (URV01).	323
Valmennusoppi 2, 2 op (URV02).	324
Urheiluvalmennus 1, 2 op (URV03).	324
Urheiluvalmennus 2, 2 op (URV04).	325
Urheiluvalmennus 3, 2 op (URV05).	325
Urheiluvalmennus 4, 2 op (URV06).	325
Urheiluvalmennus 5, 2 op (URV07).	326
Urheiluvalmennus 6, 2 op (URV08).	326
Urheiluvalmennus 7, 2 op (URV09).	326
Urheiluvalmennus 8, 2 op (URV10).	327
7.24. Liiketoiminta ja yrittäjyys (LYV).	327
Yrittäjyysosaaminen, 2 op (LYV01).	328
Oman talouden hallinta, 2 op (LYV02).	328
Työelämäosaaminen, 2 op (LYV03).	329
Vuosi yrittäjänä, 2 op (LYV04).	330
7.25. Muut opinnot (MUU).	330
Järjestyksenvalvonnan perusteet, 2 op (MUU01).	330
Opiskelijakuntatoiminta, 2 op (MUU02).	330
Muut / muualla suoritettut opintojaksot, 2 op (MUU03).	331

7.26. Integraatio-opintojaksot.	331
Ihmisen biologinen ja psyykkinen elämänkaari, 2 op (BI08).	331
Luonnontieteen kenttätöitä, 2 op (BI09).	332
Retkeily ja luonnontuntemus, 2 op (BI10).	333
Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 2 op (ENA01RUB11).	334
Englantia globaalisti ja ruotsia arjessa, 6 op (ENA02RUB12).	336
Yhteiskunta, eettisyys ja vaikuttaminen, 6 op (ENA04YH01FI02).	337
Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 4 op (ENA06OP02).	339
Luonnontiede 3, 2 op (FY02BI03).	340
Ympäristön ja uskontojen vaikutus historiassa, 4 op (HI01UE01).	342
Luonnontiede 1, 2 op (KE01FY01).	344
Luonnontiede 2, 2 op (KE02BI02).	345
Kemian ja biologian laboratoriotöitä, 2 op (KE07).	347
Terveys ja liikunta, 4 op (LI01TE01).	348
Taloustaidot, 4 op (MAB06MAB07YH02).	349
Hyvinvointi ja oppiminen, 6 op (PS01OP01MU01).	351
Tekstejä ja vuorovaikutusta, 8 op (ÄI01ÄI02ÄI03ÄI04GE01).	353
8. Liitteet.	357
8.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta.	357
8.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko.	357
8.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	364
8.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	364
8.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	370
8.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	370
8.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	375
8.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	376
8.6. Erkkö-lukion tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma.	381
8.7. Työelämäyhteydet Erkkö-lukiossa.	398
8.8. Yrittäjyyskasvatussuunnitelma.	399
8.9. Toimenpideohjelma kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi.	399
8.10. Koulun toiminnan jatkuva arviointi ja kehittäminen.	407

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö

1.1. Opetussuunnitelman laatiminen

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmän osia ovat

- lukiolaki (714/2018)
- valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta (810/2018)
- Opetushallituksen määräys lukion opetussuunnitelman perusteista
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma
- vuosittain laadittava opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma.

Kaikki nuorten lukiokoulutuksen järjestäjät laativat paikallisen opetussuunnitelman näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, jollei opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä järjestämisluvasta muuta johdu. Jos lukiokoulutuksen järjestämislupaan liittyy erityinen koulutustehtävä, siihen liittyvät määräykset otetaan huomioon opetussuunnitelmaa laadittaessa. Lukiokoulutus on kokonaisuus, jossa eri toimintojen tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi lukion opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita, keskeisiä sisältöjä ja opiskelijan oppimisen arviointia koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Tekstin muodosta ilmenee, onko kyseessä velvoittava määräys vai sitä tarkentava tai selittävä teksti.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään lukion opetus- ja kasvatustyöstä. Koulutuksen järjestäjä laatii vuosittain hyväksymäänsä opetussuunnitelmaan perustuvan suunnitelman opetuksen käytännön järjestämisestä. Opiskelija laatii oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon muiden oppilaitosten opetustarjonta sekä lukion toimintaympäristö, paikalliset osaamisvahvuudet ja erityisresurssit. Lukiopaikkakunnan tai -alueen luonto ja ympäristö, historia, kieliolosuhteet sekä elinkeino- ja kulttuurielämä tuovat opetussuunnitelmaan paikallisuutta. Käytännön yhteistyö eri alojen asiantuntijoiden kanssa lisää opiskelun elämäniläisyyttä ja syvällisyyttä. Opetussuunnitelmaa laadittaessa myös ajankohtaistetaan lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjä asioita.

Koulutuksen järjestäjä hyväksyy paikallisen opetussuunnitelman ennen sen käyttöönottoa erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä ja tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten.

Lukiolain (714/2018) 13 §:n mukaan opiskelijan mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot kolmessa vuodessa on turvattava järjestämällä opintojen eteneminen joustavasti ja tarjoamalla tarvittava oppimisen ja opiskelun tuki. Paikallinen opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiin opintoihin valintoihin omassa oppilaitoksessaan sekä halutessaan myös muissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa.

Koulutuksen järjestäjä päättää, miten paikallinen opetussuunnitelma laaditaan lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä lukion henkilöstön, opiskelijoiden, opiskelijoiden huoltajien sekä säännösten edellyttämiltä osin lisäksi hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Yhteistyötä opetussuunnitelman laatimisessa voidaan tehdä myös muiden koulutuksen järjestäjien ja eri sidosryhmien kanssa. Kaikilla opiskelijoiden huoltajilla tulee olla mahdollisuus tutustua opetussuunnitelmaan. Ennen opetussuunnitelman hyväksymistä koulutuksen järjestäjän

tulee kuulla lukion opiskelijakuntaa ja henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyöllä eri tahojen kanssa pyritään varmistamaan lukiokoulutuksen korkeatasoisuus, yhteiskunnallinen merkittävyys sekä koko yhteisön sitoutuminen yhdessä määriteltyihin tavoitteisiin ja toimintatapoihin.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa pyritään ratkaisuihin, jotka kehittävät lukion toimintakulttuuria, tukevat opiskelijoiden hyvinvointia, jaksamista ja osallisuutta sekä monipuolistavat vuorovaikutusta lukion sisällä ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

1.2. Opetussuunnitelman sisältö

Paikallinen opetussuunnitelma sisältää seuraavat osat:

- lukion toiminta-ajatus ja arvopainotukset
- oppimiskäsitys, opiskeluympäristöt ja -menetelmät
- lukion toimintakulttuurin pääpiirteet
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako
- lukion kieliohjelma
- itsenäisen opiskelun periaatteet
- laaja-alaisen osaamisen osa-alueet
- oppiaineen tehtävä, oppiaineen opetuksen yleiset tavoitteet ja arviointi
- opintojaksojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutuminen ja arviointi opintojaksoittain
- kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttaminen
- ohjaussuunnitelma
- oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus
- kieli- ja kulttuuriryhmien opetus
- yhteistyö muiden lukiodien ja ammatillisten oppilaitosten kanssa
- yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten sekä muiden tahojen kanssa
- kansainvälinen yhteistyö
- työelämäyhteistyö
- opiskeluhuolto
- opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi
- toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi.

Mikäli lukio järjestää vieraskielistä opetusta tai mahdollisuuden suorittaa lukiodiplomeita, se tulee määritellä opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 33 §:ssä säädetään opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaamisesta ja opiskelijakunnasta. Pykälässä tarkoitettu toiminta tulee suunnitella paikallisen opetussuunnitelman ja muiden siihen perustuvien suunnitelmien osana tai yhteydessä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 377/2022]).

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:n mukaan suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on kirjattava koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmaan.

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja ohjeistaa paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Sukupuolten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) 5 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun

sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi paikallista opetussuunnitelmaa tai muuta lukion suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan.

2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

Erkko-lukio on nuorten jatkokoulutustarpeita palveleva koulu, joka tarjoaa mahdollisuuden jatkaa peruskoulun jälkeisiä opintoja lähellä kotia. Se antaa ajan vaatimat taidot elämässä, työssä, opinnoissa ja globaalissa maailmassa selviämiseen.

Opiskelija kasvaa maailmankansalaiseksi, joka ymmärtää oman vastuunsa kestävä kehityksen toteutumisesta. Koulu pyrkii antamaan työkalut mediakriittiseen ajatteluun ja auttaa nuorta näkemään tulevaisuutensa rohkeana, aktiivisena kansalaisena, jolla on tiedot ja taidot nähdä asioiden syy- ja seuraussuhteet maailmanlaajuisessa kehityksessä.

Erkko-lukio on yleislukio, joka on saanut nimensä Orimattilasta lähtöisin olevasta Erkkojen kulttuurisuvusta. Lukiossamme on urheilu- ja robo-medialinjat.

Koulumme on pienikokoinen yhteisö, jossa opiskelijoiden yksilölliset tarpeet otetaan huomioon, ja myös yhteisöllisyys on vahvasti esillä: Erkko-lukiossa järjestetään useita teemapäiviä, ja niiden ideoinnissa sekä järjestelyissä opiskelijat ovat aktiivisesti mukana.

Erkko-lukiolla on tiiviit yhteydet myös koulun ulkopuoliseen maailmaan, mikä näkyy opintokäynteinä ja yrityselämäyhteyksinä sekä asiantuntijavierailuina oppitunneilla ja teemapäivillä.

Erkko-lukiossa on myös paljon kansainvälistä toimintaa, esimerkiksi opintomatkoja ulkomaille, opiskelijavaihtoa ja projekteja.

Koulumme antaa opiskelijalle hyvän ja monipuolisen yleissivistyksen sekä mahdollisuuksia henkiseen, fyysiseen ja sosiaaliseen kehitykseen. Yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja menestyksekkäästi. Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä. Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan ja elinikäiseen oppimiseen.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia työelämään ja työhön.

Opiskelijasta tulee suvaitsevainen, oma-aloitteinen, vastuuntuntoinen sekä yhteistyö- ja viestintätaitoinen. Hän ottaa vastuuta itsestään, muista ihmisistä ja ympäristöstä sekä tuntee oman kulttuurinsa ja ymmärtää sen osaksi eurooppalaisuutta ja globaalisuutta. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä.

Opintojen edetessä yksittäisten tietojen ja taitojen rinnalla tulevat yhä tärkeämmiksi yleiset oppimaanoppimisvalmiudet, siirtyminen konkreettisesta käsitteelliseen ajatteluun, luovuus ja joustavuus ajattelussa ja toiminnassa sekä aktiivinen ja päämäärätietoinen asennoituminen ja toiminta oppijana. Jokaisen opiskelijan lähtötason, valmiuksien ja lahjakkuuden huomioon ottaminen, myönteisen, kannustavan ja yhteisöllisen ilmapiirin luominen sekä luovan ajattelun, vuorovaikutuksen ja viestinnän taitojen oppimista tukevien oppimistilanteiden järjestäminen parantavat työskentelyn tuloksellisuutta. Opiskelijalta menestyminen edellyttää paneutumista, oma-aloitteisuutta, aktiivisuutta ja vastuuntuntoa sekä tietojen ja taitojen oppimisessa, että suhtautumisessa yhteisöön ja kaikkiin sen jäseniin. Ystävällisyys, kohteliaisuus, avuliaisuus, suvaitsevaisuus, hyväksyminen, tunnustus, rehellinen palaute ja yhteisten sääntöjen vastuullinen

noudattamien puolin ja toisin luovat vahvan ja myönteisen pohjan sekä koulu yhteisön työskentelylle, että opiskelijan kasvulle yksilönä ja yhteisön jäsenenä.

Urheilulinja

Erkko-lukio tarjoaa innokkaille ja urheilussa eteenpäin pyrkiville sekä tavoitteellisesta harjoittelusta kiinnostuneille urheilijoille urheiluvalmennuksen ja valmennusopin opintojaksoja.

Urheilulinjalle otetaan vuosittain 15-20 valmennuksessa olevaa aktiiviurheilijaa. Heillä on mahdollisuus harjoitella kolmena päivänä viikossa koulupäivien aikana. Harjoitukset ovat yhteisiä ja tukevat opiskelijan kunto-ominaisuuksia. Samalla tarjoamme mahdollisuuden opiskella täysipainoisesti tavoitteena lukion päättötodistus. Urheiluvalmennuksen opintojaksoja on valittavana 8, jotka opiskelija voi laskea osaksi opintojaan. Valmennusopin opintojaksoja on tarjolla kaksi, jotka kuuluvat linjan pakollisiin opintoihin.

Urheiluvalmennuksessa tarjoamme yksilöllistä valmennusta, jossa voidaan paneutua henkilökohtaisten ominaisuuksien kehittämiseen fyysisessä harjoittelussa. Harjoittelua ohjaa yksilöllinen ohjelma, joka laaditaan yhdessä oman valmentajan, opiskelijan ja tarvittaessa koulun kanssa. Urheilulinjan harjoitukset täydentävät yksilö- tai seuraharjoittelua. Lajikohtaisesta valmennuksesta siirrytään eri ominaisuuksia kehittävään valmennukseen. Urheilijat edustavat omaa seuraansa ja saavat opintojensa ohella mahdollisuuden harjoitella kolme kertaa viikossa urheilulinjan valmentajien johdolla.

Tavoitteet

- opiskelija kehittyä urheilijana ja suorittaa lukio-opinnot ja ylioppilastutkinnon sekä kykenee arvioimaan omia jatko-opintomahdollisuuksiaan
- opiskelija oppii systemaattisen harjoittelun periaatteet ja sitoutuu määrätietoiseen harjoitteluun
- opiskelija oppii suunnittelemaan omaa opiskeluaan ja urheiluvalmennustaan, asettamaan itselleen tavoitteita ja tekemään päätöksiä niiden toteuttamiseksi
- valmentajat painottavat työssään urheilijan taidon kehittymistä fyysisissä oheisharjoitteissa, ryhmän sisäisissä harjoitteissa ja palauttavissa harjoitteissa
- lukion ja seurojen välisellä yhteistyöllä pyritään kehittämään ammattimaista valmennusta ja olosuhteita

Opintojakson suorittaminen edellyttää annettujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan. Tuntitehtävien ja laajempien kokonaisuuksien suorittamisesta merkitään suoritusmerkintä.

Pakolliset opintojaksot

Opiskelijan pitää suorittaa urheilulinjalla seuraavat opintojaksot saadakseen todistuksen urheilulinjalta valmistumisesta:

- Valmennusoppi 1, 2op (URV1)
- Valmennusoppi 2, 2op (URV2)
- Ensimmäisenä lukuvuotena vähintään kaksi (2) urheiluvalmennuksen opintojaksoa
- Toisena lukuvuotena vähintään kaksi (2) urheiluvalmennuksen opintojaksoa
- Kolmantena lukuvuotena vähintään yksi urheiluvalmennuksen opintojakso

Yhteensä 7 opintojaksoa

Edellä mainittujen opintojaksojen lisäksi opiskelijan pitää suorittaa liikunnan valtakunnalliset opintojaksot 1 ja 2. Pakollisten opintojaksojen lisäksi opiskelija voi vapaasti valita lukiossa tarjottavia liikunnan opintojaksoja omien toiveidensa mukaisesti.

Robo-medialinja

Erkko-lukion robo-medialinja on koulun oman painopistealueen mukainen lukio-opintojen suuntautumisvaihtoehto. Robo-medialinjalle valitut opiskelijat opiskelevat normaalit lukio-opinnot ja keskittyvät niiden ohella robotiikan ja/tai median opintoihin.

Tavoitteena on, että linjalla saadaan yleislinjaa parempia valmiuksia robotiikasta, ohjelmoinnista, tietotekniikasta ja/tai kuvaviestinnästä. Nämä ovat perustaitoja digitaalisessa yhteiskunnassa.

Linjalaiset opiskelevat yhden yhteisen opintojakson (RMV01) ja valitsevat neljä opintojaksoa linjan tarjonnasta, joiden lisäksi opiskelija voi valita haluamansa määrän valinnaisia linjan opintojaksoja.

Linjan opintojaksoja voivat valita muutkin kuin linjalle hakeutuvat opiskelijat, mutta linjalaiset sijoitetaan aina ennen muita opintojaksojen ryhmiin.

Vuosittain linja tekee yhteisen opintokäynnin. Linjalaisilla on mahdollisuus toisena tai kolmantena opiskeluvuonna viikon mittaiseen harjoittelujaksoon, joka vastaa omaa kiinnostusta.

Robo-medialinjalle valitaan enintään 15 opiskelijaa, ja valinnassa painotetaan perusasteen päättötodistuksen käsityön ja kuvataiteen arvosanoja. Linjalle ei järjestetä pääsykoetta. Lukuaineiden alin keskiarvoraja on 7,0.

2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja itseään kehittäen.

Lukioaikana opiskelija kartuttaa ihmistä, kulttuureja, ympäristöä ja yhteiskuntaa koskevaa olennaista tietoa, osaamista ja toimijuutta. Lukio-opetus valmistaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Lukiokoulutuksessa otetaan huomioon alle 18-vuotiaita opiskelijoita koskien lapsen edun ensisijaisuus opetusta ja koulutusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä (lukiolaki 714/2018, 2 § 2 mom, muutettu lailla 165/2022). Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia elämänhallintaan ja työelämään.

Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset ja monipuoliset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä.

Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan, maailmankansalaisuuteen kasvamiseen ja jatkuvaan oppimiseen.

Lukiokoulutuksen opetus - ja kasvatustehtävässä korostuvat elämänhallinnan taidot ja yleissivistyksen syventäminen sekä myötätunnon ymmärtäminen osana aktiiviseksi maailmankansalaiseksi kasvamisessa.

Lukiokoulutus antaa työkalut mediakriittiseen ajatteluun. Opiskelija kehittyä aktiiviseksi kansalaiseksi, joka näkee asioiden syy- ja seuraussuhteet globaalisti.

Oppiminen edellyttää monipuolisia taitoja, jotta tieto muuttuu käytännöksi. Lukiokoulutuksen tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää ja osaa soveltaa oppimisen taitoja päämääränsä saavuttamiseksi.

2.2. Arvoperusta

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu demokratialle ja suomalaiselle sivistysihanteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsien. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, hyvyyteen, kauneuteen, oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan.

Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsenyteen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävästä toimintatavoista. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista kannustamalla omien arvojen syvälliseen pohdintaan sekä käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.

Lukio-opetus edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä demokratiaa ja hyvinvointia. Lukio-opetus on opiskelijaa uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamaton, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.

Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävä elämäntavan välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa vastuulliseen toimijuuteen sekä kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.

Jokainen lukio on yhteisö, jossa erilaisista taustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa ja pohtia yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä oppia yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa arvoperustaa tarkennetaan oman lukion kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoinnissa. Lukion arvoperustaa konkretisoi näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvattu laaja-alainen osaaminen.

Erkko-lukion arvot ovat:

- tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

- osallisuus
- kestävä elämäntapa
- tietokäsitys
- hyvinvointi

Tasa-arvoisuus ja yhdenvertaisuus näkyvät Erkko-lukiossa niin opetuksessa kuin opiskelussakin. Tavoitteena on, että opiskelija sisäistää tasa-arvon ja yhdenvertaisuusajattelun ja toteuttaa sitä elämässään.

Opiskelija osallistuu Erkko-lukion opiskeluarkeen monin tavoin. Opiskelijalla on muun muassa mahdollisuus vaikuttaa opetuksen toteutukseen, arviointimenetelmiin ja työtapoihin. Erkko-lukiossa toimii aktiivinen opiskelijakunta, jonka toimintaan jokaisella opiskelijalla on mahdollisuus osallistua.

Lukiokoulutus antaa monipuolisen yleissivistyksen, jonka avulla opiskelijasta kasvaa elinikäinen oppija. Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää omien valintojensa merkityksen osana kestävä elämäntapaa.

Lukio-opintojen aikana opiskelija avartaa tietokäsitystään ja hänestä tulee kriittinen tiedon vastaanottaja, tuottaja ja soveltaja.

Erkko-lukiossa panostetaan opiskelijoiden ja henkilökunnan hyvinvointiin. Lukiokoulutuksen aikana opiskelija syventää ymmärrystään siitä, mistä hänen oma hyvinvointinsa koostuu ja kuinka ylläpitää sitä käytännössä.

Liite 7.6 Tasa-arvo - ja yhdenvertaisuussuunnitelma

3. Opetuksen toteuttaminen

3.1. Opintojen rakenne

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä. Lukio-opinnot muodostuvat lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (810/2018) liitteen 1 mukaisista pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijalle. Valtioneuvoston asetuksen mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärään tulee sisältyä vähintään 20 opintopistettä. Oppimäärään voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Opetushallitus on laatinut lukion opetussuunnitelman perusteet lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteessä 1 tarkoitettuihin pakollisiin ja valtakunnallisiin valinnaisiin opintoihin lukuun ottamatta temaattisia opintoja. Lisäksi Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet lukiodiplomeihin. Lukiodiplomien laajuus on kaksi opintopistettä.

Koulutuksen järjestäjä päättää, minkä laajuisina opintojaksoina opinnot tarjotaan opiskelijalle. Koulutuksen järjestäjän tulee kuitenkin tarjota opiskelijalle mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen 1 mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään, missä järjestyksessä oppiaineen opinnot suoritetaan ja miten ne jaetaan opintojaksoihin.

LOPS2021 TUNTIJAKO			
	MODUULIT		OPINTOJAKSOT
	VALTAKUNNALLISET		KOULUKOHTAISET
	PAKOLLISET	VALINNAISET	VALINNAISET
OPPIAINE	op	op	op
Äidinkieli ja kirjallisuus	12	6	8
Suomi toisen kielenä ja kirjallisuus	12	6	
Englanti, A-kieli	12	4	8
Ruotsi, B1-kieli	10	4	6
Vieras B2-kieli		16	
Ranska, Saksa, Venäjä			
Vieras B3-kieli		16	
Espanja, Ranska, Saksa, Venäjä			
Matematiikan yhteiset opinnot	2		
Matematiikka, lyhyt	10	4	2
Matematiikka, pitkä	18	6	2
Biologia	4	6	7
Maantiede	2	6	1
Fysiikka	2	12	4
Kemia	2	8	3
Filosofia	4	4	1
Psykologia	2	8	5
Historia	6	6	1
Yhteiskuntaoppi	6	2	1
Uskonto tai elämänkatsomustieto	4	8	1
Terveystieto	2	4	1
Liikunta	4	6	10
Musiikki ja kuvataide yhteensä 6			
Musiikki	2 tai 4	4	4
Kuvataide	2 tai 4	4	2
Opinto-ohjaus	4		2
Temaattiset opinnot		6	

Lukiodiplomit		10	
Kuvataide, liikunta, media, musiikki, tanssi			
Robo-media			26
Urheilu			20
Liiketoiminta ja yrittäjyys			4
Muut opintojaksot			6
Yhteensä	94 tai 102	156	125
		Valittava	
		väh. 20	

3.2. Oppimiskäsitys

Lukion opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä dataa, informaatiota tai tietoa aikaisempien kokemusten ja tietojen pohjalta. Hän kehittää ratkaisuja ja luo uudenlaisia kokonaisuuksia yhdistäen tietoja ja taitoja uudella tavalla. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa asettamaan omia tavoitteita, kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla tavoitteiden suuntaisesti.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Myös kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat oppimisen kannalta olennaisia. Lukio-opinnoissa opiskelijaa ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa muuttuvissa tilanteissa. Näin kehittyvät myös jatkuvan oppimisen edellyttämät taidot. Oppimisprosessistaan tietoinen opiskelija osaa arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan sekä toimia opinnoissaan vähitellen yhä itseohjautuvammin. Opintoihin liittyvät onnistumisen kokemukset ja rohkaiseva ohjaus vahvistavat uskoa omiin mahdollisuuksiin ja innostavat opiskeluun.

Erkko-lukiossa sovelletaan oppimiskäsitystä, jossa hyödynnetään oppijan lähikehityksen vyöhykettä ja sosiaalista vuorovaikutusta oppimisen perustana. Opiskelijat ovat tietoisia opiskelun tavoitteista ja heitä ohjataan niiden suunnassa mm. formatiivisen arvioinnin avulla. Opintoihin liittyvät onnistumisen kokemukset ja rohkaiseva ohjaus vahvistavat uskoa omiin mahdollisuuksiin ja innostavat opiskeluun. Lukiossamme on hyvät mahdollisuudet saada monipuolista yksilöllistä ohjausta.

3.3. Opiskeluympäristöt ja -menetelmät

Lukion opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskeluympäristöjen kehittämisessä ja menetelmien valinnassa otetaan huomioon myös opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat ja edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet sekä tulevaisuuden ja työelämän asettamat tarpeet.

Opiskeluympäristöt

Lukion monipuoliset, turvalliset ja viihtyisät opiskeluympäristöt edistävät opiskelumotivaatiota, rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja kannustavat kestävän kehityksen mukaiseen toimintaan. Hyvä opiskeluympäristö tukee sekä vuorovaikutusta ja yhdessä työskentelyä että itsenäistä opiskelua. Opiskeluympäristöjen suunnittelussa kiinnitetään huomiota saavutettavuuteen ja esteettömyyteen. Opiskelijoita aktivoidaan kehittämään opiskeluympäristöjään.

Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, kansalaisjärjestöjen sekä taide- ja kulttuurilaitosten tiloja, materiaaleja ja asiantuntemusta hyödynnetään niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Oppimiseen tarjotaan tilaisuuksia myös autenttisissa työympäristöissä, kuten yrityksissä, muissa työelämän organisaatioissa tai omassa harjoitusyrityksessä. Opiskeluympäristöä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologian avulla.

Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä tiedon hankintaan, käsittelyyn ja arviointiin sekä tuottamiseen ja jakamiseen. Yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja osaamisen kehittymistä voidaan tukea tarjoamalla opiskelijalle mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös verkko-opiskeluna.

Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomion opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

Opiskelumenetelmät

Lukiossa käytetään monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä, joilla on yhteys oppiaineissa edellytettyyn tiedonalan käsitteelliseen ja menetelmälliseen osaamiseen. Opetusta koskevilla ratkaisuilla rakennetaan myös kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä hänen kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijaa rohkaistaan ja ohjataan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia.

Lukion opetuksen ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijan aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Opiskelija käyttää monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä.

Opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota yhdenvertaisiin opiskelumahdollisuuksiin sekä sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Opiskelumenetelmät perustuvat oppimiskäsitykseen (luku 3.2.). Keskeistä on työskentelyn yhteydessä tapahtuva vuorovaikutus. Normaalikokoiset opiskeluryhmät mahdollistavat yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamisen ja monipuolisten opiskelumenetelmien hyödyntämisen. Opiskelumenetelmien vaikuttavuutta ja suhdetta opetussuunnitelmaan sekä ajankohtaiseen kasvatustieteelliseen tutkimustietoon arvoidaan lukuvuosisarviointin yhteydessä.

Oppimisympäristöjen käyttö perustuu oppimiskäsitykseen. Tilat ja kalusteet ovat muunneltavissa erilaisiin opiskelumenetelmiin ja -tilanteisiin sopiviksi. Työskentelyä tapahtuu koko rakennuksessa; tilojen tarjoamat mahdollisuudet aktivoivaan ja yhteisölliseen työskentelyyn hyödynnetään.

Tietoliikenneyhteydet mahdollistavat sähköisten materiaalien käytön sekä yhteydet koulun ulkopuolisiin toimijoihin. Opiskelijakunnalla on toimivat taukotilat, jotka mahdollistavat sekä virkistytymisen että pienryhmätyöskentelyyn.

3.4. Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Se tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa. Lukio on oma koulutusmuotonsa, ja jokaisella lukiolla on omanlaisensa toimintakulttuuri. Paikallisen opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat lukion toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tiedostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.

Toimintakulttuurin tulee tukea opiskelijan omaa aktiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa. Sen tulee edistää jokaisen opiskelijan mahdollisuuksia osallistua lukion opiskeluympäristön ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittämiseen. Lukion opetussuunnitelman perusteissa korostetaan toimintakulttuuria, joka luo myönteistä asennetta, innostaa oppimiseen ja edistää kestävästä tulevaisuudesta. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä opiskelijoiden, huoltajien, lukion koko henkilöstön ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin periaatteet, erityiset koulustehtävät sekä mahdolliset paikalliset painotukset kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana ovat seuraavat teemat.

Oppiva yhteisö

Lukio on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Yhteisön rakentuminen edellyttää, että jokainen osallistuu välittämisen ilmapiiriin luomiseen. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijan omaa kehitystä ja hyvinvointia sekä oppimista ja jaksamista. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja myöhemmälle oppimiselle.

Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tämä edellyttää yhteistyötä huoltajien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden, kulttuuri- ja tutkimuslaitosten, kansalaisjärjestöjen sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijaa ohjataan toimimaan verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijan kasvulle aktiiviseen kansalaisuuteen. Lukiossa edistetään jokaisen opiskelijan osallisuutta ja luodaan monipuolisia mahdollisuuksia osallistua opiskeluympäristön ja toimintakulttuurin kehittämiseen sekä opiskelijaan itseensä vaikuttavien päätösten valmisteluun. Opiskelijan osallisuudesta yhteisön toiminnan ja hyvinvoinnin rakentamisessa huolehditaan. Opiskelijaa rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Häntä kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan avulla.

Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteisöllisiin toimintatapoihin harjaannuttaminen esimerkiksi ryhmänohjauksen avulla korostuu lukio-opintojen alkuvaiheessa.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Lukiokoulutus vahvistaa opiskelijan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä antaa valmiuksia niiden ylläpitämiselle elämän eri vaiheissa. Vaikutukset opiskelijan hyvinvointiin otetaan huomioon kaikessa lukion suunnittelu- ja kehittämistyössä, johon osallistetaan myös opiskelijat. Hyvinvoinnin näkökulmat ohjaavat kaikkea lukion toimintaa ja jokaisen työtä niin arkisissa kohtaamisissa kuin osana opetusta.

Liikunnallinen toimintakulttuuri lisää motivaatiota elämänmittaiseen liikunnallisuuteen ja luo rakenteita liikkumiseen lukion arjessa. Samalla se vähentää paikallaan oloa ja stressin kokemuksia sekä edistää oppimista. Riittävästä levosta huolehtiminen ja opiskelupäivän aikaiset tauot tukevat jaksamista ja palautumista. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Yhteisöllisyyttä, turvallista ilmapiiriä ja mielen hyvinvointia edistävät toimintatavat ovat osa jokaista koulupäivää. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan oma ainutlaatuisuutensa, luomaan ja ylläpitämään ihmissuhteita sekä arvostamaan itseään ja muita.

Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestäväen tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu oppilaitoksen arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiirin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhuolto ovat oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijalla on oikeus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea hänen yksilöllisyytensä ja erityistarpeensa huomioon ottaen.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Lukio edistää kaikessa toiminnassaan yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kuulluiksi, kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina. Oikeudenmukaisuuden, turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen kokemukset luovat luottamusta ja edistävät työrauhaa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai syrjintää ei hyväksytä, vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan.

Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista ja arvostamista. Opetus on sukupuolitietoista ja jokaisen yksilöllisyyttä kunnioittavaa. Oppiva yhteisö rohkaisee opiskelijaa tunnistamaan omat arvonsa, asenteensa ja voimavaransa. Opiskelijaa ohjataan suhtautumaan eri oppiaineisiin ja valintoihin ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja sekä suuntautumaan tulevaisuuteensa ja omiin päämääriinsä avoimin mielin.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Oppiva yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat käsiteltäviin ilmiöihin eri näkökulmia. Kielitietoisessa lukiossa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielten, äidinkielen, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa tiedonalan kielen ja monilukutaidon opettaja.

Erkko-lukio toimii oppivana yhteisönä mm. siten, että opettajat jakavat koulutustensa sisältöjä suunnitelmallisesti. Kokouksissa ja palavereissa on keskusteluasioita, joiden yhteydessä

osaamista jaetaan. Opiskelijat jakavat osaamistaan vuorovaikutteisen työskentelyn yhteydessä. Opettajien ja opiskelijoiden välillä osaaminen välittyy mm. teemapäivien, juhlien ja tapahtumien suunnittelun yhteydessä.

Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä vahvistavat lukuisat tapahtumat ja teemapäivät (esim. aatospäivä ja ryhmäytymispäivät vuositasoittain) . Lisäksi opiskelijakunnan hallituksella on läsnäolo- ja puheoikeus opettajainkokouksissa. Opiskelijakunnan edustajat ovat mukana myös erilaisissa työryhmissä. Vuosittain koko yhteisölle järjestetään useita kyselyitä, joiden tulokset ovat vuosiarviointin pohjana.

Erkko-lukio edistää toisen asteen oppilaitoksena liikkuvaa opiskelua ja pyrkii näin osaltaan edistämään kokonaisvaltaista yhteisön hyvinvointia ja sen jäsenten osallisuutta. Koululla on runsaasti mahdollisuuksia taukoliikuntaan.

3.4.1. Suoritusohjeet

Luokaton lukio

Erkko-lukiossa opiskelijan eteneminen opinnoissa ei ole sidoksissa vuosiluokkiin. Opintojaksoja voi valita tarjottimelta vapaasti, kuitenkin ottaen huomioon eri oppiaineiden suoritusjärjestystä koskevat vaatimukset. Opiskelija laatii opinto-ohjelmansa normaalisti kolmelle opiskeluvuodelle.

Pidemmästä tai lyhyemmästä opinto-ohjelmasta on keskusteltava opinto-ohjaajan kanssa. Ryhmänohjaajat ja opinto-ohjaaja opastavat valinnoissa ja valvovat opintojen tarkoituksenmukaista etenemistä. Lukuvuoden 2021-2022 alussa lukio-opinnot aloittavat nuoret ovat oppivelvollisuuslain piirissä ja heillä oppivelvollisuus päättyy, kun täyttää 18 vuotta tai saa toisen asteen tutkinnon suoritettua.

Jaksojärjestelmä ja päättöviikko

Erkko-lukiossa työvuosi on jaettu viiteen noin seitsemän viikon pituiseen jaksoon. Oppiaineiden opintojaksot on jaettu näihin jaksoihin. Opiskelijan on laadittava jokaiselle jaksolle työjärjestys. Lukuvuoteen voi sisältyä myös teemaviikko, jonka tarkoituksena on tukea oppilaitosten yhteistyötä ja aihekokonaisuuksien toteuttamista. Kukin jakso päättyy päättöviikkoon, jolloin koulupäivät on jaettu koodeittain. Päättöviikolla opiskelijalla on koulua päivittäin 3x75 min. klo 8.15 - 14.30 välisenä aikana opettajan ilmoittaman aikataulun mukaan. Päättöviikolla voidaan pitää opintojakson päättökokeet, valmistelutunnit, tehdä projektityö tai opintomatka jne. Tämä mahdollistaa laajempien kokonaisuuksien hallintaa mittaavien kokeiden käytön ja rauhoittaa muun ajan tehokkaaseen työskentelyyn.

Oppimäärän suoritus

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän, kun hän on opiskellut vähintään 150 opintopistettä valtakunnallisia pakollisia ja valinnaisia sekä koulukohtaisia opintoja. Oppimäärään kuuluvien opintojen tulee sisältää vähintään 94–102 pakollista ja 20 valinnaista valtakunnallisen opetussuunnitelman mukaista opintojaksoa. Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja lukion vähimmäismäärä 150 opintopistettä täyttyy. Koulukohtaisista opinnoista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opintojaksot.

Opiskelukustannukset

Lukuvuoden 2021-2022 alusta alkaen lukion aloittaville opiskelijoille lukiokoulutus on maksutonta. Maksuttomuus kattaa opetuksen, päivittäisen ruokailun, opetuksessa tarvittavat oppikirjat ja muut opiskeluvälineet, kuten tietokoneen. Opiskelijalle maksuttomia ovat myös lukion oppimäärän päätteeksi suoritettavan ylioppilastutkinnon suorittamiseksi edellytettävät 5 koetta sekä niiden osalta hylättyjen kokeiden uusiminen. Maksuttomia eivät kuitenkaan ole erityistä harrastuneisuutta painottavissa koulutuksissa tarvittavat opiskelijan henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitetut soittimet, urheiluvälineet tai muut vastaavat välineet ja tarvikkeet, joita opiskelija voi käyttää myös muutoin kuin opetuksen yhteydessä. Opintoja täydentävistä vapaaehtoisista opintoretkestä,

vierailuista, tapahtumista ja muista vastaavista toiminnoista voidaan periä kohtuullisia maksuja. Maksuttomuus on voimassa sen kalenterivuoden loppuun saakka, jolloin opiskelija täyttää 20 vuotta.

Opintojakson ja oppimäärän suorittaminen

Oppiaineiden opintojaksojen alussa opettaja käy läpi opintojakson suunnitelman sekä selvittää ja antaa kirjallisesti opiskelijoille opintojakson arviointiperusteet. Arviointiperusteiden tarkka läpikäynti on osa opiskelijoiden ja opettajien oikeusturvaa. Osassa opintojaksoja arviointiperusteista sovitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Pakolliset sekä valtakunnalliset valinnaiset arvostellaan numeroin, lukuun ottamatta opinto-ohjauksen opintojaksoja, joista annetaan suoritusmerkintä. Koulukohtaisista valinnaisista opintojaksoista saa arvosanan tai suoritusmerkinnän opetussuunnitelman mukaisesti. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana. Jos kyse on usean oppiaineen yhteisestä opintojaksosta, arvosanat annetaan oppiaineittain.

Keskeytyneestä opintojaksosta/moduulista annetaan arvosana K. Keskeytyneen opintojakson/moduulin suoritukset on palautettava ennen kyseisen jakson uusintakuulustelua. Aineen oppimäärän arvosana määräytyy pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen arvosanojen opintopisteiden mukaan painotettuna aritmeettisena keskiarvona. Arvosanassa otetaan huomioon opiskelijan menestys koulukohtaisilla opintojaksoilla. Hylättyjen arvosanojen vaikutusta opintojen etenemiseen tulee seurata jaksoittain. Hylättyjä arvosanoja saa olla pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa enintään seuraavasti:

Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valinnaisia opintoja	joista voi olla hylättyjä opintoja enintään
2–5 opintopistettä	0 opintopistettä
6–11 opintopistettä	2 opintopistettä
12–17 opintopistettä	4 opintopistettä
18 opintopistettä tai enemmän	6 opintopistettä

Päätökoe

Mikäli opintojakso päättyy päättökokeeseen, alkaa koe opettajan ilmoittamassa tilassa aikaisintaan klo 8.15 ja päättyy opettajan määräämänä ajankohtana. Opettaja voi määrätä varhaisimman mahdollisen poistumisajan. Päätökoe kestää enintään 3 tuntia. Opiskelija tuo kokeeseen opettajan määrittelemät sallitut apuvälineet. Pöydällä saa pitää vain em. tarvikkeita. Keskustelu ja tavaroiden vaihtaminen opiskelijoiden kesken kokeen alettua on kielletty. Matkapuhelimen ja älykellon käyttö tulkitaan vilpin yritykseksi. Jos opiskelijalla on selvittämättömiä poissaoloja, hänellä ei ole oikeutta osallistua päättökokeeseen. Etäkokeessa noudatetaan opettajan antamia ohjeita.

Itsenäinen opiskelu

Opiskelijan kokonaan itsenäisesti opiskeleman opintojakson suoritus aika on pääsääntöisesti yksi jakso, opettajan suostumuksella kaksi jaksoa. Sen jälkeen opinto-oikeus raukeaa. Itsenäinen opintojakso on suoritettava hyväksytysti. Kussakin aineessa itsenäisesti opiskeltavien opintojaksojen määrä on opettajan harkittavissa. Opettaja arvioi opiskelijan kyvyn itsenäiseen opiskeluun, ja rehtori päättää asiasta opettajaa kuultuaan. Syyt, joilla itsenäistä opiskelua voi hakea, ovat opintojaksojen päällekkäisyys, pitkä sairaus ja rehtorin tai sivistys- ja hyvinvointivaliokunnan myöntämä pitkäaikainen poissaololupa. Anomukset on jätettävä 3 viikkoa ennen opintojakson suorittamisen alkamista. Jokaisessa taito- ja taideaineissa voi opiskella vain yhden opintojakson itsenäisesti lukuvuodessa. Hyväksytyä tai hylättyä opintojaksoa ei voi opiskella itsenäisesti. Opettaja suunnittelee itsenäisen opiskelun kokonaisuuden siten, että suoriutuminen edellyttää pohdintaa, argumentointia ja omien mielipiteiden esittämistä. Itsenäiseen opiskeluun voi liittyä myös oppimisen suunnittelua ja arviointia. Itsenäinen opiskelu ei ole pelkkää tehtävien tekemistä. Opettajalla on päätäntävalta sen suhteen, miten itsenäisesti

suoritettava opintojakso rakentuu. Opintojakson itsenäisesti suorittavan opiskelijan tulee olla oma-aloitteinen, vastuuntuntoinen, aikataulutustaitoinen sekä kykenevä hyödyntämään perusopiskelua ja ongelmaratkaisutaitoja.

Normaalien opintojaksojen ohjelmaan voi sisältyä myös osittain itsenäisesti opiskeltavia osuuksia. Tarkempia tietoja osittaisesta itsenäisestä opiskelusta on oppiaineiden suunnitelmissa.

Oppiaineen oppimäärän vaihtaminen

Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Näitä vastaavuuksia on määritelty tarkemmin oppiaineiden oppimäärien yhteydessä. Tällöin pitkän oppimäärän opintojaksojen arvosanat siirtyvät suoraan lyhyiden opintojaksojen arvosanoiksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset arvosanat hyväksiluetaan lyhyen oppimäärän valinnaisiksi opinnoiksi. Hylättyjä arvosanoja ei voida suoraan hyväksyä lyhyen oppimäärän valinnaiseksi arvosanaksi vaan hylättyjen opintojaksojen osalta rehtori tekee erillisen päätöksen kuultuaan asianomaisia aineenopettajia. Opiskelijalle annetaan tieto hyväksiluvuista oppimäärän vaihdon yhteydessä.

Jos opiskelija pyytää, järjestetään lisäkuulustelu osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pidempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen.

Harkitessaan oppiaineen oppimäärän vaihtamista opiskelijan on aina neuvoteltava asiasta aineenopettajan ja opinto-ohjaajan kanssa. Oppimäärän vaihtamisesta neuvotellaan opiskelijan ja opiskelijan huoltajan kanssa. Huoltajan kirjallisella suostumuksella oppiaineen oppimäärä voidaan vaihtaa. Opinto-ohjaaja tekee yhdessä opiskelijan kanssa suunnitelman oppiaineen oppimäärän vaihtamisesta.

Matematiikan oppimäärää vaihdettaessa suositellaan hyväksilukemisessa seuraavia vastaavuuksia: MAA2 → MAB2, MAA3 → MAB3, MAA6 → MAB8, MAA8 → MAB5 ja MAA9 → MAB7.

Opintojakson/moduulin arvioimatta jättäminen

Opiskelijan on ilman eri pyyntöä toimitettava opettajalle puuttuvat suoritukset ja poissaolojen selvitykset viimeistään päättökoepäivänä. Opettaja ei anna opintojaksosta/moduulista arvosanaa, jos opiskelija ei ole suorittanut opintojaksoa/moduulia opintosuunnitelman vaatimusten mukaisesti tai opiskelijalla on selvittämättömiä poissaoloja. Jos opettaja ei saa suorituksia ja selvityksiä, opiskelijalle annetaan arvosanaksi K eli keskeytynyt. Keskeytyneen opintojakson/moduulin suoritukset ja poissaolojen selvitykset opiskelijan on ilman eri pyyntöä toimitettava opettajalle ennen jakson uusintakuulustelua. Muuten hän ei voi osallistua uusintakuulusteluun ja hän joutuu opiskelemaan opintojakson/moduulin uudestaan opetukseen osallistumalla.

Opettaja ei myöskään anna arvosanaa opintojaksosta/moduulista, jos poissaolojen määrä on niin merkittävä, ettei hän voi näytön puutteen vuoksi arvioida opintojaksoa/moduulia. Opettaja selvittää käytännön opintojakson alussa. Opiskelijan on oma-aloitteisesti otettava yhteyttä opettajaan, mikäli arvioimatta jättäminen on odotettavissa.

K-arvosana poistuu opiskelijan opintosuoritusrekisteristä seuraavan jakson aikana opettajan ilmoittaessa opintojakson/moduulin lopullisen arvosanan. Jos opettaja ei ilmoita opiskelijalle arvosanaa, K-arvosana poistetaan opintosuoritusrekisteristä.

Opintojen etenemisen seuranta

Opiskelijoille annetaan jokaisen opintojakson jälkeen arvosana. Täysi-ikäisiltä opiskelijoilta koulu pyytää luvan antaa tietoja opintojen edistymisestä opiskelijan huoltajalle. Koulun henkilökunta ottaa tarvittaessa myös suoraan yhteyttä opiskelijan huoltajiin opintojen edistymiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä asioissa.

Opintojen erityisjärjestelyt

Diagnosoidut vammat tai niihin rinnastettavat vaikeudet, kuten lukemis- ja kirjoittamishäiriö, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, otetaan huomioon arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja muuhunkin kuin kirjalliseen näyttöön. Kyseiset vaikeudet voidaan ottaa huomioon määrättäessä opiskelijan arvosanaa.

Opintojaksojen/moduulien uusinta

Hylättyä arvosanaa voi korottaa kerran uusintakuulustelussa. Jokaisen jakson jälkeen on uusintakuulustelu, jossa voidaan korottaa edellisen jakson hylättyjä opintojaksoja/moduuleja. Viidennen jakson uusintakuulustelu on seuraavan lukuvuoden elokuussa. Jos opiskelijalla on useita hylättyjä opintojaksoja/moduuleja uusittavana samassa kuulustelussa ja hän haluaa hajauttaa uusintoja, hän voi sopia ryhmänohjaajan kanssa hajauttamisesta kahteen peräkkäiseen kertaan. Jos opiskelija on estynyt sairauden tms. syyn takia osallistumasta uusintakuulustelun, hän neuvottelee ryhmänohjaajan ja opintojakson opettajan kanssa hylätyn opintojakson/moduulin uusinnan ajankohdasta.

Kuulustelut järjestetään perjantaisin klo 8.30 -11.15. Kuulusteluun on ilmoittauduttava etukäteen koetta edeltävänä maanantaina klo 12 mennessä. Ilmoittautuminen on sitova. Jos opiskelija jää saapumatta kuulusteluun, katsotaan se kuitenkin suorituskerraksi ja uusintakerta merkitään hylätyksi suoritukseksi. Opiskelija saa tuoda kokeeseen vain tietokoneen, kirjoitusvälineet sekä muut myös opintojakson/moduulin kokeessa sallitut apuvälineet. Koetilaan saavuttuaan opiskelijat eivät saa keskustella tai vaihtaa tavaroita keskenään. Matkapuhelin ym. elektroniset laitteet on suljettava kokeen ajaksi. Niiden käyttö tulkitaan vilpin yritykseksi. Poistuminen on sallittu aikaisintaan klo 9.30. Sen jälkeen ei ole mahdollista saapua kokeeseen ilman valvojan lupaa. Poistuessaan opiskelija jättää usb-muistitikun ja koekuoren valvojan osoittamaan paikkaan. Edellisenä lukuvuonna hyväksytysti suoritettua opintojaksoa voi korottaa elokuussa. Koko oppimäärän arvosanaa voi korottaa opintojen loppuvaiheessa. Opiskelija voi korottaa hylättyä ja hyväksytyä opintojakson arvosanaa osallistumalla uudelleen kyseisen opintojakson opetukseen.

Opintojen hyväksilukeminen

Opiskelija voi lukea hyväkseen lukion oppimäärään muualla suoritettujen opinnot, jotka ovat keskeisiltä tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään lukion opetussuunnitelman mukaisia. Opiskelijan tulee aina ennen muualla suoritettavia opintoja hakea päätös opintojen hyväksiluvusta lukion rehtorilta.

Koulusta eroaminen

Mikäli opiskelija haluaa erota Erko-lukiosta kesken opintojensa, hänen tulee keskustella asiasta opinto-ohjaajan sekä rehtorin kanssa. Eroaminen on tehtävä kirjallisesti, ja opiskelijan on jätettävä eroanomus henkilökohtaisesti rehtorille. Oppivelvollinen voidaan katsoa eronneeksi oman ilmoituksen perusteella vain silloin, jos oppivelvollinen on aloittanut uudet opinnot. Lukiolaki 24 §: "Opiskeluoikeutensa menettää myös sellainen opiskelija, joka pätevää syytä ilmoittamatta on poissa opetuksesta ja on ilmeistä, ettei hänen tarkoituksenaan ole jatkaa opintoja". Oppivelvollisen katsotaan menettäneen opiskeluoikeutensa viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun hän on viimeisen kerran osallistunut opetukseen.

Ylioppilastutkinto

Lukion opiskelija ilmoittautuu ylioppilastutkintoon suorittaakseen koko tutkinnon, ei pelkästään erillistä tutkintoa. Opiskelijalla on mahdollisuus hajauttaa tutkinnon kokeet kolmelle peräkkäiselle kerralle. Opiskelija voi osallistua ylioppilastutkintoon, kun hän on suorittanut ennen kokeeseen osallistumista koeaineen pakolliset opinnot. Ylioppilaskokeessa kokelaan tutkintoon kuuluu vähintään viisi koetta, joista äidinkielen koe on kaikille pakollinen. Lisäksi tutkintoon on sisällytettävä vähintään neljä eri tutkintoaineen koetta vähintään kolmesta seuraavasta ryhmästä: matematiikka, toinen kotimainen kieli, vieras kieli ja reaaliaine.

Matematiikassa, toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraisissa kielissä järjestetään kahden eri tason kokeet. Kokelas voi valita, kumpaan kokeeseen hän osallistuu. Kuitenkin näissä aineissa vähintään yhdessä kokelaan on suoritettava pitkän oppimäärän koe.

Pakollisten kokeiden lisäksi kokelas voi osallistua yhteen tai useampaan ylimääräiseen kokeeseen.

Opiskelijan on syytä huomioida tutkintoon ilmoittautuessaan, että pelkästään tutkintoaineen pakollisten opintojen suorittaminen ei riitä hyvään menestykseen ylioppilaskokeessa. Suositeltavaa on, että opiskelija ilmoittautuu oppiaineiden ylioppilaskokeisiin vasta siinä vaiheessa, kun hän on suorittanut koeaineen valtakunnalliset pakolliset ja valinnaiset opinnot. Ylioppilaskokeet laaditaan oppiaineiden valtakunnallisten pakollisten ja valinnaisten opintojen pohjalta.

Juhlat ja tapahtumat

Erkko-lukion juhlissa ja tapahtumissa koulun toiminta-ajatus, arvoperusta ja aihekokonaisuudet toteutuvat monin tavoin ja monitasoisesti. Kaikki koulun erilaiset tapahtumat ja tilaisuudet luovat yhteisöllistä ilmapiiriä.

Juhlien ja tapahtumien järjestämisessä opiskelijoiden harrastuneisuus, aktiivisuus, oma-aloitteisuus ja vastuuntuntoisuus korostuvat ja ovat merkittäviä. Jokainen opiskelija saa tilaisuuden kokea sekä tapahtumia ja juhlia järjestäessään, että niihin osallistuessaan myönteisen ja kannustavan ilmapiirin. Tapahtumat ja juhlat ovat Erkko-lukion yhteisiä tilaisuuksia, joihin koko kouluyhteisö osallistuu lukujärjestyksestä riippumatta. Juhliin pukeudutaan oman kulttuurimme perinteitä noudattaen juhlavasti, mikä on myös toisten kunnioittamista ja huomioon ottamista. Osa tilaisuuksista on yläkoulun kanssa yhteisiä, ja lukiolaisten käyttäytyminen on esimerkkinä nuoremmille koululaisille.

Juhlat

- Syksyn lakkiaiset ja itsenäisyysjuhla.
- Joulujuhla. Juhla voi olla joko joulukirkossa käynti tai uskonnoton tilaisuus tai iltajuhla, jolloin järjestelyvastuussa on opiskelijakunta.
- Kevään lakkiaiset ja lukuvuoden päättäjaisjuhla

Järjestelyistä vastaa juhlatyöryhmä, jonka koostumus tarkistetaan vuosittain. Työryhmässä on sekä yhteiskoulun että lukion edustajia.

3.4.2. Järjestyssäännöt

Yleinen käyttäytyminen

Erkko-lukiossa työyhteisön jäsenet käyttäytyvät asiallisesti kaikkia muita kohtaan ja antavat itselleen ja toisille opiskelu- ja työrauhan. Kukaan ei kiusaa, käyttäydy uhkaavasti tai loukkaa toisen fyysistä koskemattomuutta eikä toiminnallaan aiheuta itselleen tai toiselle vaaraa.

Ulkovaatteet ja päähineet jätetään naulakkoon tai lokerikkoon. Sekä A- että B-rakennukset ovat sisäkenkäkouluja. Ulkokengät riisutaan ja jätetään ulko-ovien vieressä oleviin telineisiin.

Koulun työjärjestyksen aikataulua noudattavat kaikki. Jokainen pitää hyvää huolta omista ja yhteisistä tavaroista sekä kunnioittaa toisten omaisuutta. Portaissa ja käytävillä pitää voida kulkea vapaasti; niille ei ryhmittäydytä istumaan kulkua estävästi. Kulkuneuvot pysäköidään liikennemerkein osoitetuille paikoille. Roskien paikka on roskakorissa.

Oppitunnit

Oppitunneille saavutaan ajoissa. Se on kohteliasta toisia kohtaan. Laukkujen paikka luokassa on pulpetin naulassa tai lattialla. Siivoojien työtä helpottaa, kun pulpeteille ja luokkaan ei jää roskia eikä epäjärjestyä.

Mobiililaitteiden käyttö koulussa

Opiskelijoilla on koulun antama kannettava tietokone työskentelyä varten. Viihdekäyttö ja pelaaminen ei ole sallittua oppitunneilla. Opiskelija vastaa tietokoneen kunnosta ja säilytyksestä

ja palauttaa sen oheislaitteineen toimintakuntoisena opintojen päättyessä. Laitteiden käyttö ei saa häiritä oppituntia tai estää opiskelijan omaa oppimista. Matkapuhelimet pidetään laukussa oppitunneilla.

Väli- ja vapaatunnit

Aula, monitoimitila (luokka 315) ja lukion sali on sisustettu opiskelijoiden vapaa-ajan viettoa varten. Tiloissa on myös aktiviteettejä liikkuvan opiskelun tarpeisiin. Kalusteet pidetään järjestyksessä ja tavarat paikoillaan. Väli- ja vapaatuntialuetta lukiolaisille ovat A-rakennuksen sisätilat (1–3 kerros), etupiha sekä B-rakennuksen piha. Kaikki työyhteisön jäsenet on vakuutettu tapaturman varalta. Vakuutus on voimassa koulumatkoilla ja kouluaikana – ei vapaatunneilla poistuttaessa koulun alueelta.

Myöhästyminen

Kesken tunnin saapuminen häiritsee. Tällöin pyydetään anteeksi ja selvitetään syy. Mikäli opettaja ei saavu oppitunnille eikä hän ole etukäteen ilmoittanut asiasta, opiskelijat pyytävät naapuriluokan opettajaa avaamaan oven ja selvittämään tilanteen syyn. Päivänavaus (klo 9.45–9.50) on esitystilanne, jota ei ole sopivaa keskeyttää. Luokkaan voi pyrkiä sen päätyttyä.

Poissaolot

Kaikkiin poissaoloihin on oltava hyväksytty syy. Hyväksyttävät poissaolon syyt koulussamme ovat opettajan tai rehtorin myöntämä lupa, huoltajan tekemä Wilma-merkintä poissaolon syystä, terveydenhoitajan tai lääkärin kirjoittama todistus sairaudesta ja yli 18-vuotiailla, joilla ei ole huoltajaa, ryhmänohjaajan lupa. Epäselvissä tapauksissa rehtorin tulkinta on ratkaiseva. Autokoulun ajotunnit eivät ole hyväksyttävä syy. Tutkinto (kirjallinen ja ajo), simulaatioajo, käsittelykoe ja liukkaan kelin harjoittelu ovat hyväksyttäviä syitä, joihin on anottava poissaololupa.

Jokainen poissaolo on selvitettävä Wilman kautta. Opettaja ei anna arvosanaa opintojaksosta/moduulista, jos poissaolojen määrä on niin merkittävä, ettei hän voi näytön puutteen vuoksi arvioida opintojaksoa/moduulia. Tästä opettaja antaa ohjeen jokaisen opintojakson alussa. Luvan poissaoloon myöntää ryhmänohjaaja (enintään viisi päivää) tai rehtori. Jokainen pitää kirjaa omista poissaoloistaan. Poissaolleen opiskelijan on suoritettava kyseisten oppituntien tehtävät.

Ruokailu

Ruokarauha on jokaisen oikeus. Oma pöytäpaikka jätetään siistiksi. Ruokailuun ei ole sopivaa tulla ulkovaatteissa tai lakki päässä. Nämä ovat hyviä esimerkkejä nuoremmille ja helpottavat henkilökunnan työtä.

Koulun juhlat ja teemapäivät

Lukiossa on useita perinteikkäitä juhlia, joiden tehtävänä on siirtää kulttuuriperintöä sukupolvelta toiselle ja tuoda miellyttäviä kokemuksia koulun arkeen. Juhlat ovat kaikille yhteisiä. Ne ohittavat lukujärjestyksen, eli niihin saavutaan, vaikkei oppituntia juuri silloin olisikaan. Hyvään käytökseen kuuluu tilanteeseen sopiva pukeutuminen. Ohjelmaan osallistuminen niin pyydettyä on kohteliasta, samoin kuin aplodien antaminen. Juhlasta poistutaan vasta esityksen päätyttyä. Tilaisuuksien ja esiintyjien kuvaaminen ja tallentaminen on sallittua vain erikseen nimetyille henkilöille.

Päätöviikko ja ylioppilaskirjoitukset

Päätöviikon kokeista ja muusta ohjelmasta poistutaan opettajan ilmoittaman ajan kuluttua opettajan ohjeen mukaan. Kokeesta/ohjelmatuokiosta poistuttua on syytä muistaa, että sinne vielä jääneet tarvitsevat työrauhan. Paras paikka oleskeluun on tällöin aula. Käytävillä liikutaan hiljaa. Puhelimet ja älykellot jätetään kokeen ajaksi luokassa opettajan osoittamaan paikkaan. Opiskelijan tulee tuoda tietokone koetilaisuuteen ja osata käynnistää se kulloiseenkin koejärjestelmään. Ylioppilaskirjoitusten järjestelyistä rehtori antaa erilliset ohjeet.

Tupakointi ja päihteet

Erkko-lukiossa noudatetaan tupakkalakia. Tupakointi ja tupakanomaisten tuotteiden (mm. sähkötupakka, nuuska) käyttö koulussa ja koulun tapahtumissa ja muissa oppimisympäristöissä on kielletty. Koulussa ja koulun tapahtumissa ja muissa oppimisympäristöissä ei saa pitää hallussaan huumaavia aineita tai alkoholia eikä esiintyä niiden vaikutuksen alaisena.

Kurinpito ja rangaistukset

Opettaja voi poistaa tuntia häiritsevän opiskelijan luokasta lopputunnin ajaksi turvatakseen muille työrauhan. Opiskelija voidaan turvallisuussyistä lukiolain 41§ perusteella erottaa enintään kolmeksi päiväksi. Opiskelijalle voidaan antaa häiritsevistä käyttäytymisistä, suoritusohjeiden ja järjestyssääntöjen rikkomuksista kirjallinen varoitus. Jos edellä mainitut rikkomukset ovat toistuvia tai luonteeltaan vakavia, opiskelija voidaan erottaa määräajaksi koulusta.

Rahapelit ja vedonlyönti on koulussa kielletty. Vilpin takia (esim. koevilppi, toisen tutkielman tai kirja--arvioinnin hyväksikäyttö, suora lainaus Internetistä lähdeä mainitsematta) opintojakso/moduuli voidaan jättää opettajan ja rehtorin niin päättäessä kokonaan arvioimatta. Opiskelijalla on mahdollisuus opintojakson/moduulin suorittamiseen omassa koulussa käymällä vastaava opintojakso/moduuli uudestaan.

Oppilaitokseen ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen, ja jonka hallussapidolle ei ole hyväksyttävää syytä. Opettajalla ja/tai rehtorilla on oikeus tarkastaa oppilaan tavarat, säilytystila ja vaatteet em. vaarallisten esineiden löytämiseksi ja takavarikoida esineet lukiolain 45–47§:n nojalla.

Soveltaminen ja tarkoitus

Nämä säännöt koskevat kaikkia Erkko-lukiossa työskenteleviä, kun he ovat työjärjestyksen mukaisilla oppitunneilla, vapaatunneilla tai koulun muissa tilaisuuksissa ja muissa oppimisympäristöissä. Säännöt on laadittu eri tahojen yhteistyönä, ja niiden tarkoitus on parantaa viihtyvyyttä sekä taata koulutyön sujuvuus. Koulun alue on lukion tontti.

Suhde lainsäädäntöön

Koulussa noudatetaan koulun järjestyssääntöjä ja voimassa olevaa lainsäädäntöä.

3.4.3. Hyvinvointisuunnitelma

Lukiokoulutuksen tehtävä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Opetustehtävän lisäksi sillä on myös kasvatustehtävä.

Lukio-opetus edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä demokratiaa ja hyvinvointia. Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijan omaa kehitystä ja hyvinvointia sekä oppimista ja jaksamista.

Lukiokoulutus vahvistaa opiskelijan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä antaa valmiuksia niiden ylläpitämiselle elämän eri vaiheissa. Hyvinvoinnin näkökulmat ohjaavat lukion toimintaa ja jokaisen työtä arkisissa kohtaamisissa sekä osana opetusta. Terveellisiä elämäntapoja, yhteisöllisyyttä, turvallista ilmapiiriä ja mielen hyvinvointia edistävät toimintatavat ovat osa jokaista koulupäivää. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostetaan avoimuutta, välittämistä ja keskinäistä arvostusta. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan oma ainutlaatuisuutensa, luomaan ja ylläpitämään ihmissuhteita sekä arvostamaan itseään ja muita.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi Orimattilan perusopetuksessa ja toisella asteella opetetaan hyvinvointitaitoja. Hyvinvointiohjelma kattaa lapsen koulupolun alakoulusta toiselle asteelle.

Lukion hyvinvointiopetuksen ja hyvinvointituntien taustalla ovat mm.

- lukion opetussuunnitelman perusteet
- Orimattilan esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen opiskeluhoitosuunnitelma
- tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma
- toimenpideohjelma kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi
- alueellinen ja Orimattilan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Hyvinvointitaitojen opettaminen pohjautuu varhaisen puuttumisen ja ennakoimisen näkökulmiin. Tavoitteena on vahvistaa lasten ja nuorten hyvinvointia opettamalla heille taitoja, jotka kantavat elämässä eteenpäin, tukevat oppimista ja hyvinvointia yksilön ja yhteisön näkökulmasta. Hyvinvointitaitojen opettamisen ja harjoittelun tavoitteena on tukea lasten ja nuorten psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia.

Orimattilan peruskouluissa ja toisella asteella tehtävän hyvinvointityön taustalla on ajatus: "Hyvinvoiva lapsi/nuori oppii".

Hyvinvointitaidot ovat erottamaton osa oppimista ja koulunkäyntiä. Ne ovat ennaltaehkäiseviä mielenterveystaitoja mm. vahvuustaitoja, tunnetaitoja, läsnäolotaitoja ja vuorovaikutustaitoja. Keskittymällä hyvinvoinnin tukemiseen voidaan ehkäistä myös kiusaamiseen limittyviä ilmiöitä esim. syrjintää, häirintää ja vihapuhetta.

Hyvinvointiopetus kuuluu hyvinvointitunnin (ent. opiskelu- ja elämänhallintataidot) lisäksi mm. terveystiedon, yhteiskuntaopin, psykologian, uskonnon, elämäntutkimustiedon ja oppilaanohjauksen sisältöihin sekä on osa laaja-alaisen osaamisen taitoja. Oppituntien lisäksi tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu arkisissa tilanteissa on tärkeä osa koulun toimintakulttuuria.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat lukio-opinnoissa oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Laaja-alaiset taidot ovat myös osa hyvinvointituntien sisältöjä.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat

- hyvinvointiosaaminen
- vuorovaikutusosaaminen
- monitieteinen ja luova osaaminen
- yhteiskunnallinen osaaminen
- eettisyys ja ympäristöosaaminen
- globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Eryisesti hyvinvointiosaamisen ja vuorovaikutusosaamisen aiheita käsitellään hyvinvointitunneilla.

Hyvinvointituntien tarkoituksena on ohjata opiskelijoita kunnioittamaan itseään ja toisiaan, tiedostamaan omia vahvuuksiaan ja toimintatapojaan suhteessa omaan hyvinvointiin, opiskeluun ja elämänhallintaan.

Oppituntien sisällöt pohjautuvat alueellisiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kärkiin (HyTe-kärkiin): osallisuus ja yhteisöllisyys, mielen hyvinvointi, arjen turvallisuus ja terveelliset elintavat. Oppitunneilla harjoitellaan hyvinvointi-, opiskelu ja elämänhallintataitoja. Aiheita ovat mm. osallisuus, turvataidot, itsetuntemus, vuorovaikutustaidot, tunnetaidot, tietoisuustaidot ja rentoutuminen.

Hyvinvointituntien tavoitteet ovat:

- Oppilaiden osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen
- Mielen hyvinvoinnin tukeminen
- Arjen turvallisuuteen liittyviin asioihin tutustuminen
- Terveellisten elämäntapojen tiedostaminen

Työskentelytapa on osallistava, keskusteleva ja yhteisöllinen. Ryhmytyminen ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu ovat työskentelyn tausta-ajatuksena. Osa tunteista toteutetaan moniammatillisessa yhteistyössä esim. opiskeluhuollon palvelujen ja nuorisotyön kanssa.

1. vuositaso

1. Ryhmyttäminen (ryhmytymispäivä) / HyTe: Osallisuus ja yhteisöllisyys
2. UUS!!! Osallisuus ja Koulun turvaverkko /HyTe: Osallisuus ja yhteisöllisyys, Arjen turvallisuus, Mielen hyvinvointi
3. Yhdessä toimiminen/vuorovaikutus /HyTe: Osallisuus ja yhteisöllisyys
4. Esittely ja ryhmyttäminen/HyTe: Osallisuus ja yhteisöllisyys
5. Tietoisuuden lisääminen /HyTe: Mielen hyvinvointi
6. Itsesäätely, empatia ja rentoutuminen /HyTe: Mielen hyvinvointi
7. Voimalliset, tunteisiin vaikuttaminen /HyTe: Mielen hyvinvointi
8. Yhteenvetoa ja pohdintaa hyvinvointituntien teemoista /HyTe: Osallisuus ja yhteisöllisyys
9. UUS!!! Turvataidot /HyTe: Arjen turvallisuus, Mielen hyvinvointi, Osallisuus ja yhteisöllisyys

2. vuositaso

1. Resilienssi /HyTe: Arjen turvallisuus, Mielen hyvinvointi
2. Tukiverkosto, roolimallit, muiden auttaminen/HyTe: Mielen hyvinvointi ja Arjen turvallisuus
3. UUS!!! Selviytymiskeinot /HyTe: Osallisuus ja yhteisöllisyys ja Mielen hyvinvointi
4. Vuorovaikutustaidot /HyTe: Osallisuus ja yhteisöllisyys
5. Ongelmanratkaisutaidot /HyTe: Mielen hyvinvointi ja Arjen turvallisuus
6. Hyvinvointia terveellisistä elämäntavoista /HyTe: Terveelliset elämäntavat

3. vuositaso

1. UUS!!! Oma taloudenhoito ja hyvinvointi /HyTe: Arjen turvallisuus
2. Unelmat ja luottamus elämään/ HyTe: Arjen turvallisuus

3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Lukiolain (714/2018) 31 § edellyttää, että nuorten lukiokoulutuksessa tehdään yhteistyötä kotien kanssa. Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Aktiivinen yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Yhteistyö vahvistaa opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu säännöllisenä opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään suunnitelmallisesti. Lukiosta koulutusmuotona ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajia ja heitä kannustetaan tukemaan opiskelijan opintoja sekä osallistumaan oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seurataan yhdessä opiskelijan kanssa, ja niistä annetaan riittävän usein tietoa hänen huoltajilleen. Lisäksi opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa ohjauksesta, yhteisöllisestä opiskeluhuollosta sekä erityisopetuksesta ja muusta oppimisen tuesta.

Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyössä ja erityisesti yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan kehittyvä itsenäisyys ja oma vastuullisuus. Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys. Huoltajien osaamisen

hyödyntäminen oppilaitoksessa vahvistaa toimintakulttuuria. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja mahdollista tukea tarvitsevan opiskelijan ohjaamisessa ja tukemisessa.

Vastuu yhteistyön kehittämisestä sekä sen edellytysten ja toimintatapojen luomisesta on koulutuksen järjestäjällä. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisessa opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttamisesta. Lukiolain (714/2018) 31 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee määräjain selvittää opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta.

Lukion toiminnasta ja ylioppilastutkinnosta tiedotetaan lukion kotisivuilla ja Wilma-järjestelmän kautta. Wilma-järjestelmästä huoltajat voivat seurata opiskelijan opintosuorituksia, tarkastella ja selvittää poissaoloja, olla vuorovaikutuksessa lukion henkilökunnan kanssa sekä seurata lukion tiedotteita. Sähköisen järjestelmän huoltajaliittymä on voimassa, kunnes opiskelija täyttää 18 vuotta. Huoltajaliittymän käyttö voi jatkua tämän jälkeen, mikäli opiskelija antaa siihen luvan. Tästä on hyvä käydä keskustelua kotona nuoren kanssa ja selvittää, mikä häntä tukee parhaiten.

Erkko-lukiossa pidetään vuosittain vanhempainillat erikseen jokaisen vuositason opiskelijoille ja heidän perheilleen. 1. vt. vanhempainillassa kerrotaan lukio-opintojen aloittamisesta, annetaan infoa lukiossa tarjottavasta ohjauksesta, opiskelijahuollosta sekä oppimisen ja opiskelun tuesta. 2. vt. vanhempainillassa aiheena on ylioppilaskirjoitukset ja niiden hajauttaminen. 3. vt. vanhempainillassa keskitytään jatko-opintoihin hakeutumiseen. Peruskoulun päättävillä ja heidän huoltajilleen esitellään Erkko-lukion toimintaa ja opintojaksovalikoimaa vuosittain.

Huoltajien näkemyksiä lukion ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta kartoitetaan lukio-opintojen aikana järjestettävässä palautekyselyssä. Palautekyselyn tuloksia käsitellään osana lukion itsearviointia. Kerran vuodessa järjestetään myös toiminnan arviointipäivä, johon kutsutaan opiskelijoiden huoltajia mukaan.

3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys

Nuorten lukiokoulutuksessa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus kehittää jatko-opintovalmiuksiaan, kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan (lukiolaki 714/2018, 15 §). Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman.

Opiskelijalle järjestetään mahdollisuuksia yksilöllisiin opintoihin koskeviin valintoihin niin, että hän voi hyödyntää korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opetustarjontaa kotimaassa ja kansainvälisesti.

Lukio-opinnoissa hyödynnetään monipuolisesti opiskeluympäristöjä, jotka lisäävät jatko-opintojen sekä yritys- ja työelämän tuntemusta myös kansainvälisesti, tukevat opiskelijan opiskelumotivaatiota sekä auttavat häntä löytämään omat vahvuutensa (valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 4 §). Lisäksi opiskelijalle avataan näkymiä tulevaisuusajatteluun ja ennakkointiin.

Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen (lukiolaki 714/2018, 27 §).

Lukion opintotarjontaa suunniteltaessa voidaan opintojaksoihin yhdistää kansainvälisyys- ja työelämäosaamisen osioita sekä korkeakouluopintoihin tutustumista. Paikallisessa opetussuunnitelmassa konkretisoidaan yhteistyön tavoitteet ja muodot sekä päätetään yhteistyötahoista. Jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksia vahvistetaan lukion toimintakulttuurissa, laaja-alaisen osaamisen toteutuksissa ja kaikkien oppiaineiden opinnoissa.

Korkeakoulu yhteistyö

Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. (Lukiolaki 714/2018, 2 § 1 mom.)

Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa ja kokemuksia korkeakouluopiskelusta. Keskeisenä tavoitteena on sujuvoittaa opiskelijan siirtymistä lukiosta korkea-asteen opintoihin ja edelleen työelämään.

Korkeakouluopintoja ja niihin liittyviä valmiuksia kytketään sekä laaja-alaiseen osaamiseen että eri oppiaineiden tavoitteisiin ja sisältöihin. Lukion ohjaustoiminta yhteistyössä eri oppiaineiden opetuksen kanssa motivoi opiskelijaa tutustumaan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opintotarjontaan sekä niiden kautta avautuviin elämänvalintoihin ja työ- ja uramahdollisuuksiin. Ohjaustoiminta tukee myös konkreettisesti opiskelijan jatko-opintosuunnitelman laatimista. Korkeakouluopintoihin tutustumiseen tähtäävät ja korkeakouluissa suoritettavat opinnot sisällytetään osaksi opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa.

Opiskelijaa ohjataan tutustumaan korkeakoulujen tarjontaan ennakkoluulottomasti, ilman sukupuolittuneita tai muita ennakoasenteita. Opiskelijaa ohjataan valmistautumaan jatkuvaan oppimiseen ja hankkimaan monipuolisia valmiuksia, joita tarvitaan erilaisissa korkeakouluopinnoissa ja työelämän eri aloilla. Lukiossa tutustutaan kansainvälisiin jatko-opintoihin ja uranäkymiin. Yleissivistyksen, kulttuurien tuntemuksen ja kielitaidon merkitystä tuodaan esille edellytyksinä korkeakouluopinnoissa ja työelämässä menestymiselle. Korkeakouluopintoihin valmistautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Korkeakouluopintoihin tutustumisen konkreettiset muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Työelämävalmiudet

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on yhtäläiset ja monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa työelämän tarjoamista mahdollisuuksista ja kehityssuunnista oman tulevaisuutensa ja jatko-opintojensa hahmottamiseen. Opiskelijaa rohkaistaan myös tutustumaan työelämän tarjoamiin kansainvälisiin ja globaaleihin näkymiin. Opiskelija tutustuu uusiin työn, yrittäjyyden ja taloudellisen toimeliaisuuden muotoihin muodostaakseen käsityksen siitä, millaista osaamista nyt ja tulevaisuudessa tarvitaan. Opiskelijalle tarjotaan oppimiskokemuksia, jotka kannustavat ennakkoluulottomuuteen, aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ongelmanratkaisuun kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti.

Opiskelijaa kannustetaan toimimaan luovasti, eettisesti kestävästi ja rohkeasti nopeasti muuttuvissa toimintaympäristöissä, työelämässä ja muissa elämäntilanteissa sekä tarttumaan erilaisiin mahdollisuuksiin. Häntä ohjataan tiedostamaan ja dokumentoimaan opintoihin ja työhön liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, vahvuuksiaan ja osaamistaan. Lukio luo edellytykset sille, että opiskelijat jakavat ja reflektovat työelämään ja yrittäjyyteen liittyviä teemoja ja osaamistaan aktiivisesti, ennakkoluulottomasti ja järjestelmällisesti.

Opiskelijan yrittäjyys- ja työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineissa osana opintojaksoja ja opiskelujen ohjausta sekä muissa lukion toiminnoissa kehittämällä erityisesti monipuolisia lukion ja työelämän sekä lukion, yritysten ja kolmannen sektorin välisiä yhteistyömuotoja. Oppiaineet

ja laaja-alainen osaaminen sekä opintoihin hyväksi luettava lukion ulkopuolinen toiminta avaavat näkymiä merkitykselliseen elämään, jossa työ on yhtenä keskeisenä osana.

Työelämään valmentautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat elämänhallinnan taidot, yhteistyö- ja tiimitaidot, kieli- ja kulttuuritaidot, motivoituminen uuden oppimiseen, joustavuus, kyky arvioida ja kehittää omaa osaamistaan sekä ymmärrys työelämään vaikuttavien muutosten vaikutuksesta oman osaamisen kehittämiseksi.

Lukio linjaa paikallisessa opetussuunnitelmassa yhteistyöstään työelämän, kuten yritysmaailman, julkisen sektorin ja kolmannen sektorin edustajien kanssa.

Kansainvälinen osaaminen

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen kansainvälisyys monipuolistaa opiskelijan kokemusmaailmaa, avartaa maailmankuvaa sekä vahvistaa valmiuksia eettisesti kestävään toimintaan globalisoituneessa haasteiden ja mahdollisuuksien maailmassa. Osaamisen kehittämisessä otetaan huomioon YK:n kestävä kehityksen ohjelma Agenda 2030 ja erityisesti sen tavoite 4.7, jossa kuvataan globaalikansalaisuuden piirteitä.

Opiskelijan kansainvälistä osaamista kartutetaan eri oppiaineiden, niiden välisen yhteistyön sekä laaja-alaisen osaamisen kautta. Huomiota kiinnitetään lukion ja koulutuksen järjestäjän monipuoliseen kieliohjelmaan ja sen ratkaisuihin sekä kulttuurien tuntemuksen syventämiseen.

Opiskelijaa ohjataan aktiiviseen ja suunnitelmalliseen kansainväliseen toimintaan hyödyntämällä kotikansainvälisyyttä ja kansainvälistä liikkuvuutta. Kotikansainvälisyys käsittää esimerkiksi kansainvälisiä vierailuja tai projekteja, jotka toteutetaan lukiossa, sen lähiympäristössä tai virtuaaliteknologian avulla. Opiskelijaa kannustetaan myös osallistumaan omaehtoisesti tai lukion tarjonnan mukaisesti tutustumis- ja opintojaksoihin tai vaihto-opiskeluun ulkomailla.

Kansainvälistä osaamista vahvistavat laaja-alaisen osaamisen alueista erityisesti vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat globaalikansalaisen asenne, kulttuuriset ja kielitaidot, yhteistyö- ja tiimitaidot sekä avoin kiinnostus uusien ulottuvuuksien ja mahdollisuuksien kohtaamiseen ja elinikäiseen oppimiseen.

Kansainvälisen osaamisen painotukset ja lukion kansainvälisen toiminnan muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Etäopinnot osana normaalia koulutyötä antavat valmiuksia korkeakouluopintoihin.

Tutustumista korkeakoulu- ja yliopisto-opintoihin ainakin kaikissa pakollisissa aineissa mm. vierailijoiden (fyysisesti ja etäyhteyksin) ja tutustumiskäyntien avulla osassa opintojaksoja.

Työelämävalmiuksissa korostuvat mm. kulttuurien tuntemus, yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot, valmius opetella uutta ja oma-aloitteisuus. Työskentelytavat pakollisilla opintojaksoilla harjaannuttavat näitä valmiuksia. Kansainväliset projektit (Erasmus+ ja E-Twinning) edelleen syventävät yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä.

Kansainvälisyudessa painottuvat mm. kulttuureihin tutustuminen kotimaassa esim. digitaalisesti ja muissa maissa Erasmus+ - ohjelman kautta. Toiminnan pohjana ovat Agenda 2030-tavoitteet.

Historia:

- *Työelämävalmiudet:* Opintojaksojen työtavat harjaannuttavat opiskelijoita lähteiden käyttöön oman tuotoksen pohjana sekä totuttavat oman työn suunnitteluun (sisäinen yrittäjäyys).
- *Korkeakouluyhteistyö:* Opintojaksoissa tulee esille ajankohtainen tutkimustieto sekä uudet historian tulkinnat. Etäyhteydellä toteutettava tutkijan vierailu on mahdollinen opintojaksoilla 2, 3, 5 ja 6.

Yhteiskuntaoppi:

- *Työelämävalmiudet:* Opiskelija harjaantuu käyttämään ajankohtaista tietoa ja luomaan sen perusteella omia näkemyksiä ja tulkintoja yhteiskunnasta. Työtavat harjaannuttavat oman työn suunnitteluun ja itseohjautuvuuteen (sisäinen yrittäjäyys). Alan jatko-opintoihin hakeutuminen ja ammatit tulevat tutuiksi.
- *Korkeakouluyhteistyö:* Erityisesti talous- ja oikeusalan jatko-opinnot tulevat tutuiksi vierailukäyntien ja (etä-)vierailijoiden kautta.

Opinto-ohjaus:

- Työelämävalmiuksia harjaannutetaan lukio-Tetin ja harjoitusten kautta.
- Korkeakouluyhteistyö toteutuu etä- tai lähivierailijoiden kautta. Mahdollisuuksien mukaan toteutetaan vierailuja eri tapahtumiin, yrityksiin tai korkeakouluihin. Kursseilla tutustutaan myös ulkomaisiin opiskelumahdollisuuksiin.

Kemia:

- *Työelämävalmiudet:* Opintojaksojen aikana opiskelija saa tietoa siitä, minkälaisissa työtehtävissä tarvitaan kemian alan osaajia. Yritykset tulevat tutuksi mahdollisten yritysvierailujen tai yritysvierailijoiden kautta. Esimerkiksi kemian 5. opintojaksossa voidaan toteuttaa yritysyritystä.
- *Korkeakouluyhteistyö:* Kemian alan jatko-opintomahdollisuudet tulevat tutuksi mahdollisten korkeakouluvierailujen ja yhteistyön kautta. Myös esimerkiksi Luonnontieteen kenttätyö - opintojaksolla voidaan tehdä yhteistyötä eri yliopistojen kanssa.

Matematiikka:

- *Työelämävalmiudet:* Opintojaksojen aikana opiskelija saa tietoa matematiikan merkityksestä työelämässä. Opinnoissa voidaan tutustua eri matematiikan osaajien urapolkuihin ja sijoittumiseen työelämässä
- *Korkeakouluyhteistyö:* Matematiikan alan jatko-opintomahdollisuudet tulevat tutuksi mahdollisten korkeakouluvierailujen ja yhteistyön kautta.

Suomen kieli ja kirjallisuus:

- *Työelämävalmiudet:* Opintojaksojen aikana opiskelija saa tietoa siitä, minkälaisiin työtehtäviin suomen kielen ja kirjallisuuden asiantuntijat työllistyvät. Oppitunneilla käy mahdollisesti suomen kielen ja kirjallisuuden asiantuntijavierailijoita, joista osa voi olla itsensä työllistäneitä yrittäjiä.
- *Korkeakouluyhteistyö:* Suomen kielen ja kirjallisuuden jatko-opintomahdollisuudet tulevat tutuiksi mahdollisten korkeakouluvierailujen ja yhteistyön kautta.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus:

- *Työelämävalmiudet:* Opintojaksojen aikana opiskelija saa tietoa siitä, minkälaisiin työtehtäviin suomi toisena kielenä ja kirjallisuuden asiantuntijat työllistyvät. Oppitunneilla käy mahdollisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuuden asiantuntijavierailijoita, joista osa voi olla itsensä työllistäneitä yrittäjiä.
- *Korkeakouluyhteistyö:* Suomi toisena kielenä ja kirjallisuuden jatko-opintomahdollisuudet tulevat tutuiksi mahdollisten korkeakouluvierailujen ja yhteistyön kautta.

Evankelis-luterilainen uskonto:

- Työelämävalmiudet ja yrittäjyyskasvatus: Opiskelija saa tietoa uskonnollisen lukutaidon merkityksestä erilaisissa työtehtävissä. Opintojaksojen aikana tutustutaan uskonnollisiin yhteisöihin ja uskonnollisia ja globaaleja kysymyksiä käsittelevien järjestöjen kenttään Suomessa ja myös muualla maailmassa ja siten saadaan käsitys myös uskontojen ymmärtämisen merkityksestä työelämään sijoittumisessa. sekä mahdollisesti myös yrittäjän uralla toimiessa.
- Korkeakouluysteistyö: Uskontojen ja kulttuurien tutkimuksen alan opintoihin tutustutaan mahdollisten vierailujen ja yhteistyön kautta.
- Kansainvälisyys: Osa opintoretkestä ja vierailuista uskonnollisiin yhteisöihin ja järjestöihin on myös tutustumista muiden kuin suomalaisen kulttuurien elämäntapaan.

Psykologia:

- Työelämävalmiudet ja yrittäjyyskasvatus: Opiskelija saa tietoa psykologisen tiedon ja ymmärryksen merkityksestä erilaisissa työtehtävissä ja työelämään sijoittumisessa sekä myös psykologisen tietämyksen hyödyistä yrittäjän uraa suunniteltaessa.
- Korkeakouluysteistyö ja kansainvälisyys: Psykologian ja sosiaalipsykologian alan opintoihin - mahdollisesti myös ulkomailla - tutustutaan vierailujen ja yhteistyön kautta.

Filosofia:

- Työelämävalmiudet: Opiskelija saa tietoa filosofisen ajattelun merkityksestä erilaisissa työtehtävissä ja työelämään, myös yrittäjän uralle sijoittumisessa.
- Korkeakouluysteistyö ja kansainvälisyys: Filosofian alan opintoihin - mahdollisesti myös ulkomailla - tutustutaan vierailujen ja yhteistyön kautta.

Liikunta:

- Työelämävalmiudet: Opiskelija saa tietoa liikunnallisen elämäntavan merkityksestä erilaisissa tehtävissä ja harjoitteissa. Pyrkimyksenä on tukea terveellisiä elämäntapoja ja voimavaroja työelämään.
- Korkeakouluysteistyö ja kansainvälisyys: Monipuoliset liikuntakokemukset oppilaitoksen ulkopuolella sekä vierailut tietyillä opintojaksoilla luovat yhteyksiä korkeakouluympäristöihin.

Terveystieto:

- Työelämävalmiudet: Opiskelija saa tietoa terveystiedon sisällöistä työssäjaksamiseen ja oman terveyden ylläpitoon liittyen.
- Korkeakouluysteistyö ja kansainvälisyys: Terveystiedon opintojaksojen sisällöissä tutustutaan yhteiskunnan tasolla sekä globaalisti vallitseviin terveyssisältöihin. Mahdolliset vierailut ja vierailijat luovat yhteyksiä korkeakouluysteistyöhön.

Ruotsi:

- Työelämävalmiudet: Opiskellaan vuorovaikutustilanteita ja tekstejä liittyen jatko-opiskeluun, ammatteihin ja työelämään opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta, tulevaisuuden suunnitelmiin ja itsenäistyvän nuoren elämänhallintaan.
- Korkeakouluysteistyö ja kansainvälisyys: Vierailut, vierailijat ja verkkokurssit ovat mahdollisia.

Englanti:

- Työelämävalmiudet: Tutustutaan työelämään ja jatko-opintoihin aiheeseen liittyvien tekstien kautta, ohjataan opiskelijaan tutustumaan tulevaisuuden työ- ja opiskelumahdollisuuksiin mukaan lukien opiskelu tai työskentely ulkomailla. Voidaan myös harjoitella erilaisten työhakemusten profiilitekstien laatimista.
- Korkeakouluysteistyö ja kansainvälisyys: verkkokurssit, vaihto-opiskelijat, vierailijat ja vierailut ovat keinoja tutustua korkeakouluihin ja harjoittaa kotikansainvälisyyttä.

Biologia:

- Työelämävalmiudet: Opintojaksojen aikana harjaannutetaan työelämässä tarvittavia teknisiä ja pehmeitä taitoja ja opiskelijat saavat tietoa biologian alan työtehtävistä. Mahdollisia yritysvierailuja.
- Korkeakouluyhteistyö ja kansainvälisyys: Opintojaksojen aikana käydään läpi biologian alan jatko-opintopolkua ja -mahdollisuuksia. Tutustutaan korkeakoulujen tutkimukseen netin kautta ja vierailaan mahdollisuuksien mukaan korkeakoulujen laboratorioissa ja tutkimusasemilla. Opinnoissa käytetään paljon englanninkielistä materiaalia (animaatiot, videot, nettisivut)

Maantiede:

- Työelämävalmiudet: Opintojaksojen aikana harjaannutetaan työelämässä tarvittavia teknisiä ja pehmeitä taitoja ja opiskelijat saavat tietoa maantieteen alan työtehtävistä. Mahdollisia vierailuja oman kaupungin/lähialueen virastoihin ja yrityksiin.
- Korkeakouluyhteistyö: Opintojaksojen aikana käydään läpi maantieteen alan jatko-opintopolkua ja -mahdollisuuksia. Tutustutaan korkeakoulujen tutkimukseen. Mahdollisia vierailijoita ja yhteistyötä oppitunneilla ja opintojaksoilla. Vierailuja korkeakouluihin ja virastoihin.

Liitteet:

7.7. Työelämäyhteydet Erkkö-lukiassa

7.8. Yrittäjyyskasvatussuunnitelma

4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

4.1. Ohjaus

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalla opiskelijalla on oikeus saada tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta (lukiolaki 714/2018, 25 § 2 mom.). Ohjaus on lukion toiminnassa kokonaisuus, jonka tulee syventää perusopetuksessa annettua ohjausta jatkumona lukion jälkeisiin opintoihin. Ohjauksen avulla opiskelija parantaa valmiuksiaan selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa sekä oppii arvioimaan lukio-opintoja ja jatko-opiskelua koskevia valintojaan tulevaisuuden osaamistarpeiden näkökulmasta. Lukion laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesti lukio-opiskelu konkretisoituu elinikäisinä työelämävalmiuksina ja -taitoina sekä laajempina yhteiskunnallisena osaamisena.

Ohjaustoiminta tukee opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta, toimijuutta sekä luottamusta omaan osaamiseen kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Sukupuolittetoisella ohjauksella luodaan tasavertaisia edellytyksiä eri sukupuolten sijoittumiselle jatko-opintoihin ja työelämään. Opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien sekä lukiokoulutuksen ja opiskelijahuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä, johon kuuluu yhteistyö korkeakoulujen ja työelämän kanssa. Ohjausta voidaan järjestää opintojaksomuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija, ja hänellä tulee olla mahdollisuus osallistua opintojensa aikana korkeakoulujen ja työelämän kanssa toteutettaviin opintokokonaisuuksiin. Opinto-ohjaaja vastaa oppilaitoksen opinto-ohjauksen koordinoinnista ja käytännön toteutuksesta. Ryhmäohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa ja auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan. Lisäksi aineenopettaja tukee opiskelijan jatko-opintovalmiuksia ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta korkeakoulujen ja työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä. Aineenopettaja sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään.

Ohjausta tulee eriyttää ottamalla huomioon jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, tarpeet, tavoitteet, harrastukset, kiinnostusten kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Opiskelijan yksilöllisten tarpeiden huomioonottamista voidaan tehostaa eri asiantuntijoiden yhteistyöllä. Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea.

Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee sisältyä kuvaus siitä, miten siirtymävaiheen yhteistyötä toteutetaan perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen sekä muiden koulutusta järjestävien tahojen kanssa. Korkea-asteen oppilaitosten kanssa tulee erikseen kehittää tapoja, jotka mahdollistavat opiskelijoille orientoivat opinnot korkea-asteella sekä vaihtoehtoiset väylät hakeutua jatko-opintoihin. Lisäksi tulee kuvata, miten alueellista monialaista yhteistyötä toteutetaan työelämän, paikallisten työ- ja elinkeinopalvelujen, sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen sekä muiden toimijoiden kanssa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan, miten ohjauksella varmistetaan opiskelijan mahdollisuus kehittää kansainvälisyys-, työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Osaksi paikallista opetussuunnitelmaa laaditaan ohjaussuunnitelma, jossa kuvataan ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Se toimii ohjaustyön arvioinnin ja kehittämisen välineenä.

Lukion ohjaussuunnitelman tulee sisältää lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta seuraavat:

- ohjauksen keskeiset käsitteet
- ohjauksen tehtävät ja tavoitteet
- ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen toimijat ja työnjako
- ohjaus siirtymävaiheissa: yhteistyö perusopetuksen, korkea-asteen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa sekä jatko-ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat
- ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa
- ohjaustoiminnan arviointi.

Ohjaussuunnitelmassa tarkastellaan myös esteettömyyttä siirtymävaiheissa. Suunnitelmassa kuvataan toimintamalleja, joiden avulla turvataan yhdenvertaisuus hakeutumisasiässä lukioon ja sieltä jatko-opintoihin. Lisäksi suunnitelmaan sisällytetään kuvaus toimenpiteistä, joiden avulla varmistetaan esteetön opintopolku ja oppimisympäristö.

Lukiolain (714/2018) 26 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi. Lukiolain 26 §:n 2 momentin mukaan henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan opintojen alussa oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella ja sitä päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista:

1) opiskelusuunnitelma

- aikaisempi koulutus ja muu osaaminen
- suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet
- hyväksi luettavat opinnot ja/tai oppimäärät sekä muu hyväksi luettava osaaminen
- suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen, opintojaksovalinnat
- opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt
 - opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve
- korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot
- työelämän tutustumisjaksot
- arvioitu opiskeluaika

2) ylioppilastutkintosuunnitelma

3) jatko-opinto- ja urasuunnitelma.

Lukiolain (714/2018) 27 §:n 1 momentissa määrätään, että koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Lukiolain 27 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Lukiolain 27 §:n 3 momentin mukaan opiskelijan on tarvittaessa osoitettava osaamisensa koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittava opiskelija perehtyy oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Ohjausprosessin aikana opiskelija suunnittelee opinto-ohjelmaansa siten, että hän tunnistaa ja huomioi jatko-opintojen ja

työelämän tarjoamia mahdollisuuksia. Näitä asioita käsitellään ohjauksessa koko lukio-opintojen ajan.

Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa, jos hänen opiskeluoikeutensa lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättymässä tai hän on ilmoittanut eroamisestaan (lukiolaki 714/2018, 25 § 3 mom.). Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella opiskelijalla, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa opiskelija on suorittanut oppimäärän. (Lukiolaki 714/2018, 25 § 4 mom.)

4.1.1. Ohjaussuunnitelma

Ohjaussuunnitelma

1. Ohjauksen keskeiset käsitteet

Opinto-ohjauksen keskeisiä käsitteitä ovat mm. pienryhmä-, vertausohjaus, sukupuolitietoinen ohjaus ja esteettömyys. Pienryhmäohjauksessa kohdistetaan täsmäohjausta tietyistä alasta tai teemasta kiinnostuneille. Sen kautta voidaan toteuttaa vertausohjausta eli opiskelijat voivat arvioida toistensa vahvuuksia ja heikkouksien parantamista. Sukupuolitietoisella ohjauksella luodaan tasa-arvoisia edellytyksiä suuntautua jatko-opintoihin ja työelämään. Esteettömyyttä tuetaan siirtymävaiheissa, jotta hakeutuminen lukioon ja lukiosta jatko-opintoihin olisi mahdollisimman sujuva. Opiskelijoiden henkilökohtaiset tuen tarpeet pyritään huomioimaan varhaisessa vaiheessa.

2. Sisällöt, menetelmät ja työtavat

Ohjausta toteutetaan käyttäen holistista ohjaustapaa ja soveltuvin osin konstruktivistista lähestymistapaa kunnioittaen opiskelijan iän mukaista kehitystasoa. Pakollisten opintojaksojen lisäksi tarjotaan tutor-toimintaa kiinnostuneille opiskelijoille.

3. Tehtävät ja tavoitteet

Lukion ohjaustoiminnan tavoitteena on auttaa opiskelijaa suunnittelemaan ja toteuttamaan omaa opinto-ohjelmaansa, tukea häntä oppimisen taitojen kehittämisessä sekä ohjata valintojen ja ratkaisujen tekemisessä. Ohjaus toteutetaan opetussuunnitelmassa ilmaistuihin tavoitteisiin ja arvopohjaan sekä edellä esitettyyn oppimis- ja tietokäsitykseen perustuen. Toiminnalla tuetaan opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä. Itseohjautuvuuteen kannustamisen ohella ehkäistään opiskelijan syrjäytymistä.

4. Ohjauksen toimijat ja työnjako

4.1. Rehtori

Rehtori ohjaa kokonaissuunnittelua ja resursointia. Hän osallistuu opiskelijahuoltoryhmän toimintaan, tukee ja auttaa ryhmäohjaajia, aineenopettajia ja opinto-ohjaajaa. Rehtori tekee tarvittaessa päätöksiä opiskelijahuoltoon ja opiskelijan opintojen etenemiseen liittyvissä asioissa.

4.2. Opinto-ohjaaja

Opinto-ohjaaja on ohjauksen asiantuntija, jolla on päävastuu opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Opinto-ohjaaja suunnittelee ohjauksen työnjaon rehtorin, ryhmäohjaajien ja aineenopettajien kanssa. Opinto-ohjaaja toimii asiantuntijana vanhempainilloissa ja pitää yhteyttä muihin oppilaitoksiin ja työelämään. Opinto-ohjaaja yhdessä opetushenkilöstön kanssa ohjaa opiskelijaa tekemään henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman.

Ensimmäinen vuositaso

Opinto-ohjaaja pitää tehostetun tuntiopetusjakson (OP01) 1. vuositason opiskelijoille. Opiskelijat perehdytetään lukion tuntijakoon, arviointiin, opintojen sisältöön ja lukion työtapoihin. Opinto-ohjaaja ohjaa tarvittaessa opintojaksojen valinnassa.

Toinen vuositaso

Opinto-ohjaaja seuraa opiskelijoiden opintojen etenemistä ja antaa henkilökohtaista ohjausta valintoihin, jatko-opintoihin ja ammatinvalintaan liittyen. Opinto-ohjaaja järjestää tutustumiskäyntejä eri oppilaitoksiin ja työelämään (mm. lukio-Tet) ja tiedottaa jatko-opintoihin liittyvistä asioista ja ylioppilaskirjoituksista. Tuntiopetusta järjestetään pakollisessa opinto-ohjauksen opintojaksossa (OP02), jossa annetaan esim. jatko-opintoihin liittyvää ohjausta. Opetus voidaan toteuttaa osin myös verkossa.

Kolmas vuositaso

Opinto-ohjaaja antaa tietoa ylioppilaskirjoituksista ja järjestää ammatinvalinnan ohjausta. Hän kertoo jatko-opintovaihtoehtoista ja järjestää luennoitsijoita kouluun ja vierailuja eri oppilaitoksiin. Hän osallistuu opiskelijoiden kanssa koulutusalan messuihin ja muihin vastaaviin tilaisuuksiin. Opinto-ohjaaja seuraa opiskelijoiden opiskelun edistymistä ja käy henkilökohtaiset ohjauskeskustelut kaikkien kolmannen vuositason opiskelijoiden kanssa. Opinto-ohjauksen ryhmänohjaustunteja pidetään kuten toisella vuositasolla.

Neljäs vuositaso

Opinto-ohjaaja toimii 4. vuoden opiskelijoiden ryhmänohjaajana ja auttaa jatko-opintojen suunnittelussa.

Opinto-ohjaajan muut tehtävät

Opinto-ohjaaja toimii opiskelijan tuki -ryhmän puheenjohtajana ja tekee tarvittaessa yhteistyötä ryhmänohjaajien ja aineenopettajien kanssa opiskelijahuollon asioissa.

Opinto-ohjaaja toimii yhteistyössä peruskoulun oppilaanohjaajien kanssa ja antaa tietoa lukio-opiskelusta 9. luokkien oppilaille ja heidän huoltajilleen.

Opinto-ohjaaja kouluttaa opiskelijatutorit avustamaan uusia lukiolaisia opintojen alkaessa. Opiskelijatutorit kertovat lukiokokemuksistaan tuleville lukiolaisille ja heidän vanhemmilleen infotilaisuudessa.

4.3. Ryhmänohjaajat

Ryhmänohjaajan keskeisiä tehtäviä on tukea opiskelijoiden opiskelusuunnitelman tekemistä ja seurata sen toteutumista, tiedottaa, perehdyttää ja neuvoa opiskelijoita sekä yhdyshenkilönä toimiminen oman koulun sisällä. Ryhmänohjaaja toimii myös yhdyshenkilönä opiskelijoiden vanhempiin ja opiskelijahuollosta vastaaviin.

Ohjausta suunnitellaan opinto-ohjaajan kanssa lukukausien alussa. Kunkin vuositason ryhmänohjaajat suunnittelevat yhdessä tarkemman ohjelman.

Opiskelijat tarkistavat joka syys *valintansa* ryhmänohjaajan kanssa. Jaksojen taitteessa valintoja voidaan muuttaa. Ryhmänohjaaja seuraa jaksotodistusten avulla suunnitelman toteutumista.

Ryhmänohjaajat vastaavat vanhempainiltojen järjestämisestä ja seuraavat opiskelijoiden poissaoloja.

Ensimmäinen vuositaso

Opiskelijat saavat ryhmänohjaustuokioista, opinto-ohjaajan tunneista ja yhteisistä tilaisuuksista tietoa, joka auttaa heitä kehittämään omaa opiskelustrategiaansa. Tarkoituksena on ohjata opiskelijaa pohtimaan ja arvioimaan omia opiskelustrategioitaan, toimintatapojaan ja tavoitteitaan. Opiskelijat voivat esittää ryhmänohjaustuokioissa kysymyksiä ja keskustelunaiheita, jotka he kokevat tärkeiksi. Opiskelija kokoaa opiskelua koskevaa tietoa Wilmassa oleviin henkilökohtaisiin opintosuunnitelmalomakkeisiin.

Opiskelijoiden tutustumista toisiinsa tuetaan ryhmänohjaustuokioissa ja mahdollisesti vapaamuotoisissa tilaisuuksissa. Yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja voidaan harjoitella myös pienryhmäohjauksessa. Opiskelijoillekin voidaan antaa tehtäväksi pienten alustusten laatiminen ja keskustelujen virittäminen yhteisistä asioista tai opiskelun ja oppimisen ongelmista. Ryhmänohjaaja keskustelee opintoihin liittyvistä asioista kaikkien uusien opiskelijoiden kanssa henkilökohtaisesti. Ensimmäisen vuositason vanhempainillan aiheena ovat lukio-opinnot ja opiskelu Erkko-lukiassa. Vanhempainilta järjestetään syksyn aikana.

Toinen vuositaso

Opiskelijoita ohjataan arvioimaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan. Heitä tuetaan opiskelu- ja tiedonkäsittelytaitojen kehittämisessä sekä ylioppilaskirjoitusten suunnittelussa. Opiskelijoita ohjataan valitsemaan syventävät ja soveltavat opintojaksot niin, että ne tukevat jatko-opinto- ja ammattitaitoja. Ryhmänohjaajat keskustelevat opiskelijoiden tulevaisuudensuunnitelmista pienryhmissä. Opiskelijoita ohjataan keskustelemaan myös omaaloitteisesti ryhmänohjaustuokioissa yhteisistä tavoitteistaan ja suunnitelmistaan.

Toisen lukiovuoden aikana ryhmänohjaajat laativat kyselyn opiskelijoiden vanhemmille tai järjestävät muulla tavoin vanhemmille tilaisuuden arvioida koulua ja nuorten opiskelumahdollisuuksia sekä esittää toivomuksia ja ehdotuksia.

Toisen vuositason vanhempainillan aiheena ovat ylioppilaskirjoitukset.

Kolmas vuositaso

Syyslukukauden alussa opiskelijat tarkistavat valintansa jäljellä olevista lukio-opinnoistaan sekä ylioppilaskirjoitusohjelmastaan ja aikataulustaan. Opiskelijoita ohjataan edelleen arvioimaan työskentelytapojaan, motivaatiotaan ja tavoitteitaan. Kolmannen vuositason vanhempainillan aiheena ovat ylioppilaskirjoitukset ja jatko-opinnot.

4.4. Aineenopettajat

Aineenopettaja huolehtii siitä, että opiskelija saa ensimmäisen vuoden aikana kokonaiskäsityksen aineen opiskelusta, kertoo niiden sisällöstä, mielekkästä suoritusjärjestyksestä sekä arvioinnista. Hän ohjaa opiskelijaa opiskelutaitojen kehittämisessä ja aineryhmäkohtaisten tavoitteiden saavuttamisessa.

Jokaisen kurssin alussa aineenopettaja tiedottaa ko. kurssin arviointiperusteista. Hän seuraa opiskelijan poissaoloja ja opintojen etenemistä omissa aineissaan sekä panee merkille opiskelijahuollolliset tilanteet. Opiskelijoiden erilaiset tarpeet huomioidaan opetuksessa ja arvioinnissa.

Aineenopettaja pitää yhteyttä omaan aineryhmäänsä, ryhmänohjaajiin, opinto-ohjaajaan sekä rehtoriin.

Aineenopettaja huolehtii oman oppiaineensa tiedottamisesta, ohjaa itsenäiseen opiskeluun ja siten valmistaa opiskelijoita ylioppilaskirjoitukseen kyseisen aineen osalta. Opetuksessa avataan miten kunkin aineen tiedot ja taidot ovat hyödyksi työelämässä ja jatko-opinnoissa.

4.5. Erityisopettaja

Erityisopetuksella ja muulla oppimisen tuella pyritään mahdollistamaan opiskelijoiden yhdenvertainen asema. Opiskelijan kannalta on keskeistä taata oppimisen esteettömyys ja saavutettavuus, ennaltaehkäistä oppimisen vaikeuksia sekä tunnistaa tuen tarpeet varhaisessa vaiheessa. Erityisopetus on esimerkiksi opiskelutaitojen opettamista sekä opiskelijan ohjaamista käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa.

Erityisopettaja tekee tiivistä yhteistyötä lukion henkilökunnan kanssa ja antaa oppimiseen ja oppimisvaikeuksiin liittyvää tietoa ja tukea. Jokaiselle opiskelijalle tarjotaan ensimmäisenä lukiovuotena mahdollisuus osallistua erityisopettajan pitämään lukiseulaan. Lukiseulan tulosten perusteella opiskelijalle järjestetään tarvittaessa laaja-alainen lukitesti, jonka perusteella ja huoltajien suostumuksella opiskelija voi halutessaan saada erityisopettajalta lausunnon

lukivaikeudesta. Vaikeus huomioidaan opiskeluaikana ja ylioppilastutkinnon kokeissa. Erityisopettaja neuvoo erityisjärjestelyjen hakemisessa ja ylioppilastutkintolautakunnalle lähetettävissä lausunnoissa ja tekee tuen suunnitelman.

4.6. Kanslia (koulusihteeri)

Koulusihteeri avustaa teknisessä toteutuksessa ja hoitaa opiskelijoiden opintososiaaliset asiat mm. Kelan kanssa.

4.7. Opiskelija

Opiskelijalla on päävastuu oman opinto-ohjelmansa toteutumisesta ja seurannasta. Opiskelija on ohjausprosessin aikana aktiivinen ja osallistuva toimija. Hän saa tarvittaessa ohjausta ja tukea opintoihinsa liittyvissä kysymyksissä ja tehdessään tulevaisuuttaan koskevia valintoja ja päätöksiä.

Opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi. Suunnitelmat laaditaan opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella ja niitä päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä.

5. Ohjauksen järjestäminen ja resurssit

Ohjaus toteutetaan opintojaksomuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena ja soveltuvin osin näiden yhdistelmänä. Suunnitelma on laadittu päätoimisen opinto-ohjaajan toimenkuvan mukaan.

6. Ohjaus siirtymävaiheissa

Peruskoulujen kanssa järjestetään yhdessä yhteistyötilaisuuksia toisen asteen valintojen toteuttamiseksi ja lukioon siirtyneiden tiedonsiirron yhteydessä.

Ammatillisten oppilaitosten kanssa tehdään yhteistyötä opiskelijoiden siirtymisten helpottamiseksi molemmin puolin.

Korkea-asteen ja muiden koulutusta järjestävien tahojen kanssa toteutetaan vierailuja eri tavoilla ja avataan näin opiskelijoille ajankohtaista tietoa opiskelusta ja hakuprosesseista. Orientaatio-opintoja korkea-asteelle voidaan toteuttaa esimerkiksi MOOC-kurssien tai vastaavien kautta mahdollisuuksien mukaan.

Alueellista monialaista yhteistyötä toteutetaan osallistumalla Orimattilan Nuorten ohjaus- ja palveluverkoston (NOPO) toimintaan yhdessä TE-toimiston, sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen ja muiden toimijoiden kanssa.

Valmistuneiden opiskelijoiden jatko-ohjaus toteutetaan henkilökohtaisena ohjauksena tarpeen mukaan.

7. Ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa

Ohjauksessa tehdään yhteistyötä työelämän edustajien kanssa esim. lukio-Tet -jaksojen järjestämisessä ja vierailujen kautta. Mahdollisuuksien mukaan tehdään yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa osana ohjausta. Orimattilan opetustoimella on oma yrittäjyyden edistämissuunnitelma, jota toteutetaan myös lukiossa.

8. Ohjauksen arviointi

Arviointi tapahtuu koulun vuosittaisen arviointipäivän yhteydessä.

4.2. Erityisopetus ja muu oppimisen tuki

Lukiolain mukaan opiskelijalla, jolla on kielellisten erityisvaikeuksien tai muiden oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoritua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti (lukiolaki 714/2018, 28 § 1 mom.). Erityisopetus ja muu oppimisen tuki mahdollistavat opiskelijoiden yhdenvertaisen aseman. Keskeisiä asioita ovat oppimisen esteettömyys ja saavutettavuus sekä oppimisen vaikeuksien ennaltaehkäisy ja varhainen tunnistaminen. Tuen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa sekä edistää hänen hyvinvointiaan ja jaksamistaan. Lisäksi tavoitteena on antaa valmiuksia jatko-opintoihin siirtymiseen.

Opiskelijalla on oikeus saada tukea riippumatta siitä, mistä syistä oppimisvaikeudet johtuvat. Oppimisvaikeudet voivat johtua esimerkiksi luku- ja kirjoitusvaikeuksista, matemaattisista tai tarkkaavuuden vaikeuksista, sairaudesta, vammasta tai elämäntilanteesta.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 2 momentin mukaan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat. Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Lisäksi tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten alkuseulontoja.

Tukitoimien suunnittelu ja toteutus aloitetaan mahdollisimman varhain. Opiskelijaa opettavat opettajat suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Tukitoimet voidaan tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (lukiolaki 714/2018, 28 § 2 mom.). Opettajat huolehtivat siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti, ja mahdolliset muutokset kirjataan edellä mainitulla tavalla.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 1 momentin mukaan tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Myönteinen ja kannustava palaute edistää opiskelijan käsitystä itsestään oppijana. Samalla opiskelijan itsearviointitaidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Opettajat ohjaavat opiskelijaa oppimaan oppimisen taidoissa, kantamaan vastuuta oppimisestaan ja työskentelystään sekä käyttämään kullekin oppiaineelle ominaisia opiskelustrategioita.

Oppimisen tuki merkitsee yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Oppimisen tukea voivat olla esimerkiksi opetuksen eriyttäminen, tukiopeutus ja muut pedagogiset ratkaisut. Lisäksi opiskelijaa voidaan tukea yksilökohtaisesti suunnitellulla monipuolisella opinto-ohjauksella ja ryhmänohjaajan tuen avulla sekä hyödyntämällä erilaisia opintojen valintamahdollisuuksia. Opiskelijan oppimista voidaan edistää myös tarjoamalla oppimista ja hyvinvointia lisääviä lukion oppimäärään sisältyviä opintoja, jotka antavat tukea esimerkiksi opiskelutaitoihin, elämänhallintaan tai matematiikan ja muiden oppiaineiden opiskeluun.

Erityisopetus on erityisopettajan antamaa opetusta. Erityisopetus tukee aineenopetusta. Se voidaan toteuttaa yhteisopettajuutena, ryhmämuotoisena opetuksena tai yksilötukenä. Erityisopetus on esimerkiksi opiskelutaitojen opettamista sekä opiskelijan ohjaamista käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa. Erityisopettaja tekee yhteistyötä muiden opettajien kanssa tukea tarvitsevan opiskelijan oppimiseen ja opetukseen liittyvissä kysymyksissä.

Lukiolain (714/2018) 29 §:n mukainen opiskelun poikkeava järjestäminen voi koskea myös erityisopetusta tai muuta oppimisen tukea tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen tarkoittaa, että opiskelijan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa

ja lukiokoulutuksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ja paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä, ja ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Poikkeava järjestely voidaan tehdä opiskelijan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan.

Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhuollon palvelujen tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa. Erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla opiskelijalla on oikeus saada myös yksilökohtaista opiskeluhuoltoa.

Tukea tarvitsevan opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti. Näin turvataan tukea tarvitsevalle opiskelijalle mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Arvioinnissa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisäajan antaminen arviointitilanteissa, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjaskinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Arvioinnissa voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä.

Ylioppilastutkinnon kokeiden erityisjärjestelyistä tiedotetaan opiskelijalle heti lukio-opintojen alkaessa ja aina tarpeen mukaan. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio-opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta voidaan arvioida. Tarvittaessa opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan tuen järjestäminen käytännössä seuraavissa asioissa:

- tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille
- tukitoimien tarpeen arviointi
- tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan
- tuen toteuttaminen
- tuen toteutumisen seuranta ja arviointi
- yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.

Tukitoimista tiedotetaan opiskelijoita ja huoltajia koulun kotisivuilla, Wilman kautta ja lisäksi muun muassa ryhmänohjaustuokioissa ja vanhempainilloissa.

Orimattilan yhteiskoulun laaja-alainen erityisopettaja vastaa opiskelijoiden erityisopetuksesta. Erityisopettajan työparina on Erkko-lukion opinto-ohjaaja.

Lukion erityisopetus tukee aineenopetusta ja edistää opiskelijan hyvinvointia ja jaksamista. Tuen tarve arvioidaan yksilöllisesti ja tukitoimet pyritään aloittamaan opintojen alussa, jotta opiskelija hyötyy niistä parhaiten valmistautuessaan yo-kirjoituksiin.

Erityisopettaja, opinto-ohjaaja ja aineenopettajat kirjaavat tukitoimet opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Tuen toteutumista seurataan ja arvioidaan vuosittain.

4.3. Opiskeluhuolto

Lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään lukiolain (714/2018) mukaisen käsitteen opiskelijahuolto sijasta oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) käsitettä opiskeluhuolto. Oppilaitoksesta käytetään soveltuvissa kohdissa myös ilmaisua lukio. Mitä jäljempänä todetaan hyvinvointialueesta, koskee myös Helsingin kaupunkia (oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 1287/2013 1 §, muutettu lailla 377/2022).

Tässä luvussa määrätään opiskeluhuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhuollon tavoitteista sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa määrätyn koulutuksen

järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimisesta (lukiolaki 714/2018 12 § ja 32 § sekä oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 §). Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 9§). Opiskeluhooltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus. (YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista ja lukiolaki 714/2018 2 §, muutettu lailla 165/2022).

Opiskeluhooltoja toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 3 §, muutettu lailla 377/2022). Opiskeluhoolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä työtä. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on kaikkien oppilaitosyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi opiskelijoilla on oikeus opiskeluhoitopalveluihin, joita ovat opiskeluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 4 § ja 3 §.) Opiskeluhoitopalvelut järjestetään ensisijaisesti lähipalveluna, jolle koulutuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat. Toisen asteen opiskeluterveydenhuollon palveluja voidaan järjestää myös keskitetysti opiskeluterveydenhuollon toimipisteessä. Tällöinkin palvelun on oltava helposti opiskelijoiden saavutettavissa. (Terveydenhuoltolaki 378/2022 15 a § ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 9 §, muutettu lailla 377/2022).

4.3.1. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma ja paikallisesti päätettävät asiat

Koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022). Järjestäjäkohtaisen opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhoollon ohjausryhmä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 14 §). Opiskeluhoitosuunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitosten ja opiskeluhoitopalvelujen henkilöstön, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022). Hyvinvointialueella on terveydenhuoltolain mukainen yhteistyövelvoite koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman valmistelussa (terveydenhuoltolaki 378/2022 15 a §).

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma korvaa opiskeluhoollon osalta paikallisen opetussuunnitelman. Se sisältää koulutuksen järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhooltotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta) sekä oppilaitoskohtaisesti tarkennetut tiedot asiakokonaisuuksista 1-5. Koulutuksen järjestäjän tulee kuvata opiskeluhoitosuunnitelmassa, miten suunnitelman toteutumista oppilaitoksissa seurataan ja sitä tarkistetaan tarvittaessa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

Koulutuksen järjestäjän tulee valmistella kutakin koulutusmuotoa koskevan määräyksen mukainen opiskeluhoitosuunnitelma. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisesti, miten tarvittavat tiedot asiakokonaisuuksista kootaan ja miten oppilaitosten toimintaa niiden avulla ohjataan. Opiskeluhoitopalvelujen osalta tämä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Suunnitelma liitetään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten suunnitelmassa on oppilaitoskohtaisesti seuraavat tiedot (asiakokonaisuudet 1-5) (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

1) Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Arvioon opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (opiskeluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) kootaan tiedot kultakin oppilaitokselta. Tiedot ilmoitetaan koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhoitopalvelujen riittävyys huomioiden opiskelijoiden ja lukioyhteisön tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määrääjassa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 15 § ja 17 § ja terveydenhuoltolaki 1326/2010 16 §).

Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta

Arvioon opiskeluhuollon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä sekä opiskeluhuollon yhteistyössä tarvittavat resurssit. Kokonaistarpeen arvioissa huomioidaan esimerkiksi oppilaitosyksiköiden määrä ja oppilaitosten opiskelijamäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti paikallista lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa, jota on koottu myös opiskelijoilta ja huoltajilta, opetushenkilöstöltä ja opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisilta.

Arvio käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Koulutuksen järjestäjän arviossa käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista ilmoitetaan kaikkien opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten (opiskeluterveydenhuolto sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut) henkilötyövuodet.

2) Lukioyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi ja tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhoito on tärkeä osa lukiokoulutuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen oppilas- ja opiskelijahuoltolain 6 §:n (opetussuunnitelman mukainen ja koulutuksen järjestäjän opiskeluhoito) mukaisesti kuuluu yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 6 §.) Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu lukioyhteisön hyvinvoinnista (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 4 §).

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- opiskelijoiden ja lukioyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset
- oppilaitoskohtaisten opiskeluhoitoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14§ (1501/2016)
- koulutukseen osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- yhteistyö ja käytänteet oppilaitosympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa (terveydenhuoltolaki 1326/2010 16 § ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 388/2011 12 §).

3) Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoito)

Yksilökohtaisella opiskeluhoitolla tarkoitetaan opiskeluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä opiskelijaa koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 5 §). Yksilökohtaisessa opiskeluhoitossa seurataan ja edistetään opiskelijan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

Yksilökohtainen opiskeluhoito perustuu aina opiskelijan suostumukseen (lukiolaki 714/2018 58 § ja Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.) Opiskelijan osallisuus ja mielipiteet otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti

(oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 18 §). Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä (EU:n tietosuoja-asetus (679/2016), tietosuojalaki (1050/2018), laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), lukiolaki 714/2018 58 §, laki potilaan asemasta ja oikeuksista (1992/785), laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (2000/812) ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 22 §, muutettu lailla 377/2022, ja 23 §.)

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- opiskelijan ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin (opiskeluterveydenhuolto, kuraattori- ja psykologipalvelut) (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 16 §, muutettu lailla 377/2022).
- yksittäisen opiskelijan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 19 §)
- opiskeluhoitokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitokisterille (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 20 §, muutettu lailla 377/2022 ja 21 §)
- tarvittavan opiskeluhoollon järjestäminen kurinpitotoimen tai opiskelijan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä (lukiolaki 714/2018 41 §, muutettu lailla 165/2022)
- opiskelijan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet oppilaitoksessa.
- opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalvelujen järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi

4) Yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoito on kaikkien oppilaitosyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 4 §). Opiskelijoiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoollon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoollossa keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti koulutuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- opiskelijoiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen osallisuus koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamiseen (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022)
- lukion opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä
- yhteistyö koulun ulkopuolisten yhteistyötahojen kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoito ja poliisi
- yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 11 §)

5) Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus (lukiolaki 714/2018 40 §). Turvallisuuden varmistaminen edellyttää koulutuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista oppilaitosten kanssa. Koulutuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet. Suunnitelmassa kuvataan opettajan tai rehtorin velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle (lukiolaki 714/2018 40 §, muutettu lailla 165/2022). Lisäksi kuvataan toimintatavat tukea tarvitsevan opiskelijan (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhoitopalveluihin. Kuvaus yhteistyöstä huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai poliisille ovat osa suunnitelmia (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 23 §, lastensuojelulaki 471/2007 25 § ja sosiaalihuoltolaki 1301/2014 35 §).

Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaan sisältyy kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa kuvataan kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan tämän kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako. Suunnitelmassa kuvataan sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen välisen tiedottamisen periaatteet. Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen järjestämisen periaatteet.

Liite 7.9. Toimenpideohjelma kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi

4.3.2. Orimattilan esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen opiskeluhoitosuunnitelma 2023-2025 (1.8.2023 alkaen)

ePerusteet esiopetukseen, perusopetukseen ja lukioon: Paikallisesti päätettävät asiat ja opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma

Esiopetus

Opetuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhoitokokonaisuuden toteuttamiseksi opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma. Järjestäjäkohtaisen opiskeluhoitokokonaisuuden yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhoitokokousryhmä. Opiskeluhoitosuunnitelma laaditaan yhteistyössä esiopetuksen ja opiskeluhoitopalvelujen henkilöstön, lasten ja heidän huoltajiensa kanssa. Hyvinvointialueella on terveydenhuoltolain mukainen yhteistyövelvoite opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman valmistelussa.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma korvaa opiskeluhoitokokonaisuuden osalta paikallisen opetussuunnitelman. Se sisältää opetuksen järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhoitotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoitokokonaisuuden toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta) sekä esiopetussuunnitelma- ja lukiokoulutuksen osalta tarkennetut tiedot asiakokonaisuuksista 1-5. Opetuksen järjestäjän tulee kuvata opiskeluhoitosuunnitelmassa, miten suunnitelman toteutumista esiopetussuunnitelmissa seurataan ja tarkistetaan tarvittaessa.

Opetuksen järjestäjän tulee valmistella kutakin koulutusmuotoa koskevan määräyksen mukainen opiskeluhoitosuunnitelma. Opetuksen järjestäjä päättää paikallisesti, miten tarvittavat tiedot asiakokonaisuuksista kootaan ja miten esiopetussuunnitelman toimintaa niiden avulla ohjataan. Opiskeluhoitopalvelujen osalta tämä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Suunnitelma liitetään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

Perusopetus

Opetuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi opetuksen järjestäjän opiskeluhoollon suunnitelma. Järjestäjäkohtaisen opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhoollon ohjausryhmä. Opiskeluhoollon suunnitelma laaditaan yhteistyössä koulujen ja opiskeluhoollon palvelujen henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Hyvinvointialueella on terveydenhuollon mukainen yhteistyövelvoite opetuksen järjestäjän opiskeluhoollon suunnitelman valmistelussa.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoollon suunnitelma korvaa opiskeluhoollon osalta paikallisen opetussuunnitelman. Se sisältää opetuksen järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhoollon tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta) sekä koulukohtaisesti tarkennetut tiedot asiakokonaisuuksista 1-5. Opetuksen järjestäjän tulee kuvata opiskeluhoollon suunnitelmassa, miten suunnitelman toteutumista kouluissa seurataan ja sitä tarkistetaan tarvittaessa.

Opetuksen järjestäjän tulee valmistella kutakin koulutusmuotoa koskevan määräyksen mukainen opiskeluhoollon suunnitelma. Opetuksen järjestäjä päättää paikallisesti, miten tarvittavat tiedot asiakokonaisuuksista kootaan ja miten koulujen toimintaa niiden avulla ohjataan. Opiskeluhoollon palvelujen osalta tämä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Suunnitelma liitetään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

Lukio

Koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi koulutuksen järjestäjän opiskeluhoollon suunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022). Järjestäjäkohtaisen opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhoollon ohjausryhmä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 14 §).

Opiskeluhoollon suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitosten ja opiskeluhoollon palvelujen henkilöstön, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022). Hyvinvointialueella on terveydenhuollon mukainen yhteistyövelvoite koulutuksen järjestäjän opiskeluhoollon suunnitelman valmistelussa (terveydenhuoltolaki 378/2022 15 a §).

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoollon suunnitelma korvaa opiskeluhoollon osalta paikallisen opetussuunnitelman. Se sisältää koulutuksen järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhoollon tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta) sekä oppilaitoskohtaisesti tarkennetut tiedot asiakokonaisuuksista 1-5. Koulutuksen järjestäjän tulee kuvata opiskeluhoollon suunnitelmassa, miten suunnitelman toteutumista oppilaitoksissa seurataan ja sitä tarkistetaan tarvittaessa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

Koulutuksen järjestäjän tulee valmistella kutakin koulutusmuotoa koskevan määräyksen mukainen opiskeluhoollon suunnitelma. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisesti, miten tarvittavat tiedot asiakokonaisuuksista kootaan ja miten oppilaitosten toimintaa niiden avulla ohjataan. Opiskeluhoollon palvelujen osalta tämä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Suunnitelma liitetään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten suunnitelmassa on oppilaitoskohtaisesti seuraavat tiedot (asiakokonaisuudet 1-5) (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

JOHDANTO

Orimattilaan on laadittu yksi opiskeluhoollon suunnitelma, *Orimattilan esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen opiskeluhoollon suunnitelma 2023-2025*, jossa on huomioitu eri koulutusasteita koskevat määräykset.

Orimattilan opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma sijaitsee sähköisenä Orimattilan opetuspalveluiden Pedanet- sivustolla opetussuunnitelman sisällöissä. Sivustolta löytyy käytössä olevat ohjeistukset ja lomakepohjat, joihin opiskeluhooltosuunnitelmassa kulloinkin viitataan.

Opiskeluhooltosuunnitelma sisältää opetuksen järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhooltotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi. Jokaisen pääluvun alussa on kursivilla kuvattu valtakunnalliset määräykset (ePerusteet) asiaan liittyvistä opetussuunnitelman perusteista, joiden mukaan paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan.

Opiskeluhooltosuunnitelma on laadittu yhteistyössä hyvinvointialueen, esiopetuksen, koulujen ja oppilaitosten henkilöstön, opiskeluhooltopalvelujen, oppilaiden sekä huoltajien kanssa.

Opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan, miten Orimattilan kouluissa toteutetaan yhteisöllistä opiskeluhooltotyötä, miten yksilökohtaista tukea järjestetään ja miten lasten, oppilaiden, opiskelijoiden, heidän huoltajiensa ja yhteistyötahojen kanssa tehdään yhteistyötä. Opiskeluhooltosuunnitelmassa linjataan myös toimintatavat kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan sekä kriisitilanteiden varalle.

Perusopetuksen valmistavan opetuksen opiskeluhoollon järjestämistä ja toteuttamista koskevat samat periaatteet ja oppilaita samat oikeudet kuin perusopetuksen oppilaille annettavassa opiskeluhoollossa.

Orimattilan opiskeluhooltosuunnitelma ja siinä esitetyt yhteisöllisen opiskeluhoollon toimintatavat ja tavoitteet perustuvat opetussuunnitelman perusteiden ja opiskeluhoollon sekä alueellisen opiskeluhooltosuunnitelman lisäksi vahvasti seuraaviin paikallisiin ja alueellisiin suunnitelmiin.

Orimattilan kaupungin strategiset asiakirjat

Alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Orimattilan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Orimattilan nuorten ehkäisevän työn suunnitelma

Alueellisen ja Orimattilan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman kärjet:

1. Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ymmärretään koko elämää koskevana käsitteenä, johon kuuluu osallistumisen ja mielipiteen ilmaisun lisäksi oman elämän hallinta ja yhteisöllisyys.

2. Mielen hyvinvointi

Lasten ja nuorten mielen hyvinvointia ylläpitää perheen toimiva arki ja sujuvat peruspalvelut.

Tukea saadaan matalalla kynnyksellä varhaisessa vaiheessa.

3. Arjen turvallisuus

Välittävät ja läsnäolevat aikuiset turvallisissa ja terveellisissä ympäristöissä tukevat lasten ja nuorten hyvää arkea.

4. Terveelliset elintavat

Jokaisella lapsella, nuorella ja perheellä on keinoja taitoja ja tietoa tehdä terveellisiä ja kestäviä valintoja arjessaan.

OPISKELUHOOLTOSUUNNITELMAN YKSIKKÖKOHTAISET TARKENNUKSET

Jokaisen yksikön opiskeluhooltoryhmä vastaa opiskeluhooltosuunnitelman yksikkökohtaisten tarkennusten moniammatillisesta valmistelusta. Yksikön johtajat vastaavat siitä, että yksikkökohtaiset tarkennukset liitetään osaksi koulujen toimintasuunnitelmaa ja –kertomusta.

Yksikkökohtaiset tarkennukset

- Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluista yhteystietoineen
- Yhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi
- Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa
- Yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

- Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

KESKEISET KÄSITTEET

Opetuksen järjestäjä: Käsitteellä tarkoitetaan samanaikaisesti koulutuksen järjestäjää. Mikäli tekstin asiayhteys vaatii tarkennusta, käytetään selvyyden vuoksi myös käsitettä koulutuksen järjestäjä viittaamaan lukiokoulutukseen.

Oppilas: Käsitteellä tarkoitetaan esioppilasta, perusopetuksen oppilasta ja lukiolaista. Mikäli tekstin asiayhteys vaatii tarkennusta, käytetään selvyyden vuoksi myös käsitettä esioppilas ja lukiolaisista käsitettä opiskelija.

Yksikkö: Käsitteellä tarkoitetaan samanaikaisesti päiväkotia, koulua ja lukiota. Mikäli tekstin asiayhteys vaatii tarkennusta, käytetään selvyyden vuoksi myös käsitteitä päiväkoti, koulu ja lukio.

Opiskeluhoolto: Käsitteellä tarkoitetaan oppilaan ja opiskelijan hyvän oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa koulu- ja oppilaitosyhteisössä. Opiskeluhooltotyötä ohjaa lapsen ja nuoren edun ensisijaisuus ja hänen hyvinvointinsa edistäminen. Opiskeluhoolto toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä oppilaiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä opiskeluhooltotyötä ja tarvittaessa yksilökohtaista opiskeluhooltotyötä.

Yhteisöllinen opiskeluhoolto: Yhteisöllisellä opiskeluhoollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Kaikkien oppilaitoksessa opiskelijoiden kanssa työskentelevien sekä opiskeluhooldopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on tehtävissään edistettävä opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä. Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista.

Yhteisölähtöiset toimintatavat: Yhteisöllisen opiskeluhooltotyön lähtökohtana ovat yhteisölähtöiset toimintatavat. Yhteisölähtöisillä toimintatavoilla pyritään vahvistamaan sekä yhteisön että oppilaan hyvinvointia ja tukemaan oppilaiden kestävä elämäntapaa. Yhteisölähtöisillä toimintatavoilla pyritään ennaltaehkäisemään ongelmia, kuten epäterveellisistä elämäntavoista ja liikkumattomuudesta aiheutuvia terveyshaittoja, yksinäisyyttä, koulupoissaoloja, mielenterveysongelmia ja päihteiden käyttöä.

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan oppilaan yksilöllistä tukea. Siihen sisältyvät koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. Yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon kuuluu myös **monialainen asiantuntijaryhmä**, joka kootaan tapauskohtaisesti oppilaan tueksi. Yksilökohtainen opiskeluhoolto perustuu aina vapaaehtoisuuteen ja sen toteuttaminen edellyttää suostumusta.

Opiskeluhooldopalvelut: Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut sekä opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelut. Opiskeluhooldopalvelut järjestetään ensisijaisesti lähipalveluna, jolle opetuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat. Toisen asteen opiskeluterveydenhuollon palveluja voidaan järjestää myös keskitetysti opiskeluterveydenhuollon toimipisteessä. Tällöinkin palvelun on oltava helposti saavutettavissa.

Yksikkökohtainen opiskeluhooltoryhmä: Käsitteellä tarkoitetaan tässä opiskeluhooldosuunnitelmassa esiopetuksen yksikkökohtaista, perusopetuksen koulukohtaista ja lukion oppilaitoskohtaista opiskeluhooltoryhmää. Yksikkökohtainen opiskeluhooltoryhmä vastaa yksikön opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista ryhmä- ja yksikkötasolla. Yksikkökohtaista opiskeluhooltoryhmää johtaa koulutusasteesta riippuen päiväkodinjohtaja tai rehtori/apulaisrehtori.

Monialainen opiskeluhuollon ohjausryhmä: Ohjausryhmä vastaa koulutuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista sekä opetuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman laatimisesta. Orimattilassa ohjausryhmää johtaa opetuspäällikkö. Ryhmään kuuluu edustus terveydenhuoltopalveluista, kuraattori- ja psykologipalveluista, sosiaalipalveluista ja nuorisopalveluista sekä esiopetuksesta, perusopetuksesta ja lukio-opetuksesta. Ryhmään kutsutaan tarvittaessa mukaan myös muita yhteistyökumppaneita kuten lapsiparlamentin ja nuorisovaltuuston edustajia sekä oppilaskuntien ja vanhempainyhdistyksen edustajia.

YHTEISÖLLISEN OPISKELUHUOLTOTYÖN PERIAATTEET

Yhteisöllisen opiskeluhuollon tehtävänä on tukea jokaista oppilasta kokonaisvaltaisesti niin psyykkisen, fyysisen kuin sosiaalisenkin hyvinvoinnin näkökulmasta tasaveroisena yhteisön jäsenenä. Yhteisöllisen opiskeluhoitotyön painopiste on vahvasti ennaltaehkäisevässä työssä ja hyvinvointia tukevan kouluarjen rakentamisessa. Yksiköissä painotetaan kiireetöntä kohtaamista, osallisuutta, kaikkien yhteisön jäsenten tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamista, aikuisten esimerkkiä, turvallista ja terveellistä oppimisympäristöä. Kouluille nimetyt hyvinvointivastaavat tukevat kouluissa tehtävää hyvinvointityötä. Hyvinvointivastaavien työtä ohjaa hyvinvointikoordinaattori.

Monialainen opiskeluhuollon ohjausryhmä asettaa yksikköjen yhteisölliselle työlle kerran kahdessa vuodessa 1-2 strategisen tason tavoitetta. Tavoitteet perustuvat kouluterveyskyselyn ja muiden oppilaiden hyvinvointia mittaavien kyselyiden tuloksiin sekä ns. hiljaiseen tietoon. Tavoitteet valmistellaan yhteistyössä yksiköiden, opiskeluhoitopalveluiden, oppilaiden, huoltajien ja verkoston kanssa.

Yksikkökohtaiset opiskeluhoitoryhmät tarkentavat strategisen tason tavoitteet ja toimet omissa yksiköissään. Tavoitteiden tarkentamisessa huomioidaan myös opetuspalveluiden seudullisen kyselyn ja luokkien "Mitä kuuluu?" -kyselyiden tulokset sekä Orimattilassa, yksiköissä ja luokkayhteisöissä esiintyvät ajankohtaiset ilmiöt.

Yhteisöllistä opiskeluhoitotyötä tehdään yhteistyössä lasten ja nuorten hyvinvointia tukevan verkoston, kuten nuoriso- ja liikuntapalveluiden ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

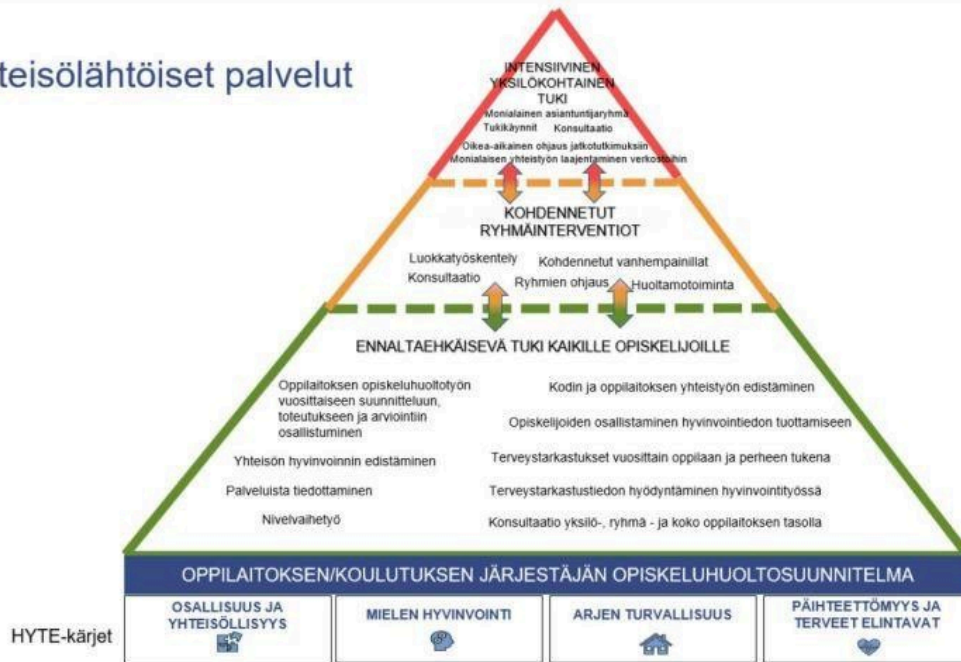
HYVINVOINTIOHJELMA

Orimattilan perusopetuksessa ja toisella asteella opetetaan hyvinvointitaitoja. Hyvinvointiohjelma kattaa lapsen koulupolun alakoulusta toiselle asteelle. Hyvinvointitunnit ovat osa kouluilla tehtävää hyvinvointityötä. Hyvinvointitaitojen opettaminen pohjautuu varhaisen puuttumisen ja ennakoimisen näkökulmiin.

Orimattilan peruskouluissa ja toisella asteella tehtävän hyvinvointityön taustalla on ajatus: "Hyvinvoiva lapsi/nuori oppii". Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta, kouluun kiinnittymistä, hyvinvointia ja kestäväää elämäntapaa. Hyvinvointitaidot ovat ennaltaehkäiseviä mielenterveystaitoja. Keskittymällä hyvinvoinnin tukemiseen voidaan tehokkaasti ehkäistä myös muita kiusaamiseen limittyviä ilmiöitä kuten syrjintää, häirintää ja vihapuhetta.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen opiskeluhuollon yksikön kuvaus opiskeluhollosta yhteisölähtöisenä palveluna

Yhteisölähtöiset palvelut

HYTE-kärjet

Arvio opiskeluhoitopalveluiden kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

ePerusteet esiopetukseen, perusopetukseen ja lukioon

Esiopetus

Arvioon opiskeluhoitopalveluiden kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (ikäryhmälle tarkoitetut neuvolapalvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) kootaan tiedot kultakin esiopetusyksiköltä. Tiedot ilmoitetaan opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhoitopalvelujen riittävyys huomioiden lasten ja esiopetusyksiköiden tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määräajassa.

Arvio opiskeluhoitopalveluiden kokonaistarpeesta

Arvioon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä sekä opiskeluhoitopalveluiden yhteistyössä tarvittavat resurssit. Kokonaistarpeen arvioissa huomioidaan esimerkiksi esiopetusyksiköiden määrä ja esiopetuksen lapsimäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arvioissa huomioidaan lisäksi esimerkiksi tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien sekä maahanmuuttotasaisten lasten lukumäärät ja osuudet.

Arvio käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Opetuksen järjestäjän arvioissa käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista ilmoitetaan kaikkien opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten (ikäryhmälle tarkoitetut neuvolapalvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) henkilötyövuodet.

Perusopetus

Arvioon opiskeluhoitopalveluiden kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) kootaan tiedot kultakin koululta. Tiedot ilmoitetaan opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhoitopalvelujen riittävyys

huomioiden oppilaiden ja koulu yhteisön tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määrääjässä.

Arvio opiskelu huollon kokonaistarpeesta

Arvioon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskelu huoltotyössä sekä opiskelu huollon yhteistyössä tarvittavat resurssit. Kokonaistarpeen arvioissa huomioidaan esimerkiksi koulu yksiköiden määrä ja koulujen oppilasmäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arvioissa huomioidaan lisäksi esimerkiksi eri ikäisten, tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien ja maahanmuuttotaustaisten oppilaiden lukumäärät ja osuudet. Arvioissa hyödynnetään monipuolisesti paikallista lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa, jota on koottu myös oppilailta ja huoltajilta, opetushenkilöstöltä ja opiskelu huoltopalvelujen ammattilaisilta.

Arvio käytettävissä olevista opiskelu huoltopalveluista

Opetuksen järjestäjän arvioissa käytettävissä olevista opiskelu huoltopalveluista ilmoitetaan kaikkien opiskelu huoltopalvelujen ammattilaisten (kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) henkilötyövuodet.

Lukio

Arvioon opiskelu huollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskelu huoltopalveluista (opiskeluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) kootaan tiedot kultakin oppilaitokselta. Tiedot ilmoitetaan koulutuksen järjestäjän opiskelu huoltosuunnitelmassa opiskelu huoltopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskelu huoltopalvelujen riittävyys huomioiden opiskelijoiden ja lukio yhteisön tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määrääjässä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 15 § ja 17 § ja terveydenhuoltolaki 1326/2010 16 §).

Arvio opiskelu huollon kokonaistarpeesta

Arvioon opiskelu huollon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskelu huoltotyössä sekä opiskelu huollon yhteistyössä tarvittavat resurssit. Kokonaistarpeen arvioissa huomioidaan esimerkiksi oppilaitosyksiköiden määrä ja oppilaitosten opiskelijamäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arvioissa hyödynnetään monipuolisesti paikallista lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa, jota on koottu myös opiskelijoilta ja huoltajilta, opetushenkilöstöltä ja opiskelu huoltopalveluiden ammattilaisilta.

Arvio käytettävissä olevista opiskelu huoltopalveluista

Koulutuksen järjestäjän arvioissa käytettävissä olevista opiskelu huoltopalveluista ilmoitetaan kaikkien opiskelu huoltopalvelujen ammattilaisten (opiskeluterveydenhuolto sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut) henkilötyövuodet.

Arvio opiskelu huollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskelu huoltopalveluista Orimattilan opetuspalveluissa

Opiskelu huoltopalveluita sitovat opiskelijahuoltolain mukaiset mitoitukset koskevat koulukuraattoria (enintään 670 oppilasta) ja koulu psykologia (enintään 780 oppilasta). THL:n kouluterveydenhuollon henkilöstömitoitussuosituksen mukaisesti kouluterveydenhoitajalla tulisi olla enintään 460/570 oppilasta/opiskelijaa ja koululääkärillä 2100 oppilasta.

Opiskelu huollon kokonaistarpeen arvioinnissa päiväkodit ja koulut ovat tuottaneet yksikkökohtaiset arviot tarvittavista opiskelu huoltopalveluista mm. oppilasmäärien, tuen tarpeiden, toimintaympäristönsä erityispiirteiden, oppimisen tuen ja opiskelu huollon yhteistyötarpeen, yhteisöllisen ja ennaltaehkäisevän työn painotuksen sekä toiminnan suunnitteluun ja järjestämiseen liittyvien seurantatietojen (kouluterveyskyselyjen tulokset, KiVa-kyselyt, yhteisöllisen opiskelu huollon kyselyt jne). perusteella yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Keväällä 2023 esi-, perusopetuksen ja lukion oppilaitoksista saatujen arvioiden osalta Orimattilan **kokonaistarpeiksi** ilmoitettiin lukuvuodelle 2023-2024 yhteensä **4,2 kouluterveydenhoitajan, 4,0 koulukuraattorin ja 2,8 koulupsykologin henkilötyövuotta**.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen opiskeluhoitopalveluiden yksikkö ilmoittaa Orimattilan opiskeluhoitosuunnitelmaa varten käytössä olevat kouluterveydenhuollon sekä kuraattori- ja psykologipalveluiden resurssit henkilötyövuosina ammattiryhmittäin.

Keväällä 2023 Päijät-Hämeen hyvinvointialueen opiskeluhoitopalveluiden yksikkö ilmoitti Orimattilan **opiskeluhoitopalvelujen käytössä olevaksi resurssiksi 3,6 kouluterveydenhoitajan, 4,0 kuraattorin, 2,0 psykologin (lisäksi psykologiresurssia täydennetään ostopalveluilla) ja 0,8 koululääkärin henkilötyövuotta** lukuvuodelle 2023-2024.

Koulu yhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi

ePerusteet esiopetukseen, perusopetukseen ja lukioon

Esiopetus

Esiopetuksen toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhoolto on tärkeä osa esiopetuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Lasten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu oppilas- ja opiskelijahuoltolain 6 §:n (opetussuunnitelman mukainen ja opetuksen järjestäjän opiskeluhoolto) mukaisesti yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä. Esiopetuksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu esiopetusyhteisön hyvinvoinnista.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- yhteisöllisen opiskeluhoollon toimintatavat esiopetuksessa
- esiopetusyksikkökohtaisten opiskeluhoitoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat

Perusopetus

Koulu yhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhoolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu oppilas- ja opiskelijahuoltolain 6 §:n (opetussuunnitelman mukainen ja opetuksen järjestäjän opiskeluhoolto) mukaisesti yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä. Koulun henkilökunnalla on ensisijainen vastuu koulu yhteisön hyvinvoinnista.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- oppilaiden ja koulu yhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset
- koulukohtaisten opiskeluhoitoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat
- poissaolojen ehkäisemisestä, suunnitelmallisesta seurannasta ja poissaoloihin puuttumisesta määrätään perusteiden luvuissa 5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä ja 5.6 Paikallisesti päätettävät asiat
- tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemisen ja käyttöön puuttuminen
- yhteistyö ja käytänteet koulu ympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Lukio

Lukioyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi ja tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhoito on tärkeä osa lukiokoulutuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen oppilas- ja opiskelijahuoltolain 6 §:n (opetussuunnitelman mukainen ja koulutuksen järjestäjän opiskeluhoito) mukaisesti kuuluu yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön syntyä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 6 §.) Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu lukioyhteisön hyvinvoinnista (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 4 §).

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- opiskelijoiden ja lukioyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset
- oppilaitoskohtaisten opiskeluhoitoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14§ (1501/2016)
- koulutukseen osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemisen ja käyttöön puuttuminen
- yhteistyö ja käytänteet oppilaitosympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa (terveydenhuoltolaki 1326/2010 16 § ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 388/2011 12 §).

Oppilaiden ja koulu yhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset

Esiopetus

1. Mitä kuuluu- lomake täytetään vuodenvaihteessa. Tulosten tarkastelu tehdään opiskeluhoitoryhmässä ja tuloksia hyödynnetään toiminnan suunnittelussa.
2. Lapsiryhmistä nousevia asioita ja ilmiötä seurataan toimintavuoden aikana sekä ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi.
3. Yksiköissä teetetään lisäksi myös muita valtakunnallisia tai alueellisia kyselyitä, joiden tulokset huomioidaan yksiköiden omassa toiminnassa ja sen kehittämisessä.

Perusopetus ja lukio

1. Kouluterveyskysely

Kysely teetetään joka toinen vuosi perusopetuksen 4. ja 5. sekä 8. ja 9. vuosiluokkien oppilaille ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoille. Kaupunkikohtaiset tulokset koostetaan osaksi lasten ja nuorten hyvinvointikertomusta. Tulokset käydään läpi opiskeluhuollon monialaisessa ohjausryhmässä ja keskeiset tulokset huomioidaan toiminnan kehittämisessä.

Yksikkökohtainen tulosten tarkastelu tapahtuu yksikön omassa koulukohtaisessa opiskeluhoitoryhmässä, johtotiimissä, oppilas- /opiskelijakunnan hallitusten sekä vanhempainyhdistyksien kokouksissa. Eri tahot tekevät kyselyistä nostoja oman tehtävänsä kannalta keskeisistä näkökulmista. Koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä koostaa eri tahojen nostot ja hyödyntää tuloksia toiminnan suunnittelussa ja kehittämistoimenpiteiden miettimisessä. Koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä vastaa keskeisten nostojen tiedottamisesta oppilaille, huoltajille, opettajille ja muulle henkilöstölle.

2. Laajojen terveystarkastusten ja Move-testien koonnit

Koululääkäri ja kouluterveydenhoitaja tekevät laajat terveystarkastukset kaikille 1. 5. ja 8.-luokkalaisille. Kouluterveydenhoitaja laatii tarkastuksissa esiin tulleista ilmiöistä koonnin, joka käydään läpi koulukohtaisessa opiskeluhooltoryhmässä. Samassa yhteydessä käydään läpi Move-testien tulokset.

Move-testit on tarkoitettu toteutettavaksi peruskoulun 5. ja 8.-luokkalaisille. Kouluterveydenhoitaja käy tulokset läpi oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa laajoissa terveystarkastuksissa ja tiedottaa liikunnanopettajille ja koulukohtaiselle opiskeluhooltoryhmälle tuloksista yleisellä tasolla. Orimattilassa testit teetetään 4.- ja 7.- luokkalaisille lukuvuoden lopussa. Tuloksien arvioinnissa on syytä huomioida, että Move- testit on suunniteltu toteutettavaksi 5.- ja 8.-luokkalaisille.

Kouluterveydenhoitaja laatii terveystarkastuksista koosteen, jonka hän saattaa koulukohtaisen opiskeluhooltoryhmän tietoisuuteen. Terveystarkastuksen tekemät nostot laajoista terveystarkastuksista sekä Move-testien tuloksista otetaan huomioon oppilaiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä.

3. KiVa-kysely

Orimattilassa kaikkien peruskoulujen oppilaat vastaavat säännöllisesti KiVa- kyselyyn. Tulokset käydään läpi koulukohtaisessa opiskeluhooltoryhmässä ja ovat osa kiusaamisen ja häirinnän ehkäisevää ja estävää työtä.

4. Koulukohtaisen opiskeluhooltoryhmän kokouksissa eri toimijoiden esiin nostamat ilmiöt

5. Muut kyselyt

Yksiköissä voidaan teettää lisäksi myös muita valtakunnallisia tai alueellisia kyselyitä, joiden tulokset huomioidaan yksiköiden omassa toiminnassa ja sen kehittämisessä.

Lisäksi lukiossa opiskelijat vastaavat joka toinen vuosi lukiolaisbarometriin, joka antaa tietoa muun muassa opiskelijoiden hyvinvoinnista.

Koulukohtaisen (yksikkökohtaisen) opiskeluhooltoryhmän johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat

Huom! Tässä opiskeluhooltosuunnitelmassa käytetään koulukohtaisesta opiskeluhooltoryhmästä käsitettä yksikkökohtainen opiskeluhooltoryhmä, jolloin se kattaa toiminnan esiopetuksesta lukioon.

Yksikkökohtaisen opiskeluhooltoryhmän kokoonpano

Esiopetuksessa opiskeluhooltoryhmä koostuu päiväkodin johtajasta, varhaiskasvatuksen opettajasta, varhaiskasvatuksen erityisopettajasta, koulukuraattorista, koulupsykologista, terveydenhoitajasta sekä tarvittaessa muista yhteistyökumppaneista. Kokoonpanoa voidaan laajentaa (tai supistaa) tarpeen mukaan.

Perusopetuksessa yksikkökohtaista opiskeluhooltoryhmää johtaa koulusta riippuen rehtori tai apulaisrehtori. Peruskoulussa ryhmään voi kuulua rehtorin/apulaisrehtorin lisäksi koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja, koulupsykologi, koulun hyvinvointivastaava, erityisopettaja, oppilaskunnan ohjaava opettaja sekä oppilaskunnan hallituksen ja vanhempainyhdistyksen edustaja mahdollisuuksien mukaan. 7–9.- luokilla kokoonpanossa on tärkeää huomioida myös oppilaanohjaaja ja koulunuorisotyöntekijä. Kokoonpanoa voidaan laajentaa (tai supistaa) tarpeen mukaan.

Lukion yksikkökohtaiseen opiskeluhooltoryhmään kuuluu rehtorin lisäksi opinto-ohjaaja, erityisopettaja, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja, koulupsykologi, etsivä nuorisotyöntekijä, opiskelijakunnan hallituksen edustaja ja yksi opettaja (hyvinvointivastaava/opiskelijakunnan ohjaava opettaja). Kokoonpanoa voidaan laajentaa (tai supistaa) tarpeen mukaan.

Yksikkökohtaisen opiskeluhooltoryhmän tehtävä

1. Vastaa yksikön opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista.
2. Laatii lukuvuosittain toimintasuunnitelman, johon kirjataan lukuvuoden tavoitteet ja liittää sen osaksi yksikön toimintasuunnitelmaa.
3. Laatii lukuvuosittain toimintakertomuksen ja liittää sen osaksi toimintakertomusta.
4. Tunnistaa ja nostaa näkyväksi yksikön hyviä ja toimivia käytäntöjä ja pyrkii poistamaan toimintatavoista kasvun ja oppimisen esteitä.
5. Tunnistaa ja nostaa näkyväksi yhteisön ilmiöitä, jotka tukevat oppilaiden hyvinvointia sekä ei-toivottuja ilmiöitä ja sopii, miten ei-toivottuihin ilmiöihin jokainen voi puuttua omien työtehtäviensä kautta.
6. Koordinoi ryhmä- tai luokkakohtaista opiskeluhoitoa sekä yhteistyön järjestämistä yksikön hyvinvoinnin tukemiseksi.
7. Käy läpi kouluterveyskyselyn koosteet, koosteet laajoista terveystarkastuksista ja move- testeistä (perusopetus) ja mahdollisista muista kyselyistä. Toiminnan suunnittelu tehdään tulosten pohjalta. Lukiossa tehdään kouluterveyskysely ja hyvinvointiprofiili vuorovuosittain.
8. Tiedottaa oppilaille ja heidän huoltajilleen opiskeluhuollon palveluista sekä opettajille että henkilöstölle opiskeluhuollon toimintatavoista.
9. Täyttää opiskeluhuollon ohjausryhmän laatiman check-listan, jonka avulla varmistetaan opiskeluhoitotoiminnan yhdenvertainen toteutuminen yksiköissä.
10. Osallistuu lakisääteiseen terveellisyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkistukseen yksikössä sovitulla tavalla.

Yksikkökohtaisen opiskeluryhmän toimintatavat

1. Kokoontuu säännöllisesti (esiopetuksessa 2–4 kertaa vuodessa, perusopetuksessa 2–4 kertaa lukukaudessa, lukiossa jaksoittain eli 5 kertaa lukuvuodessa).
2. Laatii kokoontumisistaan muistion.
3. Työskentelyssä korostetaan huoltajien sekä oppilaiden osallisuutta heidän ikätasonsa mukaisella tarkoituksenmukaisella tavalla.

Poissaolojen ennaltaehkäisy, suunnitelmien seuranta (ml. Seurantamenetelmät ja tiedot) ja poissaoloihin puuttuminen. Vastuunjako sekä luvottomistapoissaoloista ilmoittaminen huoltajalle

Esiopetus

Oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuotena lapsen on osallistuttava vuoden kestävään esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan (POL §26 a). Esiopetuksen tavoitteiden toteutumisesta on keskusteltava poissaolojen yhteydessä.

1. Alle 2 viikon poissaolo: ilmoitus varhaiskasvatuksen opettajalle
2. Yli 2 viikon poissaolo: poissaolosta sovitaan varhaiskasvatuksen opettajan kanssa
3. Kun/jos lapsella on säännöllisiä poissaoloja (vapaapäiviä), tulee huolehtia esiopetuksen tavoitteiden saavuttamisesta
4. Ilta-, viikonloppu- ja vuorohoidon osalta tulee huolehtia esiopetuksen tavoitteiden saavuttamisesta.

Perusopetus

Orimattilan peruskouluissa noudatetaan Päijät-Hämeen yhteistä poissaoloihin puuttumisen mallia. Orimattilan opetuspalveluissa on laadittu lisäksi erillinen ohjeistus ja vastuut oppilaiden poissaolojen seuraamiseksi ja ehkäisemiseksi sekä tukitoimien käynnistämiseksi jokaisen toimijan näkökulmasta (Pedanet-sivustolla opetussuunnitelman materiaaleissa).

Lukio

Opiskelijoiden poissaolojen ennaltaehkäiseminen ja toimintamalli poissaoloihin puuttumiseksi:

Opiskelijan tulee osallistua opetukseen, ellei hänelle ole myönnetty siitä vapautusta (lukiolaki 25§). Luvattomia poissaoloja ei sallita. Ennalta tiedossa oleviin poissaoloihin tulee hakea lupa hyvissä ajoin. Opiskelijan huoltajan on selvitettävä poissaolon syy pikaisesti.

Poissaoloja ennaltaehkäistään luomalla opiskelijoille turvallinen ja viihtyisä opiskeluympäristö.

Opettajat merkitsevät poissaolot Wilmaan viipymättä. Ryhmänohjaaja seuraa säännöllisesti opiskelijoiden poissaoloja. Luvattomiin ja huolta herättäviin poissaoloihin puututaan heti ja ryhdytään opiskeluhuollollisiin toimenpiteisiin.

Alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden poissaolot selvittää huoltaja.

Täysi-ikäinen opiskelija voi antaa kirjallisen suostumuksen, että huoltaja selvittää poissaolot tai selvittää itse poissaolonsa toimittamalla koululle todistukset poissaoloista, esim. lääkärintodistuksen.

Kaikkiin poissaoloihin on oltava hyväksytty syy. Hyväksyttävät poissaolon syyt koulussamme ovat opettajan tai rehtorin myöntämä lupa, huoltajan allekirjoittama kirjallinen todistus poissaolon syystä, terveydenhoitajan tai lääkärin kirjoittama todistus sairaudesta ja yli 18-vuotiailla, joilla ei ole huoltajaa, rehtorin lupa. Epäselvissä tapauksissa rehtorin tulkinta on ratkaiseva.

Autokoulun ajotunnit eivät ole hyväksyttävä syy. Tutkinto (kirjallinen ja ajo), simulaatioajo, käsittelykoe ja liukkaan kelin harjoittelu ovat hyväksyttäviä syitä, joihin on anottava poissaololupa.

Jokainen poissaolo on selvitettävä Wilman kautta. Opettaja ei anna arvosanaa opintojaksosta/moduulista, jos opiskelijalla on selvittämättömiä poissaoloja tai muuten poissaolojen määrä on niin merkittävä, ettei hän voi näytön puutteen vuoksi arvioida opintojaksoa/moduulia. Tästä opettaja antaa ohjeen jokaisen opintojakson alussa.

Opintojakso, joka sisältää selvittämättömiä tai luvattomia poissaoloja voi tuottaa arvosanaksi K:n. K tarkoittaa, että opintojakso on keskeytynyt.

Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Tupakkalaki: Tupakoida ei saa päiväkotien taikka esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten ulkotiloissa;(tupakkalaki 13.4.2022/283 74§) Kaikkien koulun aikuisten on puututtava koulun alueilla ilmenevään tupakointiin ja päihteiden käyttöön.

Orimattilan perusopetuksessa sekä lukiossa noudatetaan ohjeistusta päihteiden käyttöön puuttumiseksi (puuttumisen mallit päihteisiin).

Ennaltaehkäisevän päihdetyön tavoitteet:

- tukea oppilaiden ja opiskelijoiden tervettä kasvua, vahvistaa suojaavia tekijöitä ja ennaltaehkäistä päihteiden käyttöä
- tarjota tietoa päihteistä, (sähkö-)tupakka- ja nikotiinituotteista sekä rahapelaamisesta ja päihteiden käytön riskitekijöistä
- vaikuttaa oppilaiden ja opiskelijoiden asenteisiin ja aikomuksiin sekä oikoa virhekäsityksiä
- tarjota tietoa, mistä päihdeongelmiin ja niiden ennaltaehkäisemiseen voi hakea apua

Sisällöt:

Alakoulut

- Ympäristöoppi: terveystieto, arjen taidot
- Terveydenhoitajien teematunnit tarvittaessa
- Näkyvien ilmiöiden käsittely luokanopettaja-vetoisesti, tarvittaessa yhteistyössä muiden kanssa
- Huomioidaan, että lapset ja nuoret törmäävät ympäristössään päihteiden- ja nikotiinituotteiden käyttöön sekä rahapelaamiseen jo ennen omakohtaista kokemusta niiden käytöstä.

Yläkoulut

7.luokat

- Terveystieto: riippuvuuksien kehittyminen ja syyt, netti- ja peliriippuvuudet, tupakka, nuuska
- Minä ja meidän luokka- kokonaisuus: koulunnuorisotyöntekijän ennaltaehkäisevä päihdetunti

8.luokat

- Terveystieto: päihteet - alkoholi, huumeet ja lääkkeet, terveet elämäntavat
- Ehkäisevän päihdetyön kokonaisuus: päihdekasvatustunti kaikille 8. luokille, koulutustilaisuus opettajille, ehkäisevän päihdetyön vanhempainilta
- Kouluterveydenhoitaja: laaja-alaiset terveystarkastukset

9.luokat

- Terveystieto: mielen hyvinvointi
- 9.-luokkalaisten vierailu "nuorten olohuoneessa"

7.-9.-luokkalaisille joka kevät ennaltaehkäisevän päihdekasvatustyön iltapäivä yhteistyössä nuorisopalveluiden kanssa

Lukio

- Selvitellään yhteistyön mahdollisuuksia päihdesairaanhoitajan kanssa

Riskiryhmään kuuluvien oppilaiden tunnistaminen ja tukeminen

- Koulun aikuiset seuraavat oppilaiden hyvinvointia ja toimivat "Kun huoli herää"-ohjeistuksen mukaisesti
 - Kouluterveydenhoitaja: Laajat terveystarkastukset 1. 5. ja 8. luokilla, lukiolaisilla terveystarkastus kerran lukion aikana
- tarkastuksissa keskustellaan mm. päihteiden käytöstä oppilaan ikätason mukaisesti

Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Opiskelu ympäristöllä ja -yhteisöllä on suuri merkitys oppilaan ja opiskelijan terveydelle ja hyvinvoinnille sekä mahdollisuuksille oppia omien kykyjen mukaisesti. Terveellinen ja turvallinen opiskelu ympäristö sekä hyvinvoiva yhteisö muodostuvat hyvistä fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista olosuhteista. Myös henkilöstö hyötyy terveellisestä ja turvallisesta ympäristöstä ja hyvinvoivasta yhteisöstä.

Tarkastus on lakisääteinen

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tehtävänä on oppilaitosympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta. Tehtävää toteutetaan tarkastamalla oppilaitokset **kolmen vuoden välein** (terveydenhuoltolaki 1326/2010). Muilla viranomaisilla on velvollisuus osallistua tarkastuksen yhteistyöhön.

Kaikki koulu- ja opiskeluterveydenhuollon piirissä olevat oppilaitokset on tarkastettava. Myös esiopetusyksiköt tulisi tarkastaa monialaisesti. Terveysturvallisuuslaki 763/1994 velvoittaa tarkastamaan kaikki kokoontumistilat ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki huolehtimaan myös esiopetuksen ympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta sekä yhteisön hyvinvoinnista.

Tässä tekstissä käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisesti termiä oppilaitos tarkoittamaan kaikkia kouluja ja oppilaitoksia.

Tarkastus tehdään monialaisena yhteistyönä

Oppilaitosten terveellisyys, turvallisuus ja hyvinvoinnin tarkastus tehdään yhteistyössä eri viranomaisten ja muiden tahojen kanssa (asetus 338/2011). Se on useiden eri viranomaisten vastuulla. Yhteistyö edellyttää toimivia rakenteita sekä yhteistä sopimista toimintatavoista ja vastuista.

- Esi- ja perusopetuksessa sekä lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa hyödynnetään opiskeluhooltoon luotuja monialaisia rakenteita.
- Korkeakouluissa tarkastustoiminnasta sovitaan oppilaitoksen johdon, opiskeluterveydenhuollon vastaavan viranomaisen ja oppilaitoksen sijaintikunnan terveydensuojeluviranomaisen kesken.

Oppilaitosympäristön terveellisyys ja turvallisuus sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastus on kokonaisuus, joka muodostuu useista peräkkäisistä vaiheista.

Eri toimijoiden roolit

On tärkeää, että kukin toimija tuntee tehtävänsä ja roolinsa ympäristön terveellisyys ja turvallisuus sekä yhteisön hyvinvoinnin seurannassa ja edistämässä.

Päiväkodin johtaja / rehtori

vastaa opiskelun ja koulunkäynnin järjestelyistä sekä opiskelu- ja työympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta.

Neuvola- koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

huolehtii tarkastusten ja seurannan säännöllisestä toteutumisesta yhdessä muiden toimijoiden kanssa osana oppilaitoksen opiskeluhooltoja tai hyvinvointityötä tuo tarkastukseen tietoa oppilaiden ja opiskelijoiden terveydestä sekä yhteisön hyvinvoinnin ja ympäristön terveellisyys ja turvallisuuden tilanteesta.

Terveydensuojelu

arvioi ja valvoo oppilaitosten olosuhteita, toimintaa ja tilojen kuntoa sekä terveystarpeita antaa tarvittaessa määräyksiä terveyshaitan selvittämiseksi tai poistamiseksi.

Työsuojelu

välittää tarkastukseen työsuojelutarkastuksen palautteen työn ja työympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta.

Työterveyshuolto

välittää tarkastukseen työpaikkaselvityksessä saatua yleistä tietoa työympäristön olosuhteista ja henkilöstön hyvinvoinnista.

Kiinteistön omistaja

vastaa kiinteistön ja rakennusten ylläpidosta, hoidosta ja huollosta sekä puutteiden korjauksesta.

Opettaja, psykologi ja kuraattori

omaa tietoa terveellisyyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia edistävästä ja vaarantavista tekijöistä sekä oppilaiden ja opiskelijoiden tuen tarpeista.

Oppilaat ja opiskelijat

osallistuvat tarkastuksen toteuttamiseen sekä jatkotoimien suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Tarkastuksen toteuttaminen

1. Suunnittelu

Tarkastusta suunniteltaessa sovitaan vähintään millä tavoin eri tahot ovat mukana tarkastuksen toteuttamisessa, kuka huolehtii yksityiskohtaisesta aikataulusta ja kutsuista kolmen vuoden

välein, miten oppilaiden ja opiskelijoiden sekä huoltajien osallisuus tarkastuksessa toteutetaan, minkälaisissa osissa oppilaitos tarkastetaan, ketkä toimivat eri yksiköiden vastuu- ja yhdyshenkilöinä ja miten asiasta tiedotetaan oppilaitoksessa.

2. Taustatiedon kokoaminen

Tarkastuksessa tarvitaan laajasti tietoa ympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta sekä yhteisön hyvinvoinnista. Tällaisia tietoja ovat tarkastusvälillä kertyneet tiedot, tarkastusta varten tehtyjen kyselyjen ja selvitysten tulokset sekä tiedot oppilaitoksen toimintamalleista ja käytännöistä. Tietoa kerätään eri toimijoilta ja lähteistä esimerkiksi kouluterveyskyselystä ja laajojen terveystarkastusten luokkayhteenvedoista.

3. Tarkastustilaisuus oppilaitoksessa

Tarkastustilaisuus pitää sisällään aloituspalaverin, tilakierroksen sekä yhteenvetopalaverin. Aloituspalaverissa käydään läpi eri tahojen kokoamat taustatiedot ja suunnitellaan tilakierroksen reitti. Yhteenvetopalaverissa kootaan kaikki tiedot ja löydökset yhteen, arvioidaan ympäristöön ja yhteisöön liittyvät terveysriskit sekä sovitaan jatkotoimista ja niiden vastuutahoista.

Tarkastustilaisuuteen voivat osallistua kaikki yhteistyötahot. Erityisesti oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuus on tärkeää ja oppilaitoksissa tulee pohtia keinoja sen varmistamiseksi.

Ilman oppilaitoksen vastuuhenkilön (rehtorin), terveydensuojeluviranomaisen, koulu- tai opiskeluterveydenhuollon sekä kiinteistön ylläpidosta vastaavan tahon edustusta tarkastustilaisuus jää puutteelliseksi.

Huoltajien, henkilöstön, työterveyshuollon sekä työsuojelun osallistuminen tuo uusia näkökulmia ja tukee kokonaisuuden hahmottamista.

4. Jatkotoimet ja seuranta

Tarkastuksen jatkotoimille sovitaan vastuutahot ja aikataulut. Oppilaitoksen opiskeluhooltai hyvinvointityöryhmän vastuulle kuuluvat erityisesti oppilaitosyhteisön hyvinvointiin liittyvät jatkotoimet.

Jatkotoimien etenemistä seurataan oppilaitoksissa vuosittain osana yhteisöllisen opiskeluhoollon seurantaan opiskeluhooltoryhmässä. Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto varmistavat seurannan toteuttamisen sovitun aikataulun mukaisesti.

5. Dokumentointi

Tarkastuksen ja seurannan tiedot, löydökset ja sovitut toimet dokumentoidaan tähän tarkoitukseen laadituille sähköisille lomakkeille. Ne kokoavat tarkastuksen sisällön yhteen oppilaitoksen näkökulmasta.

Lomakkeet oppilaitoksen terveellisyyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastamiseen ja seurantaan

Dokumentit jaetaan kaikille toimijoille. Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto huolehtii asiakirjojen arkistoinnista.

6. Tiedottaminen

Oppilaitoksen tarkastuksesta ja sen tuloksista tiedotetaan oppilaille, opiskelijoille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyökumppaneille. Yhteenvetodon tarkastuksesta voi julkaista esimerkiksi oppilaitoksen verkkosivuilla. Myös suunnitelluista jatkotoimista, niiden aikatauluista sekä seurannasta tiedotetaan.

Tarkastuksen sisältöalueet

Tarkastus sisältää sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin että oppilaitosympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden arvioinnin. Siihen tarvitaan useiden eri ammattilaisten osaamista sekä opiskelijoiden että huoltajien näkemyksiä.

Tarkastuksen sisällöt ovat:

- Yhteisön hyvinvointi
- psykososiaalinen hyvinvointi
- opiskelun ja koulunkäynnin järjestäminen hyvinvointia tukevasti
- ehkäisevä päihdetyö
- liikunnallisuuden ja ergonomian edistäminen
- terveellisten ruokailutottumusten edistäminen

Terveellisyys ja turvallisuus kiinteistössä

- rakennus ja sisätilat
- piha ja liikenne
- esteettömyys

Turvallisuuden edistäminen

- turvallisuuden edistäminen yhteisössä ja ympäristössä
- tapaturmien ehkäisy
- paloturvallisuus ja pelastautuminen

Opiskeluhoolto ympäristön terveellisyden, turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tukena

- Opiskeluhoollon monialaisen yhteistyön rakenteet
- Yhteisöllinen työ
- Opiskeluhoollon palvelut

Toimenpiteet tukitoimien järjestämiseksi yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa

ePerusteet esiopetukseen, perusopetukseen ja lukioon

Esiopetus

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan ikäryhmälle tarkoitettuja neuvolapalveluja, opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä lasta koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoolltoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa seurataan ja edistetään lapsen kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

Yksilökohtainen opiskeluhoolto perustuu esiopetuksessa huoltajan suostumukseen. Lapsen osallisuus ja toivomukset otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoolltosuunnitelmassa kuvataan

- lapsen ohjaaminen opiskeluhoolltopalveluihin (ikäryhmälle tarkoitettut neuvolapalvelut, kuraattori- ja psykologipalvelut)
- yksittäisen lapsen tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, huoltajan suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen
- opiskeluhoolltokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen opetuksen järjestäjän opiskeluhoolltorekisterille
- lapsen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet esiopetuksessa

Perusopetus

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan kouluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoolltoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Yksilökohtaisessa opiskeluhoolllossa seurataan ja edistetään oppilaan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

Yksilökohtainen opiskeluhoito perustuu aina oppilaan sekä tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan osallisuus ja mielipiteet otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuisissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti.

Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- oppilaan ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin (kouluterveydenhuolto, kuraattori- ja psykologipalvelut)
- yksittäisen oppilaan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen
- opiskeluhoitokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen opetuksen järjestäjän opiskeluhoitorekisterille
- tarvittavan opiskeluhoillon järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä
- opettajan laajaan terveystarkastukseen luokilla 1, 5 ja 8 antaman oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaavan arvion toimintakäytänteet (ml. suostumuksen hankkiminen) koulussa
- oppilaan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet

Lukio

Yksilökohtaisella opiskeluhoitolla tarkoitetaan opiskeluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoillon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä opiskelijaa koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 5 §). Yksilökohtaisessa opiskeluhoitossa seurataan ja edistetään opiskelijan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

Yksilökohtainen opiskeluhoito perustuu aina opiskelijan suostumukseen (lukiolaki 714/2018 58 § ja Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.) Opiskelijan osallisuus ja mielipiteet otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuisissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 18 §).

Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä (EU:n tietosuoja-asetus (679 /2016), tietosuojalaki (1050/2018), laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), lukiolaki 714/2018 58 §, laki potilaan asemasta ja oikeuksista (1992/785), laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (2000/812) ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 22 §, muutettu lailla 377/2022, ja 23 §.)

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- opiskelijan ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin (opiskeluterveydenhuolto, kuraattori- ja psykologipalvelut) (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 16 §, muutettu lailla 377/2022).
- yksittäisen opiskelijan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 19 §)
- opiskeluhoitokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitorekisterille (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 20 §, muutettu lailla 377/2022 ja 21 §)
- tarvittavan opiskeluhoillon järjestäminen kurinpitotoimen tai opiskelijan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä (lukiolaki 714/2018 41 §, muutettu lailla 165/2022)
- opiskelijan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet oppilaitoksessa.
- opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalvelujen järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi

Oppilaan oikeus opiskeluhoitopalveluihin

Oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä työpäivänä sen jälkeen, kun oppilas on tätä pyytänyt. Kiireellisissä tapauksissa keskustelu on järjestettävä samana tai seuraavana päivänä. Mahdollisuus on järjestettävä myös oppilaan huoltajan tai muun henkilön yhteydenoton perusteella, jollei kyseessä ole yhteydenottajan neuvonta ja ohjaus tai jos keskustelun järjestäminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta.

Arvion tuen tarpeesta ja kiireellisyydestä tekee asianomainen kuraattori tai psykologi yhteistyössä oppilaan ja/tai huoltajan kanssa. Määräajat eivät koske psykologien kognitiivisia tutkimuksia. Psykologin tai kuraattorin arvion perusteella oppilaalla on oikeus saada riittävä tuki ja ohjaus hänen opiskeluunsa ja kehitykseensä liittyvien vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Tarvittaessa oppilas on ohjattava saamaan muita opiskeluhoollon palveluja sekä muuta erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa. Oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus päästä kouluterveydenhoitajan vastaanotolle myös ilman ajanvarausta. Samoin on varmistettava mahdollisuus saada yhteys terveydenhoitajaan saman päivän aikana. Hoidon tarpeen arviointi ja hoidon tarpeen arvioinnin yhteydessä tarpeelliseksi todettuun hoitoon pääsy on järjestettävä terveydenhuoltolain 51a ja 51b säädetyn mukaisesti.

Yksilökohtaiset opiskeluhoollot

Psykologi- ja kuraattoripalvelut

Psykologi- ja kuraattoripalveluilla tarkoitetaan opiskeluhoollon psykologin ja kuraattorin antamaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, joilla edistetään koulu- ja opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä opiskelijoiden perheiden ja muiden läheisten kanssa ja tuetaan opiskelijoiden oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia. Kouluterveydenhuollolla tarkoitetaan terveydenhuoltolain (1326/2010) 16 §:n mukaista kouluterveydenhuoltoa ja opiskeluterveydenhuollolla mainitun lain 17 §:n mukaista opiskeluterveydenhuoltoa. Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa toteuttavat terveydenhoitaja ja lääkäri. Terveydenhuoltolain (15 § (1326/2010) mukaan lastenneuvolan tehtävänä on edistää alle kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä terveyttä ja hyvinvointia.

Psykologit

Psykologi osallistuu opiskeluhoollotyöhön oman alansa asiantuntijana sekä yksittäisen oppilaan että koko yhteisön hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Psykologi voi olla mukana suunnittelemassa koko yhteisön tai yksittäisen ryhmän hyvinvointia tukevia toimenpiteitä.

Psykologin työn tavoitteena on tukea oppilaiden oppimista ja hyvinvointia psykologisten arviointi-, konsultaatio- ja neuvontapalvelujen avulla. Psykologin työ sisältää oppilaan oppimisvaikeuksien, erilaisten koulunkäyntivaikeuksien ja psyykkisen tilanteen arviointia sekä tukitoimien suunnittelua ja toteuttamista yhteistyössä oppilaan lähiverkoston ja tarvittavan yhteistyöverkoston kanssa. Psykologit ohjaavat tarvittaessa perheitä koulun ulkopuolisten tukitoimien piiriin.

Kuraattorit

Kuraattori osallistuu sosiaalihuollon asiantuntijana oppilashuollotyöhön sekä yksittäisen oppilaan että koko yhteisön hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Kuraattoripalvelujen päämääränä yhteisössä on syrjäytymisen ehkäiseminen sekä yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistäminen. Kaikessa toiminnassa huomioidaan lapsen edun toteutuminen.

Kuraattoripalvelu ehkäisevänä sosiaalipalveluna tarjoaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, jolla edistetään hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta sekä yhteistyötä opiskelijoiden perheiden ja muiden läheisten kanssa. Työn tavoitteena on oppilaan voimavarojen ja toimintakyvyn edistäminen sekä pyrkimys muovata ympäröiviä olosuhteita yhteistyössä lähiyhteisön kanssa. Kuraattorin osaamiseen sisältyy opetustoimen ja sosiaalihuollon lainsäädännön tuntemuksen lisäksi yksilöä ja perhettä tukevan palvelujärjestelmän tuntemus, sosiaaliin ongelmiin liittyvä muutostyö sekä lasten ja nuorten verkoston ja läheisten kanssa tehtävä tavoitteellinen yhteistyö. Kuraattorityötä toteutetaan yksilö-, perhe-, ryhmä-, verkosto-, kriisi- sekä yhteistyön menetelmin.

Neuvola- koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

Neuvola-, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tehtävänä on edistää ja ylläpitää lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden terveyttä ja hyvinvointia yhteistyössä koulujen ja oppilaitosten henkilöstön ja vanhempien kanssa.

Neuvolapalveluiden tehtävänä on huolehtia esikouluikäisten yksilöllisistä terveydenhuoltopalveluista sekä osallistua varhaiskasvatuksen esikouluikäisten yhteisölliseen oppilashuoltoon. Yksilöllistä neuvolapalvelua ovat määräaikaisten terveystarkastukset sekä monialaiset asiantuntijaryhmät.

Kouluterveydenhuollossa työskentelevät kouluterveydenhoitajat ja koululääkärit. Määräaikaisten koko ikäluokkaa koskevat terveystarkastukset muodostavat kouluterveydenhuollon toiminnan rungon. Peruskoulun aikana oppilailla on yhdeksän terveystarkastusta. Koulun alkaessa ensimmäisellä luokalla, murrosikää lähestyttäessä viidennellä luokalla ja peruskoulun loppuvaiheessa kahdeksannella luokalla oppilaille tehdään laaja terveystarkastus, johon kuuluu terveydenhoitajan ja lääkärin tarkastus sekä vanhempien tapaaminen. Terveystarkastuksissa pyritään havaitsemaan tukea tarvitsevat lapset ja nuoret. Perheiden kanssa tehdään yhteistyötä tarvittavan tuen järjestämiseksi.

Opiskeluterveydenhuollon palveluja saavat lukioissa sekä ammatillisessa koulutuksessa opiskelevat. Opiskeluterveydenhuolto järjestää terveyden- ja sairaanhoitopalveluja mukaan lukien mielenterveys- ja päihdetyö sekä seksuaaliterveyden edistäminen. Erityisen tuen tarve pyritään tunnistamaan varhain ja ohjaamaan tarvittaessa lisätutkimuksiin ja hoitoon. Terveydenhoitajan tekemä terveystarkastus tehdään opiskelijalle ensimmäisenä tai toisena opiskeluvuotena ja lääkärintarkastus tarvittaessa.

Oppilaan ohjaaminen opiskeluhuoltopalveluihin

Yhteydenotto opiskeluhuoltopalvelujen saamiseksi

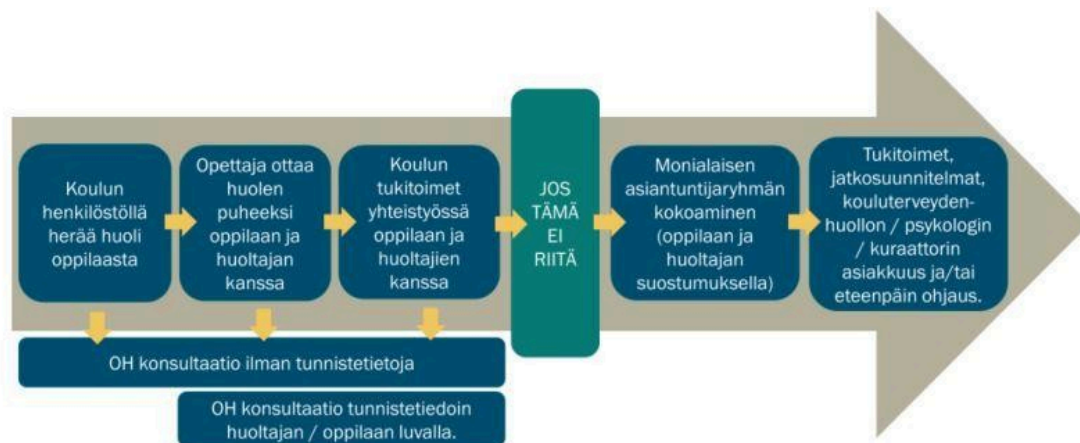
Opiskeluhuoltopalveluiden työ on jaettu alueellisesti. Alueen terveydenhoitajat, kuraattorit ja psykologit muodostavat tiimin. Kaikille yksiköille on nimetty omat opiskeluhuollon terveydenhoitajat, kuraattorit ja psykologit sekä koululääkäri.

Opetuksen järjestäjä ja yksiköt vastaavat siitä, että henkilökunnalla, oppilailla ja heidän huoltajillaan on tieto yksikön opiskeluhuoltopalveluista, ajantasaisista yhteystiedoista ja yhteydenoton käytänteistä. Henkilökunnalla on velvollisuus ohjata oppilas hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhuollon etuuksia ja palveluja.

Jos työntekijä arvioi, että opiskelija tarvitsee opiskeluhuoltopalveluja, hänen on otettava viipymättä yhteyttä opiskeluhuollon henkilöstöön (yhdessä joko oppilaan, oppilaan huoltajan tai opiskelijan kanssa) ja annettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot.

Jos yhteydenottoa ei ole mahdollista tehdä yhdessä, opiskelijalle on annettava tieto yhteydenotosta ja mahdollisuus keskustella yhteydenottoon liittyvistä syistä 15 §:n 1 momentissa säädetyssä määräajassa.

Opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on annettava tieto yhteydenotosta opiskeluhuollon työntekijään, jollei 18 §:n 2 momentissa tai muussa laissa säädetä toisin. (Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 1287/2013 16§ ja 18§ muutos 25.5.2022/377)

Opiskeluhoolto

Yksittäisen oppilaan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen

Monialainen asiantuntijaryhmä

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan oppilaan tai hänen huoltajansa suostumuksella yksittäisen oppilaan tuen tarpeen selvittämiseksi, opiskeluhoollon palvelujen järjestämiseksi tai muihin palveluihin ohjaamisen selvittämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai opiskeluhoollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu.

Ryhmän koollekutsuja voi konsultoida tarvittaessa rehtoria ja/tai tarvittavia opiskeluhoollon palveluiden edustajia ennen asiantuntijaryhmän kokoamista mm. ryhmän kokoonpanosta. Ennen monialaisen asiantuntijaryhmän jäseneksi nimeämistä tulee koollekutsujan sopia oppilaan ja huoltajan kanssa asiantuntijaryhmän kokoonpanosta. Ryhmän kokoonpanosta ja työskentelyn aloittamisesta voidaan sopia suullisesti, mutta ensimmäisessä kokoontumisessa pyydetään suostumus kirjallisesti, Orimattilassa kirjaus tehdään opiskeluhoollon kertomuksen kansilehdelle. Pääsääntöisesti huoltaja ja/tai oppilas osallistuvat asiantuntijaryhmän työskentelyyn.

Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Vastuuhenkilö tiedottaa sovituksi opetuksen järjestämiseen liittyvät asiat ja sovitut järjestelyt tarvittaville henkilöille, esimerkiksi rehtorille.

Opiskeluhoollon kertomuksen laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen opetuksen järjestäjän opiskeluhoollon rekisterille

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä monialaisessa asiantuntijaryhmässä laaditaan opiskeluhoollon kertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot opiskeluhoollon kertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä.

Lain edellyttämiä kirjattavia asioita ovat:

- oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- asian aihe ja vireille panija
- oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset, toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä nykyiset ja aiemmat tukitoimet
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma

- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot

Mikäli sivulliselle annetaan opiskeluhoitokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu. Opiskeluhoitokertomukset sekä muut opiskeluhoitokertomuksen tehtävissä laaditut ja saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan monialaisen yksilökohtaisen opiskeluhoitokertomuksen rekisteriin eli opiskeluhoitokertomuksen rekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää opiskeluhoitokertomuksen rekisteriä. Orimattilassa opiskeluhoitokertomuksen vastuuhenkilö on opetuspäällikkö

Opiskeluhoitokertomukseen tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä. Niitä voidaan käyttää ainoastaan yksittäisen oppilaan yksilökohtaisen opiskeluhoitokertomuksen palvelun järjestämiseen tai toteuttamiseen ellei laissa muuta säädetä.

Rekisteriseloste on nähtävillä Orimattilan opetuspalveluiden pedanet-sivustolla.

Tarvittavan opiskeluhoitokertomuksen järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Perusopetus

Koulun on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty kurinpitotoimi tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi ja enintään seuraavan työpäivän ajaksi, järjestetään tarvittavat opiskeluhoitopalvelut. Orimattilan koulut noudattavat Orimattilan opetuspalveluissa laadittua yhtenäistä ohjeistusta tilanteissa, joissa oppilaan opetus on evätty. Ohjeistuksessa veloitetaan tarjoamaan opiskeluhoitokertomuksen palveluita (Ohjeistus sijaitsee Pedanetissä opetussuunnitelman materiaaleissa).

Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä 36 h §:ssä tarkoitettuna oppilashuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhoitokertomuksen psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.

Kasvatuskeskustelun, jälki-istunnon tai muun kurinpitotoimen määräävä opettaja tai sovitusti luokanopettaja/luokanvalvoja huolehtii kurinpitotoimen antamisen yhteydessä koulun ja kodin välisestä tiedonkulusta. Opettaja konsultoi tarvittaessa opiskeluhoitokertomuksen henkilöstöä ja muita tahoja ja tekee tarvittaessa aloitteen monialaisen opiskeluhoitokertomuksen kokoamiseksi.

Kirjallisen varoituksen ja määräaikaisen erottamisen yhteydessä koulun rehtori vastaa yhteistyössä oppilaan opettajan ja huoltajan kanssa oppilaan monialaisen asiantuntijaryhmän perustamisesta tai opiskeluhoitokertomuksen palveluihin tai muiden palveluiden piiriin ohjaamisesta.

Orimattilassa määräaikaisesta erottamisesta päättää Orimattilan sivistysjaosto rehtorin esityksen perusteella.

Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulee olla edustettuna lapsen tekemäksi ilmoitetun rangaistavan teon esitutkinnassa ja uomioistuinkäsittelyssä sekä käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asiaa opetustoimessa vastaavassa toimielimessä, jolle sosiaalihuollosta vastaava toimielin arvioi läsnäolon olevan ilmeisen tarpeellista.

Lukio

Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista

Lukiolain mukaisia rangaistusseuraamuksia ovat kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Kurinpidollisia toimia ovat oppitunnilta tai koulun tilaisuudesta poistaminen, opetukseen osallistumisen epääminen enintään kolmeksi päiväksi, laissa kielletyn esineen tai aineen haltuunotto ja opiskelijan tavaroiden tarkastaminen. Näistä säädetään Lukiolain 40–48§:ssä.

Lisäksi järjestyssäännöissä voidaan antaa tarkempia turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä. Ne eivät voi olla ristiriidassa ylempien tason säädösten kanssa.

Orimattilan sivistystoimen turvallisuussuunnitelmassa annetaan tarkempia ohjeita voimakeinojen käytöstä opiskelijan poistamiseksi. Asiakirjasta ei anneta tietoja ulkopuolisille.

Vilppi:

Opettaja yksilöi tapahtuneen opiskelijalle ja antaa hänelle mahdollisuuden vastata siihen. Opettaja saattaa asian rehtorin tietoon, joka yhdessä opettajan kanssa kuulee opiskelijaa ja tämän huoltajaa. Rehtori päättää kirjallisen varoituksen antamisesta.

Oppitunnilta tai opetustilasta poistaminen:

Opettaja yksilöi häiriön opiskelijalle ja antaa hänelle mahdollisuuden vastata siihen. Sen jälkeen opettaja antaa tarvittaessa määräyksen poistua oppitunnilta tai opetustilasta jäljellä olevan oppitunnin ajaksi. Määräys on annettava rauhallisesti, selkeästi ja yksiselitteisesti. Opettaja saattaa asian huoltajan tietoon Wilma-merkinnän avulla.

Koulun tilaisuudesta poistaminen:

Rehtori tai opettaja yksilöi häiriön opiskelijalle ja antaa hänelle mahdollisuuden vastata siihen. Sen jälkeen rehtori tai opettaja antaa tarvittaessa määräyksen poistua tilaisuudesta. Määräys on annettava rauhallisesti, selkeästi ja yksiselitteisesti. Rehtori tai opettaja saattaa asian huoltajan tietoon Wilma-merkinnän avulla.

Opetukseen osallistumisen epääminen:

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen päivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi tai opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Rehtori yksilöi syyn opiskelijalle ja antaa hänelle mahdollisuuden vastata siihen. Rehtori tekee päätöksen ja ilmoittaa asiasta huoltajalle sekä tarvittaessa oppilaitoksen sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle.

Rehtori ilmoittaa opiskelijalle ja huoltajalle, miten opiskelija voi tavata psykologin tai kuraattorin epäämisen aikana. Ryhmänohjaaja voi tarvittaessa esittää moniammatillisen asiantuntijaryhmän koollekutsumista opiskelijan tilanteen selvittämiseksi ja opiskelijan opetukseen palaamisen tukemiseksi.

Opiskelijan poistaminen voimakeinoin:

Mikäli opiskelija, jolle on annettu määräys poistua opetustilasta, oppitunnilta tai häneltä on evätty oikeus osallistua opetukseen ei noudata määräystä ja tekee vastarintaa, voidaan hänet poistaa voimakeinoin. Menettelyssä noudatetaan Sivistystoimen turvallisuussuunnitelman ohjeistusta. Toimenpiteestä laativat siihen osallistuneet henkilökuntaan kuuluvat kirjallisen selvityksen sen syistä ja tapahtumien kulusta sivistysjohtajalle.

Kirjallinen varoitus:

Opetuksen häiritsemisestä, järjestyssääntörikkomuksesta ja vilpistä voi rehtori antaa kirjallisen varoituksen. Rehtori yksilöi tapahtuneen opiskelijalle sekä kuulee opiskelijaa ja tämän huoltajaa. Päätös kirjataan Primus-järjestelmään.

Määräaikainen erottaminen:

Vakavan tai toistuvan rikkomuksen takia opiskelija voidaan erottaa määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi. Oppivelvollinen voidaan erottaa oppilaitoksesta enintään kolmeksi kuukaudeksi. Rehtori yksilöi syyn opiskelijalle ja kuulee tätä sekä alaikäisen huoltajaa. Alle 18-vuotiaasta tehdään ilmoitus sosiaalihuollon viranomaisille. **Sivistysjohtaja esittelee asian Sivistysvaliokunnan Sivistysjaostolle, joka tekee päätöksen.** Esitys sisältää asiaesittelyn, kuulemisten sisällön, sosiaalitoimen vastauksen lastensuojeluilmoitukseen sekä erottamisen ajankohdan.

Tavaroiden tarkastaminen ja haltuun ottaminen:

Opiskelijan tavarat, säilytystilat ja vaatteet voidaan tarkastaa, mikäli perustellusti oletetaan, että hänen hallussaan on laissa kiellettyjä esineitä tai aineita ja hän kieltäytyy niitä luovuttamasta.

Tarkastuksen suorittaa rehtorin määräämä opiskelijan kanssa samaa sukupuolta oleva opettaja. Rehtori ilmoittaa tarkastuksen syyn opiskelijalle. Opiskelija voi pyytää mukaan kolmannen koulun henkilökuntaan kuuluvan.

Tarkastus suoritetaan erillisessä tilassa tai muutoin muiden opiskelijoiden huomaamatta. Vaatteet tarkastetaan päältä käsin (ei ihokosketusta). Mikäli opiskelija vastustaa itseensä kohdistuvaa tarkastusta, kutsutaan paikalle poliisi.

Mahdolliset haltuun otettavat esineet tai aineet sekä itse tarkastustapahtuma kirjataan. Haltuun otetut esineet säilytetään loppuööpäivän ajan kansliassa. Päivän päättyessä ne luovutetaan opiskelijan huoltajalle tai täysi-ikäiselle opiskelijalle. Mikäli asianosaiset eivät niitä nouda, hävitetään tai poistetaan ne kolmen kuukauden kuluttua. Toimenpide kirjataan alkuperäisen selvityksen yhteyteen. Esineet tai aineet, joiden hallussapitoon opiskelijalla tai hänen huoltajallaan ei ole laillista oikeutta luovutetaan välittömästi poliisille.

Ohjeistaminen, yhteistyö ja tiedottaminen:

Nämä ohjeet kerrataan vuosittain koulun alkaessa henkilökunnan kesken. Toistuviin rikkeisiin syyllistyneestä opiskelijasta ilmoitetaan opiskelijahuollolle. Suunnitelma on osana koulun opetussuunnitelmaa nähtävissä koulun internet-sivuilla. Opiskelijahuollon johtoryhmä arvioi suunnitelmaa vuosittain.

Opettajan laajaan terveystarkastukseen luokilla 1, 5 ja 8 antaman oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaavan arvion toimintakäytänteet (ml. suostumuksen hankkiminen) koulussa

Yhteistyö koulun opettajien kanssa

Kouluterveydenhuollon laajaan terveystarkastukseen sisältyy opettajan arvio oppilaan oppimisesta, kehityksestä ja hyvinvoinnista koulussa. Oppilaan oppiminen ja hyvinvointi koulussa -lomake opettajalle on apuväline terveystarkastuksen monialaiseen yhteistyöhön. Lomake ohjaa avoimeen ja lainmukaiseen tiedonsiirtoon sekä sisällöllisesti yhdenmukaisiin arvioihin. Samalla se ohjaa yhteistyöprosessin kulkua. Tähän tarvitaan huoltajilta kirjallinen suostumus.

Orimattilassa kouluterveydenhoitaja

1. Toimittaa oppilaalle ja hänen huoltajalleen hyvissä ajoin ennen terveystarkastusta lomakkeen, jossa pyydetään huoltajan ja 8.-luokkalaiselta itseltään kirjallista suostumusta opettajan kanssa tehtävälle yhteistyöhölle.
2. Kouluterveydenhoitaja toimittaa lomakkeet täytettäväksi oppilaan opettajalle/luokanvalvojalle.
3. Luokanopettaja/luokanvalvoja toimittaa täyttämänsä lomakkeet kouluterveydenhoitajalle hänen antamiensa ohjeiden mukaisesti.
4. Kouluterveydenhoitaja keskustelee oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa opettajan esiin nostamista asioista.
5. Kouluterveydenhoitaja pyytää huoltajalta ja oppilaalta kirjallisen suostumukse siitä, mistä asioista hän voi puhua terveystarkastuksen jälkeen opettajalle.
6. Kun kouluterveydenhoitaja on tarkastanut koko luokan, hän laati tuloksista koonnin koulukohtaisen opiskeluhuoltoryhmän käyttöön

Jos mahdollista, terveydenhoitaja keskustelee ennen uuden luokan tarkastusten aloittamista luokanopettajan/luokanvalvojan kanssa luokassa esiintyvistä ajankohtaisista ilmiöistä. Tämä auttaa kouluterveydenhoitajaa kohdentamaan terveystarkastuksessa käytävien asioiden sisältöjä paremmin.

- Oppilaan oppiminen ja hyvinvointi koulussa -lomake opettajalle (2023, pdf)
- Lomakkeen käyttöohje kouluterveydenhuoltoon ja opettajille (2023, pdf)

Yhteistyö yläkoulun ja lukion opinto-ohjaajien kanssa

8.-luokkalaisten laajan terveystarkastuksen yhtenä sisältönä on oppilaan ammatinvalintaan ja ajoterveysteen liittyvien terveydellisten rajoitteiden havaitseminen ja niiden merkityksestä keskusteleminen nuoren kanssa. Havainnot kirjataan oppilaalle annettavaan yhteenvetolomakkeeseen, jotta hän voi palata niihin myöhemmin ammatillisen koulutuksen opiskelupaikkaa tai ajokorttia hakiessa. Kyseessä ei ole todistus, vaan muistilappu sen hetkisistä havainnoista. Kouluterveydenhoitaja tuo esiin, että oppilaan on hyvä kertoa koulun opinto-ohjaajalle niistä asioista, joilla voi olla vaikutusta oppilaan jatko-opintojen suunnittelussa.

- Yhteenveto 8. lk terveystarkastuksesta (2022) (pdf 97 kt)
- Summary of a grade 8 pupil's health examination (2022) (pdf 98 kt)

Oppilaan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet

Lääkityksen ilmoittamisen käytänteet

Huoltajien velvollisuus on kertoa päiväkodissa / koulussa lapsen opettajalle ja ohjaajalle lapsen sairauksista ja niiden hoidosta. Lapsen sairaus saattaa vaatia erityistoimenpiteitä (kuten lääkitystä, josta laaditaan lääkehoidon suunnitelma) ja erityisjärjestelyt on aina sovittava lapsi- ja perhekohtaisesti yhteisymmärryksessä kodin ja päiväkodin / koulun kanssa.

Kun lapsella on vakava tai pitkäaikainen sairaus, on sovittava hoitoneuvottelu, johon osallistuvat vanhempien sekä opettajan ja avustajan lisäksi erikoissairaanhoidon edustaja. Hoitoneuvottelussa tarkastellaan ja selvitetään lapsen selviytymistä päivittäisessä toiminnassa ja hänen mahdollisesti vaatimiaan erityisjärjestelyjä (kuten lääkitys) sekä kirjataan hoitoneuvottelun tulos erilliseen sopimukseen. Neuvotteluihin pyydetään paikalle terveydenhoitaja ja tarvittaessa myös lääkäri.

Kun lapsi aloittaa koulunkäynnin, järjestetään hoitoneuvottelu jo keväällä, jotta tarpeelliset erityisjärjestelyt ehditään suunnitella. Hoitoneuvottelu sovitaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun lapsella on todettu vakava tai pitkäaikainen sairaus, joka vaikuttaa lapsen vointiin. Hoitoneuvottelua voi ehdottaa myös kyseisen yksikön henkilöstö, kun lapsen voinnissa ja jaksamisessa tapahtuu havaittavia muutoksia.

Jokaisen aikuisen on velvollisuus auttaa parhaan kykynsä mukaan, jos lapselle tulee hätätilanne kuten epilepsia-kohtaus, insuliinishokki tai vakava allerginen reaktio. Terveydenhuollon ammattilaisen tietämystä tai taitoa ei silloin edellytetä.

Erityisruokavalion ilmoittamisen käytänteet

Koulun oppilaalle sekä henkilöstölle tarjotaan tarvittaessa sairauden hoidon tai uskonnon vaatima erityisruokavalio. Kouluissa tarjotaan perusruoan lisäksi joka päivä toisena vaihtoehtona kasvisruokaa. Mikäli kasvisruoka soveltuu erityisruokavaliota noudattavalle, on se ensisijainen vaihtoehto päivän ruuaksi. Koulun varsinaisesta ruokalistasta poikkeavaa ruokaa voidaan tarjota joko terveydellisistä tai eettisistä/katsomuksellisista syistä. Myös näiden ruokavalioiden tulee täyttää kouluruokailusta annetut säädökset, joiden mukaan aterioiden tulee olla täysipainoisia ja suosituksia noudattavia.

Eettisistä tai katsomuksellisista syistä tarvittavat erityisruokavaliot toteutetaan huoltajien tai nuoren oman ilmoituksen perusteella. Asiantuntijan eli lääkärin, ravitsemusterapeutin tai terveydenhoitajan antama lausunto on välttämätön silloin, kun tarvitaan erityinen ruokavalio sairauden hoitoon tai muun terveydellisen syyn takia.

Väärinkäsitysten välttämiseksi ilmoitus erityisruokavaliosta ja sopivan ruokavalion kuvaus tehdään kirjallisesti, tarkoitukseen laaditulla lomakkeella.

Erityisruokavalio osana sairauden hoitoa

Valtakunnallisen allergiaohjelman mukaisesti ruokavaliosta jätetään pois vain ne ruoka-aineet, joiden on todettu aiheuttavan henkilölle siinä määrin haittaa, että pois jättäminen ruoasta on perusteltua. Lievää oireilua aiheuttavia ruoka-aineita ei tarvitse välttää.

Lievänä oireiluna pidetään:

- suun kutinaa tai kirvelyä
- turvotuksen tunnetta ilman hengitysvaikeuksia
- ihon punoitusta

Ruoka-allergioiden osalta todistus on voimassa lukukauden. Ruoka-allergiat usein häviävät lapsen kasvaessa, joten on tärkeää seurata erityisruokavalion tarvetta. Pysyvää ruokavaliohoitoa edellyttävistä sairauksista kuten diabetes ja keliakia, tarvitaan vain kertaluontoinen ilmoitus. Ilmoitus erityisruokavaliosta toimitetaan terveydenhoitajalle, ruokapalveluun ja opettajalle.

Lapsen oman opettajan ja muiden aikuisten on tärkeä olla tietoisia lapsen/oppilaan ruoka-aineallergiasta etenkin silloin, kun allergeenille altistuminen aiheuttaa välittömiä oireita tai ensiavun tarvetta. Erityisruokavalioiden on hyvä olla koulun ruokapalvelun tiedossa jo ennen koulun aloittamista.

Ateriapalvelujen ruokavalio-ohjeistus

Jokaisessa kaupungin ateriapalvelun kohteessa tarjotaan syksyllä 2023 kahta erilaista pääruokavaihtoehtoa, joista toinen on kasvispohjainen, pl. kasvisruokapäivät.

- Kouluissa kasvisruoka sijoitetaan linjastoon ensimmäiseksi vaihtoehdoksi ja on vapaassa otossa.
- Lisääntyneen valikoiman ansiosta olemme muuttaneet erityisruokavalioiden toteutuksen periaatteita.

Mikäli ns. perusruoka ei sovi ruokavalioon, on asiakkaan ensisijainen vaihtoehto ruokailussa kasvisruoka.

- Kalakeittopäivänä-> kasvissekeitto
- Sianlihattomilla-> kasvisruokavaihtoehto
- Perusruoassa gluteenia-> valitaan gluteeniton kasvisvaihtoehto.

Moniallergisissa ruokavalioissa valmistetaan perusruoasta dieettivaihtoehto (maidoton ruokavalio-> kalakeitosta maidoton versio, koska kasviskeitossa juustoa)

Aluekeittiö valmistaa ruoat asiakkaille alla olevan ohjeen mukaan ja kohteen ruokapalvelutyöntekijä vastaa, että ruokavalio toteutetaan ohjeen mukaan.

- Ruokailutilanteissa on selkeästi kerrottuna päivän ruoan sisältö ja allergeenit.
- Myös ruokalista on asiakkaan nähtävillä selkeästi. Tässä toteutuksena voi olla talokohtaisia eroja.
- Päivän ruoan sisällön voi käydä tarkistamassa sähköisestä ruokalistasovelluksesta,

koulut: <https://mealdoo.com/fi/week/orimattila/koulut/Koulut>

päiväkodit: <https://mealdoo.com/fi/week/orimattila/paivakodit/paivakoti>

Koulujen keittiöiden henkilökunta on valmiita neuvomaan, sekä opastamaan asiakkaita epäselvissä tilanteissa.

Yhteistyö oppilaiden, perheiden, koulussa työskentelevien ja muiden hyvinvointia tukevien toimijoiden kanssa

ePerusteet esiopetukseen, perusopetukseen ja lukioon

Esiopetus

Opiskeluhoolto on kaikkien esiopetuksessa työskentelevien ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lasten, huoltajien, esiopetuksen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoollon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoollolla keskeistä.

Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti opetuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- lasten, huoltajien, esiopetuksen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen osallisuus opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimisessa ja yhteisöllisen opiskeluhoillon toteuttamisessa esiopetuksen ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä
- opiskeluhoillon moniammatillinen yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä
- yhteistyö esiopetuksen ja muiden lasten hyvinvointia tukevien tahojen kanssa kuten perheneuvola, lastensuojelu ja erikoissairaanhoito
- yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoillon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen lapsille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille

Perusopetus

Opiskeluhoito on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä. Oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoillon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoilossa keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti opetuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen osallisuus opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhoillon toteuttamiseen
- koulun opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä
- opiskeluhoillon monialainen yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen ja sairaalaopetuksen yhteydessä
- yhteistyö muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoito ja poliisi
- yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoillon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen oppilaille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille

Lukio

Opiskeluhoito on kaikkien oppilaitosyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 4 §). Opiskelijoiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoillon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoilossa keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti koulutuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- opiskelijoiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen osallisuus koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhoillon toteuttamiseen (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022)
- lukion opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä
- yhteistyö koulun ulkopuolisten yhteistyötahojen kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoito ja poliisi

- yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille (oppilas- ja opiskeluhooltolaki 1287/2013 11 §)

Yhteistyö opiskeluhoollotussuunnitelman laatimisessa

Orimattilan esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen opiskeluhoollotussuunnitelma 2023-2025 on koottu monialaisesti opiskeluhoollon ohjausryhmän jäsenten kesken. Kokoamisprosessissa on kuultu myös yhden koulun oppilaskunnan hallituksen ja vanhempainyhdistyksen edustajia.

Opiskeluhoollotussuunnitelman sisältö on koottu hyvinvointialueen ja Orimattilan päiväkotien sekä koulujen toimivista käytänteistä, joiden laatimisessa yksiköt ovat kuulleet oppilaita, huoltajia, henkilöstöä sekä opiskeluhoollotopalveluja mahdollisuuksiensa mukaisesti.

Orimattilan opiskeluhoollon monialainen ohjausryhmä pyytää lukuvuosittain yksikkökohtaisia opiskeluhoollotoryhmiä arvioimaan opiskeluhoollotussuunnitelmaa tai suunnitelman tiettyä osaa. Kehittämistarpeiden ilmetessä ohjausryhmä kuulee yksiköitä ja kutsuu oppilaskuntien hallitusten ja vanhempainyhdistysten edustuksen mukaansa valmistelemaan opiskeluhoollotussuunnitelman päivityksiä.

Oppilaskuntien hallitusten ja vanhempainyhdistyksen edustuksen rooli on keskeinen mm. oppilaiden poissaolojen, päihteiden käytön ja kiusaamisen ja häirinnän ennaltaehkäisemiseen sekä tiedottamiseen liittyvien toimintamallien ja -tapojen kehittämisessä.

Osallisuus yhteisöllisen työn toteuttamisessa

Jokaisessa yksikössä toimii oma yksikkökohtainen (koulukohtainen) opiskeluhoollotoryhmä, johon kuuluu lähtökohtaisesti myös oppilaskunnan hallituksen ja vanhempainyhdistyksen, jos sellainen on, edustus. Opiskeluhoollotoryhmä vastaa yhteisöllisen työn suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Opiskeluhoollotoryhmä pyrkii osallistamaan koulun henkilöstön, oppilaat ja heidän huoltajansa toimintaansa ja yhteisölliseen työhön mahdollisimman monipuolisesti.

Vanhempia voidaan ottaa lisäksi mukaan koulun vanhempainiltojen suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä kodin ja koulun päivään ym. muuhun toimintaan mahdollisuuksien ja vanhempien halukkuuden mukaan. Koulut pyrkivät edistämään toimintakulttuuria, jossa oppilaat ja huoltajat voivat kokea osallisuutta.

Koulun opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä

Perehdytys ja osaamisen varmistaminen

Yksikön johtaja vastaa siitä, että yksikössä työskentelevät henkilöt tutustuvat opiskeluhoollotussuunnitelmaan. Johtaja vastaa siitä, että henkilöstö saa tarvitsemansa perehdytyksen yhteisöllisen työn toimintatapoihin ja -ohjeisiin sekä tietää omat vastuunsa. Toimintaohjeet tai linkit ohjeisiin pitää löytyä yksikön omilta Pedanet-sivuilta.

Varhaiskasvatus-, opetus-, ja muun henkilöstön osaamista vahvistetaan opiskeluhoollon konsultaatiolla, tiedottamisella ja mahdollisilla yksikön sisäisillä tai ulkoisilla koulutuksilla. Myös koulunuorisotyöntekijän ja nuorisopalveluiden kanssa tehtävä yhteistyö vahvistaa koulun henkilöstön osaamista yhteisöllisessä työssä.

Opiskeluhoollon moniammatillinen yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen ja sairaalaopetuksen yhteydessä

Yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen yhteydessä

Tehostettu tuki on oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin jatkuvampaa, voimakkaampaa ja yksilöllisempää tukemista. Oppilas voi tällöin tarvita useampaa tuen muotoa. Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen

tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Tehostettua tukea annetaan oppilaalle laadittavan oppimissuunnitelman mukaisesti. Yhteistyö ja suunnitelmallisuus ovat tehostetun tuen toteutumisen edellytys.

Jos oppilaalle annettu tehostettu tuki ei riitä auttamaan oppilasta selviytymään koulutyöstä, tehdään hänelle pedagogiseen selvitykseen perustuva erityistä tukea koskeva hallintopäätös. Oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), josta on käytävä ilmi erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus ja oppilaan saama muu tuki muodostavat järjestelmällisen kokonaisuuden. Huoltajan tuki, moniammatillinen yhteistyö ja yksilöllinen ohjaus ovat tärkeitä.

Erytisen tuen päätös edellyttää, että oppilas on ollut tehostetun tuen piirissä vähintään lukukauden ajan. Jos kyseessä on lyhyempi aika, tarvitaan asiantuntijalausunto (esim. kuraattori tai psykologi) tai ulkopuolisen tahon (lääkäri, sosiaalityöntekijä jne.) näkemys asiasta. Tuki toteutetaan: 1) erityisluokalla, 2) integroituna yleisopetuksen luokassa, 3) sairaalakoulussa (hoitava taho hakee oppilaalle sairaalakoulupaikkaa).

Yhteistyö joustavan perusopetuksen (JOPO) yhteydessä

Joustavalla perusopetuksella (JOPO) pyritään vähentämään perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäisemään syrjäytymistä. Joustavan perusopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaiden opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa. JOPO-luokka on yleisopetuksen luokka, jossa oppilaat saavat tarpeidensa mukaisesti yleistä, tehostettua tai erityistä tukea ja opiskeluhuollon palveluita.

JOPO-opettajan työparina toimii koulunuorisotyöntekijä, joka tukee ryhmän yhteishenkeä, pitää toiminnallisia oppitunteja ja ohjaa oppilaita työpaikkojen etsimisessä. Luokkaan kohdistetaan luokkakohtaista opiskeluhuoltoa samoin periaattein kuin muihinkin yleisopetuksen luokkiin. JOPO-opettaja tekee tiivistä yhteistyötä oppilaiden huoltajien sekä muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa.

Yhteistyö sairaalaopetuksen yhteydessä

Sairaalaopetusta järjestetään Kanervikon koulussa erikoissairaanhoidossa lasten- ja nuorisopsykiatrisissa, neurologisissa tai somaattisissa tutkimuksissa tai hoidossa oleville osasto- ja avohoidon oppilaille. Opetuksen aloittamisesta päätetään yhteistyössä sairaalakoulun, hoitohenkilökunnan ja oppilaan huoltajan kanssa.

Sairaalakoulun henkilökunta tekee yhteistyötä huoltajan, hoitohenkilökunnan, muiden tarvittavien ammattihenkilöstön ja oppilaan oman koulun kanssa. Oppilaalle järjestetään opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua. Oppilaan opetus järjestetään sairaalaopetuksen koordinoimana.

Sairaalaopetuksen ja oppilaan oman koulun välinen yhteistyö korostuu nivelvaiheissa, jolloin suunnitellaan oppilaan koulunkäyntiin liittyvää tukea ja huolehditaan tukitoimista ja tiedonsiirrosta yksilökohtaisesti. Oman koulun tulee nimetä sairaalaopetuksessa olevalle oppilaalle yhteyshenkilö. Nivelvaiheessa tärkeää on tiivis monialainen verkostoyhteistyö mukaan lukien oppilas ja hänen huoltajansa.

Yhteistyö muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Yhteistyö nuorisopalvelujen kanssa

Orimattilan koulut tekevät säännöllistä yhteistyötä Orimattilan nuorisopalveluiden kanssa. Orimattilan yhteiskoulu tekee yhteistyötä lisäksi Myrskylän nuorisopalveluiden kanssa. Jokivarren koulussa (5.-9.lk) ja Orimattilan yhteiskoulussa (7.-9.lk) toimii koulunuorisotyöntekijä.

Koulunuorisotyötä tehdään myös alakouluissa hankerahoituksella vuosina 2023-2024. Etsivä nuorisotyö on mukana yläkoulujen ja Erkko-lukion toiminnassa.

Koulunuorisotyöntekijä on läsnä koulun arjessa ja toimii oppilaiden hyvinvoinnin tukena. Hänen kanssaan voi keskustella luottamuksellisesti koulu- tai kotipulmista, kaverisuhteista, vapaa-ajasta tai mistä tahansa muista mieltä askarruttavista asioista. Koulunuorisotyöntekijä tiedottaa oppilaille lapsille ja nuorille tarkoitetuista harrastuksista sekä vapaa-ajan toiminnoista. Koulunuorisotyöntekijä osallistuu aktiivisesti koululla tehtävään yhteisölliseen opiskeluhoultotyöhön.

Koulunuorisotyöntekijä on tarvittaessa opettajien tukena arvioimassa ja tukemassa luokkien hyvinvointia ja oppilaiden keskinäisiä välejä. Koulunuorisotyöntekijä pyrkii omalla toiminnallaan ennaltaehkäisemään kiusaamista ja osallistuu tarvittaessa kiusaamistilanteiden selvittämiseen. Koulunuorisotyöntekijän tavoittaa koululta, Wilmasta ja somen eri kanavilta.

Etsivät toimivat Orimattilan yläkoulujen kanssa yhteistyössä tilanteissa, joissa nuoren koulunkäynnin tukemiseen tarvitaan intensiivistä ja yksilöllistä tukea, esimerkiksi jos nuoren koulunkäynti on vaarassa keskeytyä. Etsivät ovat myös mukana peruskoulusta eteenpäin siirtymisen nivelvaiheessa. Etsivä nuorisotyö on nuorelle aina vapaaehtoista.

Opetuspalvelut ja nuorisopalvelut tekevät yhteistyötä Harrastamisen Suomen mallin toteuttamisessa.

Koulunuorisotyöntekijät ja etsivä nuorisotyö

Alakoulut

- Myllylän ja Pennalan koulujen koulunuorisotyö toimii hankerahalla kevääseen 2024

Yläkoulut

Koulunuorisotyöntekijä

- on koulukohtaisen opiskeluhoultoryhmän jäsen
- 6.-7.-luokkien nivelvaihe
- 7.luokkien ryhmätyöt ja 8.luokkien yhteistoimintapäivät yhteistyössä Orimattilan seurakunnan kanssa
- vanhempainillat (6.-8.lk) (tarpeen mukaan)
- osallistuminen luokkakohtaiseen opiskeluhooltoon
- ennaltaehkäisevän päihdekasvatuksen oppitunti kaikille 7.luokille MML-tunnilla
- yksilötapaamiset
- pienryhmien vetäminen
- välituntikahvilat
- muut yksikkökohtaisesti sovitut toimintamuodot ja -tavat

Etsivät

- esittäytyminen kaikille 9.-luokkalaisille ensimmäisten kouluviikkojen aikana
- vanhempainillat (8.lk ja 9.lk) kutsuttaessa
- välituntikahvilat mahdollisuuksien mukaan
- kaikkien 9.luokkien kohtaaminen "nuorten olohuoneessa" toukokuussa
- yhteistyö ja yksilötyö tilanteissa, joissa nuoren koulunkäynnin tukemiseen tarvitaan intensiivistä ja yksilöllistä tukea (esim. nuoren koulunkäynti on vaarassa keskeytyä)
- yksilötyö nivelvaiheessa oppilaan siirtyessä yläkoulusta toiselle asteelle
- muut yksikkökohtaisesti sovitut toimintamuodot ja -tavat

Erkko-lukio

Etsivät

- ovat koulukohtaisen opiskeluhoultoryhmän jäseniä
- osallistuvat yhteistyössä kuraattorin kanssa 1.vuosikursillaisten ryhmäyttämiseen, jaksokahveihin ym.
- osallistuvat 1.vuosikursillaisten vanhempainiltoihin

- yhteistyö ja yksilötyö tilanteissa, joissa nuoren koulunkäynnin tukemiseen tarvitaan intensiivistä ja yksilöllistä tukea (esim. nuoren koulunkäynti on vaarassa keskeytyä)
- yksilötyö nivelvaiheessa oppilaan siirtyessä lukiosta jatko-opintoihin
- muut yksikkökohtaisesti sovitut toimintamuodot ja -tavat

Yhteistyö liikuntapalvelujen kanssa

Orimattilan liikuntapalvelut tekevät yhteistyötä Orimattilan esiopetusyksiköiden, koulujen, erityisesti yläkoulujen ja Erkko-lukion liikunnanopettajien kanssa nuorten liikunnallisen elämäntavan tukemiseksi.

Orimattilan liikuntapalvelut kehittää KouluPT-toimintaa Orimattilan kouluissa. KouluPT- toiminta on koululaisille suunnattua matalan kynnyksen liikuntaneuvontapalvelua. KouluPT- toimintaa toteutetaan kiinteässä yhteistyössä koulujen ja kouluterveydenhuollon kanssa. KouluPT-toiminta tarjoaa kouluille ja kouluterveydenhuollolle mahdollisuuden ohjata Move!- mittaustulosten perusteella tukea tarvitsevat nuoret KouluPT-toiminnan pariin. Nuori voi tutustua KouluPT:n kanssa oman alueensa liikuntatarjontaan, osallistua mahdolliseen pienryhmätoimintaan ja saada kannustusta omaehtoiseen liikkumiseen.

KouluPT tukee koulun henkilöstöä liikunnallisen toimintakulttuurin vahvistamisessa. Jotta KouluPT tulisi oppilaille mahdollisimman tutuksi ja helposti lähestyttäväksi, KouluPT näkyy ja osallistuu mahdollisuuksiensa mukaan myös koulun muuhun toimintaan.

Yhteistyö ateria- ja puhtauspalvelujen kanssa

Ateria- ja puhtauspalvelut pitävät säännöllisesti yksiköiden kanssa yhteistyöpalaverin. Yhteistyöpalaveriin osallistuu mahdollisuuksien mukaan yksikön johtajan lisäksi kouluissa oppilaskunnan ohjaava opettaja ja oppilaskunnan hallituksen edustus.

Palavereissa keskustellaan ruokaan, välipaloihin ja ruokailutilanteeseen liittyvistä sekä ympäristön puhtauteen liittyvistä näkökulmista. Tavoitteena on nostaa yhdessä esiin asioita, jotka toimivat ja jotka vaativat kehittämistä.

Ateriapalvelut osallistuvat lasten ruokakasvatukseen Sapere-menetelmän mukaisesti. Saperessa lapset oppivat aistimalla, tutkimalla, kokeilemalla, ihmettelemällä ja leikkimällä. Lapsi oppii uusia asioita ruokamaailmasta: elintarvikkeista, ruoasta, ruoan alkuperästä ja sen valmistuksesta.

Ateriapalvelut tarjoaa kasvisruokavaihtoehdon kaikille. Käytetyn ruoan kotimaisuusaste on noin 80 prosenttia ja ruoan valmistuksessa pyritään kasvattamaan lähellä tuotetun ruoan osuutta. Kerran kuukaudessa tarjotaan lähellä tuotetusta ruoasta valmistettu ateria. Ruokalistat suunnitellaan ja toteutetaan VRN:n suositusten mukaisesti.

Ateriapalvelut toteuttaa ajoittain erilaisia teemapäiviä yhdessä koulujen ja päiväkotien kanssa. Vuosittain on esimerkiksi sadonkorjuu- ja ravitsemusviikot sekä kansainväliset päivät.

Yhteistyö Orimattilan ev.lut. seurakunnan kanssa

Esiopetus ja seurakunta pitävät yhteistyöpalaverin säännöllisesti, jossa mietitään yhteistyön kehittämistä ja toteuttamista lukuvuoden aikana.

Orimattilan seurakunnan ja perusopetuksen kanssa tehtävästä yhteistyöstä on laadittu sopimus. Sopimuksessa on määritelty yhteistyö sekä vastuut vuosikellotyypisesti. Orimattilan ev.lut seurakunta osallistuu kouluissa tehtävään yhteisölliseen työhön tunnustuksettomasti, jolle oppilaille ja huoltajille ole toisin ilmoitettu.

Päivänavaukset

Seurakunnan työntekijät käyvät pitämässä kouluilla säännöllisesti tunnustuksettomia päivänavauksia, jotka sisältävät ajankohtaista pohdintaa tai jonkin eettisen näkökulman.

8.lk yhteistoimintapäivät

8.-luokkalaisten yhteistoimintapäivät järjestetään vuosittain, mikäli mahdollista, Orimattilan ev.lut. seurakunnan leirikeskuksessa. Seurakunnan nuorisotyöntekijä osallistuu leiripäivän osalta oppilaiden yhteishenkeä vahvistavan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Yhteistoimintapäiviin sisältyy rippikouluinfo, joka on kaikille koululaisille vapaaehtoinen.

Välituntikahvila ja muu yhteisöllinen työ

Orimattilan ev.lut. seurakunnan nuorisotyöntekijä osallistuu mahdollisuuksien mukaan yläkoulujen välituntitoimintaan sekä vanhempainiltoihin, joissa käsitellään alueen yleisiä ilmiöitä. Lisäksi koulut voivat pyytää seurakunnan työntekijöitä mukaan erilaisiin yksittäisiin kouluyhteisön hyvinvointia vahvistaviin tapahtumiin.

Kriisitilanteet

Orimattilan seurakunta on tarvittaessa yksikön yhteisön ja oppilaiden tukena mahdollisissa kriisitilanteissa.

Yhteistyö poliisin kanssa

Poliisin kanssa yhteistyö on pääsääntöisesti Ankkuritoimintaa. Poliisi voi tehdä koulutus- ja valistustyötä kouluissa. Koulu tekee yhteistyötä poliisin kanssa tarpeen mukaisesti myös tilanteissa, joissa oppilaan turvallisuus on vaarantunut tai kurinpidollisten toimien lisäksi on tehty rikosilmoitus. Päijät-Hämeen ankkuritiimi hoitaa alaikäisten tekemiä rikoksia ja niissä asioissa nuorten puhutuksia, sekä muilta toimijoilta tulevia nuoriin liittyviä huolenaiheita. Yhteistyö on kuvattu myös koulun toimintaohjeisiin äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa sekä kurinpitotoimien yhteydessä.

Koulut tekevät yhteistyötä myös poliisin Ennalta Estävän toiminnon kanssa. Jos koulun henkilökunnan tietoon tulee ennakkoon tapahtumia (esim. mopomiitit, kotibileet), joissa voi ilmetä turvallisuuteen liittyviä uhkia, voi koulun henkilökuntaan kuuluva tehdä ilmoituksen poliisin Ennalta Estävälle toiminnolle.

Yhteistyö alaikäisten mielenterveys- ja perheneuvolapalvelujen kanssa

Päijät-Hämeen hyvinvointialue on yhdistänyt perheneuvolapalvelut ja lapsiperheiden mielenterveyttä tukevia perustason palveluja samaan yksikköön. Yksikkö käsittää nyt aiemmin erilliset perheneuvola-, neuvolapsykologi-, lastenpsykiatrian pikkulapsitiimi- ja alueelliset nuorisopsykiatriset palvelut.

Yhteistyö sosiaalipalvelujen kanssa

Perhesosiaalityö

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen perhesosiaalityössä hoidetaan alueen lapsiperheiden sosiaalihuoltolain mukaista työtä. Perhesosiaalityön keskitetyssä yksikössä käsitellään mm. kaikki alueelta saapuvat lastensuojeluilmoitukset ja yhteydenotot. Lisäksi keskitetyn yksikön aikuisten tiimissä hoidetaan lapsiperheiden aikuisten toimeentulotuki yms. asiat. Perhesosiaalityön aluetyössä tehdään pääsääntöisesti kaikki alueen palvelutarpeen arvioinnit ja suunnitelmallinen sosiaalihuoltolain mukainen työ lapsiasiakkaiden osalta.

Sosiaalihuoltolain mukainen suunnitelmallinen työskentely perustuu palvelutarpeen arvioinnissa määriteltyihin erityisen tuen tarpeisiin ja tehtyyn asiakassuunnitelmaan. Sosiaalihuoltolain mukaisessa työskentelyssä keskeistä on yhteistyö perheen ja verkostojen kanssa. Sosiaalihuoltolain mukainen asiakkuus on vapaaehtoista, jolloin vastentahtoisia tukitoimia ei voida tehdä. Asiakkaan kieltäytyessä tarjotuista tukitoimista, tulee arvioitavaksi tukitoimien välttämättömyys sekä lastensuojeluasiakkuuden ja -tukitoimien tarve. Työskentelyyn otetaan aina mukaan sekä lapsi että huoltajat. Työskentelyssä kartoitetaan myös lapsen ja perheen läheisverkostoa, jotta löydettäisiin myös sieltä tukea perheen tilanteeseen.

Sosiaalihuoltolain mukaisessa työskentelyssä tukitoimia voivat olla mm. sosiaalityö, sosiaaliohjaus, perhetyö, tukihenkilö ja tukiperhe. Myönnettävistä tukitoimista tehdään päätökset, joissa on avattu niille asetetut tavoitteet konkreettisesti. Työskentelyssä tehdään yhteistyötä muiden perheen kanssa toimivien tahojen kanssa, jotta saadaan kokonaiskäsitys lapsen ja perheen tilanteesta ja voidaan yhteistyössä miettiä tukitoimia tilanteen parantamiseksi. Jos tarvittavat tukitoimet ovat saatavissa peruspalveluista eikä sosiaalihuollon asiakkuudelle ole tarvetta, ohjataan asiakas oikean avun piiriin ja sosiaalihuoltolain mukainen asiakkuus voidaan päättää. Asiakkaalle nimetään aina sosiaalityöntekijä-sosiaaliohjaaja-työpari.

Sosiaalipalveluiden piiriin ohjaaminen

Jos varhaiskasvatus- tai opetustoimen palveluksessa oleva on tehtävässään saanut tietää henkilöstä, jonka sosiaalihuollon tarve on ilmeinen, hänen on ohjattava henkilö hakemaan sosiaalipalveluja tai henkilön antaessa suostumuksensa otettava yhteyttä kunnallisesta sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen, jotta tuen tarve arvioitaisiin.

Jos varhaiskasvatus- tai opetustoimen palveluksessa oleva on tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä, on työntekijä velvollinen viipymättä ilmoittamaan salassapitosäännösten estämättä lapsesta hyvinvointialueelle tekemällä lapsesta lastensuojeluilmoituksen. Kiireellisessä lastensuojeluasiassa tulee olla yhteydessä lastensuojelun virka-aikaiseen päivystykseen ja virka-ajan ulkopuolella hätäkeskukseen.

Yhteistyö lastensuojelun kanssa

Lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten on tuettava vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja pyrittävä tarjoamaan perheen tarvitsemaa apua riittävän varhain. Viranomaisten on ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin.

Lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista. Lapsen vanhemman ja muun huoltajan tulee turvata lapselle tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi siten kuin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa (361/1983) säädetään.

Lastensuojelulain 25 § määrittää kaikille opetus- ja nuorisotoimessa, opetuksen ja koulutuksen järjestäjän, aamu- ja iltapäivätoimintaa harjoittavan yksikön, sosiaali- ja terveydenhuollon, poliisi- ja pelastustoimen, seurakunnan tai uskonnollisen yhdyskunnan sekä hätäkeskustoimintaa harjoittavan yksikön henkilöille salassapitosäädösten estämättömän ilmoitusvelvollisuuden lastensuojelua koskevissa asioissa.

Sijoitettu lapsi varhaiskasvatuksessa tai koulussa

Orimattilan varhaiskasvatuksessa tai kouluissa opiskelee sijoitettuja lapsia ja nuoria, jotka asuvat joko sijaishuollon yksiköissä tai sijoitusperheissä.

Lapsen sijaishuollolla tarkoitetaan huostaanotetun, kiireellisesti sijoitetun tai lastensuojelulain 83 §:ssä tarkoitetun väliaikaisen määräyksen nojalla sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella.

Sijoitettujen lasten elämään liittyy monia muutoksia, menetyksiä ja haavoittavia kokemuksia. Koulu ja varhaiskasvatus ovat sijaishuoltopaikan ohella keskeisiä korjaavia kokemuksia tarjoavia turvapaikkoja. Monilla sijoitetuilla lapsilla on haasteita oppimisessa ja koulunkäynnissään. Koulupolku jää monilla katkonaiseksi ja kesken, mikä on vakava riski työelämään kiinnittymiselle ja aikuisuuden hyvinvoinnille. Myönteistä on se, että tutkitusti varhaisella tuella lapset pystyvät saamaan potentiaalinsa käyttöön, heidän hyvinvointinsa ja oppimistuloksensa paranevat.

Sijoitetun lapsen koulunkäynnin tukemisessa korostuu monialainen verkostotyö ja yhteistyö vastaavan sosiaalityöntekijän ja sijaishuoltoyksikön/-perheen kanssa. Kun kouluun tulee uusi sijoitettu oppilas, koulussa pidetään koulupalaveri oppilaan tukemiseksi ja tarvittavan yhteistyön varmistamiseksi.

Oppilaan asioista vastaava sosiaalityöntekijä täyttää yhteistyössä huoltajan, sijaishuoltoyksikön/-perheen ja koulun kanssa lomakkeen, jossa sovitaan, kenen kanssa varhaiskasvatus tai koulu tekee yhteistyötä missäkin tilanteessa. Varhaiskasvatus / koulu on yhteydessä lapsen tai nuoren sosiaalityöntekijään tilanteissa, joissa koulun velvollisuutena on kuulla oppilaan virallista huoltajaa tai saada virallisen huoltajan allekirjoitus. Sijaishuollossa olevan lapsen asiassa viralliset asiakirjat, joihin tarvitaan huoltajan allekirjoitus ja/ tai joissa järjestetään huoltajan hallintolain mukainen kuuleminen, sosiaalityöntekijä edustaa huoltajaa yksin tai huoltajan ohella.

Sijaishuoltoyksikön edustaja tai perhehoitaja voi edustaa lasta koulupalaverissa, mikäli siitä on lapsen asiakassuunnitelmassa yhdessä lapsen, vanhempien ja sosiaalitoimen kanssa sovittu. Sijaishuoltoyksikön työntekijä tai perhehoitaja ei kuitenkaan koskaan voi tehdä lasta koskevia päätöksiä tai allekirjoittaa lapsen asiakirjoja.

Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen oppilaille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille

Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta opiskeluhuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhuollon palveluja.

Päiväkodin johtaja ja koulun rehtori/apulaisrehtori vastaavat siitä, että koulun henkilöstö, oppilaat ja huoltajat saavat lukuvuoden alussa tiedon yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteista ja toiminnasta. Opiskeluhoitopalveluiden henkilöstö tiedottaa tämän lisäksi itse omasta toiminnastaan ja yksityiskohtaisemmista käytänteistä oppilaille, huoltajille ja muulle henkilökunnalle lukuvuosittain. (koulussa Wilma-viestillä).

Orimattilan esi- ja perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opiskeluhoitosuunnitelma 2023-2025 on luettavissa Orimattilan opetuspalveluiden pedanet-sivustolta. Jokaisen yksikön omille pedanet-sivuille on kirjattu yksikön toiminnan kannalta keskeiset yksilökohtaisen ja yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintatavat ja opiskeluhoitopalvelujen henkilöstön yhteystiedot. Opiskeluhoitosuunnitelman yksikkökohtaiset tarkennukset liitetään osaksi toimintasuunnitelmaa ja -kertomusta.

Peruskoulujen omilla pedanet-sivustoilla, lukiossa kotisivuilla, on linkki *Orimattilan esi- ja perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opiskeluhoitosuunnitelmaan 2023-2025*.

Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

ePerusteet esiopetukseen, perusopetukseen ja lukioon

Esiopetus

Lapsella on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus. Turvallisuuden varmistaminen edellyttää opetuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista esiopetusyksiköiden kanssa. Opetuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

Suunnitelmat lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet. Suunnitelmassa kuvataan opettajan, päiväkodin johtajan tai rehtorin velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai matkalla esiopetukseen tai kotiin tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan lapsen huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Lisäksi kuvataan toimintatavat tukea tarvitsevan lapsen (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhoitopalveluihin. Kuvaus yhteistyöstä huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai poliisille ovat osa suunnitelmia.

Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaan sisältyy kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa kuvataan kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan tämän kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako. Suunnitelmassa kuvataan sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä opetuksen

järjestäjän ja esiopetuksen välisen tiedottamisen periaatteet. Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen järjestämisen periaatteet.

Perusopetus

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus. Turvallisuuden varmistaminen edellyttää opetuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista koulujen kanssa. Opetuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet. Suunnitelmassa kuvataan opettajan tai rehtorin velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Lisäksi kuvataan toimintatavat tukea tarvitsevan oppilaan (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhoitopalveluihin. Kuvaus yhteistyöstä huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai poliisille ovat osa suunnitelmia.

Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaan sisältyy kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa kuvataan kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan tämän kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako. Suunnitelmassa kuvataan sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä opetuksen järjestäjän ja koulun välisen tiedottamisen

periaatteet. Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen järjestämisen periaatteet.

Lukio

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus (lukiolaki 714/2018 40 §). Turvallisuuden varmistaminen edellyttää koulutuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista oppilaitosten kanssa. Koulutuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet. Suunnitelmassa kuvataan opettajan tai rehtorin velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle (lukiolaki 714/2018 40 §, muutettu lailla 165/2022). Lisäksi kuvataan toimintatavat tukea tarvitsevan opiskelijan (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhoitopalveluihin. Kuvaus yhteistyöstä huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai

poliisille ovat osa suunnitelmia (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 23 §, lastensuojelulaki 471/2007 25 § ja sosiaalihuoltolaki 1301/2014 35 §).

Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmaan sisältyy kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa kuvataan kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan tämän kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako. Suunnitelmassa kuvataan sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen välisen tiedottamisen periaatteet. Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen järjestämisen periaatteet.

Toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet

Turvallinen opiskeluympäristö

Päiväkodin johtaja / rehtori vastaa työpäivän turvallisuudesta ja hyvinvoinnista sekä yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta yhdessä opettajien ja muun henkilöstön kanssa. Opettaja vastaa kunkin lapsi-, oppilas- ja opiskelijaryhmän turvallisuudesta ja hyvinvoinnista opettaessaan ryhmää, ja siirryttäessä oppimisympäristöstä toiseen. Yksikössä toimivat aikuiset tuntevat keskeisimmät periaatteet kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään puuttumisen ohjeista. Yksiköillä, ryhmillä ja/tai luokilla on yhteisesti sovittuja sääntöjä (esim. koulun järjestyssäännöt, luokan säännöt). Kiusaamistilanteista on olemassa selkeät mallit ilmiöihin puuttumiseen ja seurantaan (Kiva-kouluohjeistus). Henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien tietoutta pidetään yllä keskeisimmistä malleista/toimintatavoista. Oppilaille ja huoltajille kerrotaan lukuvuoden alussa käytössä olevista kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ehkäisyn toimintatavoista. Oppilaille ja huoltajille kerrotaan myös heidän oikeudestaan opiskeluhuoltopalvelujen käyttöön. Kiusaamistilanteissa voidaan käyttää perusopetuslain mukaisia kurinpitokeinoja ja turvaamistoimia paikallisen suunnitelman mukaisesti. Kurinpitoa harkitessa tulee ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso.

Esiopetus

Kiusaamisen ja häirinnän sekä väkivallan ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Ennaltaehkäisevää työtä tehdään kiinnittämällä heti toimintakauden alussa erityistä huomiota ryhmäytymiseen ja ryhmien yhteisöllisyyteen. Lasten terveen itsetunnon kasvua sekä realistisen, myönteisen minäkuvan vahvistumista tuetaan harjoittelemalla tunnetaitoja sekä itsen ja muiden arvostavaa kohtelua. Aktiivista huomiota kiinnitetään hyviin asioihin ja hetkiin.

Esiopetusikäinen harjoittelee vielä sosiaalisten suhteiden luomista ja ylläpitämistä. Tähän hän tarvitsee läsnä olevan ja sensitiivisen aikuisen ennakoitua, tukea ja ohjausta. Käytössä ovat yksikön mukaan myös esim. PIKI-materiaali ja MiniVerso-vertaissovittelun menetelmät, Vahvuusvaris-materiaali sekä Fanni- ja Friends- ja Kiva-materiaalit.

Aikuisten itseään ja toisia arvostava puhe ja toiminta ovat mallina lapsille. Hyvin suunnitellulla pedagogisella toiminnalla ja aikuisten oikealla ja oikea-aikaisella sijoittumisella rakennetaan päivän kulku toimivaksi ja turvalliseksi (arjen selkeät rutiinit). Luodaan yksinkertaiset yhdessäolon säännöt ja autetaan lapsia pitämään ne mielessä. Mahdollisiin konflikteihin ja kiusaamistilanteisiin puututaan ja ohjataan lapsia toivotun käyttäytymisen suuntaan. Ongelmatilanteen selvittäminen on aina uuden taidon opettelu hetki; ei rankaisullinen tai kurinpidollinen toimi. Lapsiryhmässä sopimattomalle käytökselle asetetaan rajoja pyrkimyksenä estää ketään joutumasta pulaan vielä kehittyvien kaveritaitojensa kanssa.

Mini Verso - vertaissovittelu osana konfliktitilanteiden selvittelyä

Asianosaisia kuunnellaan ja osapuolet saavat rauhassa kertoa omat näkemyksensä tapahtuneesta. Lasten annetaan miettiä ratkaisuja tilanteen selvittämiseksi. Aikuinen on tilanteessa tukena ja sovittelijana, mutta ei anna ”valmiita ratkaisuja”. Lasten kanssa pohditaan ja keskustellaan tunne- ja kaveritaidoista. Leikin havainnointi ja sen kirjaaminen on tärkeässä roolissa. Leikkiin kiinnittymistä opetellaan, jolloin jokaisella lapsella on mahdollisuus rauhalliseen ja monipuoliseen keskeytymättömään leikkiin. Huoltajien kanssa keskustellaan lasten kaveritaidoista avoimesti ja rehellisesti.

Kiusaamiseen, häirintään ja väkivaltaan liittyvien asioiden käsittely

- Asia käsitellään yksilö- ja tarvittaessa lapsiryhmän kanssa eri menetelmiä käyttäen ja ollaan rakentavasti vuorovaikutuksessa huoltajien kanssa
- Lasten kanssa keskusteluissa keskitytään miettimään ja nostamaan esiin sitä, mikä on ystävällistä ja reilua
- Tiimipalaverissa keskustellaan säännöllisesti ryhmän kokonaistilanteesta
- Peda-tiimissä keskustellaan ryhmien tilanteesta säännöllisesti yleisellä tasolla (toiminta/ilmapiiiri)
- Esiopetustiimissä keskustellaan ryhmien tilanteesta yleisellä tasolla (toiminta/ilmapiiiri)
- Päivittäisissä kohtaamisissa ja Leops-keskusteluissa keskustellaan huoltajien kanssa lapsen ja perheen tuntemuksista ryhmän toiminnasta ja ilmapiiristä
- Kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa käydään tarpeen mukaan läpi yksikkökohtaisessa opiskeluhuoltoryhmässä ilmiötasolla
- Suunnitelma tuodaan huoltajien tietoisuuteen

Kaikilla päiväkodin aikuisilla on oikeus ja vastuu puuttua kaikkeen toista loukkaavaan ja vahingoittavaan käytökseen sekä mahdollisiin konfliktitilanteisiin.

Yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta

Kiusaamisen kohteeksi joutuneen lapsen itsetuntoon pitää kiinnittää erityistä huomiota ja aikuisten tulee huolehtia, ettei kiusatulle jää käsitystä, että hän on syyllinen siihen, että joku kiusaa. Aikuisten tehtävä on myös tukea lasta ryhmän jäsenenä. ”Pikku Myy”-koulu, puolensa pitämisen opetteluun. Samoin kiusaajan itsetunto ja minäkuva tarvitsevat erityistä tukea. Aikuisten tehtävä on auttaa häntä löytämään myönteisiä keinoja päästä mukaan leikkiin ja toimia yhdessä toisten kanssa. Rankaisemisen sijaan lapselle tehdään selväksi, ettei toisten loukkaaminen ole sallittua ja ohjataan häntä toivotun käyttäytymisen suuntaan. Koska yhteisö elää jatkuvasti, pitää lapsiryhmän ilmapiiriin kiinnittää huomiota koko ajan. Asioista keskustellaan huoltajien kanssa ja tarvittaessa konsultoidaan erityistyöntekijöitä.

Yhteistyö huoltajien kanssa

- Ennaltaehkäisevän työn merkityksestä keskustellaan yhdessä vanhempien kanssa.
- Vanhempien merkitys lasten vuorovaikutustaitojen oppimisessa (mallitus, kodin kulttuuri)
- Avoin ja rehellinen vuorovaikutus hyvän yhteistyön pohjana
- Vanhempien esille tuomat kiusaamistapaukset/tilanteet käsitellään aina
- Vakavat ja toistuvat haasteelliset tilanteet otetaan puheeksi huoltajien kanssa ja asiaa ratkaistaan tarvittaessa yhteistyössä erityistyöntekijöiden kanssa.

Perusopetus

Koulujen toimintakulttuurissa lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Hyvä opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutussuhde edistää kouluun kiinnittymistä. Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista.

Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, opiskeluhuolto ja oppimisentuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus. Opetuksen

järjestäjä vastaa siitä, että oppilaan oikeudet toteutuvat ja huolehtii edellytysten luomisesta tätä edistävälle koulutyölle. Koulun johdolla on käytännön vastuu opetuksen, ohjaukseen, opiskeluhuollon ja oppimisentuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuista koulu yhteisössä, kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Tähän sisältyy myös ongelmien ja poissaolojen suunnitelmallinen ennaltaehkäisy sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen koulun toimintatavoista.

Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat näihin pedagogisilla ja didaktisilla ratkaisuillaan ja ohjausotteellaan. Opettajan tehtävään kuuluu oppilaiden oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu, mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen sekä oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen. Opettaja huolehtii osaltaan siitä, että oppilaiden oikeus ohjaukseen sekä opetukselliseen ja opiskeluhuollolliseen tukeen toteutuu. Tämä edellyttää vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa, opettajien keskinäistä yhteistyötä ja erityisesti opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten kanssa tehtävää yhteistyötä.

Oppilailla on koulu yhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovituista tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti. Oppilaan on käyttäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, koulu yhteisön tai opiskelu ympäristön turvallisuutta tai terveyttä.

Kiusaamiseen puuttumisessa keskeistä:

- tasapuolinen tilanteen ja kiusaamistekojen selvittäminen kaikkien osapuolten ja tarvittaessa sivustaseuraajien kanssa
- osapuolten huoltajille kiusaamisesta tai epäilyistä kiusaamisesta ilmoittaminen välittömästi tilanteen tultua ilmi
- osapuolten kuuleminen erikseen
- yhteisen keskustelun järjestäminen (alle 18-vuotiaiden kohdalla vanhempien kanssa)
- anteeksipyyntö mahdollistaminen kiusaajalle ja huonosti käyttäytyneelle
- tilanteen seurannasta sopiminen ja turvallisuuden varmistaminen
- kurinpitokeinojen ja turvaamistoimien käyttö
- neuvola- ja opiskeluhoitopalveluihin ohjaaminen ja niiden käyttäminen
- sovittelupalvelujen tarkoituksenmukainen hyödyntäminen (sovittelutoimisto, valopilkku)
- tarvittaessa muille viranomaisille, kuten sosiaalitoimeen tai poliisille ilmoittaminen.

Väkivaltaan tai väkivaltaepäilyihin puuttumisessa keskeistä:

- sen selvittäminen, mitä on tapahtunut ja keiden välillä, ja ketkä ovat osallisia tilanteeseen ja ketkä sivustaseuraajia
- uhrin ja väkivaltaisesti käyttäytyneen tekijän huoltajille ilmoittaminen välittömästi tilanteen tai väkivaltaepäilyn tultua ilmi
- turvallisuuden varmistaminen kasvu- tai opiskelu ympäristössä
- yhteisen keskustelun järjestäminen uhrin, ja alle 18-vuotiaan uhrin kohdalla hänen huoltajiensa kanssa, sekä tekijän, alle 18-vuotiaan tekijän kohdalla hänen huoltajiensa kanssa
- uhrin ja väkivaltaisesti käyttäytyneen tekijän, ja alle 18-vuotiaiden kohdalla heidän huoltajiensa ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin ja varhaiskasvatuksessa neuvolapalveluihin
- kurinpitokeinojen ja -toimien, sekä turvaamistoimien käyttö
- väkivallasta tai väkivaltaepäilyistä poliisille ilmoittaminen ja rikosilmoituksen tekeminen
- alle 18-vuotiasta koskien lastensuojeluun ilmoittaminen
- tilanteen seurannasta sopiminen.

Syrjintään puuttuminen ja seuranta

- yhdenvertaisuus on Suomessa perusoikeus. Syrjintää on se, että ihmistä kohdellaan huonommin kuin toista henkilökohtaisen ominaisuuden ja laissa säädetyn syrjintäperusteen takia.
- rehtorin tai opettajan tulee viiveettä ilmoittaa tietoonsa tulleesta syrjinnästä niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle.
- tarpeen vaatiessa opetushenkilöstö, muu henkilöstö tai yksikön johtaja tekee ilmoituksen syrjinnästä muille viranomaisille.
- syrjinnästä, joka koskee oppilaan vapaa-aikaa tai kotioloja, on velvollisuus ilmoittaa poliisille ja myös lastensuojeluun, jos se täyttää rikoksen tunnusmerkit. Ilmoitus on tehtävä salassapitosäännösten estämättä.
- oppilaiden välisessä syrjinnässä pyritään etsimään ratkaisuja keskustellen oppilaiden ja tarvittaessa huoltajien kanssa.
- tärkeää on varhainen puuttuminen ja yhteistyö huoltajien kanssa.
- syrjinnän tultua ilmi, varmistetaan yhteisön turvallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo esimerkiksi arkikäytäntöjä muuttamalla.
- syrjinnän estämiseen tarvitaan opetusjärjestelyjen ja pedagogisten ratkaisujen lisäksi usein myös muiden ammattilaisten apua.
- syrjintätilanteissa oppilas ohjataan oppilaan tai huoltajan suostumuksella opiskeluhuoltopalveluihin, ja aina tarvittaessa muihin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin.
- syrjintä voidaan estää varhaisella ja moniammatillisella yhteistyösällassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta oppilaan opetuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiselta, palvelujen tuottajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöltä.

Orimattilan opetuspalveluissa on laadittu kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ehkäisemisen toimenpideohjelma (siv. valiokunta 11/2022), joka on osa koulujen toimintasuunnitelmaa.

Lukio

Opetuksessa huolehditaan koko yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Lukion toimintakulttuuria ja johtamista, sekä yhteisöllisyyttä kehitetään jatkuvasti oppivan yhteisön, hyvinvoinnin ja turvallisuuden, sekä vuorovaikutuksen ja osallisuuden, demokratian, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon periaatteiden mukaan.

Lukiossa opitaan valmiuksia rakentamaan vuorovaikutukseen ja turvallisuuden sekä hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen. Hyvän vuorovaikutuksen lähtökohta on myötätunto, joka mahdollistaa merkityksellisyyden kokemisen. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön, ja hän tulee kuulluksi omana itsenään. Opiskelijat syventävät osaamistaan käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti. Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan demokraattisen, oikeudenmukaisen sekä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuvan yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja rakenteita.

Oikeudenmukaisuuden, turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen kokemukset synnyttävät luottamusta ja edistävät työrauhaa.

Opiskelijat toimivat aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi. Opiskelijat saavat myös valmiuksia hakeutua itse, tai ohjata muita hakeutumaan palvelujärjestelmien piiriin ongelma- ja poikkeustilanteissa.

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Opetuksen ja työpäivän aikana ei sallita kiusaamista missään muodossa, ja kaikkiin kiusaamistilanteisiin puututaan. Opettaja vastaa kunkin opiskelijaryhmän turvallisuudesta ja hyvinvoinnista opettaessaan ryhmää, ja siirryttäessä oppimisympäristöstä toiseen. Rehtori vastaa työpäivän turvallisuudesta ja hyvinvoinnista yhdessä opettajien ja muun henkilöstön kanssa. Rehtori ja koulutuksen järjestäjä vastaavat oppimisyhteisössä tai -ympäristössä suunnitelmallisesta kiusaamisen ehkäisystä, kiusaamistilanteisiin puuttumisesta ja niiden seurannasta, sekä opiskelijoiden suojaamisesta kiusaamiselta.

Opiskelijan velvollisuuksiin kuuluu asiallisesti käyttäytyminen. Opiskelija ei saa kiusata eikä syrjiä muita ja hänen tulee välttää toimintaa, joka voi vaarantaa muiden opiskelijoiden,

oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Järjestyssäännöissä voidaan antaa oppilaitosyhteisön turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä.

Kiusaamista ei hyväksytä, vaan sitä ennaltaehkäistään, ja kaikkiin henkilöstön tietoon tuleviin kiusaamisen muotoihin puututaan varhain. Opettajan ja rehtorin pitää ilmoittaa viiveettä tietoonsa tulleesta, oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta kiusaamisesta, niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajalle.

Opiskelijan kokemasta ja opiskelijoiden välisestä kiusaamisesta keskustellaan opiskelijoiden, ja alle 18-vuotiaita opiskelijoita koskien myös heidän huoltajiensa kanssa. Tilanteisiin etsitään yhdessä ratkaisuja.

Kiusaamistilanteiden pahentuminen voidaan estää ja vaikeatkin kiusaamistilanteet voidaan lopettaa varhaisella yhteistyöllä vanhempien/huoltajien kanssa. Kiusaamisen päätyminen varmistetaan aina yhteisesti sovitulla tilanteen seurannalla. Tarpeen vaatiessa opetushenkilöstö, muu henkilöstö tai rehtori tekee ilmoituksen kiusaamisesta ilmoituksen muille viranomaisille. Kiusaamisesta, joka koskee opiskelijan vapaa-aikaa tai kotioloja ja joka täyttää rikoksen tunnusmerkit, on velvollisuus ilmoittaa poliisille ja myös lastensuojeluun silloin, kun uhrina tai tekijänä on alle 18-vuotias. Ilmoitus on tehtävä salassapitosäännösten estämättä.

Kun kiusaaminen tulee ilmi, oppimisyhteisössä varmistetaan yhteisön turvallisuus. Kiusaamisen jatkuminen estetään arkikäytäntöjä muuttamalla. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi tarkempaa tilanteen seurantaa ja muutoksia oppimisympäristössä, sekä kurinpitokeinojen käyttämistä. Kiusaamisen estämiseen tarvitaan opetusjärjestelyjen ja pedagogisten ratkaisujen lisäksi usein myös muiden ammattilaisten apua. Kiusaamistilanteissa opiskelija ohjataan tarvittaessa opiskelijan, tai alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajan suostumuksella opiskeluhoitopalveluihin, ja aina tarvittaessa muihin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Kiusaaminen voidaan estää varhaisella ja moniammatillisella yhteistyöllä, jossa myös huoltajat ovat mukana.

Rehtori vastaa työpäivän turvallisuudesta yhdessä opettajien ja muun henkilöstön kanssa. Rehtori ja koulutuksen järjestäjä vastaavat oppimisyhteisössä tai -ympäristössä suunnitelmallisesta kiusaamisen ehkäisystä, kiusaamistilanteisiin puuttumisesta ja niiden seurannasta, sekä opiskelijoiden suojaamisesta kiusaamiselta. Rehtori huolehtii opiskelijoiden ja huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä ja heidän kuulemisestaan koskien paikallisia turvallisuuden ja hyvinvoinnin toimintamalleja

Opiskelijoille ja alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden huoltajille kerrotaan lukuvuoden alussa käytössä olevista kiusaamisen ehkäisyn toimintatavoista. Opiskelijoille ja huoltajille kerrotaan myös heidän oikeudestaan opiskeluhoitopalvelujen käyttöön. Kiusaamistilanteissa voidaan käyttää lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja paikallisen suunnitelman mukaisesti. Kurinpitoa harkitessa tulee ottaa huomioon teon laatu sekä opiskelijan ikä ja kehitystaso.

Lukiokoulutuksessa voidaan käyttää opetuksen turvaamiseksi ja kurinpitona lukiolaissa säädettyjä keinoja:

- esineiden tai aineiden haltuunotto
- tavaroiden tarkastaminen
- määräys poistumaan jäljellä olevaksi oppitunniksi tai poistumaan tilaisuudesta, ja oikeus poistaa opiskelija, jos hän ei noudata määräystä
- opetuksen epääminen
- kirjallinen varoitus
- määräaikainen erottaminen

Opettajan tai rehtorin velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle

Mikäli kiusaamista ilmenee, tai sitä epäillään tapahtuneen oppimisympäristössä, -yhteisössä tai koulumatkalla, on esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen opettajalla, rehtorilla ja varhaiskasvatuksen johtajalla velvollisuus ilmoittaa siitä kiusaamisen kohteen ja kiusaamisen

tekijän huoltajille (tai muulle lapsen lailliselle edustajalle). Ilmoitusvelvollisuus koskee kiusaamisen kohteena olevaa lasta, oppilasta ja alle 18-vuotiasta opiskelijaa, sekä epäiltyä tekijää.

Toimintatavat tukea tarvitsevan oppilaan (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhuoltopalveluihin

Kiusaamis-, syrjintä- ja väkivaltatilanteiden selvittelyssä yksikön henkilökunnan on aina tuotava esiin niin teon kohteelle kuin tekijälle sekä heidän huoltajilleen (pois lukien yli 18-vuotiaat) oppilaan oikeus opiskeluhuoltopalveluihin. Mikäli aikuinen arvioi oppilaan olevan välittömässä opiskeluhuoltopalvelun tarpeessa, ohjaa aikuinen oppilaan opiskeluhuoltopalveluiden piiriin, kuten *Orimattilan esi- ja perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opiskeluhuoltosuunnitelman 2023-2025* luvussa 3 on kuvattu.

Yhteistyö huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja / tai poliisille

Henkilökunnan velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus

Varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstöön kuuluvalla on salassapidon estämättä velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus viipymättä, jos on tehtävässään saanut tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä. [Lastensuojelulaki 25 § (417/2007)] Ilmoitusvelvollisuus voidaan toteuttaa myös yhdessä lapsen tai hänen vanhempansa kanssa [Lastensuojelulaki 25 a § (1302/2014)] ja on tärkeää huomioida kodin ja koulun yhteistyön jatkuvuuden kannalta. Ilmoitusvelvollisuuden perusteena voivat olla myös sellaiset opettajan tehtävänsä hoitamisen yhteydessä saamat tiedot, jotka liittyvät tapahtumiin kouluajan ulkopuolella.

Henkilökunnan velvollisuus tehdä ilmoitus sekä lastensuojelulle että poliisille

Varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstöön kuuluvalla on salassapidon estämättä velvollisuus tehdä ilmoitus **sekä** lastensuojelulle **että** poliisille, jos on tehtävässään saanut tiedon, jonka perusteella on syytä epäillä lapseen kohdistuvaa **seksuaalirikosta** (rikoslain 20 luvussa rangaistavaksi säädetty teot) **tai tiettyjä henkeen tai terveyteen kohdistuvia rikoksia** (koskee rikoslain 21 luvussa rikoksena rangaistavaksi säädettyjä tekoja, joista säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta) [Lastensuojelulaki 25 § 3 mom. (1111/2016)]. Tällainen rikos on esimerkiksi pahoinpitely. Myös alle 15-vuotiaan nuoren rikoksen tunnusmerkit täyttävistä teoista tulee ilmoittaa poliisille.

Henkilökunnan oikeus ilmoittaa poliisille

Varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lukion sekä ammatillisen perustutkintokoulutuksen ja valmentavan koulutuksen henkilöstöön kuuluvalla on salassapidon estämättä oikeus ilmoittaa poliisille, jos on tehtävässään saanut tietoja, joiden perusteella on **syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi**. [Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 23 § 4 mom. (274/2015)].

Väkivallan uhkasta ilmoittaminen kuuluu vastuulliseen toimintaan, eikä tietojen luovuttamatta jättäminen saa johtua siitä, että lakia ei ole kirjoitettu ehdottoman velvoitteen muotoon (HaVM 41/2014 vp).

Opetushenkilöstön ja rehtorin oikeus ja velvollisuus olla yhteydessä sosiaalitoimeen

Kasvatuksen ja koulutuksen opetushenkilöstöllä on oikeus lapsen (=alle 18-vuotiaan) edun sitä vaatiessa tehdä ilmoitus sosiaalihuoltoon lapsesta tai hänen läheisistään. Tätä eivät salassapitosäännökset saa estää.

Velvollisuus tehdä ilmoitus sekä lastensuojeluun että poliisille on silloin, kun on syytä epäillä lapseen kohdistuvaa seksuaalirikosta, tai henkeen tai terveyteen kohdentuvaa

rikosta. Lastensuojeluilmoitus pitää tehdä viipymättä aina, kun havaitsee lapsen hoidossa ja huolenpidossa laiminlyöntejä, kun olosuhteet ovat lapsen kehitystä vaarantavat tai kun lapsen käyttäytyminen huolestuttaa. Näin on esimerkiksi silloin, kun oppilas tai alle 18-vuotias opiskelija laiminlyö koulunkäynnin, kantaa ikätasoonsa nähden suhteetonta vastuuta perheen arjesta, tai oppilas tai alle 18-vuotias opiskelija tekee rikoksia, käyttää päihteitä tai hänellä on mielenterveysongelmia tai itsetuhoisuutta.

Opetushenkilöstö voi myös olla aina tarvittaessa yhteydessä lastensuojeluun tai poliisiin siten, että lapsi tai nuori ei ole tunnistettavissa.

Kiusaaminen voi olla rikos, jos se täyttää rikoksen tunnusmerkit. Tällöin voi olla kyseessä pahoinpitely, kunnianloukkaus, yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen tai laitton uhkaus.

Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

Kriisitilanteiden hoitamiseen varaudutaan kriisisuunnitelmalla, joka sisältää ohjeistuksen psykososiaalisesta tuesta koulussa/oppilaitoksessa. Kriisisuunnitelmasta vastaa päiväkodinjohtaja/ rehtori yhteistyössä oppilas-/ opiskelijahuollon kanssa.

Päiväkodinjohtaja/ rehtori vastaa myös toiminnasta akuutissa tilanteessa, kunnes pelastus- tai poliisiviranomainen ottaa vastuun johdosta.

”Kaikissa turvallisuutta uhkaavissa akuuteissa tilanteissa ensisijaista on ihmishenkien pelastaminen ja turvaaminen. Toimintaa koulussa johtaa rehtori tai muu henkilökuntaan kuuluva siihen asti kunnes pelastus- tai poliisiviranomainen saapuu paikalle ja ilmoittaa ottavansa johdon ja vastuun tilanteesta.” (Oppilaitosten turvallisuus 2009).

Orimattilan kouluissa noudatetaan kaupungin turvallisuussuunnitelmaa, joka sisältää osion kriisien kohtaamiseen ja toimintaan kriisitilanteissa.

Turvallisuussuunnitelmassa kuvataan muun muassa:

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa,
- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa,
- sisäisen ja ulkoisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet,
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille,
- toimintavalmiuksien harjoittelu sekä
- suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

Yksiköt noudattavat kaupungin turvallisuussuunnitelmaa. Yksikön johtaja vastaa siitä, että yksikköön on laadittu pelastussuunnitelma, joka päivitetään lukuvuosittain yhteistyössä tilakeskuksen sekä palo- ja pelastuslaitoksen kanssa. Suunnitelman keskeiset osat käydään oppilaiden ja henkilöstön kanssa läpi lukukauden alussa. Jokaisessa tilassa on paperisena poistumis-/pikaohje A4-kokoisena. Pelastusharjoitukset järjestetään säännöllisesti lukuvuosittain kouluissa. Ilmoitustauluille sijoitetaan keskeisimmät yhteystiedot.

Lähteet

- Alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022-2025
- Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014) ePerusteissa
- <https://ankkuritoiminta.fi/ankkuritoiminta-eri-poliisilaitoksilla>
- <https://ankkuritoiminta.fi/ankkuritoiminta-eri-poliisilaitoksilla>
- <https://ehyt.fi/paihde-peli-info/mita-on-ehkaiseva-paihdeyto/paihdekasvatus/>

- <https://liikunta.hel.fi/fi/pages/liikuntapalvelut/liikuntaneuvonta/koulupt-toiminta-liikuntaneuvontaa-13-17-vuotiaille-nuorille>
- <https://orimattila.fi/palvelut/ateria-ja-puhtauspalvelut>
- <https://peda.net/orimattila/peruskoulut>
- <https://pesapuu.fi/>
- <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoolto/kouluterveydenhuolto/terveystarkastukset/laajat-terveystarkastukset>
- <https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyshairiot/nuorten-mielenterveyshairiot/nuorten-paihteiden-kaytto-ja-kaytoshairiot>
- <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>
- <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>
- <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20160549x>
- <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kiusaamisen-maarittely-ja-lainsaadanto>
- <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kiusaamisen-vastainen-tyo>
- <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kurinpitokeinot-ja-turvaamistoimenpiteet-perusopetuksessa>
- <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskeluhoolto>
- <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskeluhoolto-ja-koskevat-opetussuunnitelmien-perusteet-ja-ammattillisen>
- <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/psykososiaalisen-tuen-jarjestaminen>
- <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/uhkasta-tulee-ilmoittaa-opetustoimen-henkiloston-ilmoitusvelvollisuudet-ja>
- https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/LIITE%20Lukionopetussuunnitelmanperusteiden2019_muuttaminen.pdf
- https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Liite%20muutosm%C3%A4%C3%A4r%C3%A4kyseenOPH532202328.2%20_muutokset%20n%C3%A4kyvill%C3%A4.pdf
- https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Lukionopetussuunnitelmanperusteet2019FINALcleanKORJATTUversio_18012023.pdf
- <https://www.oph.fi/uitiset/2023/perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteita-paivitetty-tavoitteena-ennaltaehkaista-ja>
- <https://www.riku.fi/>
- <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00406>
- Lahden perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelma 2023-2025
- Lastensuojelulaki (417/2007)
- Laki oppilas- ja opiskeluhoitolain muuttamisesta 377/2022
- Laki perusopetuslain muuttamisesta 477/2003
- Laki perusopetuksen muuttamisesta 163/2022
- Laki terveydenhoitolain muuttamisesta 378/2022

- LIITE: Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 muuttaminen / Kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä
- LIITE: Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 muuttaminen/Opiskeluhoolto
- Lukioasetus (810/2018)
- Lukiolaki (714/2018)
- Lukion opetussuunnitelman perusteet (2019)
- Muutosmääräys: Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 muuttaminen / Kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä
- Muutosmääräys: Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 muuttaminen/Opiskeluhoolto
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)
- Orimattilan kaupunkikohtaiset suunnitelmat (Orimattilan Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, Nuorten ehkäisevän työn suunnitelma)
- Orimattilan oppimisen tuen suunnitelma
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014)
- Perusopetuslaki (628/1998)
- Perusopetusasetus (852/1998)
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
- Varhaiskasvatuksen ja opetustoimen turvallisuusopas
- Varhaiskasvatuslaki (540/2018)
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022) ePerusteissa
- 13.12.2022_LIITE Muutosmääräykseen OPH 4617-2022 Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015.pdf
- 1.3.2023_Muutosmääräys Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin 2014 koskien poissaolojen ehkäisemistä sekä poissaolojen suunnitelmallista seuraamista ja niihin puuttumista (pdf, 65.74 KB)
- 1.3.2023_Liite muutosmääräykseen OPH 532-2023 muutokset näkyvillä

4.4. Kurinpito

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Lukiolain 30 §:n 2 momentin mukaan opiskelijan on käyttydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä (lukiolaki 714/2018, 30 § 2 mom., muutettu lailla 165/2022). Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja (lukiolaki 714/2018, 41 § muutettu lailla 165/2022).

Lukiolain 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta lukion opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös lukion järjestyssääntöjen toteutumista.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita.

Laissa säädettyt kurinpitotoimet:

- Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus.
- Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Oppivelvollinen voidaan erottaa oppilaitoksesta enintään kolmeksi kuukaudeksi.

Kurinpitotoimien käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa. Koulutuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon myös teon laatu sekä opiskelijan ikä ja kehitystaso. Opiskelijaa ja huoltajaa on kuultava ennen kurinpitotoimesta päättämistä. Kurinpitotoimesta tulee antaa päätös. (lukiolaki 714/2018, 42 § 1 mom., muutettu lailla 165/2022)

Laissa säädettyt kurinpitokeinot

- Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta.
- Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Opetuksen epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa.

Kurinpitokeinoista on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi sen hyvinvointialueen, jonka alueella oppilaitos sijaitsee, sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Kurinpitokeinot tulee kirjata. (lukiolaki 714/2018, 42 § 1 mom., muutettu lailla 165/2022)

Asiakokonaisuudet sisältyvät sivistystoimen turvallisuussuunnitelmaan.

4.4.1. Kurinpitokeinojen käyttämisestä ja menettelyjä koskevan suunnitelman sisältö

Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista yhteistyössä lukion henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Ennen suunnitelman hyväksymistä tai sen päivittämistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ja lukion henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyö opiskelijoiden huoltajien sekä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimista vastaavien ja muiden tarvittavien viranomaistahojen kanssa tukee suunnitelman laatimista ja toteuttamista.

Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista tulee sisältää seuraavat asiakokonaisuudet:

- menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämismenettelyt, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt

- suunnitelman tekeminen opiskelijan tuesta opetuksen epäämistilanteissa epäämisen aikana ja opetukseen palatessa (lukiolaki 714/2018, 41 § 3 mom., muutettu lailla 165/2022)
- periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä
- henkilökunnan perehdyttäminen ja osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä
- suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoille
- yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa
- menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Suunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan, tai se voi olla erillinen.

4.4.2. Suunnitelma

Lukion suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista

Lukiolain mukaisia rangaistusseuraamuksia ovat kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Kurinpidollisia toimia ovat oppitunnilta tai koulun tilaisuudesta poistaminen, opetukseen osallistumisen epääminen enintään kolmeksi päiväksi, laissa kielletyn esineen tai aineen haltuunotto ja opiskelijan tavaroiden tarkastaminen. Näistä säädetään Lukiolain 40-48 §:ssä.

Lisäksi järjestyssäännöissä voidaan antaa tarkempia turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä. Ne eivät voi olla ristiriidassa ylemmän tason säädösten kanssa.

Orimattilan sivistystoimen turvallisuussuunnitelmassa annetaan tarkempia ohjeita voimakeinojen käytöstä opiskelijan poistamiseksi. Asiakirjasta ei anneta tietoja ulkopuolisille.

Vilppi:

Opettaja yksilöi tapahtuneen opiskelijalle ja antaa hänelle mahdollisuuden vastata siihen. Opettaja saattaa asian rehtorin tietoon, joka yhdessä opettajan kanssa kuulee opiskelijaa ja tämän huoltajaa. Rehtori päättää kirjallisen varoituksen antamisesta.

Oppitunnilta tai opetustilasta poistaminen:

Opettaja yksilöi häiriön opiskelijalle ja antaa hänelle mahdollisuuden vastata siihen. Sen jälkeen opettaja antaa tarvittaessa määräyksen poistua oppitunnilta tai opetustilasta jäljellä olevan oppitunnin ajaksi. Määräys on annettava rauhallisesti, selkeästi ja yksiselitteisesti. Opettaja saattaa asian huoltajan tietoon Wilma-merkinnän avulla.

Koulun tilaisuudesta poistaminen:

Rehtori tai opettaja yksilöi häiriön opiskelijalle ja antaa hänelle mahdollisuuden vastata siihen. Sen jälkeen rehtori tai opettaja antaa tarvittaessa määräyksen poistua tilaisuudesta. Määräys on annettava rauhallisesti, selkeästi ja yksiselitteisesti. Rehtori tai opettaja saattaa asian huoltajan tietoon Wilma-merkinnän avulla.

Opetukseen osallistumisen epääminen:

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen päivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi tai opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Rehtori yksilöi syyn opiskelijalle ja antaa hänelle mahdollisuuden vastata siihen. Rehtori tekee päätöksen ja ilmoittaa asiasta huoltajalle sekä tarvittaessa oppilaitoksen sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle.

Rehtori ilmoittaa opiskelijalle ja huoltajalle, miten opiskelija voi tavata psykologin tai kuraattorin epäämisen aikana. Ryhmänohjaaja voi tarvittaessa esittää moniammatillisen asiantuntijaryhmän koollekutsumista opiskelijan tilanteen selvittämiseksi ja opiskelijan opetukseen palaamisen tukemiseksi.

Opiskelijan poistaminen voimakeinoin:

Mikäli opiskelija, jolle on annettu määräys poistua opetustilasta, oppitunnilta tai häneltä on evätty oikeus osallistua opetukseen ei noudata määräystä ja tekee vastarintaa, voidaan hänet poistaa voimakeinoin. Menettelyssä noudatetaan Sivistystoimen turvallisuussuunnitelman ohjeistusta. Toimenpiteestä laativat siihen osallistuneet henkilökuntaan kuuluvat kirjallisen selvityksen sen syistä ja tapahtumien kulusta sivistysjohtajalle.

Kirjallinen varoitus:

Opetuksen häiritsemisestä, järjestyssääntörikkomuksesta ja vilpistä voi rehtori antaa kirjallisen varoituksen. Rehtori yksilöi tapahtuneen opiskelijalle sekä kuulee opiskelijaa ja tämän huoltajaa. Päätös kirjataan Primus-järjestelmään, josta se tulostetaan.

Määräaikainen erottaminen:

Vakavan tai toistuvan rikkomuksen takia opiskelija voidaan erottaa määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi. Oppivelvollinen voidaan erottaa oppilaitoksesta enintään kolmeksi kuukaudeksi. Rehtori yksilöi syyn opiskelijalle ja kuulee tätä sekä alaikäisen huoltajaa. Alle 18-vuotiaasta tehdään ilmoitus sosiaalihuollon viranomaisille. Rehtori esittelee asian Sivistysvaliokunnan Sivistysjaostolle. Esitys sisältää asiaesittelyn, kuulemisten sisällön, sosiaalitoimen vastauksen lastensuojeluilmoitukseen sekä erottamisen ajankohdan.

Tavaroiden tarkastaminen ja haltuun ottaminen:

Opiskelijan tavarat, säilytystilat ja vaatteet voidaan tarkastaa, mikäli perustellusti oletetaan, että hänen hallussaan on laissa kiellettyjä esineitä tai aineita ja hän kieltäytyy niitä luovuttamasta. Tarkastuksen suorittaa rehtorin määräämä opiskelijan kanssa samaa sukupuolta oleva opettaja. Rehtori ilmoittaa tarkastuksen syyn opiskelijalle. Opiskelija voi pyytää mukaan kolmannen koulun henkilökuntaan kuuluvan.

Tarkastus suoritetaan erillisessä tilassa tai muutoin muiden opiskelijoiden huomaamatta. Vaatteet tarkastetaan päältä käsin (ei ihokosketusta). Mikäli opiskelija vastustaa itseensä kohdistuvaa tarkastusta, kutsutaan paikalle poliisi.

Mahdolliset haltuun otettavat esineet tai aineet sekä itse tarkastustapahtuma kirjataan.

Haltuun otetut esineet säilytetään loppuöpäivän ajan kansliassa. Päivän päättyessä ne luovutetaan opiskelijan huoltajalle tai täysi-ikäiselle opiskelijalle. Mikäli asianosaiset eivät niitä nouda, hävitetään tai poistetaan ne kolmen kuukauden kuluttua. Toimenpide kirjataan alkuperäisen selvityksen yhteyteen. Esineet tai aineet, joiden hallussapitoon opiskelijalla tai hänen huoltajallaan ei ole laillista oikeutta luovutetaan välittömästi poliisille.

Ohjeistaminen, yhteistyö ja tiedottaminen:

Nämä ohjeet kerrataan vuosittain koulun alkaessa henkilökunnan kesken. Toistuviin rikkeisiin syyllistyneestä opiskelijasta ilmoitetaan opiskelijahuollolle. Suunnitelma on osana koulun opetussuunnitelmaa nähtävissä koulun internet-sivuilla. Opiskelijahuollon johtoryhmä arvioi suunnitelmaa vuosittain.

4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä

Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijan kielelliset valmiudet sekä

kulttuuritausta otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettejä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa.

Tavoitteena on ohjata kaikkia opiskelijoita arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä edistää kaksi- ja monikielisyttä ja siten vahvistaa jokaisen opiskelijan kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.

Lukiokoulutuksessa oppilaitoksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetuksesta voidaan lukiolain (714/2018) 14 §:n 1 momentin mukaisesti antaa muulla kuin edellä mainitulla opiskelijan omalla kielellä. Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee tällöin kirjata, missä oppiaineissa, minkä verran ja millä tavoin edellä mainittuja kieliä käytetään opetuksessa tai opiskelussa.

Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisopiskelijoiden opetuksessa otetaan huomioon, että saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jolla on oma kieli ja kulttuuri. Saamelaisopiskelijoiden lukio-opetuksen erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisönsä sekä rakentaa omaa identiteettiään. Lukio-opetus voi tukea myös menetetyn alkuperäiskielen uudelleen oppimista ja kielen elvyttämistä. Lukio-opetus edistää oman historian, kulttuurin ja usean valtion alueelle ulottuvan saamelaisyhteisön tuntemusta sekä tietoisuutta saamelaisista yhtenä maailman alkuperäiskansoista ja antaa mahdollisuuksia perinteisen tiedon oppimiseen. Lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia saamen kielen ja saamenkielisiin korkea-asteen opintoihin Suomessa ja naapurimaissa.

Suomessa puhuttuja saamen kieliä – inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea – voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Saamen kieltä voidaan opettaa myös vieraan kielen eripituisina oppimäärinä tai lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Saamen kieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta saamen kielellä. Saamea äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen kieltä tai ruotsin kieltä joko erillisen saamenkielisille tarkoitetun oppimäärän tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Saamelaisille opiskelijoille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta oppia saamea omassa ympäristössään, voidaan tarjota saame vieraana kielenä -opetusta. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Saamen kieli voi olla lukio-opetuksen opetuskieli, ja perusopetuksessa saamenkielistä opetusta saaneille opiskelijoille pyritään turvaamaan saamenkielisen opetuksen jatkuminen myös lukiossa. Saamenkielisen opetuksen erityisenä tavoitteena on opiskelijoiden tukeminen heidän kasvamisessaan kaksikielisyteen. Opetus tukee myös saamelaisten yhdenvertaisia opiskelu- ja toimintamahdollisuuksia sekä saamen- että suomenkielisessä yhteisössä. Saamenkielisessä opetuksessa eri oppiaineiden opetus ja opiskelu tukevat saamen kielen taitojen kehittymistä. Saamenkielisessä opetuksessa noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon saamelaisen kulttuurin erityispiirteitä. Opetuksessa painotetaan saamelaisten oman historian sekä saamelaisyhteisön perinteisten elinkeinojen, perinteisen tiedon, saamelaisalueen luonnon sekä saamelaisen musiikki-, kertoma- ja käsityöperinteen tuntemusta. Opetuksen resursseina käytetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä, saamenkielistä mediaa ja aktiivisia yhteyksiä muille saamelaisalueille.

Saamen opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Romanit

Romaniopiskelijoiden opetuksessa tulee ottaa huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Lukio-opiskelun erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisönsä sekä rakentaa yhteiskunnallista osallisuuttaan ja omaa identiteettiään. Tavoitteena on lisäksi edistää romaniopiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin.

Romanikieltä voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaisesti äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Romanikieltä voidaan opettaa myös lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Romanikielen lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia sekä kielen elvyttämiseen että romanikielen korkea-asteen opintoihin. Romanikielen opetus lukiossa vahvistaa romaniopiskelijoiden identiteettiä ja antaa heille mahdollisuuksia käyttää kieltään ja ilmaista itseään siten, että huomioidaan heidän kotoaan, yhteisöstään ja perusopetuksesta saamansa taidot ja tiedot sekä heidän oma halunsa ilmaista identiteettiään. Opetus edistää romaniopiskelijoiden oman historian ja kielen tuntemusta sekä tietoisuutta romaneista Suomessa ja muissa maissa. Romanikielen opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena. Opiskelussa voidaan hyödyntää lähiympäristöä, romaniyhteisöä ja romanikielistä mediaa.

Viittomakieliset

Viittomakielisten lukiokoulutuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden viittomakielistä identiteettiä sekä opettaa heitä arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan tasa-arvoisena enemmistökielen ja #kulttuurin rinnalla. Viittomakieltä käyttävät opiskelijat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Viittomakielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan lukion yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita soveltaen niitä viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Opetuskielenä voi olla suomalainen tai suomenruotsalainen viittomakieli, jolloin suomea tai ruotsia käytetään luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakieliä tai niistä johdettuja kommunikaatiomenetelmiä voidaan käyttää myös suomen- tai ruotsinkielisen opetuksen rinnalla. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään viittomakielisiä tulkki- ja yhteiskuntapalveluja. Tavoitteena on myös viittomakielisestä kulttuurista ja toimintatavoista poikkeavan äänimaailman sekä kuulevien kulttuurin ja toimintatapojen tiedostaminen ja oppiminen niin, että joustava toimiminen kahden tai useamman kulttuurin piirissä on mahdollista. Viittomakieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta viittomakielellä. Viittomakieltä äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen tai ruotsin kieltä joko erillisen viittomakielisille tarkoitetun oppimäärän mukaan tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

Koska suomalainen viittomakieli ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat vähemmistökieliä, opetuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota mahdollisimman rikkaan viittomakielisen opiskeluympäristön luomiseen. Viittomakielestä ei ole olemassa yleisesti käytössä olevaa kirjoitusjärjestelmää, joten henkilökohtaisen kielellisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia viittomakieliseen viestintään ja tiedonsaantiin. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Viittomakielisiä opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Muut monikieliset opiskelijat

Muiden monikielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisen opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä

identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen/ruotsin kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan myös opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää, miten suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #opetus, omakielinen opetus ja opiskelijan oman äidinkielen opetus järjestetään ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Opiskelijoita on informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen opintoja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi

5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida monipuolisesti. Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijalla on oikeus saada tieto arvioinnissa käytettävistä arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen. Opiskelijalle on lukio-opintojen aikana annettava mahdollisuus itsearviointiin. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 1 mom.)

Arviointi on aina sidoksissa tavoitteisiin ja kulloiseenkin tilanteeseen. Lukiokoulutuksessa arvioinnilla on kaksi keskeistä tehtävää:

- 1. Oppimisen tukeminen ja ohjaaminen. Tätä tehtävää toteuttaa opintojakson aikana annettava palaute, formatiivinen arviointi. Palautteella kuvataan opiskelijan edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Se on tärkeä osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opintojakson aikainen palaute sekä lukio-opintojen aikainen, opettajan tuella tehty itsearviointi ja vertaisarviointi auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan, korjaamaan virheitään ja kehittämään työskentelyään niin, että oppimiselle asetetut tavoitteet voivat toteutua.*
- 2. Osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen näkyväksi tekeminen. Tätä tehtävää toteuttaa osaamisen ja opitun arviointi, summatiivinen arviointi. Osaamisen arviointi perustuu todennettuun näyttöön siitä, kuinka hyvin ja missä määrin opiskelija on saavuttanut opintojaksolle asetetut tavoitteet. Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, oppiaineessa määriteltyjen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden sekä arviointiperusteiden mukaan.*

Sekä formatiiviseen että summatiiviseen arviointiin kuuluu opiskelijan työskentelyn arviointi, joka perustuu oppiaineissa määriteltyihin työskentelyn tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen.

Arvioinnin tulee olla monipuolista ja tarkoituksenmukaisin menetelmin toteutettua. Opiskelijalla on oltava opintojakson aikana erilaisia mahdollisuuksia, tilaisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle opintojakson alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa ja tuetaan heidän opintojensa suunnittelua. Opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan. Arviointiperusteilla parannetaan arvioinnin läpinäkyvyyttä.

Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät kiteytyvät lukion arviointikulttuurissa, joka on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria. Arviointikulttuurilla tarkoitetaan niitä arvoja, normeja ja käytänteitä, joita sovelletaan yhteisessä arviointityöskentelyssä. Arviointikulttuurin näkyväksi tekeminen ja kehittäminen edellyttävät, että lukiossa on kirjattu yhtenäisiä arviointiin liittyviä periaatteita ja käytänteitä, joiden toteutumista seurataan.

Erkko-lukiossa arviointiperusteet esitellään opiskelijoille opintojakson alussa. Ne ovat nähtävillä myös opintojakson sähköisellä alustalla. Niistä on selkeästi havaittavissa, millaista näyttöä opintojakson tavoitteiden saavuttaminen edellyttää.

Arviointiperusteissa on eritelty, mikä osa arvosanasta muodostuu sisältöosaamisesta, taitojen hallitsemisesta ja laaja-alaisten tavoitteiden saavuttamisesta.

Formatiivinen arviointi tarkoittaa opintojakson aikana tapahtuvaa tietojen, taitojen ja osaamisen tason arviointia suhteessa jakson tavoitteisiin. Sen tehtävänä on antaa opiskelijalle tietoa, mitä hänen on tehtävä saavuttaakseen haluamansa tason.

Arvostelu eli summatiivinen arviointi tarkoittaa opintojakson arvosanan määrittämistä. Se perustuu edellä mainittuihin näyttöihin.

Palaute on opettajan opintojakson kuluessa opiskelijalle antamaa informaatiota siitä, kuinka hänen tulisi muuttaa toimintaansa, jotta hän voi saavuttaa omat opintojaksolle asettamansa tavoitteet.

Arviointiperiaatteiden toteutumista seurataan vuosittain koulun lukuvuosiarvioinnin yhteydessä.

5.2. Opintojakson arviointi

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida opetussuunnitelman mukaisen opintojakson suorittamisen aikana suhteessa opintojaksolle asetettuihin tavoitteisiin. Opiskelijan tulee saada palautetta oppimisensa kehittymisestä. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 2 mom.)

Opetussuunnitelman mukainen opintojakso arvioidaan sen suorittamisen päätteeksi. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Opiskelijan oppimista arvioidaan opintojakson aikana antamalla hänelle arviointipalautetta opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Oppimista tukevaa palautetta tulee antaa riittävän aikaisessa vaiheessa opintojaksoa, jotta opiskelijalla on mahdollisuus kehittää sen perusteella opiskeluaan ja työskentelyään.

Opiskelijan opintosuorituksista annetaan arvosana tai suoritusmerkintä opintojakson päättyttyä. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana. Jos kyse on usean oppiaineen yhteisestä opintojaksosta, arvosanat annetaan oppiaineittain. Arvosanojen tulee perustua monipuoliseen oppimisen, osaamisen ja opitun näyttöön opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin toteuttamisesta päätetään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Oppimisen tuen tarpeet, kuten sairaudesta tai vammasta johtuvat haasteet, lukemisen tai kirjoittamisen erityisvaikeus, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa arvioinnissa huomioon siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Erkko-lukiossa opintojakson arvosana perustuu useaan erityyppiseen näyttöön. Niillä mitataan ja arvioidaan opiskelijan tietoja, taitoja ja työskentelyä suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Arviointiperusteissa on eritelty, mikä osa arvosanasta muodostuu sisältöosaamisesta, taitojen hallitsemisesta ja laaja-alaisten tavoitteiden saavuttamisesta ja millä näytöillä niitä voi osoittaa.

Opiskelija saa palautetta etenemisestään koko opintojakson ajan, kuitenkin viimeistään jakson puolivälissä. Palaute voi olla suullista tai kirjallista. Se sisältää ohjeita ja neuvoja, kuinka opiskelija voi saavuttaa opintojakson tavoitteet tavoittelemallaan tasolla.

Oppimisen tuen tarpeita huomioidaan mm. pidennetyllä koeajalla, luki-vaikeuksissa auttavilla välineillä, suullisilla näytöillä ja kevennettyllä arviointiasteikolla. Tuen tarve arvioidaan jokaisen opiskelijan kohdalla erikseen ja rehtori tekee asiasta päätöksen.

Hylätyn opintojakson arvosanaa voi korottaa kerran. Mikäli opintojakso koostuu useammasta erikseen arvioitavasta moduulista, niin vain hylättyjä moduuleja voi korottaa.

Hyväksytyn opintojakson arvosanaa voi korottaa kerran, elokuussa järjestettävässä tilaisuudessa. Osallistuminen edellyttää ennakkotehtävien suorittamista.

Keskeytynyt moduuli/opintojakso merkitään K-kirjaimella. Keskeytyminen voi johtua puuttuvista näytöistä tai poissaoloista, jotka estävät arvioinnin. Puuttuvat näytöt on täydennettävä jakson uusintapäivään mennessä. Mikäli moduulia/opintojaksoa ei voida arvioida, poistuu K-merkintä jakson uusintapäivän jälkeen ja moduuli/opintojakso on suoritettava lähiopetuksessa uudelleen.

5.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät

Numeroin annettavassa arvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. Opintojakso tai oppiaine, jota ei arvostella numeroin, arvioidaan suoritetuksi tai hylätyksi. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 17 §.)

Opiskelija saa arvosanan opintojaksoihin sisältyvistä opinnoista. Opintojaksoihin sisältyvistä pakollisista opinnoista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista annetaan numeroarvosanat lukuun ottamatta opinto-ohjauksen opintojaksoja, joista annetaan suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Muista valinnaisista opinnoista voidaan antaa arvosanaksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suoritusmerkintä.

Arvosanaa voidaan täydentää ja täsmentää kirjallisesti annetulla sanallisella arvioinnilla tai arviointikeskustelussa annetulla palautteella. Kesken olevan opintojakson merkintätavasta ja suorituksen täydentämiskäytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 37 §:n 3 momentin mukaan opiskelijalle tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa opintojaksolla edellytetyt tiedot ja taidot, mikäli hän ei ole suorittanut opintojaksoa hyväksytysti.

Opiskelijalla on oikeus korottaa sekä hyväksyttyä että hylättyä arvosanaa siten, että hän voi osoittaa osaamistaan opintojakson keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Uusimisen käytännöistä määritellään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa. Arvioinnin tulee tällöinkin olla monipuolista. Lopulliseksi arvosanaksi tulee eri uusimiskertojen arvosanoista paras.

5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot

Osa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvistä opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti, jos se ei vaaranna koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja opiskelijan edellytyksiä oppimäärän ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Opiskelijalle voidaan vastaavin edellytyksin myös hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja itsenäisesti. (Lukiolaki 714/2018, 25 §.)

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään opinnoista, jotka voidaan edellyttää itsenäisesti opiskeltaviksi tai joita toisaalta ei voi itsenäisesti suorittaa. Itsenäisesti opiskellun opintojakson opinnoista edellytetään hyväksytty arvosana.

Jos opiskelija opiskelee opintojakson kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvien osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laajasti ja monipuolisesti.

Oppiaineen kohdalle merkitty opintojaksot, joita ei voi suorittaa itsenäisesti.

5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen käytöstä tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä määrätään erikseen kyseisiä oppiaineita koskevissa luvuissa lukion opetussuunnitelman perusteissa. Todistus valinnaisiin opintoihin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.

5.2.4. Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa

Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee määräajoin selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta. (Lukiolaki 714/2018, 31 § 1 mom.)

Opetus- ja ohjaushenkilöstön tulee seurata opiskelijan opintojen etenemistä. Opintojen etenemiseen liittyvistä käytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyä oppiaineen oppimäärän suoritusvaatimusta.

Sen varmistamiseksi, että huoltajat saavat tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, lukio voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai vastaavaa sähköistä kuittausta todistuksiin tai tiedotteisiin, jos opiskelija ei ole täysi-ikäinen.

5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava toisessa [lukio]lain mukaista koulutusta antavassa oppilaitoksessa suoritettut 11 §:ssä tarkoitetut opinnot hyväksi lukemalla ne osaksi lukiokoulutuksen oppimäärää. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 37 ja 38 §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettyä ennen opintojen tai hyväksi luettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä osaamisen tunnustamisesta ja sitä koskevasta menettelystä. (Lukiolaki 714/2018, 27 §.)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa säädetään, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Opiskelija osoittaa lukion rehtorille hakemuksen muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamiseksi. Opiskelijan tulee esittää luotettava selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Tunnustamista varten lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöään suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Lukion rehtorin tulee varmistaa, että muualla suoritettujen opintojen sisällöt ja laajuus tai muutoin hankittu osaaminen vastaavat lukio-opetuksen tavoitteita. Opiskelijalle annetaan tietoa osaamisen tunnustamisen käytännöistä.

Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi vahvistamalla ne osaksi lukion oppimäärää. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitaviin opintoihin, tulee opinnoista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan edellyttää opiskelijalta lisänäyttöä. Muualla hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään, kuten lukion opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisessa opetussuunnitelmassa opintojaksojen ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamassa arvioinnissa. Jos kyseessä ovat paikallisessa opetussuunnitelmassa numeroin arvioitavat opinnot, arvosanat muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	lukioasteikko	asteikko 1–3
1 (tyydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tyydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettujen opintojen vastaavat, ylempää vai alemmaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi. Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritetuissa opinnoissa.

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Pitkän oppimäärän opintojen arvosanat siirtyvät suoraan lyhyen oppimäärän opintojen arvosanoiksi, jollei opiskelija anna korkeampaan arvosanaan oikeuttavaa lisänäyttöä. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytysti suoritettujen opintojen osat voivat olla lyhyen oppimäärän valinnaisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Opiskelijan siirtyessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pidempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös jo suoritettujen opintojen arvosanat harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen oppimääränä on suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (jäljempänä S2/SV2-oppimäärä), häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä S2/SV2#oppiaineen mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan S2/SV2#oppiaineen opintojaksoista. Suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppiaineen mukaisesti suoritettujen opintojen luetaan hyväksi täysimääräisesti S2/SV2#oppiaineen opintoihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy S2/SV2#opintojen arvosanaksi. S2/SV2-opinnot korvaavat suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus #oppiaineen opinnot siinä määrin kuin

niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärästä, mutta ei molemmista.

5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Osa-alueet ovat 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu kaikissa oppiaineissa, miten laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sisältyvät oppiaineen opintoihin. Ne on otettu huomioon myös oppiaineiden tavoitteissa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään, miten laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja osa-alueita toteutetaan eri opintojaksoissa. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia.

Laaja-alaisen osaamisen arviointiperusteet löytyvät jokaisen opintojakson arviointitekstistä.

5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi

Kun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvat opinnot tulevat suoritetuiksi, annetaan jokaisen oppiaineen oppimäärästä päättöarviointina arvosana. Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus suorittaa oppiaineen oppimäärä hyväksytysti tai korottaa arvosanaansa. [Lukiolain] 28 §:ssä tarkoitetut tukitoimet ja 29 §:ssä tarkoitetut opiskelun poikkeavat järjestämistavat voidaan ottaa huomioon opintojakson arvioinnissa ja päättöarvioinnissa. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Kunkin opintojakson arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Oppiaineen päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. (Lukiolaki 714/2018, 38 §.)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman mukaisesti opiskelemista opinnoista. Opiskelijan opintosuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tarkoituksenmukaisiin ja tavoitteellisiin opintojaksojen valintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen moduuli luetaan opiskelijan valitsemaan matematiikan oppimäärään. Jälkikäteen ei voi poistaa opiskelijan opiskelemia pakollisia opintoja eikä hyväksytysti suoritettuja valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muiden valinnaisten opintojen ja temaattisten opintojen mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niistä luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Saadakseen oppiaineen oppimäärän hyväksytysti suoritetuksi opiskelijan on suoritettava pääosa oppiaineen opinnoista hyväksytysti. Hylättyjä arvosanoja saa olla pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa enintään seuraavasti:

<i>Opiskelijan opiskelemissa pakollisia ja valinnaisia opintoja,</i>	<i>joista voi olla hylättyjä opintoja enintään</i>
<i>2–5 opintopistettä</i>	<i>0 opintopistettä</i>
<i>6–11 opintopistettä</i>	<i>2 opintopistettä</i>
<i>12–17 opintopistettä</i>	<i>4 opintopistettä</i>
<i>18 opintopistettä tai enemmän</i>	<i>6 opintopistettä</i>

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen arvosanojen opintopisteiden mukaan painotettuna aritmeettisena keskiarvona.

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyttä ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin opintojaksojen arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa. Lisäksi arvosanaa voidaan korottaa, jos opiskelijan arvioinnista vastaavat päättävät, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat hänen antamiensa näyttöjen perusteella oppiaineen päättövaiheessa opintojaksojen arvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimäärästä annetaan lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen (810/2018) mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain kaksi opintopistettä, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää korkeintaan neljä opintopistettä.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

5.4. Lukion oppimäärän suoritus

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä – – . (Lukiolaki 714/2018, 10 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä sisältää äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia ja uskonnon tai elämänkatsomustiedon opintoja ja taito- ja taideaineiden opintoja (oppiaineryhmät) sekä opinto-ohjausta. – – Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää myös eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavia erityistä osaamista ja harrastuneisuutta osoittavan näytön sisältäviä opintokokonaisuuksia (lukiodiplomi). (Lukiolaki 714/2018, 11 § 1 ja 2 mom.)

Lukiokoulutuksen ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimääriin sisältyy [valtioneuvoston] asetuksen liitteen 1–3 mukaisesti pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijoille. Oppimääriin voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 12 §.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä tulee suoritetuksi, kun oppimäärään kuuluvat opinnot on suoritettu siten kuin 11 §:n 4 momentissa tarkoitetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ottaen lisäksi huomioon mahdollinen 6 §:ssä tarkoitettu erityinen koulutustehtävä tai 18 §:ssä tarkoitettu kokeilulupa. (Lukiolaki 714/2018, 36 § 1 mom.)

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja lukio-opintojen vähimmäismäärä 150 opintopistettä täyttyy. Lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muista kuin pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Opiskelijan opiskelu voidaan opiskelijan hakemuksesta tai suostumuksella järjestää osittain toisin kuin [lukio]laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:

1. opiskelijalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan lukiokoulutuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;
2. lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen olisi opiskelijalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta;
3. se on perusteltua opiskelijan sairauteen, vammaan tai muuhun terveydentilaan liittyvistä syistä. (Lukiolaki 714/2018, 29 §.)

Jos opiskelijan opiskelu järjestetään toisin kuin lainsäädännön nojalla määrätään, säädetyn opintopisteiden vähimmäismäärän 150 on joka tapauksessa täytyttävä.

5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus

Opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi. (Lukiolaki 714/2018, 53 §.)

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta.

[Lukio]laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään, jos päätös koskee:

1. opiskelijaksi ottamista
2. 23 §:n 2 momentissa tarkoitettua lisäajan myöntämistä tai 24 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden päättymistä
3. suoritettujen opintojen hyväksi lukemista
4. opiskelun poikkeavaa järjestämistä
5. oikeutta saada uskonnon tai elämänkatsomustiedon opetusta. (Lukiolaki 714/2018, 49 §.)

[Lukiolain] 49 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. (Lukiolaki 714/2018, 50 § 2 mom.)

Jollei [lukio]laissa toisin säädetä, hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. (Lukiolaki 714/2018, 52 §.)

Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 49 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ja aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 53 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla. (Lukiolaki 714/2018, 54 § 2 mom.)

Kun opetusta järjestetään ulkomailla, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus ja toimivaltainen aluehallintoviranomainen on Etelä-Suomen aluehallintovirasto. (Lukiolaki 714/2018, 55 §.)

5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. Opiskelijalle, jonka opiskeluoikeus on päättynyt kesken lukiokoulutuksen tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisen, annetaan todistus suoritetuista opinnoista. Aineopiskelijalle ja lukion oppimäärän erityisessä tutkinnossa osittain suorittaneelle annetaan todistus suoritetuista oppiaineiden oppimääristä ja muista opinnoista. [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. Opetushallitus määrää opetussuunnitelman perusteissa todistuksiin merkittävistä tiedoista ja muista kuin 3 momentissa mainituista todistusten liitteistä. (Lukiolaki 714/2018, 39 §.)

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lisäksi päättötodistuksen liitteenä annetaan erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta.
2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.
3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettut opinnot
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko
- selvitys kielten oppimääristä

S2/SV2 = äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

- merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukainen.

Lukion päättötodistukseen merkitään: "Lukion oppimäärä sijoittuu tasolle neljä kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä."

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa merkinnällä "uskonto/elämäkatsomustieto" erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa Äidinkieli ja kirjallisuus #kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemaat oppiaineet, niissä suoritettujen opintopisteiden määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi kiitettävä 9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu S).

Temaattiset opinnot merkitään suoritusmerkinnällä. Temaattisten opintojen opintojaksojen nimet eritellään liitteeseen.

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta Lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten suoritettut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely temaattisista opinnoista ja sellaisista muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän opinnoista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet, niissä suoritettut opinnot ja opintopistemäärät sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot ja niistä saadut arvosanat joko numeroina tai suoritusmerkintänä (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritettut opinnot ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittamien opintojen määrä opintopisteinä. Kokonaisuutensa lasketaan hylättyjä opintoja vain pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja lukiodiplomitodistus annetaan lukion päättötodistuksen liitteinä.

Suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä sekä kokeesta saatu arvosana

- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään Lisätietoja#kohtaan. Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse
- arvosana
- lukiodiplomiaineessa suoritettujen opintojen opintopisteiden määrä mukaan lukien lukiodiplomiopintojakso
- paikkakunta, todistuksen päivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arviointiluvun perusteella keskeiset paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävät asiat ovat seuraavat:

- opintojaksoittain päätettävät asiat: opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden ja osa-alueiden toteutuminen opintojaksossa ja opintojakson arviointi
- oppilaitoksen arviointikulttuurin periaatteet ja yhteiset arviointiin liittyvät käytänteet
- arvioinnin toteuttaminen ja siihen kuuluvat erilaiset arviointipalautteen antamisen käytänteet
- arviointiin liittyvien yhteisten periaatteiden ja käytänteiden toteutumisen seuraaminen
- kesken olevan opintojakson merkintätapa ja suorituksen täydentämiskäytännöt
- hyväksytyjen ja hylättyjen arvosanojen uusimisen periaatteet ja uusimiskertojen määrä
- opinnot, jotka on mahdollista edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti
- opintojen mahdollisten etenemistapojen määrittely
- todistusten ulkoasu.

6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään lukiokoulutusta koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (810/2018) määriteltyjen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa jatkuvan oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen osana paikallista, kansallista, eurooppalaista ja globaalia yhteisöä.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuolittetoiselle opetukselle.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan ymmärrystä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan ja ohjaa häntä toimimaan kestävän elämäntavan hyväksi tavoitteellisesti, tietoperustaisesti ja monipuolisessa yhteistyössä. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Hän saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä motivoituu erilaisten tekstien tutkimisesta, tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija tottuu arvioimaan tekstien ja tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija oppii toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että koko kielivarantoon käyttäen. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessä työskentelyssä.

Lukio-opetus rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka jatkuvan ja uudistuvan oppimisen taito ja tahto.

Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa työelämää kotimaassa ja kansainvälisesti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

6.2. Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella on lukiokoulutusta eheyttävä tehtävä. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat lukion oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kuvattu alla olevassa kuviossa.

Laaja-alainen osaaminen lukiossa

Tavoitteina

- hyvä yleissivistys
- kestävän tulevaisuuden rakentaminen
- vahvat jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiudet

#LOPS2021

Lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut oppiaineiden oppimäärät muodostavat lukiokoulutuksessa saavutettavan osaamisen perustan. Lukiokoulutuksen tehtävän mukainen yleissivistys rakentuu oppiaineissa määritellystä tiedonalaakohtaisesta osaamisesta, jota laaja-alainen osaaminen tukee ja syventää.

Laaja-alainen osaaminen käsittää opiskelijan hyvään yleissivistykseen ja hyväksi ihmiseksi kasvamiseen, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksiin tarvittavien tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostaman kokonaisuuden.

Lukiokoulutuksen arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden tavoitteisiin pyritään kaikissa lukio-opinnoissa. Kukin oppiaine lähestyy laaja-alaista osaamista oman tiedon- ja tieteenalansa lähtökohdista. Laaja-alainen osaaminen on keskeinen osa sekä oppiainekohtaisia että oppiaineita yhdistäviä opintoja.

Laaja-alaista osaamista kehittävässä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Edellä esitetyn kuvion mukaisesti kaikille lukioille yhteisiä laaja-alaisen osaamisen osa-alueita on kuusi. Ne muodostavat toisiaan täydentävän ja yhdistävän kokonaisuuden. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat

- hyvinvointiosaaminen
- vuorovaikutusosaaminen

- monitieteinen ja luova osaaminen
- yhteiskunnallinen osaaminen
- eettisyys ja ympäristöosaaminen
- globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Kaikkia osa-alueita opiskeltaessa on tarkoitus, että opiskelija

- havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä sekä oppii etsimään hyvän tulevaisuuden rakentamisen elementtejä
- osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista ja rohkaistuu toimimaan eettisesti kestävien ratkaisujen puolesta sekä oman arjen että yhteiskunnan tasolla
- saa mahdollisuuksia oman mukavuusalueen haastamiseen, osaamisen jakamiseen ja vertaisoppimiseen sekä ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen.

Laaja-alaista osaamista täydennetään ja konkretisoidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa kunkin oppiaineen kohdalla sekä jokaisen opintojakson kuvauksessa. Laaja-alainen osaaminen otetaan huomioon lukion toimintakulttuurissa. Sen toteutusta täydennetään opetussuunnitelmaan sisällytettävissä korkeakouluopintoihin ja työelämään tutustumisen sekä kansainvälisen osaamisen järjestelyjen kuvauksissa. Temaattisten opintojen sisältöjä voidaan valita laaja-alaisen osaamisen osa-alueista.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden yksityiskohtaisemmat tavoitteet ovat seuraavat. Osa-alueet ja niiden tavoitteet etenevät yksilöllisestä näkökulmasta laajempiin yhteyksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija rakentaa identiteettiään tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan sekä syventämällä osaamistaan lisääntyvän itsetuntemuksen pohjalta. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen.

Opiskelija ymmärtää terveyden ja terveellisten elämäntapojen merkityksen sekä vaalii fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyään ja hyvinvointiaan. Opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia ja iloa tuottavia toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä yhteisöjä. Riittävä fyysinen aktiivisuus, uni, opiskelupäivän aikaiset tauot ja terveellinen ravinto tukevat oppimista sekä opiskelijan jaksamista ja palautumista. Opiskelija vahvistaa myös elämäntapoja, joissa korostuvat itselle merkityksellinen kulttuuri, teknologian vastuullinen käyttö ja eettisyys.

Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan valmiuksia tunnistaa myös hyvinvointia ja turvallisuutta heikentäviä tekijöitä, kuten uupumusta, kiusaamista ja häirintää, ja osallistua niiden ehkäisemiseen. Opiskelija saa valmiuksia hakeutua itse tai ohjata muita hakeutumaan palvelujärjestelmien piiriin ongelma- ja poikkeustilanteissa.

Lukio-opinnoissa tutustutaan yhteiskunnallisiin, kulttuurisiin ja globaaleihin keinoihin, joiden avulla edistetään yhteisöjen ja ekosysteemien hyvinvointia. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus toimia ja oppia yhdessä sekä löytää tapoja kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvän vuorovaikutuksen lähtökohta on myötätunto, joka mahdollistaa merkityksellisyyden kokemisen. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön, ja hän tulee kuulluksi omana itsenään. Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan tunnistamalla, käsittelemällä ja säätelemällä tunteitaan. Hän oppii myös kuuntelemaan, kunnioittamaan ja ennakoimaan toisten tunteita ja näkemyksiä sekä niiden ilmaisuja. Hän oppii käyttämään tunteita voimavarana vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. He ymmärtävät niiden keskeisen merkityksen tiedon tuottamisessa ja tulkinnassa sekä ratkaisujen etsimisessä. Vuorovaikutusosaaminen tukee opiskelijoita heidän asettaessaan tavoitteita opiskelulle ja muulle toiminnalleen.

Lukio-opinnot antavat opiskelijalle valmiuksia rakentavaan vuorovaikutukseen. Hän syventää kykyään käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin. Opiskelija saa kokemuksia toiminnasta viestien ja merkitysten välittäjänä myös kieli- ja kulttuurirajoja ylittävässä vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusosaamisen kehittämisessä pohditaan sananvapauden merkitystä, sen vastuullista käyttöä sekä tiedonkäsityksen ja tiedonvälityksen muuttumista eri näkökulmista. Opiskelija hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkityksen kestäväälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä. Samalla hän vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Opiskelija tottuu arvioimaan erilaisen tiedon tarpeellisuutta ja merkittävyyttä elämänhallinnan, opiskelun ja työ- ja jatko-opintosuunnitelmiansa sekä eri yhteisöjensä kannalta. Tätä konkretisoidaan tutustumalla korkeakouluopiskelun ja työssä oppimisen tapoihin rakentaa tietoa ja hyödyntää osaamista. Samalla opiskelija vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan sekä valmiuksiaan jatko-opintoihin ja muita elämänvaiheita varten.

Opiskelijan monilukutaitoa syvennetään tavoitteellisesti. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Lukio-opinnot vahvistavat opiskelijan uteliaisuutta ja taitoa löytää, tulkita ja tuottaa monenlaisia tekstejä vaativuusastetta, näkökulmia ja konteksteja vaihdellen. Lukio-opinnoissa pohditaan, miten teknologia ja digitalisaatio tukevat yksilöiden ja yhteisöjen kyvykkyyksiä. Opiskelija tutkii mahdollisuuksia ratkaista monimutkaisia ongelmia.

Opiskelija pohtii tulevaisuuden kannalta kestäviä ratkaisuja, joissa otetaan huomioon ympäristön, talouden, teknologian ja politiikan yhteyksiä, ja oppii tekemään ja arvioimaan vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita yksilön, yhteisöjen ja ekosysteemien näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Opinnot syventävät opiskelijan ymmärrystä omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea demokratian monimuotoista toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa ja yhteistyössä muiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaistoimintaan. Yhteiskunnallisen osaamisen myötä opiskelija sisäistää yritteliään ja uudistumishenkisen asenteen eri elämänalueilla. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan demokraattisen, oikeudenmukaisen sekä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuvan yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja rakenteita. Hän ymmärtää, miten yhteinen sosiaalinen pääoma muodostuu ja miten sitä voi kartuttaa. Opiskelija omaksuu aktiivisen kansalaisuuden ja toimijuuden taitoja. Hän motivoituu ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja tekemään aloitteita sekä viemään niitä eteenpäin yhteistyössä

paikallisesti ja kansainvälisesti. Opiskelijan oman työn merkitystä hyvän tulevaisuuden rakentamisessa tehdään näkyväksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestäväen elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestäväen käyttöön. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta.

Opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Hän saa mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla näitä ilmiöitä voidaan muuttaa kestäväen suuntaan. Opiskelija reflektoi havaintojaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta pyrkien tunnistamaan rakenteita, jotka mahdollistavat eri yhteisöjen kestäväen toiminnan tai ovat sen esteenä.

Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestäväen elämäntapaa. Hän tuntee YK:n kestäväen kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita ja arvioi niissä edistymistä. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia kumppanuuksia kestäväen tulevaisuuden hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähdeaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opiskelija oppii tunnistamaan ja reflektoimaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa sekä suomalaisessa yhteiskunnassa, Euroopassa ja globaalisti. Samalla hän harjaantuu arvostamaan ihmisten ja yhteisöjen oikeutta kulttuuriseen identiteettiin sekä toimimaan kulttuurisen moninaisuuden puolesta.

Opiskelija saa monenlaisia tilaisuuksia tutkia, harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen taitoja ja etiikkaa YK:n kestäväen kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti. Samalla hän oppii erittelemään kansainvälistymistä ja globalisaatiota ilmiöinä. Opiskelija vahvistaa ihmisoikeuksien tuntemustaan ja toimijuuttaan ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämiseksi. Hän tunnistaa ja oppii hyödyntämään mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

7. Oppiaineet

7.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI)

Oppiaineen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kielitaitoa, vuorovaikutustaitoa ja monilukutaitoa. Opiskelu syventää kiinnostusta kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin sekä lisää tietoisuutta omista taidoista viestijänä ja kielenkäyttäjänä. Opiskelu tukee kielitietoisuuden kehittymistä, kulttuurista yleissivistystä sekä oppimista kaikissa oppiaineissa. Tavoitteena on, että opiskelijat oppivat sellaisia tietoja ja taitoja, jotka tukevat jatko-opintoja ja aktiivista kansalaisuutta.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen tieto-, taito- ja kulttuuriaine. Oppiaineessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteiden sekä kulttuurintutkimuksen tarkastelemat ilmiöt. Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu tutustuttaa kulttuuriperintöön ja sen eri muotoihin, sanataiteeseen sekä media- ja viestintäkulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, tekstien tulkintaan, aktiiviseen tiedonhankintaan sekä tiedon kriittiseen käsittelyyn ja eettiseen pohdintaan. Opiskelu kehittää ajattelemisen ja oppimaan oppimisen taitoja, metakielellisiä taitoja ja luovuutta. Tavoitteena on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja monimuotoisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja.

Kielitieto integroidaan oppiaineen muihin sisältöihin, ja sen opiskelu kehittää tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Kirjallisuuden opiskelun tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, elämyksellinen lukeminen sekä tekstien analysoinnin ja tulkinnan taitojen kehittyminen. Kirjallisuuden opiskelu tukee esteettisen ja eettisen pohdinnan kehittymistä ja antaa aineksia luovuuden, vuorovaikutustaitojen ja oman ilmaisun kehittämiseen. Medialukutaidon opiskelu syventää mediatekstien ja -sisältöjen kriittisen lukemisen, tuottamisen ja tulkitsemisen taitoja sekä mediakulttuurin ymmärtämistä ja auttaa omaksumaan aktiivisen ja vastuullisen kansalaisen taitoja.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypillisiä tekstejä ovat fiktiiviset ja asiatekstit, mediatekstit sekä institutionaaliset ja arkikeskustelut.

Äidinkieli ja kirjallisuus on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi kielten roolia oppimisessa. Kielten opiskelu kehittää opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen kielellinen moninaisuus, suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä saamen kielet maan alkuperäiskansan kielinä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa tehdään yhteistyötä kirjastojen kanssa. Lisäksi hyödynnetään muita vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten teattereita, museoita ja arkistoja sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijalle riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä. Tekstejä tuotetaan ja tulkitaan sekä itsenäisesti että vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa toteutetaan oppiaineen tavoitealueiden integraatiota. Eri oppimäärät tekevät yhteistyötä sekä toistensa että muiden oppiaineiden kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen karttuu äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa oppiaineen sisäisinä ja oppiainerajat ylittävänä teemoina ja osaamisalueina. Oppiaine on osa lukion kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Laaja-alaisista osaamisen alueista korostuvat äidinkielessä ja kirjallisuudessa **monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen** sekä **yhteiskunnallinen osaaminen**. Opiskelussa opitaan kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinoja rakentaa merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille. Vaikuttamisen, argumentoinnin, omien tekstien tuottamisen sekä vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja. Kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon, tekstien tuottamisen taitojen, monilukutaidon sekä kielitietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen tukee opiskelua ja oppimista kaikissa oppiaineissa sekä oppiaineiden yhteistyössä. Taitojen kehittyminen edellyttää pitkäjänteistä, luovaa, tutkivaa, toiminnallista ja prosessimaista työskentelyä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu vahvistaa **eettisyyttä, ympäristöosaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**, jotka otetaan huomioon opiskelun sisältöjen valinnassa. Opiskelu lisää ymmärrystä aikamme ajankohtaisista ympäristöhaasteista sekä antaa valmiuksia kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Mediataitojen sekä tiedonhankinta- ja tiedonhallintataitojen opiskelu kytkeytyy kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon ja eettisyyteen. Opiskelussa ohjataan kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen sekä identiteettien pohdintaan ja tunnistamiseen. Tavoitteena on ymmärtää omaa identiteettiä suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa saavutettava osaaminen tukee monin eri tavoin opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä. Kielitietoisuuden, vuorovaikutusosaamisen ja monilukutaidon kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan identiteettien kehittymistä. Opiskelussa harjaannutaan oman ja toisten osaamisen rakentavaan arviointiin ja reflektointiin. Kulttuurin ja erityisesti kirjallisuuden opiskelun avulla syvennetään käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta. Oppiaine antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen. Oppiaine tukee keskeisiä elämänhallinnan taitoja: vuorovaikutus- ja tekstitaitoja sekä taitoa toimia vastuullisesti, eettisesti ja rakentavasti eri tilanteissa.

Osaamisen arviointi

7.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1)

Oppiaineen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan suomen kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien ja yhteisöjen rakentumisessa. Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkea-asteella.

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään kahdeksan kokonaisteosta, joista vähintään yksi on tietokirja.

Tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittämiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstien tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojään kielen rakenteista, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Suomen kielen ja kirjallisuuden

opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisen kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määritellyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien analysoiminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- yleiskielen hallinta
- tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- oppiaineeseen kytkeytyvien tiedonalojen kielten ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppiaineen käsitteiden hallinta

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Tekstejä ja vuorovaikutusta, 8 op (ÄI01ÄI02ÄI03ÄI04GE01)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI05)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI5), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä, erityisesti mediatekstejä, sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta
- perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja -hallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa korostuu laaja-alaisen osaamisen alueista **yhteiskunnallinen osaaminen**. Kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon, tekstien tuottamisen taitojen, monilukutaidon sekä kielitietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen tukee opiskelua ja oppimista. Näiden taitojen kehittyminen edellyttää pitkäjänteistä, luovaa, tutkivaa, toiminnallista ja prosessimaista työskentelyä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa korostuu laaja-alaisen osaamisen alueista **monitieteinen ja luova osaaminen**. Opintojaksossa opitaan, miten kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinot rakentavat merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa korostuu laaja-alaisen osaamisen alueista **vuorovaikutusosaaminen**. Vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa korostuu laaja-alaisen osaamisen alueista **globaali- ja kulttuuriosaaminen**. Opiskelussa ohjataan kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen sekä identiteettien pohdintaan ja tunnistamiseen. Tavoitteena on ymmärtää omaa identiteettiä suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti.

Arviointiin vaikuttavat opiskelijan opetuskeskusteluun osallistuminen, aktiivinen työskentely, opintojakson erilaisten tehtävien tekeminen ja koesuoritukset. Laaja-alaisen osaamisen arviointi otetaan huomioon opintojakson tehtävien arvioinnissa.

Arviointi perustuu opiskelijan osaamisen jatkuvaan näyttöön.

Kirjoittaminen 1, 1 op (ÄI06)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (ÄI6), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin*
- *syventää taitoaan käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- *kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto*
- *tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa korostuu laaja-alaisen osaamisen alueista **yhteiskunnallinen osaaminen**. Kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon, tekstien tuottamisen taitojen, monilukutaidon sekä kielitietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen tukee opiskelua ja oppimista. Näiden taitojen kehittyminen edellyttää pitkäjänteistä, luovaa, tutkivaa, toiminnallista ja prosessimaista työskentelyä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa korostuu laaja-alaisen osaamisen alueista **monitieteinen ja luova osaaminen**. Opintojaksossa opitaan, miten kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinot rakentavat merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa korostuu laaja-alaisen osaamisen alueista **vuorovaikutusosaaminen**. Vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti.

Arviointiin vaikuttavat opiskelijan opetuskeskusteluun osallistuminen, aktiivinen työskentely, opintojakson erilaisten tehtävien tekeminen ja koesuoritukset. Laaja-alaisen osaamisen arviointi otetaan huomioon opintojakson tehtävien arvioinnissa.

Arviointi perustuu opiskelijan osaamisen jatkuvaan näyttöön.

Vuorovaikutus 2, 1 op (ÄI07)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 2, 1 op (ÄI7), Pakollinen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 2

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa korostuu laaja-alaisen osaamisen alueista **yhteiskunnallinen osaaminen**. Kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon, tekstien tuottamisen taitojen, monilukutaidon sekä kielitietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen tukee opiskelua ja oppimista. Näiden taitojen kehittyminen edellyttää pitkäjänteistä, luovaa, tutkivaa, toiminnallista ja prosessimaista työskentelyä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa korostuu laaja-alaisen osaamisen alueista **monitieteinen ja luova osaaminen**. Opintojaksossa opitaan, miten kielen, ilmaisan, tekstien ja vuorovaikutuksen keinot rakentavat merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa korostuu laaja-alaisen osaamisen alueista **vuorovaikutusosaaminen**. Vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa korostuu laaja-alaisen osaamisen alueista **globaali- ja kulttuuriosaaminen**. Opiskelussa ohjataan kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen sekä identiteettien pohdintaan ja tunnistamiseen. Tavoitteena on ymmärtää omaa identiteettiä suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti.

Arviointiin vaikuttavat opiskelijan opetuskeskusteluun osallistuminen, aktiivinen työskentely, opintojakson erilaisten tehtävien tekeminen ja koesuoritukset. Laaja-alaisen osaamisen arviointi otetaan huomioon opintojakson tehtävien arvioinnissa.

Arviointi perustuu opiskelijan osaamisen jatkuvaan näyttöön.

Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI08)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI8), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tuntee Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja sekä osaa analysoida niitä osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- Suomen kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä osana maailmankirjallisuutta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa korostuu laaja-alaisen osaamisen alueista **yhteiskunnallinen osaaminen**. Kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon, tekstien tuottamisen taitojen, monilukutaidon sekä kielitietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen tukee opiskelua ja oppimista. Näiden taitojen kehittyminen edellyttää pitkäjänteistä, luovaa, tutkivaa, toiminnallista ja prosessimaista työskentelyä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa korostuu laaja-alaisen osaamisen alueista **monitieteinen ja luova osaaminen**. Opintojaksossa opitaan, miten kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinot rakentavat merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa korostuu laaja-alaisen osaamisen alueista **vuorovaikutusosaaminen**. Vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa korostuu laaja-alaisen osaamisen alueista **globaali- ja kulttuuriosaaminen**. Opiskelussa ohjataan kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen sekä identiteettien pohdintaan ja tunnistamiseen. Tavoitteena on ymmärtää omaa identiteettiä suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti.

Arviointiin vaikuttavat opiskelijan opetuskeskusteluun osallistuminen, aktiivinen työskentely, opintojakson erilaisten tehtävien tekeminen ja koesuoritukset. Laaja-alaisen osaamisen arviointi otetaan huomioon opintojakson tehtävien arvioinnissa.

Arviointi perustuu opiskelijan osaamisen jatkuvaan näyttöön.

Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄI09)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄI9), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan*
- *kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta*
- *syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

- opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot
- oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä
- dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka
- mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa korostuu laaja-alaisen osaamisen alueista **vuorovaikutusosaaminen**. Vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa korostuu laaja-alaisen osaamisen alueista **hyvinvointiosaaminen**. Vuorovaikutusosaamisen kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan identiteettien kehittymistä. Opiskelussa harjaannutaan oman ja toisten osaamisen rakentamaan arviointiin ja reflektointiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti.

Arviointiin vaikuttavat opiskelijan opetuskeskusteluun osallistuminen, aktiivinen työskentely, opintojakson erilaisten tehtävien tekeminen ja koesuoritus. Laaja-alaisen osaamisen arviointi otetaan huomioon opintojakson tehtävien arvioinnissa.

Arviointi perustuu opiskelijan osaamisen jatkuvaan näyttöön.

Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄI10)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄI10), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen
- kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- *kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen*
- *tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet*
- *kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu*
- *aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä*
- *tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa korostuu laaja-alaisen osaamisen alueista **eettisyys ja ympäristöosaaminen**. Opiskelu lisää ymmärrystä aikamme ajankohtaisista ympäristöhaasteista ja antaa valmiuksia kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen. Mediataitojen sekä tiedonhankinta- ja tiedonhallintataitojen opiskelu kytkeytyy kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon ja eettisyyteen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti.

Arviointiin vaikuttavat opiskelijan opetuskeskusteluun osallistuminen, aktiivinen työskentely, opintojakson erilaisten tehtävien tekeminen ja koesuoritus. Laaja-alaisen osaamisen arviointi otetaan huomioon opintojakson tehtävien arvioinnissa.

Arviointi perustuu opiskelijan osaamisen jatkuvaan näyttöön.

Tekstien tulkinta, 2 op (ÄI11)

Opintojakson moduulit

- *Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄI11), Valinnainen*

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan*
- *osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä*
- *ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa*
- *osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- *monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö*
- *erilaisia tapoja tulkita tekstejä*
- *tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa*
- *monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa korostuu laaja-alaisen osaamisen alueista **eettisyys ja ympäristöosaaminen**. Tekstien tulkintataitojen ja mediataitojen opiskelu kytkeytyy kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon ja eettisyyteen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa korostuu laaja-alaisen osaamisen alueista **monitieteinen ja luova osaaminen**. Opintojaksossa syvennetään tietoutta siitä, miten kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinot rakentavat merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti.

Arviointiin vaikuttavat opiskelijan opetuskeskusteluun osallistuminen, aktiivinen työskentely, opintojakson erilaisten tehtävien tekeminen ja koesuoritus. Laaja-alaisen osaamisen arviointi otetaan huomioon opintojakson tehtävien arvioinnissa.

Arviointi perustuu opiskelijan osaamisen jatkuvaan näyttöön.

Abikertaus, 2 op (ÄI12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on vahvistaa havainnollisen kirjoitetun asiatyylin hallintaa yökokeessa tarvittavien taitojen suuntaisesti, selkeyttää ilmaisua, monipuolistaa tekstilajien tuntemusta ja syventää tekstin avaamisen ja ymmärtämisen taitoja.
- ÄI12 Abikertaus-moduulin tavoitteena on treenata yo-kokeeseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson keskeisiä sisältöjä ovat lukutaidon ja kirjoitustaidon koevastausten kirjoittaminen. Opintojakso räätälöidään ryhmälle sopivaksi kokonaisuudeksi. Opintojakso keskittyy äidinkielen yokoetekstien tuottamiseen.
- ÄI12 Abikertaus-moduulin keskeisiä sisältöjä ovat lukutaidon ja kirjoitustaidon koevastausten kirjoittaminen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Laaja-alaisista osaamisen alueista tässä opintojaksossa korostuu monitieteinen ja luova osaaminen. Opintojaksossa opitaan kielen, ilmaisun ja tekstien keinoja rakentaa merkityksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän.

Suoritusmerkinnän saamiseen vaikuttavat opiskelijan opetuskeskusteluun osallistuminen, aktiivinen työskentely, opintojakson erilaisten tehtävien tekeminen ja mahdollinen koesuoritus (preli). Laaja-alaisen osaamisen arviointi otetaan huomioon opintojakson tehtävien arvioinnissa.

Arviointi perustuu opiskelijan osaamisen jatkuvaan näyttöön.

Kielenhuolto, 2 op (ÄI13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on vahvistaa havainnollisen kirjoitetun asiatyylin hallintaa yo-kokeessa tarvittavien taitojen suuntaisesti, selkeyttää ilmaisua, monipuolistaa tekstilajien tuntemusta ja syventää tekstin avaamisen ja ymmärtämisen taitoja.
- ÄI13 Kielenhuolto-moduulin tavoitteena on kerrata kielenhuollon asioita yo-koetta varten.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson keskeinen sisältö on kielenhuollon haastavien kohtien kertaaminen. Opintojakso räätälöidään ryhmälle sopivaksi kokonaisuudeksi. Opintojakso keskittyy äidinkielen yo-koetekstien tuottamiseen.
- ÄI13 Kielenhuolto-moduulin keskeinen sisältö on kielenhuollon seikkojen kertaaminen. Tämä moduuli tukee ÄI12 moduulia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Laaja-alaisista osaamisen alueista tässä opintojaksossa korostuu monitieteinen ja luova osaaminen. Opintojaksossa opitaan kielen, ilmaisun ja tekstien keinoja rakentaa merkityksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän.

Suoritusmerkinnän saamiseen vaikuttavat opiskelijan opetuskeskusteluun osallistuminen, aktiivinen työskentely, opintojakson erilaisten tehtävien tekeminen ja mahdollinen koesuoritus (preli). Laaja-alaisen osaamisen arviointi otetaan huomioon opintojakson tehtävien arvioinnissa.

Arviointi perustuu opiskelijan osaamisen jatkuvaan näyttöön.

Draamaa ja itseilmaisua, 2 op (ÄI14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on vapauttaa opiskelijaa ilmaisemaan itseään ja kehittää jo olemassa olevia ilmaisuvalmiuksia.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson keskeisenä sisältönä on opiskelijan oman itseilmaisun löytäminen erilaisten harjoitusten kautta.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa korostuu laaja-alaisen osaamisen alueista hyvinvointiosaaminen. Opiskelijan itseilmaisun kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan identiteettien kehittymistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän.

Suoritusmerkinnän saamiseen vaikuttavat opiskelijan opintojakson erilaisiin harjoituksiin osallistuminen.

Luova kirjoittaminen, 2 op (ÄI15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on rohkaista opiskelijaa ilmaisemaan itseään kirjoittamalla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson keskeisiä sisältöjä ovat erilaisiin kaunokirjallisuuden genreihin tutustuminen oman tekstin tuottamisen kautta ja palautteen antamisen ja vastaanottamisen harjoittelu. Opintojakson aikana opiskelija kokoaa itselleen sanataiteen portfolion tuottamistaan teksteistä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa korostuu laaja-alaisen osaamisen alueista monitieteinen ja luova osaaminen. Opiskelussa opitaan kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinoja rakentaa merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa korostuu laaja-alaisen osaamisen alueista myös hyvinvointiosaaminen. Kielitietoisuuden, vuorovaikutusosaamisen ja monilukutaidon kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan identiteettien kehittymistä. Opiskelussa harjaannutaan oman ja toisten osaamisen rakentavaan arviointiin ja reflektointiin. Kulttuurin, kirjallisuuden ja luovan kirjoittamisen opiskelun avulla syvennetään käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta. Opintojakso antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä.

7.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6)

Oppiaineen tehtävä

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito aiemmin oppimiensa kielten rinnalle. Oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen keskeinen tavoite on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus, jolla opiskelija selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan monikielisuuden kehittymistä, suomen kielen moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Yhteistyössä opiskelijan oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden opetuksen kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus tukee opiskelijan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentumista kulttuurisesti moninaisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden sekä omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille.

Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetus edistää kielenoppimista kaikissa vuorovaikutustilanteissa. Kielen ja vuorovaikutustaitojen hyvä hallinta on merkityksellistä jatko-opintojen, työelämän ja arjessa selviytymisen kannalta.

Kaikissa moduuleissa kehitetään kirjoitetun kielen hallintaa, monilukutaitoa sekä puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä opitaan analysoimaan ja arvioimaan tekstejä ja vuorovaikutustilanteita kriittisesti osin jo aiemmin hankitun käsitteellisen osaamisen ja analysointitaitojen avulla. Näitä taitoja syvennetään ja laajennetaan kullakin opintojaksolla lukemalla erityisesti pitkiä kaunokirjallisia ja tietotekstejä sekä analysoimalla niitä itsenäisesti ja yhdessä. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään neljä kokonaisteosta. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen opintoja korkea-asteella.

Tavoitteet

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kielitietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen esiintymis- ja ryhmäviestintätilanteissa*
- osaa arvioida, eritellä ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan*

- ymmärtää yhä käsitteellisempää opetuspuhetta ja muodollisia puhetilanteita, osaa toimia niissä ja hallitsee niihin sopivia viestintä- ja vuorovaikutusstrategioita
- on tietoinen vuorovaikutustilanteiden kulttuurisidonnaisuudesta ja osaa tarkastella ja tulkita erilaisia vuorovaikutustilanteita ja niiden etiikkaa

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että ymmärtää monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, ja hyödyntää sopivia strategioita niiden lukemisessa ja tulkitsemisessa
- kehittää lukemalla sana-, fraasi- ja käsitevarantoaan sekä käsitystään kirjoitetun kielen rakenteista ja osaa arvioida tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, monipuolistaa lukemistoaan ja syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä oppii lukemaan ja tulkitsemaan myös pitkiä tietotekstejä, kokonaisia kaunokirjallisia teoksia ja tietokirjoja
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ilmaista ja perustella ajatuksiaan, valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon sekä käyttää aiheeseen sopivia kielen rakenteita, sanastoa, fraaseja ja käsitteitä
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisesti sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia

Kielitietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteetille sekä oppii kehittämään kielitaitoaan erilaisissa kielenkäyttöympäristöissä ja -tilanteissa ja käyttämään oppimisessaan koko kielivarantoaan
- syventää tietojaan kielen rakenteista, eri rekistereistä, tyylipiirteistä ja sävyistä sekä niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- ymmärtää kielen oppimisen prosessia sekä oppii tuntemaan ja hyödyntämään itselleen sopivimpia keinoja ja välineitä kielitaitonsa kehittämiseksi

Osaamisen arviointi

Jos opiskelijan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleista. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritettut moduulit luetaan hyväksi täysimääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulin arvosanaksi. Suomi

toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulit korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden moduulit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pakollisten moduulien osalta voidaan edellyttää lisänäyttöä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijoiden taitojen karttumista. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Kielitaidon arvioinnin tukena, opettajan työvälteenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin väliseen voidaan soveltuvin osin käyttää eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteista johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- kuullun ymmärtämisen ja puhumisen taitojen kehittyminen
- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien ymmärtäminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen
- kielen abstraktiotason kehittyminen ja yleiskielen hallinta

Kielitietoisuuden kehittyminen

- tiedonalojen kielten ja kielellisen moninaisuuden ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppimäärän käsitteiden hallinta sekä kielen havainnointi ja käyttö tilanteen, tarkoituksen ja tekstilajin mukaisesti

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S201)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- oppii havainnoimaan kielen rakenteiden ja ilmausten käyttöä erilaisissa teksteissä ja hyödyntämään sitä omassa kirjoittamisessaan
- oppii käyttämään erilaisia tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää kirjoitusprosessin eri vaiheisiin liittyviä taitojaan.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- pitkien tekstien lukeminen, mahdollisesti myös muilla opiskelijan osaamilla kielillä: tekstin tavoitteen ja sisällön ymmärtäminen
- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- luettavien tekstien ymmärtämisessä tarvittavat strategiat, abstraktin kielen taito, sana-, fraasi- ja käsitevaranto
- kielen- ja tekstinhuoltoa
- erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti.

Arviointiin vaikuttavat opiskelijan opetuskeskusteluun osallistuminen, aktiivinen työskentely, opintojakson erilaisten tehtävien tekeminen ja koesuoritus. Laaja-alaisen osaamisen arviointi otetaan huomioon opintojakson tehtävien arvioinnissa.

Arviointi perustuu opiskelijan osaamisen jatkuvaan näyttöön.

Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (S202)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (S22), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan
- ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle
- oppii hyödyntämään erilaisia kielenkäyttötilanteita ja -ympäristöjä kielitaitonsa kehittämisessä sekä käyttämään koko kielivarantoaan oppimisessa
- oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan.

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- suomen kielen ominaispiirteet, vertailu opiskelijan aiemmin oppimiin ja koulussa opiskeltaviin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, monikielisyys, kielellinen repertuaari, monilukutaidon käsite, erilaiset tekstit ja niissä vakiintuneet ilmaisukeinot, esimerkiksi kirjoitetun kielen rakenteet
- eri kielimuodot: puhekielen ja yleiskielen sekä epävirallisen ja virallisen viestinnän erot, abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön erot
- opetuspuheen, muodollisen puheen ja luetun ymmärtämisessä tarvittavat strategiat

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti.

Arviointiin vaikuttavat opiskelijan opetuskeskusteluun osallistuminen, aktiivinen työskentely, opintojakson erilaisten tehtävien tekeminen ja koesuoritus. Laaja-alaisen osaamisen arviointi otetaan huomioon opintojakson tehtävien arvioinnissa.

Arviointi perustuu opiskelijan osaamisen jatkuvaan näyttöön.

Vuorovaikutus 1, 1 op (S203)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 1, 1 op (S23), Pakollinen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana
- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhekultuurien näkökulmasta
- oppii havainnoimaan ja ymmärtämään ryhmäviestinnän ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 1

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, viestintärohkeus sekä harjaantuminen kuuntelemaan, tavoitteelliseen ja monipuoliseen vuorovaikutukseen
- kuullun ymmärtämisen ja keskusteluun osallistumisen strategiat ja institutionaalisen vuorovaikutuksen kielelliset keinot
- tekstien kirjoittaminen osana suullisia vuorovaikutustilanteita: esimerkiksi yhteisten projektien suunnitelmat, muistiinpanot monimediaisista teksteistä
- verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä
- ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti.

Arviointiin vaikuttavat opiskelijan opetuskeskusteluun osallistuminen, aktiivinen työskentely, opintojakson erilaisten tehtävien tekeminen ja koesuoritus. Laaja-alaisen osaamisen arviointi otetaan huomioon opintojakson tehtävien arvioinnissa.

Arviointi perustuu opiskelijan osaamisen jatkuvaan näyttöön.

Kirjallisuus 1, 2 op (S204)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (S24), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu lukemaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä
- kehittää ymmärrystään kirjallisuuden lajeista ja niiden ominaispiirteistä ja ilmaisukeinoista
- kiinnostuu ja oppii nauttimaan kirjallisuudesta
- oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti
- kehittää kielellisten rakenteiden ja sanaston hallintaa lukemalla suomenkielistä kaunokirjallisuutta.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- eläytyvää ja analyttistä kirjoittamista ja keskustelua kirjallisuuden pohjalta
- kielen kuvallisuus ja kulttuurisidonnaisuus, monitulkintaisuus ja kielellä leikittely
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä
- kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja itsenäisesti tai yhdessä luettuna

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti.

Arviointiin vaikuttavat opiskelijan opetuskeskusteluun osallistuminen, aktiivinen työskentely, opintojakson erilaisten tehtävien tekeminen ja koesuoritus. Laaja-alaisen osaamisen arviointi otetaan huomioon opintojakson tehtävien arvioinnissa.

Arviointi perustuu opiskelijan osaamisen jatkuvaan näyttöön.

Tekstien tulkinta 1, 2 op (S205)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (S25), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *oppii tarkastelemaan erilaisissa teksteissä käytettäviä vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoja*
- *osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana*
- *oppii perustelevaan omia mielipiteitään yhä monipuolisemmin kirjoittajana ja puhujana.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot, argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot*
- *perustelevan harjoittelu suullisesti ja kirjallisesti, lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet*
- *argumentoivan kielenkäytön sanastoon ja rakenteisiin perehtyminen: geneeriset ilmaukset, modaalisuuden ja affektisuuden ilmaisukeinot*
- *kielellisten keinojen valinta, tekstilaji ja tyyli*
- *yhteiskunnallisesti merkittävä tai ajankohtainen kokonaisteos*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti.

Arviointiin vaikuttavat opiskelijan opetuskeskusteluun osallistuminen, aktiivinen työskentely, opintojakson erilaisten tehtävien tekeminen ja koesuoritus. Laaja-alaisen osaamisen arviointi otetaan huomioon opintojakson tehtävien arvioinnissa.

Arviointi perustuu opiskelijan osaamisen jatkuvaan näyttöön.

Kirjoittaminen 1, 1 op (S206)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (S26), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*

- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin sekä oppii laatimaan ja muokkaamaan laajahkoja asiatekstejä
- oppii kirjoittamaan tekstejä myös yhdessä muiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- kirjoittaminen prosessina: aiheen ja aineiston valinta ja ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien jakaminen ja vertaisarvioinnin taidot
- sidosteisuus tekstin eri tasoilla, esimerkiksi tekstin kokonaisrakenne, kappaleet, virke, sanajärjestys
- asiatyylille ominaisten kielellisten rakenteiden hallinta, esimerkiksi infiniittiset rakenteet, yhdyslauseet, viittaussuhteet

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti.

Arviointiin vaikuttavat opiskelijan opetuskeskusteluun osallistuminen, aktiivinen työskentely, opintojakson erilaisten tehtävien tekeminen ja koesuoritus. Laaja-alaisen osaamisen arviointi otetaan huomioon opintojakson tehtävien arvioinnissa.

Arviointi perustuu opiskelijan osaamisen jatkuvaan näyttöön.

Vuorovaikutus 2, 1 op (S207)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 2, 1 op (S27), Pakollinen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kuullun ymmärtämisen, kuuntelemisen, vuorovaikutuksen sekä suullisen viestinnän strategioita ja taitoja
- lisää viestintärohkeuttaan ja kehittää esiintymistaitojaan niin, että pystyy hyödyntämään omia vahvuuksiaan erilaisissa kielenkäyttötilanteissa
- hahmottaa puheen toimintana, jossa jokainen vuoro sekä tulkitsee että rakentaa tilannetta
- oppii tarkastelemaan kielen merkitystä ja vaihtelua vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 2

- kuullunymmärtämis- ja kuuntelustrategiat ja -taidot, vuorovaikutustilanteiden havainnoiminen
- yksilön kielellinen repertuaari, kielenkäyttötilanteiden ja kielen vaihtelu sekä puheen kielellisiä keinoja ja retoriikkaa
- esiintymistaidot: puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti.

Arviointiin vaikuttavat opiskelijan opetuskeskusteluun osallistuminen, aktiivinen työskentely, opintojakson erilaisten tehtävien tekeminen ja koesuoritus. Laaja-alaisen osaamisen arviointi otetaan huomioon opintojakson tehtävien arvioinnissa.

Arviointi perustuu opiskelijan osaamisen jatkuvaan näyttöön.

Kirjallisuus 2, 2 op (S208)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (S28), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kaunokirjallisuuden tuntemustaan
- kehittää kykyään tarkastella kirjallisuutta sen kulttuurisessa ja historiallisessa syntykontekstissa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tutustuu suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin sekä osaa arvioida niiden merkitystä.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- Suomen kirjallisuuden vaiheet osana maailmankirjallisuutta
- eri aikakausien kaunokirjallisuutta ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman näkökulmasta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- merkittävä tai ajankohtainen kaunokirjallinen kokonaisteos

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti.

Arviointiin vaikuttavat opiskelijan opetuskeskusteluun osallistuminen, aktiivinen työskentely, opintojakson erilaisten tehtävien tekeminen ja koesuoritus. Laaja-alaisen osaamisen arviointi otetaan huomioon opintojakson tehtävien arvioinnissa.

Arviointi perustuu opiskelijan osaamisen jatkuvaan näyttöön.

Vuorovaikutus 3, 2 op (S209)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (S29), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää vuorovaikutustaitojaan ja oppii arvioimaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutusosaamisen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa, työelämässä ja yhteiskunnassa
- kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta
- syventää kykyään tarkastella ja analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista
- syventää ymmärrystään kielen tilanteisesta vaihtelusta.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

Keskeiset sisällöt

- kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojen sekä puhumisen ja esiintymisen taitojen monipuolistaminen, kielen rekisterit ja tilanteen edellyttämä kielenkäyttö
- vuorovaikutuksen ja vuorovaikutusosaamisen merkitys jatko-opinnoissa, työelämässä ja yhteiskunnassa, esimerkiksi erilaisissa järjestöissä sekä muissa muodollisissa ja epämuodollisissa yhteisöissä toimiminen
- dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä
- vuorovaikutuksen kulttuuristen piirteiden ja erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointi
- mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti.

Arviointiin vaikuttavat opiskelijan opetuskeskusteluun osallistuminen, aktiivinen työskentely, opintojakson erilaisten tehtävien tekeminen ja koesuoritus. Laaja-alaisen osaamisen arviointi otetaan huomioon opintojakson tehtävien arvioinnissa.

Arviointi perustuu opiskelijan osaamisen jatkuvaan näyttöön.

Kirjoittaminen 2, 2 op (S210)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (S210), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen taitoaan ilmaista ja perustella ajatuksiaan kirjoittamalla hyödyntäen muita tekstejä
- kehittää omaäänistä kirjoittamista
- kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiä

- syventää kirjoitetun kielen rakenteiden ja konventioiden tuntemusta
- osaa valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- aineistopohjaisten laajojen tekstien tuottaminen ja lähteiden arviointi
- omaäänisten tekstien tuottaminen
- tekstin- ja kielenhuollon käytänteiden soveltaminen tekstien muokkaamisessa
- luettaville ja kirjoitettaville teksteille tyypillisten kielen rakenteiden, sanaston, fraasien ja käsitteiden käyttöön harjaantuminen
- ajankohtainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti.

Arviointiin vaikuttavat opiskelijan opetuskeskusteluun osallistuminen, aktiivinen työskentely, opintojakson erilaisten tehtävien tekeminen ja koesuoritus. Laaja-alaisen osaamisen arviointi otetaan huomioon opintojakson tehtävien arvioinnissa.

Arviointi perustuu opiskelijan osaamisen jatkuvaan näyttöön.

Tekstin tulkinta 2, 2 op (S211)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (S211), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan
- osaa tulkita erilaisia monimuotoisia tekstejä
- ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinassa.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien tulkinta
- analyysin ja tulkinan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö
- runokokoelma tai näytelmäteksti

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti.

Arviointiin vaikuttavat opiskelijan opetuskeskusteluun osallistuminen, aktiivinen työskentely, opintojakson erilaisten tehtävien tekeminen ja koesuoritus. Laaja-alaisen osaamisen arviointi otetaan huomioon opintojakson tehtävien arvioinnissa.

Arviointi perustuu opiskelijan osaamisen jatkuvaan näyttöön.

Kohti ylioppilaskirjoituksia, 4 op (S212-13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on vahvistaa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus yo-kokeessa tarvittavia taitoja, selkeyttää ilmaisua, syventää tekstilajien tuntemusta ja tekstin avaamisen ja ymmärtämisen taitoja sekä kerrata kielenhuollon keskeisiä asioita.
- S212 Abikertaus-moduulin tavoitteena on treenata S2 yo-kokeeseen.
- S213 Kielenhuolto-moduulin tavoitteena on kerrata kielenhuollon asioita S2 yo-koetta varten.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson keskeisiä sisältöjä ovat suomi toisena kielen ja kirjallisuus yo-koetehtävien harjoittelu ja kielenhuollon haastavien kohtien kertaaminen. Opintojakso räätälöidään ryhmälle sopivaksi kokonaisuudeksi.
- S212 Abikertaus-moduulin keskeisiä sisältöjä ovat S2 yo-kokeen erilaisten tehtävätyyppien harjoittelu.
- S213 Kielenhuolto-moduulin keskeinen sisältö on kielenhuollon seikkojen kertaaminen. Tämä moduuli tukee S212-moduulia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Laaja-alaisista osaamisen alueista tässä opintojaksossa korostuu monitieteinen ja luova osaaminen. Opintojaksossa opitaan kielen, ilmaisun ja tekstien keinoja rakentaa merkityksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän.

Suoritusmerkinnän saamiseen vaikuttavat opiskelijan opetuskeskusteluun osallistuminen, aktiivinen työskentely, opintojakson erilaisten tehtävien tekeminen ja mahdollinen koesuoritus (preli). Laaja-alaisen osaamisen arviointi otetaan huomioon opintojakson tehtävien arvioinnissa.

Arviointi perustuu opiskelijan osaamisen jatkuvaan näyttöön.

7.2. Biologia (BI)

Oppiaineen tehtävä

Biologia on luonnontiede, joka tutkii elämään liittyviä ilmiöitä molekyyli- ja solutasolta biosfääriin. Biologian opetuksen tarkoituksena on herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin ja tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus vahvistaa opiskelijan käsitystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Luonnontieteellinen maailmankuva perustuu tieteelliseen tutkimukseen ja auttaa siten opiskelijaa tarkastelemaan maailmaa tietoperustaisesti. Biologian opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita sekä evoluution merkityksen eliökunnan kehittämisessä.

Biologian oppiaine antaa opiskelijalle valmiuksia arkielämään, työelämään ja jatko-opintoihin. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tieteenaloja, joiden sovelluksia hyödynnetään monin tavoin esimerkiksi lääketieteissä, teollisuudessa sekä maa- ja metsätaloudessa. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opiskelun edetessä kokeellisen työskentelyn taidot monipuolistuvat ja syventyvät. Opetuksessa tehdään monipuolisesti yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa. Biologian opetukseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti maantieteessä, kemiassa, fysiikassa, psykologiassa ja terveystiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla.

Laaja-alainen osaaminen

Biologian opetuksen perustana on luonnon monimuotoisuuden ja sen kehittymisen ymmärtäminen. Opetuksessa keskeinen teema on kestävänsä tulevaisuuden rakentaminen. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä biologian tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Biologian opetus vahvistaa luontevasti opiskelijan **hyvinvointiosaamista**. Opetus lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen, puhtaan ja terveellisen ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Biologiassa korostuvat yksilöiden erilaisuus ja monimuotoisuus sekä niiden biologinen tausta, mikä antaa opiskelijalle työkaluja moninaisuuden ymmärtämiseen. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteidensa asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Vuorovaikutusosaamisen osalta opiskelija oppii biologian oppiaineessa argumentoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia biologisen tiedon avulla. Opetusta annetaan erilaisissa oppimisympäristöissä ja monipuolisilla työmenetelmillä, mikä kehittää opiskelijan sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia valmiuksia.

Biologian opetus ohjaa opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin tukien näin **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Opetuksessa perehdytään biologian ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Biologian opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä monitieteiseen ja luovaan työskentelyyn vaihtelevissa oppimisympäristöissä.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta biologian opetuksessa annetaan opiskelijalle valmiuksia työskennellä yhteiskunnan kannalta tärkeillä aloilla, kuten terveydenhuollossa, ympäristöalalla sekä maa- ja metsätaloudessa. Biotieteet ovat nopeasti kehittyvä kansainvälinen ala, jonka sovelluksia hyödynnetään yhteiskunnassa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Biologian opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seurattessaan mediaa. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävänsä elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä vahvistuen näin opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Biologian opetus kehittää opiskelijan **ympäristöosaamista** ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Siinä korostuu ymmärrys luonnon ainutlaatuisuudesta ja itseisarvosta. Opetuksessa käsitellään biologisten sovellusten ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävänsä tulevaisuuden kannalta. Opetus auttaa opiskelijaa tekemään kestäviä valintoja arkielämässä sekä soveltamaan biologista tietoa **eettisyyttä** vaativissa pohdinnoissa.

Tavoitteet

Biologian opetuksessa edistetään opiskelijan kykyä tarkastella ilmiöitä biotieteiden näkökulmasta sekä vahvistetaan ja syvennetään biologian tietoja, taitoja ja osaamista monipuolisesti. Tavoitteet liittyvät biologiseen tarkastelutapaan, biologian ilmiöihin ja prosesseihin sekä biologisiin taitoihin ja niiden soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Biologinen tarkastelutapa

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää biologian keskeisiä käsitteitä täsmällisesti ja oikeissa yhteyksissä
- osaa havainnollistaa biologialle ominaisia ilmiöitä lajiesimerkkien avulla
- ymmärtää, että biologinen tieto perustuu tutkimukseen ja että Suomessa tehdään merkittävää alan tutkimusta
- ymmärtää biologisen tiedon ja siihen perustuvien sovellusten merkityksen innovaatioissa sekä erilaisten ongelmien ratkaisuihin
- saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan.

Biologiset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eliöiden perusrakenteita ja toimintoja
- ymmärtää biologisia syy-seuraussuhteita molekyylitasolta biosfääriin
- ymmärtää evoluution merkityksen
- tuntee biologiseen tietoon perustuvia sovelluksia.

Biologiset taidot ja niiden soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- suunnittelee ja toteuttaa yksin tai ryhmässä kokeellista työskentelyä monipuolisissa oppimisympäristöissä, kuten maastossa, laboratoriossa ja virtuaalisissa ympäristöissä
- saa mahdollisuuden perehtyä biologian sovelluksiin vierailun, korkeakoulu-yhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla
- ymmärtää eliökunnan monimuotoisuuden säilyttämisen merkityksen, tiedostaa kestävä kehityksen välttämättömyyden sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta.

Osaamisen arviointi

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisen ja menetelmällisen osaamisen havainnointiin.

Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot ja taidot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta sekä ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä

kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan taito arvioida tietoa kriittisesti.

Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kokeellisilla työskentelyillä maastossa tai laboratorioissa sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Elämä ja evoluutio, 2 op (BI01)

Opintojakson moduulit

- Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1), Pakollinen

Tavoitteet

Elämä ja evoluutio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tunnistaa niitä esimerkeistä*
- *osaa solun perusrakennetta ja toimintaa tasolla, joka mahdollistaa evoluution ja ekosysteemin toiminnan ymmärtämisen*
- *osaa selittää perinnölliseen muunteluun, luonnonvalintaan ja lajiutumiseen liittyviä mekanismeja ja osaa selittää näiden merkityksen evoluutiolle*
- *osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen*
- *ymmärtää ja osaa selittää, miten biologinen tieto tuotetaan.*

Keskeiset sisällöt

Elämä ja evoluutio

Biologia tieteenä

- *elämän tunnuspiirteet ja organisaatiotasot*
- *biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät*
- *biologiset havainnot, tutkimuskysymykset ja hypoteesien muodostaminen*

Evoluutio

- *solujen synty ja kehittyminen*
- *suvullinen ja suvuton lisääntyminen*
- *muuntelu ja sen perinnölliset perusteet*
- *luonnonvalinta*
- *lajiutuminen*
- *kasvien ja eläinten evoluutio ja avainsopeumat*
- *ihmisen evoluutio*
- *evoluution tutkiminen*

Eliökunta

- *luokittelun periaatteet*
- *eliökunnan sukupuu ja keskeisimmät taksonit*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan luonnontieteen kieltä ja luonnontieteellistä lukutaitoa mm. panostamalla biologian käsitteiden hallintaan, asioiden täsmälliseen ilmaisuun ja hyödyntämällä lajeja esimerkkeinä luonnonilmiöistä. Opintojakso rakentaa biologista ajattelua (mm. solu- ja evoluutioteoriat). Tutustutaan biologisen tutkimuksen vaiheisiin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tutustutaan biologian eri tieteenaloihin, tutkimukseen, innovaatioihin, työelämäyhteyksiin sekä jatko-opintoaloihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat esimerkiksi erilaiset opintojakson aikana tehdyt kirjalliset ja kokeelliset työt, projektit, tutkielmat ja vierailut. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita ja tehtäviä.

Luonnontiede 2, 2 op (KE02BI02)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Luonnontiede 3, 2 op (FY02BI03)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI04)

Opintojakson moduulit

- Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4), Valinnainen

Tavoitteet

Solu ja perinnöllisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa nimetä solun perusrakenteet
- osaa selittää solujen keskeisiä toimintoja
- hallitsee periytymisen perusmekanismit ja osaa soveltaa niitä esimerkkien avulla
- osaa mikroskopoida erilaisia soluja ja tulkita solujen mikroskooppisia rakenteita
- osaa toteuttaa pienen kokeellisen työn.

Keskeiset sisällöt

Solu ja perinnöllisyys

Tumallisen solun rakenne ja toiminta

- solu tutkimuskohteena
- biomolekyylit

- eläin-, kasvi- ja sienisolū
- geenien ilmeneminen ja sen säätely
- fotosynteesi
- soluhengitys, käymisreaktiot

Solujen lisääntyminen

- mitoosi ja solun jakautuminen
- meioosi ja sukusolujen synty

Periytymisen perusteet

- geenimutaatioiden tuottamat uudet alleelit
- mendelistinen periytyminen
- kodominantti periytyminen, polygeeninen periytyminen, sukupuoleen sitoutunut periytyminen, periytymistavan päättelemisen sukupuusta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Solun perusrakenteen, solun perustoimintojen ja perinnöllisyyden opiskelu luo pohjan biologisten ilmiöiden ja niiden välisten riippuvuussuhteiden ymmärtämiselle. Opintojakso syventää käsitystä luonnon toiminnasta, ympäristöongelmista ja innovaatioista. Tieto kannustaa rakentavaan keskusteluun ja toimimiseen kestävän tulevaisuuden edistämiseksi.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso jatkaa biologian kielen ja luonnontieteellisen lukutaidon opiskelua. Opintojaksolla opitaan ja käytetään biologian käsitteitä ja elämää havainnollistetaan solu- ja molekyyllitasolla esimerkiksi solu- ja molekyyllimallien, animaatioiden, videoiden ja kokeellisten töiden kautta. Tutustutaan biologiseen tutkimukseen esimerkiksi tutkimusraporttien, uutisten ja vierailujen kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat esimerkiksi erilaiset opintojakson aikana tehdyt kirjalliset ja kokeelliset työt, projektit, tutkielmat ja vierailut. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita ja tehtäviä.

Ihmisen biologia, 2 op (BI05)

Opintojakson moduulit

- Ihmisen biologia, 2 op (BI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ihmisen biologia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa nimetä ja tunnistaa tärkeimpien elinten ja elimistöjen rakenteet ja selittää niiden toimintaperiaatteita*

- ymmärtää, mitä homeostasia on, ja osaa kertoa esimerkkejä siihen vaikuttavista tekijöistä
- osaa kuvata elimistön viestintäjärjestelmiä ja selittää, kuinka eri osat viestivät keskenään
- osaa selittää elimistön kykyä aistia ympäristöä ja reagoida muutoksiin
- osaa selittää ja vertailla elimistön eri puolustusmekanismeja mikrobeja vastaan
- osaa kertoa ja perustella lisääntymisen keskeisimmät vaiheet hedelmöityksestä syntymään
- osaa toteuttaa pienimuotoisen, ihmisen elimistön toimintaa mittaavan kokeellisen työn ja esittää sen tulokset.

Keskeiset sisällöt

Ihmisen biologia

Solu, kudosa, elin

- solujen erilaistuminen kantasoluista ja syöpäsolut
- elinten muodostuminen eri kudostyypeistä

Elimistön säätely

- hermoston rakenne ja toiminta
- umpirauhaset ja hormonit

Aineenvaihdunta

- ruoansulatuselimistö
- verenkiertoelimistö
- hengityselimistö
- kuona-aineiden erityys

Liikkuminen

- tuki- ja liikuntaelimistö

Elimistön sopeutuminen ympäristöön

- iho ja lämmönsäätely
- aistit
- puolustusjärjestelmä

Lisääntyminen

- sukuelimet ja sukupuolen kehitys
- hedelmöitys, raskaus ja synnytys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso lisää opiskelijan ymmärrystä ihmisen anatomiasta ja fysiologiasta ja niiden merkityksestä ihmisen hyvinvoinnille. Opintojaksolla korostuvat yksilöiden erilaisuus ja monimuotoisuus ja näiden ilmiöiden taustat. Tämä antaa opiskelijalle työkaluja moninaisuuden ymmärtämiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso jatkaa biologian kielen ja luonnontieteellisen lukutaidon opiskelua. Opintojaksolla opitaan ja käytetään luonnontieteen käsitteitä ja elämää havainnollistetaan solu-, kudosa-, elin- ja elimistötasolla esimerkiksi mikroskooppinäytteiden, muovimallien, videoiden, animaatioiden,

vierailujen ja kokeellisten töiden kautta. Tutustutaan biologiseen tutkimukseen ja toteutetaan oma tutkimus yksin tai pienessä ryhmässä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat esimerkiksi erilaiset opintojakson aikana tehdyt kirjalliset ja kokeelliset työt, projektit, tutkielmat ja vierailut. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita ja tehtäviä.

Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI06)

Opintojakson moduulit

- Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6), Valinnainen

Tavoitteet

Biotekniikka ja sen sovellukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee eri mikrobien rakenteet ja ymmärtää niiden perustoiminnot*
- *osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten mikrobeja voidaan hyödyntää biotekniikassa*
- *syventää tietoja nukleiinihapoista ja niiden ominaisuuksista sekä tietää, miten niitä voidaan hyödyntää geenitekniikassa*
- *osaa selittää esimerkkien avulla biotekniikan keskeisimpiä sovelluksia ja innovaatioita sekä perustella niiden merkityksen jalostuksessa, lääketieteissä, teollisuudessa sekä ympäristönsuojelussa*
- *osaa tunnistaa ja arvioida biotekniikan mahdollisuuksia ja riskejä sekä esittää niistä perusteltuja eettisiä mielipiteitä*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeellisen työn.*

Keskeiset sisällöt

Biotekniikka ja sen sovellukset

Mikrobit

- *mikrobien luokittelu*
- *bakteerien rakenne, muuntelu, antibioottiresistenssi*
- *virusten rakenne ja lisääntyminen*
- *mikrobien hyödyntäminen biotekniikassa*

DNA:n muokkaus ja tutkiminen geenitekniikalla

- *tumallisen ja tumattoman solun perimän ja geenien toiminnan erot*
- *DNA:n monistaminen, pilkkominen ja palojen erottelu*
- *DNA:n sisältämän informaation selvittäminen*
- *geenien siirto- ja muokkausmenetelmät*

Biotekniikan keskeiset sovellukset ja merkitys

- *perinteinen ja geenitekniikkaan perustuva kasvi- ja eläinjalostus*
- *lääketieteet*
- *genomitieto ja sen hyödyntäminen*
- *DNA-tietoon perustuva yksilön ja lajien tunnistus*
- *ympäristönsuojelu*

- *teollisuus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla korostuu nykytyöelämässä tärkeä monitieteinen yhteistyö, uudet innovaatiot ja tekniikoiden nopea kehitys. Opiskelija harjaantuu tunnistamaan biotieteiden tulevaisuusskenaarioita, jotka liittyvät esimerkiksi lääketieteeseen, teollisuuteen, ympäristönsuojeluun ja genomitietoon ja tarkastelemaan ympäristöongelmia ja biotekniikan innovaatioita eri tieteiden näkökulmista. Opintojaksolla hyödynnetään monipuolisia oppimisympäristöjä, esimerkiksi biologisia tietokantoja ja vierailuja laboratorioissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Genetiikan ja bioteknologian perusteisiin tutustuminen auttaa arvioimaan kriittisesti alan sovelluksista käytävää yhteiskunnallista keskustelua. Opiskelija tutustuu ammatteihin, joissa biotekniikan osaamista voidaan hyödyntää. Opintojaksolla otetaan esimerkkejä aiheeseen liittyvien sisältöjen käsittelystä mediassa ja arvioidaan niitä. Opintojaksolla pohditaan biotekniikan suhdetta yhteiskuntaan. Käsitellään biotekniikan käyttöä esimerkiksi hoidoissa, eläinjalostuksessa, mikrobitautien ja muiden epidemioiden torjunnassa sekä geenitestauksessa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla pohditaan biotekniikan sovellusten hyödyntämistä erilaisissa ympäristöissä, esimerkiksi jalostuksen, geenihoidon, rokottamisen tai ympäristösovellusten globaaleja mahdollisuuksia, uhkia ja haasteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat esimerkiksi erilaiset opintojakson aikana tehdyt kirjalliset ja kokeelliset työt, projektit, tutkielmat ja vierailut. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita ja tehtäviä.

Valmistaudu yo-kokeeseen, 1 op (BI07)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kerrata ja valmistautua biologian ylioppilaskokeeseen, parantaa koemenetystä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan asiasisältöjä ja tehtävyytyyppejä
- Tehdään suullisia ja kirjallisia harjoituksia
- Hahmotetaan kokonaisuuksia
- Kehitetään vastaamistekniikkaa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso auttaa rakentamaan kokonaiskuvaa biologiasta ja sen osa-alueista. Tämä selkiyttää biologian merkitystä ja paikkaa yhteiskunnassa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla integroidaan biologian sisältöjä muiden oppiaineiden teemojen kanssa ja harjoitellaan asioiden soveltamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso pohjautuu opiskelijan omaan aktiivisuuteen ja kykyyn tunnistaa ja ilmaista omaa osaamistaan ja oppimistarpeitaan. Opintojaksolla keskustellaan ja tehdään koonteja yksin tai parityönä. Koonnit esitetään suullisesti tai kirjallisesti ryhmälle tai opettajalle.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson hyväksytyt suoritus edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemisen hyväksytysti sovitussa aikataulussa. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson töitä.

Ihmisen biologinen ja psyykinen elämänkaari, 2 op (BI08)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Luonnontieteen kenttätöitä, 2 op (BI09)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Retkeily ja luonnontuntemus, 2 op (BI10)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Kemian ja biologian laboratoriotöitä, 2 op (KE07)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.3. Elämänkatsomustieto (ET)

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustieto on oppiaine, joka tukee opiskelijan elämänkatsomuksen ja identiteetin muodostumista sekä hyvän elämän tavoittelua. Elämänkatsomus tarkoittaa yksilön käsitystä maailmasta ja omasta paikastaan siinä.

Elämänkatsomustiedon lähtökohtana ovat valmiiden oppijärjestelmien sijaan opiskelijan elämämaailma ja sen ilmiöt. Oppiaine kannustaa opiskelijaa jäsentämään aktiivisesti omaa elämänkatsomustaan, refleктоimaan sen perusteita ja erittelemään siihen vaikuttavia

tekijöitä. Samalla tarkastellaan erilaisia yleisiä maailmankatsomuksia, jotka voivat olla esimerkiksi poliittisia, tieteellisiä, elämänfilosofisia, aatteellisia, populaarikulttuurista nousevia tai uskonnollisia.

Oppiaine on taustaltaan monitieteinen. Elämänkatsomustiedon opetuksessa sovellettavista tieteistä tärkeimmät ovat antropologia, filosofia, kulttuurin, taiteen ja uskonnon tutkimus, kasvatustiede sekä yhteiskuntatieteet, kuten mediatutkimus, politiikantutkimus, sosiologia ja sukupuolentutkimus. Opetus integroi ja hyödyntää muissa oppiaineissa, kuten historiassa, psykologiassa, biologiassa ja maantieteessä, hankittuja tietoja elämänkatsomuksellisissa pohdintoissa. Elämänkatsomustiedon opiskelu kehittää näkemyksellisyyttä, laaja-alaista kriittistä ajattelua sekä kykyä hahmottaa kokonaisuuksia ja ilmiöiden välisiä yhteyksiä.

Elämänkatsomustieto kartuttaa kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykyä, toisten kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja. Oppiaine ankkuroituu ihmisoikeusetiikkaan ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Se pohjautuu ihmiskäsitykseen, jossa ihminen nähdään sosiaalisena olentona ja korostetaan ihmisten mahdollisuutta tutkia kriittisesti ympäröivää todellisuutta ja elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja eettisinä yhteiskunnan jäseninä.

Oppiaineen luonne edellyttää vuorovaikutteisia ja keskustelevia työtapoja.

Laaja-alainen osaaminen

Elämänkatsomustieto tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä, hyvän elämän tavoittelua sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi ja eettisesti toimivaksi yhteiskunnan jäseneksi.

Elämänkatsomustiedossa käytetään ymmärrettävää yleiskieltä, jotta vuorovaikutus on helppoa ja katsomukselliset pohdinnat avautuvat mahdollisimman hyvin eri taustoista tuleville opiskelijoille. Tarpeen mukaan oppiaine hyödyntää erikoisalojen termistöä, mikä helpottaa asioiden käsitteellistä tarkastelua.

Elämänkatsomustieto kehittää eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset sekä heidän katsomuksensa ja tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa ja vahvistaa itsetuntemusta. Se vahvistaa näin osaltaan opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä.

Elämänkatsomustieto tukee **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista. Elämänkatsomustiedolle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opintoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelutapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät keskeisiä sosiaalisia taitoja.

Elämänkatsomustieto hyödyntää laajasti eri tietolähteitä ja kasvattaa kykyä arvioida niiden luotettavuutta. Kriittisen, rakentavan ja eettisen ajattelun oppiminen on keskeinen osa elämänkatsomustiedon tavoitteistoa. Oppiaine on **monitieteinen**, ja siinä yhdistellään ja sovelletaan **luovasti** eri lukioaineista sekä tieteistä ja taiteista omaksuttua tietoa ja osaamista.

Elämänkatsomustiedon opetuksen perustana ovat ihmisoikeuksien, demokratian ja kestävän tulevaisuuden periaatteet. Niiden edistämiseksi opetus rohkaisee yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Opetus kannustaa itsetutkiskeluun, omien eettisten arvojen punnitsemiseen sekä identiteetin ja omien vakaumusten rakentamiseen. Näin elämänkatsomustieto tukee **yhteiskunnallisen osaamisen** tavoitteita, kuten aktiivista kansalaisuutta, elämän valintojen tekemistä, suuntautumista jatko-opintoihin ja mielekkäälle elämänuralle sekä hakeutumista työelämän eri aloille.

Elämänkatsomustiedon opetuksessa opiskelija saa tilaisuuden pohtia globaalin ja ekologisen oikeudenmukaisuuden merkitystä ajankohtaisissa ja arkielämään liittyvissä kysymyksissä. Oppiaine harjaannuttaa monipuolisesti **eettisyyden** taitoja. Siinä opetetaan erottamaan perustellut väitteet perustelemattomista ja kannustetaan etsimään tieteellistä näyttöä uskomusten tueksi. Elämänkatsomustieto auttaa opiskelijaa ymmärtämään **ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti luonnon monimuotoisuuden arvon ja opettaa pohtimaan keinoja, joilla yksilö ja yhteiskunta voivat toimia ekologisesti kestäväällä tavalla. Oppiaineessa sekä aktivoidaan toimintaa ilmastonmuutoksen torjumiseksi että pohditaan ilmastonmuutoksen kohtaamisen kannalta olennaisia asenteita ja tunnetaitoja.

Elämänkatsomustieto perustuu ajatukseen erilaisten kulttuurien ja katsomusten kohtaamisen ja vuoropuhelun tärkeydestä. Se tutustuttaa historiallisesti ja nykyajassa merkittäviin maailmankatsomuksiin, kulttuureihin ja kulttuuriperintökohteisiin. Oppiaine avartaa maailmankatsomusta ja opettaa ymmärtämään kulttuurisen moninaisuuden arvon. Se ohjaa toimimaan eettisesti ja kunnioittavasti niin oman kuin muidenkin kulttuurien ja yhteisöjen piirissä. Oppiaineessa pohditaan ihmiskunnan tulevaisuutta ja maailmaa muuttavia kehityskulkuja, kuten uutta mediaympäristöä, teknologian kehitystä ja ilmastonmuutosta. Näin elämänkatsomustieto vahvistaa opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämänkatsomuksensa rakentamiseen
- osaa hyödyntää, yhdistellä ja soveltaa eri tieteissä ja lukion oppiaineissa omaksuttuja tietoja oman elämänkatsomuksensa rakentamisessa
- osaa arvioida kriittisesti maailmankatsomuksiin ja omaan elämänkatsomukseen vaikuttavia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia tekijöitä
- osaa toimia rakentavasti erilaisissa ja erimielisissäkin vuorovaikutustilanteissa
- laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää kykyään reflektoida omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa
- kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestäväen tulevaisuuden rakentamista ja ilmastovastuuta.

Osaamisen arviointi

Elämänkatsomustiedossa arvioidaan sitä, kuinka laaja-alaisesti, monipuolisesti, johdonmukaisesti ja oivaltavasti opiskelija osaa pohtia katsomuksellisia kysymyksiä ja ilmaista ajatuksiaan. Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida oman elämänkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentamista sekä kykyä perustella katsomuksellisia valintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon taito perustella katsomuksellisia käsityksiä kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Elämänkatsomukselliset kysymykset ovat henkilökohtaisia ja nousevat opiskelijan omasta elämästä. Niiden pohdiskelun arviointi perustuu ajattelun taitoihin, kuten johdonmukaisuuteen, kriittisyyteen, ristiriidattomuuteen ja systemaattisuuteen. Opiskelijan suorituksissa arvioidaan taitoa tarkastella ja eritellä monipuolisesti erilaisia katsomuksellisia kantoja sekä taitoa esittää niistä perusteltuja arvioita.

Elämänkatsomustiedossa arvioidaan myös katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, joka sisältää sekä tiedollisen ulottuvuuden että ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja. Nämä otetaan huomioon opintojaksojen arvioinnissa. Arviointi rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Opintojaksot

Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET01)

Opintojakson moduulit

- Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja hyvä elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää hyvän elämän pohtimiseen liittyvät keskeiset käsitteet ja osaa käyttää niitä oman elämänkatsomuksensa jäsentämisessä*
- *tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä, osaa arvioida niitä sekä tarkastella niitä suhteessa omiin elämäntavoitteisiin*
- *osaa arvioida erilaisia hyvän elämän edellytyksiä ja identiteettivalintoja yhdenvertaisuutta kunnioittaen*
- *tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä, miten ne johtavat erilaisiin hyvän elämän ihanteisiin*
- *ymmärtää oman identiteettinsä osa-alueita ja osaa eritellä siihen vaikuttavia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tekijöitä*
- *kehittää kykyään elämänkatsomukselliseen keskusteluun, vuorovaikutukseen ja näkemystensä ilmaisemiseen vastuullisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.*

Keskeiset sisällöt

Minä ja hyvä elämä

- *minuus, elämänkatsomus, maailmankatsomus ja maailmankuva*
- *hyvän elämän tekijöitä ja ulottuvuuksia: tarpeet, onnellisuus, elämän merkityksellisyys, hyvinvointi ja toimintavalmiudet, erilaisia hyvän elämän malleja*
- *luonnon- ja ihmistieteellisiä, filosofisia, taiteessa ja populaarikulttuurissa ilmeneviä sekä sekulaareja ja uskonnollisia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita*
- *yksilöllisyys, elämänvalinnat ja elämäntahallinnan keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys*
- *ihmisen identiteetti ja sosiaalisuus: yksilöt yhteisöissä, yksityinen ja julkinen, sosiaaliset suhteet, roolit ja normit, ihmisen yhteisöllisen aseman intersektionaalisuus*
- *ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus, opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema.*

Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET02)

Opintojakson moduulit

- Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle identiteetille*
- *ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä ja yhteiskunnallisia rakenteita voidaan tarkastella tieteellisesti ja niillä on suuri merkitys yksilön elämänkatsomukselle ja elämänvalinnoille*
- *osaa arvioida kriittisesti niin omia kuin muiden yhteiskunnallisia väitteitä ja katsomuksia*

- osaa tulkita ja arvioida erilaisten medioiden ja muiden yhteiskunnallisten instituutioiden tarjoamaa informaatiota
- osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen osa-alueita, yhteiskunnallisia rakenteita, ideologisia piirteitä sekä vallitsevia yhteiskunnallisia arvoja
- ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnonvapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestäväen tulevaisuuden rakentamisen periaatteita
- osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä
- osaa arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia sekä kasvattaa valmiuttaan rakentamaan ja vastuulliseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen.

Keskeiset sisällöt

Minä ja yhteiskunta

- kriittinen ajattelu ja väitteiden järkipäriäinen perustelu: ympäröivän todellisuuden jäsentäminen ja sen erilaiset vääristymät
- median ja muiden informaationlähteiden toimintalogiikka; koulun, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä kulttuuristen, mukaan lukien uskonnollisten yhteisöjen, vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämäkatsomukseen
- aikalaiskritiikki: yhteiskunnan ja eri alakulttuurien aatteita ja arvoja
- yhteiskunnassa toimimisen ja aktiivisen kansalaisuuden tiedollisia perusteita: yhteiskunnalliset rakenteet, sosiaaliset tosiasiat, modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet, kuten individualismi ja yhteisön ja yhteiskunnan ero, sekä näiden vaikutus yksilön elämään
- taloudellinen ja poliittinen valta Suomessa ja globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset
- ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet; ihmisoikeusasiakirjat, kuten YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus; ihmisoikeusloukkaukset, kuten holokausti
- globaali oikeudenmukaisuus, kestävä tulevaisuus, ilmastonmuutoksen torjunta sekä YK:n kestäväen kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030

Kulttuurit, 2 op (ET03)

Opintojakson moduulit

- Kulttuurit, 2 op (ET3), Valinnainen

Tavoitteet

Kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämäkatsomukselleen sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa
- osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa
- osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa
- hahmottaa suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus ja vähemmistö-kulttuurit
- osaa hahmottaa erilaiset elämäkatsomukselliset ratkaisut ja identiteettivalinnat sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun
- tunnistaa vihapuheen ja osaa erottaa sen sananvapauden vastuullisesta käytöstä.

Keskeiset sisällöt

Kulttuurit

- *kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa, etnosentrismi ja kulttuurirelativismi*
- *kulttuuria koskevan tutkimuksen perusteita: tutkittavan ja tutkijan näkökulmat, kenttätyö, etnografia, kysely, haastattelu*
- *kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisu, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämäkatsomukseen, Unescon maailmanperintöohjelma*
- *suomalaisen kulttuurin ja identiteettipolitiikan historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit*
- *kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset tulkinnat ja vaikutukset*
- *etnisyyden, rasmin ja muun syrjinnän sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa*

Katsomukset, 2 op (ET04)

Opintojakson moduulit

- Katsomukset, 2 op (ET4), Valinnainen

Tavoitteet

Katsomukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa eritellä maailman- ja elämäkatsomuksen sekä maailmankuvan käsitteitä, arvioida niihin liittyviä perusteita sekä erottaa katsomukselliset ja arvokysymykset mielipidekysymyksistä*
- *ymmärtää katsomusten, kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen jatkuvaa historiallista muuttumista sekä osaa sen perusteella eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia*
- *osaa eritellä ja arvioida evoluution, universaalien eettisten järjestelmien, Euroopan uuden ajan murroksen, valistuksen, tieteen sekä modernin markkinatalouden merkitystä maailmankuviin ja omaan elämäkatsomukseensa*
- *osaa arvioida erilaisten arvojen, maailmankuvien ja tietämisen tapojen sekä yksilöllisten, yhteisöllisten, poliittisten ja uskonnollisten ulottuvuuksien painoarvoa erilaisissa elämän- ja maailmankatsomuksissa*
- *osaa eritellä oman elämäkatsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten perusteita ja muotoutumista sekä ymmärtää, että elämäkatsomuksen lähtökohdat olisivat voineet poiketa nykyisistä.*

Keskeiset sisällöt

Katsomukset

- *katsomuksellinen käsitteistö; katsomukset perustavina tapoina käsittää maailma ja katsomuksellisten kysymysten luonne*
- *ihmiskunnan katsomuksellisuuden muotoutuminen: evoluution, kielen ja joustavan yhteistyön merkitys ihmislajin kehityksessä; animismi, teismi, ateismi*
- *katsomusten historiaa: universaalien katsomusten ja moraalijärjestelmien synty, modernin subjektin ja tieteellisen maailmankuvan synty, edistysusko ja yhteiskunnan osa-alueiden eriytyminen uudenlaisten katsomusten taustana*

- poliittisia maailmankatsomuksia, kuten liberalismi, sosialismi ja nationalismi; katsomusten ilmeneminen elämäntavassa, taiteessa, urheilussa sekä suhteessa luontoon ja ympäristöön
- elämänkatsomuksen jäsentäminen katsomushistorian näkökulmasta; oman elämänkatsomuksen taustalla olevat satunnaiset historialliset seikat

Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET05)

Opintojakson moduulit

- Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonnot ja uskonnottomuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kykyä lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonnottomia maailmankatsomuksia sekä kykyä verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämänkatsomukseensa
- tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen sekä uskontokritiikkiin
- hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa
- perehtyy suuriin maailmanuskontoihin ja hahmottaa niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- perehtyy ateismin, agnostismin ja humanismin historiaan
- ymmärtää, että uskonnottomuus ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on vahva kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys.

Keskeiset sisällöt

Uskonnot ja uskonnottomuus

- keskeisiä uskonnollisten ilmiöiden ymmärtämiseen liittyviä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja jumala
- kristinuskon ja islamin sekä buddhalaisuuden ja hindulaisuuden historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys, jakautuminen ja peruspiirteet; Itä-Aasian katsomusperinteiden yleiset piirteet
- ateismi, agnostismi, uskonnottomuus ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet
- uskonnon ja uskonnottomuuden näkyminen ja vaikutus arkielämässä, politiikassa ja oikeudenkäytössä: liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, tapauskonnollisuus, uudet uskonnolliset liikkeet, sekularisaatio ja julkisen vallan tunnustuksettomuuden periaate

Tulevaisuus, 2 op (ET06)

Opintojakson moduulit

- Tulevaisuus, 2 op (ET6), Valinnainen

Tavoitteet

Tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu tulevaisuuden tutkimisen keinoihin ja tehtäviin sekä ymmärtää, että vaikka tulevaisuutta on vaikea ennustaa, siihen voidaan vaikuttaa arvoilla, teoilla ja valinnoilla
- hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologian kehitykseen ja osaa arvioida, miten tekninen muutos vaikuttaa yhteiskuntaan, kulttuuriin ja ympäristöön
- omaksuu valmiuksia, niin asenteita, tietoja kuin tunnetaitojakin, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen ja ymmärtää ilmastonmuutoksen vaikutuksia sekä sen torjumisen keinoja ja niiden esteitä
- osaa arvioida tieteellis-teknologisen vallankumouksen vaikutusta nykyaikaisiin yhteiskuntiin, maailmankatsomuksiin ja omaan elämäntarkastukseen
- ymmärtää utopioiden ja dystopioiden merkityksen historiallisten, ajankohtaisten ja tulevaisuuden kysymysten heijastajina.

Keskeiset sisällöt

Tulevaisuus

- tulevaisuuden tutkimus, heikot ja vahvat signaalit, tulevaisuustyö; mahdollisia, todennäköisiä ja toivottavia tulevaisuuden skenaarioita
- tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin
- tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin
- yhteiskunnan, talouden rakenteiden ja työn muutos: esimerkiksi robotiikka, eriarvoistuminen, muutokset työn ja varallisuuden jaossa
- globaalisti vaikuttavat ekologiset muutokset: ilmastonmuutos, massasukupuutot, diversiteetin heikkeneminen, kansainvaellukset
- yksilön valinnat ja yhteistyö paremman tulevaisuuden puolesta; tekninen kehitys hyvän elämän mahdollistajana
- erilaisia fiktiivisiä tulevaisuuden kertomuksia ja niiden kritiikkejä, dystopiat ja utopiat

7.4. Filosofia (FI)

Oppiaineen tehtävä

Filosofia tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen luo pohjan maailmaa, yhteiskuntaa ja ihmistä koskevien käsitysten ymmärtämiselle ja niiden järkipäiselle arvioinnille. Filosofisen ajattelun opiskelu harjaannuttaa punnitsemaan kriittisesti erilaisten käsitysten perusteluja.

Kriittisen ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa jäsentämään nykypäivän informaatiotulvaa sekä erottamaan tosiasiaväitteet mielipiteistä. Näin filosofian opiskelu edistää opiskelijan yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia. Argumentaation ja pätevän päättelyn opiskelu kehittävät kykyä ymmärtää ja ilmaista mutkikkaitakin ajatuskulkuja.

Perinteisesti filosofiaa on kutsuttu kaikkien tieteiden äidiksi. Siksi sen luonteeseen kuuluu jo lähtökohtaisesti eri tiedonalojen integraatio, joka tukee laajojen käsitteellisten kokonaisuuksien ja yhteyksien hahmottamista. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan. Tämä tukee eri tieteiden omaksumista, mikä helpottaa lukiolaisen siirtymistä jatko-opintoihin. Filosofian tuntemus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä.

Filosofian opiskelu vahvistaa opiskelijan käsitystä omasta identiteetistään. Se harjaannuttaa eettiseen pohdintaan ja auttaa ymmärtämään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofia kehittää arvostelukykyä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Tämä tukee opiskelijan yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä

osallistua järkipäiseen keskusteluun. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Monimutkaisten kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijan luottamusta omiin ajattelutaitoihinsa. Oppiaineen luonteeseen sopivat keskustelevat ja dialogiset työtavat.

Laaja-alainen osaaminen

Filosofian opiskelu tukee monipuolisesti opiskelijan **vuorovaikutusosaamista sekä** kasvua sivistyneeksi, vastuulliseksi ja yhdenvertaisuutta kunnioittavaksi kansalaiseksi. Oppiaine korostaa dialogisuutta ja hyvää argumentaatiota, mikä edistää opiskelijan sitoutumista kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia yhdistelee tiedonaloja sekä tukee eri tieteiden omaksumista ja elinikäistä oppimista. Sen opiskelu kehittää kielellistä ilmaisua, analyttistä ajattelua ja loogista päättelykykyä.

Filosofiassa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja dialogisesti. Siksi siinä korostuvat täsmällinen ja käsitteiden merkityksiä avaava kielenkäyttö sekä kielitietoisuus. Vaikka filosofia hyödyntää oman traditionsa ja muiden tieteenalojen termistöä, sen tavoitteena on selkeä ja ymmärrettävä kieli. Filosofian argumentatiivinen luonne kehittää ilmaisua, jossa painottuvat johdonmukaiset perustelut ja eri näkökulmien huomioiminen.

Hyvää elämää ja yhteiskuntaa koskevat pohdinnat kuuluvat perinteisesti filosofian ytimeen. Filosofian opiskelu tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu liittyy ihmisen kasvuun kokonaisuutena ja ohjaa hyveisiin ja hyvinvointiin. Filosofian keskusteleva ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Samalla kannustetaan opiskelijaa sitoutumaan kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia kehittää epävarmuuden sietokykyä ja valmiutta toimia myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

Filosofiaan kuuluu perinteisesti **monitieteistä ja luovaa osaamista** vahvistava, eri tiedonaloja integroiva lähestymistapa. Sen opiskelu rakentaa luontevasti siltoja eri tieteenalojen välille. Filosofia auttaa omaksumaan erilaisia tiedonhankintatapoja sekä yhdistämään eri tieteiden tuloksia, mikä helpottaa laajojen kokonaisuuksien hahmottamista. Filosofisen ajattelun vahva johdonmukaisuuden vaatimus kehittää kykyä ymmärtää erilaisten argumenttien perusteita ja erottaa tosiasiaväitteet mielipiteistä. Kyseenalaistavana ja perusteita etsivänä oppiaineena filosofia rohkaisee luovaan ja itsenäiseen ajatteluun.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta filosofian opetuksessa sitoudutaan järkipäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokratian, ihmisoikeuksien ja kestävän tulevaisuuden kunnioittamiseen. Oikeudenmukaisen yhteiskunnan ja aktiivisen kansalaisuuden ihanteet ovat paitsi tarkastelun kohteita myös tavoitteita, joihin opetus pyrkii kasvattamaan. Filosofia kehittää luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä, joka vahvistaa valmiuksia jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.

Etiikka on filosofian perinteinen osa-alue ja siksi keskeinen osa filosofian opiskelua. Filosofia opettaa arvojen, normien ja merkitysten käsitteellistä jäsentämistä. **Eettinen** pohdinta kattaa niin yksilöä, yhteiskuntaa kuin ympäristöä koskevat kysymykset. Oppiaineen kriittinen perinne ohjaa opiskelijaa itsenäiseen ajatteluun ja kannustaa sitoutumaan moraalisesti kestävään toimintaan. Filosofian opiskelu auttaa hahmottamaan moniulotteisia ongelmia ja luomaan niistä kokonaisjäsennyttä. Ymmärrys sosiaalisten ja ekologisten globaalien ongelmien luonteesta rohkaisee toimimaan niiden korjaamiseksi ja toteuttaa **ympäristöosaamisen** tavoitteita.

Gloobaali- ja kulttuuriosaamisen näkökulmasta filosofian opiskelu avartaa ajattelua ja auttaa ymmärtämään, että on olemassa erilaisia tapoja hahmottaa todellisuutta. Se

kehittää herkkyyttä havaita yhtäläisyyksiä ja eroja maailman ilmiöissä. Filosofian osa-alueista erityisesti etiikka ja yhteiskuntafilosofia tarkastelevat ihmisten ja kulttuurien monimuotoisuutta sekä kannustavat ennakkoluulottomaan suhtautumiseen erilaisiin elämänilmiöihin. Filosofiset ajatuskokeet johdattavat hahmottelemaan mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja.

Tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia sekä niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina
- osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja
- hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot, mikä auttaa kehittämään omaa ajattelua, arvioimaan sitä kriittisesti sekä pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä
- kykenee arvioimaan moraalisia ongelmia ja niiden mahdollisia ratkaisuja sekä sitoutumaan eettisiin periaatteisiin
- oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa tai ristiriitaista
- kehittää kykyään ilmaista näkemyksiään järkiperaisesti perustellen.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu keskeisten filosofisten kysymysten ymmärtämiseen, ajattelun taitojen ja käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista ja arvioida filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä hahmottaa ja täsmentää informaatiota käsitteellisesti sekä eritellä ja pohtia sitä kriittisesti. Lisäksi arvioidaan taitoa tunnistaa arkielämässä ja tieteessä filosofisia ongelmia ja muotoilla niitä käsitteellisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon filosofisiin kysymyksiin esitettyjen ratkaisujen tuntemus sekä taito esittää johdonmukaisia argumentteja kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida omaa ajatteluaan ja rohkaisee häntä oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Opintojaksojen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

Opintojaksot

Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI01)

Opintojakson moduulit

- Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1), Pakollinen

Tavoitteet

Johdatus filosofiseen ajatteluun

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin

- oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille väitteille perusteluja, hahmottamaan perustelujen rakennetta sekä arvioimaan niiden pätevyyttä
- tuntee ja oppii erilaisten vuorovaikutteisten harjoitusten ja keskustelujen kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelemistä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä
- perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin
- osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.

Keskeiset sisällöt

Johdatus filosofiseen ajatteluun

- mitä filosofia on, filosofinen kysymyksenasettelu sekä ajattelu filosofian perinteessä ja ajankohtaisissa aiheissa
- johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet sekä niiden harjoittaminen suullisesti ja kirjallisesti, muun muassa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin sovellettuna
- keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen
- tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero
- tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Osaamisaluetta kehitetään keskustelu- ja väittelytaitojen harjaannuttamisessa. Keskustelujen ja väittelyjen teemat liittyvät yhteiskunnallisiin ja myös eettisiin teemoihin.

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisaluetta kehitetään välittömän palautteenannon antamisen ja saamisen harjoittamisen kautta opetustilanteissa sekä keskustelu- ja väittelytaitojen harjaannuttamisessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alaisen osaamisen alueista yhteiskunnallista osaamista ja vuorovaikutustaitoja kehitetään ja arvioidaan välittömän palautteen kautta opetustilanteissa sekä keskustelu- ja väittelytaitojen harjaannuttamisessa.

Opintojaksosta annetaan numeroarviointi.

Yhteiskunta, eettisyys ja vaikuttaminen, 6 op (ENA04YH01FI02)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI03)

Opintojakson moduulit

- Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteiskuntafilosofia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy joihinkin yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin*
- *oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vapautta, tasa-arvoa ja vallankäyttöä yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa*
- *pystyy arvioimaan filosofisesti yhteiskunnan rakennetta ja sen oikeutusta*
- *osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin*
- *ymmärtää oikeuksien merkityksen yhteiskunnan perustana.*

Keskeiset sisällöt

Yhteiskuntafilosofia

- *yhteiskuntajärjestyksen oikeuttaminen, yhteiskuntasopimusteoriat*
- *vallan, vapauden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden eri muodot*
- *ihmisoikeudet, kansalaisyhteisöoikeudet ja oikeusvaltio; demokratia ja yhteisöllisyys yhteiskunnallisina arvoina*
- *poliittiset ihanteet: liberalismi, sosialismi, anarkismi, konservatismi, nationalismi; yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat*
- *hyvinvoinnin ja talouden suhde; tulo-, varallisuus- ja hyvinvointierojen oikeuttaminen; hyvinvointivaltio*
- *ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: ympäristöongelmat, kulttuurien kohtaaminen, teknologian ja tekoälyn vaikutukset, sukupuoli ja valta, eriarvoistavien rakenteiden tunnistaminen ja kritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Sisällöissä ja osaamisen arvioinnissa korostetaan tietämystä erilaisista yhteiskunnallisista ja yhteiskuntafilosofisista kysymyksistä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Esseiden ja muiden tehtävien sisältöjen ja valittavien teemojen yhteydessä painottuvat ajankohtaiset globaalit ja kulttuuriset kysymykset.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallista sekä globaali- ja kulttuuriosaamista arvioidaan osana esseiden ja muiden vastaavien tehtävien arvioinnissa korostamalla argumentointitaitoja. Opintojakson sisältöjen arvioinnissa korostetaan tietämystä erilaisista yhteiskunnallisista ja yhteiskuntafilosofisista kysymyksistä.

Opintojaksosta annetaan numeroarviointi.

Totuus, 2 op (FI04)

Opintojakson moduulit

- Totuus, 2 op (FI4), Valinnainen

Tavoitteet

Totuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa erottaa mielipiteet tosiasioväittämistä ja ymmärtää tarpeen perustella tosiasioväittämät*
- *ymmärtää kielen ja merkitysten roolin todellisuuden hahmottamisessa*
- *osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita totuudesta, tiedosta, todellisuuden luonteesta ja tieteestä*
- *osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta*
- *osaa arvioida havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden suhdetta totuuteen*
- *oppii arvioimaan tilanteita, joissa eri tutkimukset antavat erilaisia tuloksia ja toimintavaihtoehtoja.*

Keskeiset sisällöt

Totuus

- *kieli, merkitys ja totuus*
- *totuuden luonne ja totuusteoriat; totuuden lähestyminen; välttämätön ja kontingentti totuus*
- *todellisuuden ja tietoisuuden luonne; realismi ja antirealismi*
- *tiedon lähteet, tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen, tiedon suhde varmuuteen*
- *tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmiä sekä tieteellinen päättely; tieteen etiikka*
- *tieteen menetelmien ja teorioiden luotettavuus ja suhde todellisuuteen*
- *selittäminen, ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta erilaisissa tieteissä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisalue painottuu korostamalla argumentointi- ja vuorovaikutustaitoja, joita voidaan kehittää myös palautteen antamisen tilanteissa opetuksen yhteydessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Vuorovaikutustaitoja arvioidaan osana kirjallisten ja suullisten tehtävien arviointia korostamalla argumentointitaitoja. Vuorovaikutustaitoja voidaan kehittää myös palautteen antamisen tilanteissa opetuksen yhteydessä.

Opintojaksosta annetaan numeroarviointi.

Valmistaudu yo-kokeeseen, 1 op (FI05)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on kerrata kootusti opiskeltujen kokonaisuuksien keskeisimpiä asioita ja auttaa näin yo-kokeeseen valmistautumisessa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso kertaa olennaisimmat ja tärkeimmät sisällöt filosofian lukio-opintoihin liittyen tähtäimenä menestyminen yo-kokeessa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson tehtävät suoritettuaan ja preliminäärikokeeseen osallistuttuaan opiskelija saa suoritusmerkinnän.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kerrataan filosofian opintojen tärkeimpiä asioita tähtäimenä parempi menestys yo-kokeessa.

7.5. Fysiikka (FY)

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkityksen jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Fysiikan opetus antaa opiskelijalle valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla sekä hyödyntää fysiikan osaamistaan työelämässä. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan ymmärrys fysiikan käsitteistä rakentuu ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijan aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat johdonmukaiseksi käsitykseksi ympäröivästä todellisuudesta opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa ja fysiikan teorioiden avulla.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista sekä luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuutta noudattaen.

Laaja-alainen osaaminen

Fysiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Opetus kehittää **yhteiskunnallista osaamista** antamalla opiskelijalle valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttaa yhteiseen päätöksentekoon.

Opiskelijoiden oma tutkimuksellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja ympäristöstä, käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön, ympäristö- ja terveysvaikutusten sekä energiantuotantotapojen kannalta. Fysiikan opetus tukee näin **eettisyyttä ja ympäristöosaamista, globaali- ja kulttuuriosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.

Fysiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua tekstiä, kuvia, videoita, taulukoita, kuvaajia tai kaavoja. **Monitieteinen ja luova osaaminen** saa tukea fysiikan opiskelusta myös tieto- ja viestintäteknologian osalta. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin.

Tavoitteet

Fysiikan opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät fysiikan merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä fysiikan tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle
- tunnistaa fysiikan osaamistaan sekä kykenee asettamaan omia tavoitteitaan, kohtaamaan oppimishaasteitaan ja soveltamaan fysiikan opiskelustrategioita
- perehtyy fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan sovelluksiin vierailujen, korkeakoulu yhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja fysiikkaa soveltaville aloille
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa

- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa
- tunnistaa virhelähteiden vaikutuksen mittauksiin
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää fysiikan keskeisiä käsitteitä johdonmukaisesti ja oikeissa yhteyksissä
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla
- ymmärtää fysiikan ilmiöitä ja periaatteita teknologisten sovellusten taustalla
- osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ja simulaatioita ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen
- osaa käyttää asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa fysiikan osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä. Samalla opiskelija harjaantuu itsearviointiin.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, esimerkiksi kysymysten muodostamista, ongelmanratkaisuprosessin kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Luonnontiede 1, 2 op (KE01FY01)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Luonnontiede 3, 2 op (FY02BI03)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Energia ja lämpö, 2 op (FY03)

Opintojakson moduulit

- Energia ja lämpö, 2 op (FY3), Valinnainen

Tavoitteet

Energia ja lämpö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä
- osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä
- osaa soveltaa termodynamiikan käsitteitä ja malleja energiantuotannon ratkaisujen tarkastelussa ja kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa
- tunnistaa energiatasapainon ja lämmönsiirtymisen merkityksen ilmastonmuutoksessa.

Keskeiset sisällöt

Energia ja lämpö

- voima vuorovaikutuksen voimakkuuden mittana
- mekaaninen työ
- termodynaaminen systeemi ja tilanmuuttajat
- lämpötila, paine ja hydrostaattinen paine
- energian säilyminen, sisäenergia, energian siirtyminen ja lämpömäärä
- aineen lämpeneminen ja jäähtyminen sekä olomuodon muutokset
- lämpölaajeneminen
- kaasujen tilanmuutokset ja ideaalikaasun tilanyhtälö

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologisia taitoja käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Moduuliin liittyviä tutkimusaiheita ovat esimerkiksi absoluuttisen nollapisteen tai veden ominaishöyrystymislämmön määrittäminen sekä Boylen lain todentaminen.

Keskeisten sisältöjen omaksumisen myötä opiskelija kehittää kvantitatiivisia taitoja arvioida ja vertailla eri energiantuotantotapoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt kokeelliset työt, projektit ja tutkielmat. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Voima ja liike, 2 op (FY04)

Opintojakson moduulit

- Voima ja liike, 2 op (FY4), Valinnainen

Tavoitteet

Voima ja liike

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä
- osaa tuottaa ja analysoida graafisia esityksiä mittaustulosten perusteella

- ymmärtää säilymlakien merkityksen fysiikassa
- tuntee voimaan ja liikkeeseen liittyviä turvallisuusnäkökohtia.

Keskeiset sisällöt

Voima ja liike

- tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike
- kappaleiden vuorovaikutus ja voima sekä Newtonin lait
- voimien yhteisvaikutus, voimakuvio ja liikeyhtälö
- paino ja kitka
- liike-energia, potentiaalienergia ja mekaaninen energia
- mekaanisen energian säilyminen ja mekaniikan energiaperiaate
- liikemäärä, impulssi, liikemäärän säilyminen ja yksiulotteiset törmäykset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Turvallisuusnäkökohtia voidaan tarkastella esimerkiksi liikenteessä yhteiskunnan ja yksilön näkökulmista. Liikenneturvallisuuden kannalta keskeistä on ymmärtää renkaiden ja tien välisen kitkan sekä ajonopeuden vaikutus pysähtymismatkaan. Newtonin lakien avulla on mahdollista ymmärtää turvavöiden ja -tyynyn merkitys törmäystilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt kokeelliset työt, projektit ja tutkielmat. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY05)

Opintojakson moduulit

- Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5), Valinnainen

Tavoitteet

Jaksollinen liike ja aallot

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa mallintaa planetaarista liikettä ympyräliikkeenä
- perehtyy värähtely- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä
- osaa kuvata jaksollista liikettä fysikaalisilla ja matemaattisilla käsitteillä
- osaa mallintaa mekaanista värähtelyä ja ääntä jaksollisena liikkeenä.

Keskeiset sisällöt

Jaksollinen liike ja aallot

- momentti ja kappaleen kiertyminen
- tasapaino kiertymisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa

- *tasainen ympyräliike ja normaalikiikkyvyys*
- *gravitaatiolaki ja planetaarinen liike*
- *jaksollinen liike, jaksonaika, taajuus ja amplitudi*
- *harmoninen voima ja värähtelyliike sekä harmonisen voiman potentiaalienergia*
- *mekaanisten aaltojen synty, eteneminen ja heijastuminen*
- *mekaanisten aaltojen diffraktio ja interferenssi sekä seisovat aallot*
- *ääni aaltoliikkeenä, äänen intensiteettitaso, äänen ominaisuudet ja eteneminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Mekaanisen värähtelyn ja aaltoliikkeen keskeisimpiä aihealueita on ääni. Opiskelija tutustuu äänen ominaisuuksiin ja siihen, miten mekaaninen aaltoliike synnyttää kuuloaistimuksen. Moduulissa voidaan tarkastella äänen fysikaalisten ominaisuuksien yhteyttä kuulovaurioihin. Tämän myötä opiskelijan on mahdollista esimerkiksi omaksua kestävästi hyvinvointiaan tukevia tapoja kuunnella musiikkia. Äänen intensiteettitaso tarkastelu tuo samaan teemaan myös kvantitatiivista sisältöä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt kokeelliset työt, projektit ja tutkielmat. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Sähkö, 2 op (FY06)

Opintojakson moduulit

- Sähkö, 2 op (FY6), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdä sähköopin perusmittauksia*
- *osaa käyttää kentän ja potentiaalin käsitteitä sähkökentän kuvaamisessa*
- *tuntee sähkölaitteisiin ja sähköenergian siirtoon liittyviä turvallisuusnäkökohtia.*

Keskeiset sisällöt

Sähkö

- *jännite ja sähkövirta tasavirtapiireissä*
- *resistanssi ja Ohmin laki*
- *sähköteho ja Joulen laki*
- *vastusten kytkennät ja Kirchhoffin lait*
- *akut ja akun latauspiiri*
- *Coulombin laki ja homogeeninen sähkökenttä*
- *potentiaalienergia ja potentiaali homogeenisessa sähkökentässä*
- *kondensaattori ja kondensaattorin energia*

- puolijohdeet, diodi ja LED komponentteina virtapiirissä
- sähköturvallisuus: sulake, suojausluokitus ja läpilyöntilujuus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tasavirtapiirien menestyksellä opiskelu edellyttää kokeellisten töiden tekemistä usean oppitunnin aikana. Nämä työt tehdään tyypillisesti ryhmissä. Fysiikalle ominaisten merkintöjen ja esittämistapojen harjoittelu kehittää monilukutaitoa ja kielitietoisuutta. Moduulin aihepiiri on siten luonteva kohta yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen harjaannuttamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt kokeelliset työt, projektit ja tutkielmat. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY07)

Opintojakson moduulit

- Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkömagnetismi ja valo

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää induktioilmiön keskeisen merkityksen sähkömagnetismissä
- ymmärtää sähköenergian tuotannon ja siirron fysikaaliset perusteet ja merkityksen yhteiskunnan toiminnan kannalta
- tunnistaa sähkömagneettisen säteilyn lähteitä ja vaikutuksia
- ymmärtää valon sähkömagneettisena ilmiönä.

Keskeiset sisällöt

Sähkömagnetismi ja valo

- ferromagnetismi ja magneettinen dipoli
- magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä
- varatun hiukkasen liike homogeenisessa sähkö- ja magneettikentässä
- virtajohtimen magneettikenttä ja kahden virtajohtimen välinen voima
- sähkömagneettinen induktio, Lenzin laki ja pyörrevirrat
- generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla
- sähkömagneettinen säteily ja sen spektri sekä mustan kappaleen säteilyn spektri
- valon heijastuminen, taittuminen ja kokonaisheijastuminen
- valon interferenssi ja diffraktio
- valon polarisaatio kvalitatiivisesti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Keskeisten sisältöjen (generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla) hallitseminen mahdollistaa sähköenergian tuotantoon liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumisen. Kannan ottamista yhteiskunnallisiin kysymyksiin voidaan harjoitella esimerkiksi analysoimalla ja vertailemalla sähköenergian tuotantoon ja siirtoon liittyviä ajankohtaisia artikkeleita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt kokeelliset työt, projektit ja tutkielmat. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY08)

Opintojakson moduulit

- Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8), Valinnainen

Tavoitteet

Aine, säteily ja kvantittuminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee ionisoivan säteilyn vaikutukset ja tutustuu säteilyn turvalliseen käyttöön*
- *tutustuu kvanttifysiikkaan perustuvaan maailmankuvaan alkeishiukkasfysiikasta kosmologiaan*
- *ymmärtää kvantittumiseen perustuvan teknologian merkityksen nyky-yhteiskunnassa.*

Keskeiset sisällöt

Aine, säteily ja kvantittuminen

- *energian kvantittuminen aineen ja säteilyn vuorovaikutuksessa*
- *fotoni sähkömagneettisen säteilykentän kvanttina*
- *atomin rakenne, atomin elektronien kvanttitilat ja aaltomekaanisen atomimallin periaate*
- *kvantittumiseen perustuva teknologia: laser ja kvanttirakenteet*
- *atomiytimen rakenne ja muutokset, radioaktiivinen hajoaminen*
- *ydinreaktiot, massan ja energian ekvivalenssi, ytimen sidosenergia*
- *ydinvoima, fissio ja fuusio*
- *hajoamislaki*
- *ionisoivan säteilyn lajit ja biologiset vaikutukset sekä soveltaminen lääketieteessä ja teknologiassa*
- *hiukkasfysiikan standardimalli*
- *maailmankaikkeuden kehitys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Keskeisten sisältöjen omaksumisen myötä opiskelijan on mahdollista osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ydinvoimasta ja radioaktiivisten lähteiden säteilystä sekä tulkita käytyä keskustelua fysiikan näkökulmasta ja faktoihin pohjautuen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Säteilyn kvantittumisen avulla on mahdollista selittää termisen säteilyn absorptio kasvihuonekaasuihin ja siten syventää opiskelijan ymmärrystä kasvihuoneilmioon liittyvistä fysikaalisista mekanismeista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt kokeelliset työt, projektit ja tutkielmat. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Fysiikan kertaus, 2 op (FY09)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on harjaanuttaa opiskelija osallistumaan fysiikan reaalikokeeseen sekä eri oppilaitosten pääsykokeisiin, joissa tarvitaan fysiikan tietoja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Mittaustulosten mallintaminen sekä tulosten tulkitseminen graafisen esityksen avulla.
- Fysiikan tehtäviin liittyvien ongelmien ratkaiseminen eri opintojaksojen tietoja laaja-alaisesti yhdistelemällä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tunnistaa, mitkä merkittävät fysiikan kokeet ja teoriat ovat perusteena nyky yhteiskunnan toiminnalle, kulttuuriperinnölle ja ihmisen paikalle maailmankaikkeudessa. Samalla vahvistuu opiskelijan käsitys siitä, mihin maailmankuvaa koskeviin kysymyksiin fysiikka tieteenä ei vielä vastaa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Eri fysiikan opintojaksoihin liittyvän teorian hallitseminen mahdollistaa energian tuotantoon liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumisen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen (esimerkiksi energiantuotanto, rakentaminen ja energiankäyttö kodeissa).

Monitieteinen ja luova osaaminen

Keskeisten sisältöjen omaksumisen myötä opiskelija kehittää kvalitatiivisia taitoja arvioida ja vertailla eri energiantuotantotapoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt kokeelliset työt, projektit ja tutkielmat. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Fysikaalisia mittauksia, 2 op (FY10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on harjaannuttaa tutkimusongelmien asettamista ja niiden ratkaisemista mittaamalla ja mallintamalla.
- Opiskelija osaa käyttää monipuolisesti eri ohjelmistoja ja soveltaa niitä luontevalla tavalla.
- Opintijakson suorittaminen tukee hyvin ylioppilaskirjoituksiin ja jatko-opintoihin valmistautumista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ohjelmistojen (LoggerPro, TiNspire, LibreOffice, Office) ja mitta-antureiden luonteva käyttö.
- Tutkimusdatan analysointi ja tulosten esittäminen
- Virhelähteet ja virheen huomioiminen.
- Työselostuksen laatiminen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Moduulin aikana vahvistetaan opiskelijan taitoa hahmottaa, miten luonnontieteellinen maailmankuva rakentuu kokeellisuuden pohjalta ja millaisia kulttuurisia rakenteita tämä edellyttää.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Oman luonnontieteellisen kokeen suunnittelu harjoittaa luovuutta ja luo useita mahdollisuuksia monitieteiselle tutkimukselle. Tämä vahvistaa opiskelijan oppimaan oppimisen taitoja ja luo valmiuksia jatko-opintoihin.

Moduulin keskeiset sisällöt muodostavat yhtenäisen polun yksittäisten mittausten keräämisen harjoittelemisesta kokonaisen luonnontieteellisen kokeen tuottamiseen. Moduulin aikana tulee näin ollen perehdyttyä luontevasti fysiikan kokeelliseen rakenteeseen kaikilla eri tasoilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä jatkuvan näytön perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt kokeelliset työt, projektit ja tutkielmat. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia projekteja.

7.6. Maantiede (GE)

Oppiaineen tehtävä

Maantiede tarkastelee luonnon, ihmisen ja yhteiskunnan ilmiöitä ja vuorovaikutusta. Maantieteen opetuksen tehtävänä on avartaa opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja kehittää valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja niiden ajallista muutosta sekä alueellisia ongelmia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössään, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestävänsä tulevaisuuden rakentamisessa. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutusta sekä tarkastelemaan maailmaa muuttavana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä.

Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja humanistis-yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua sivistyneeksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi.

Nuorten elämismaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä. Tutkiva lähestymistapa ja geomedian käyttö auttavat opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä ja paikallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedialla tarkoitetaan maantieteellisiä tiedonhankinta- ja esitystapoja, esimerkiksi karttoja, paikkatietoa, diagrammeja, kuvia, videoita, kirjallisia lähteitä, mediaa ja suullisia esityksiä. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnaissa ja visuaalisessa esittämisessä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä maantieteen tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

*Maantieteen opetuksessa tuetaan opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** kehittymistä. Maantieteen opetukselle ominaiset työskentelytavat ovat opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia vaihtelevissa oppimisympäristöissä. Maantieteen opetuksessa korostuvat erityisesti sosiaaliset ja yhteistyötaidot sekä vastuunotto omasta ja muiden työskentelystä. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.*

Maantieteen opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä **monitieteelliseen ja luovaan** työskentelyyn. Opetuksessa perehdytään maantieteen ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Geomediataidot vahvistavat opiskelijan monilukutaitoa. Maantieteen opetus motivoi opiskelijaa luonnontieteelliseen ja humanistis-yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan sekä tietojen kriittiseen analyysiin.

Maantieteen opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus edistää opiskelijan ymmärrystä kestävästä kehityksestä aluesuunnittelun lähtökohdista ja antaa opiskelijalle valmiuksia osallistuvaan suunnitteluun. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävästä tulevaisuudesta ja globaalin vastuun ymmärtämiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä, mikä vahvistaa **yhteiskunnallista osaamista**.

Maantieteen opiskelu vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** monipuolisesti. Opetus lisää ymmärrystä kulttuurisesta monimuotoisuudesta ja luonnonympäristön merkityksestä. Maantieteen opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävästä elämäntavan välttämättömyydestä. Opetus auttaa opiskelijaa soveltamaan maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa arkielämässä, eettisissä pohdinnoissa ja kestävässä kulutusvalinnoissa.

Maantieteen opetus syventää opiskelijan käsitystä ihmisoikeuksien merkityksestä, yhteiskunnan moninaisuudesta ja alueellisen identiteetin muodostumisesta tukien siten opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamisen** kehittymistä. Maantieteelle on ominaista tarkastella ajankohtaisia maailmanlaajuisia ilmiöitä ja niiden vuorovaikutussuhteita. Maantiede tukee opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksien ja tulevaisuuden taitojen rakentumista sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi.

Tavoitteet

Maantieteen opetuksessa vahvistetaan opiskelijan maantieteellistä ajattelua, syvennetään ilmiöiden ja prosessien ymmärtämistä sekä kehitetään monipuolisten taitojen hallintaa ja soveltamista. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Maantieteellinen ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa
- ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana ja mihin maantieteellistä osaamista tarvitaan arkielämässä, opiskelussa ja työelämässä
- osaa käyttää maantieteellisiä käsitteitä täsmällisesti ja ilmaista perusteltuja näkemyksiä maantieteelle ominaisella tavalla oikeissa yhteyksissä
- syventää maailman karttakuvan ja paikannimistön hallintaansa
- osaa tarkastella maailmaa eri lähtökohdista, kuten yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmista
- ymmärtää kestävästä elämäntavan välttämättömyyden ja luonnonvarojen säästävän kiertotalouden merkityksen.

Maantieteelliset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja

- ymmärtää luonnon- ja ihmismaantieteellisten ilmiöiden ja prosessien vuorovaikutuksen.

Maantieteelliset taidot ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnoida arkiympäristöjä ja tulkita maisemaa
- osaa vertailla ja analysoida luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä niissä tapahtuvia muutoksia eri aluetasoilla
- osaa havainnoida, kuvata ja analysoida ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti
- osaa pohtia ja arvioida mahdollisia ratkaisuja ympäristön muutoksiin ja ihmisen toiminnan aiheuttamiin muutoksiin
- ymmärtää, soveltaa ja analysoi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomeediaa tiedon hankinnassa, arvioinnissa ja esittämisessä
- seuraa ajankohtaisia maailman tapahtumia ja osaa kriittisesti arvioida niihin vaikuttavia tekijöitä sekä mahdollisia seurauksia
- tuntee alueiden kehittämisen, osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja
- saa valmiuksia toimia kantaaottavana ja kestävästä tulevaisuudesta edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.

Osaamisen arviointi

Maantieteen yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin.

Maantieteen arvioinnin keskeisiä kohteita ovat maantieteellinen ajattelu, maantieteellisten ilmiöiden ja prosessien ymmärtäminen sekä maantieteellisten taitojen osaaminen ja soveltaminen. Opiskelija voi esittää maantieteellistä ajatteluaan ja tietoaan monipuolisin menetelmin. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Maantieteessä keskeisiä arvioitavia taitoja ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomeediataidot. Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kenttätöillä sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Tekstejä ja vuorovaikutusta, 8 op (ÄI01ÄI02ÄI03ÄI04GE01)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Sininen planeetta, 2 op (GE02)

Opintojakson moduulit

- Sininen planeetta, 2 op (GE2), Valinnainen

Tavoitteet

Sininen planeetta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti luonnonmaantieteen peruskäsitteitä ja paikannimistöä

- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomedian avulla
- osaa selittää Maan planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä ja perustella ilmiöiden vaikutuksia luonnon järjestelmiin
- osaa kuvata ja analysoida elottoman ja elollisen luonnon alueellisuutta maapallolla
- osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä sekä selittää perustellen, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat
- osaa analysoida luonnonriskien syitä ja arvioida luonnonriskien seurauksia eri alueilla
- osaa selittää ja vertailla esimerkkien avulla, miten luonnonriskien seurauksia voidaan ennakoida tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Keskeiset sisällöt

Sininen planeetta

Luonnonmaantieteellinen ajattelu

- luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- luonnonmaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät

Ilmakehä ja vesikehä

- ilmakehän rakenne ja tuulet, muutokset otsonikerroksessa
- veden kiertokulku, sateet ja meriveden liikkeet, ENSO ja NAO
- sää ja sen ennustaminen
- ilmastoalueet

Kivikehä

- maapallon rakenne ja kiviaineksen kierto
- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina
- endogeeniset ja eksogeeniset ilmiöt riskeinä, keskeiset riskialueet, ennakointi ja niihin varautuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa opiskellaan luonnonmaantieteen ilmiöitä, prosesseja ja syy-seuraussuhteita, mikä luo pohjaa ymmärtää ihmisen toimintaa maapallolla ja vahvistaa opiskelijan **ympäristöosaamista**. Luonnonympäristön monimuotoisuuden ja merkityksen ymmärtämistä tuetaan esimerkiksi keskustelujen, alueellisten esimerkkien ja geomedian avulla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan käyttämään maantieteen käsitteitä ja soveltamaan niitä esimerkiksi valokuvissa ja kartoissa maapallon eri alueilla. Asioita havainnollistetaan geomedian keinoin käyttämällä esimerkiksi animaatioita, videoita ja paikkatietoaineistoja. Tutustutaan aiheeseen liittyviin uutisiin ja tutkimukseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat esimerkiksi erilaiset opintojakson aikana tehdyt geomeedia-työt, projektit ja tutkielmat. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita ja töitä.

Yhteinen maailma, 2 op (GE03)

Opintojakson moduulit

- Yhteinen maailma, 2 op (GE3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteinen maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti ihmismaantieteen käsitteitä ja paikannimistöä*
- *tunnistaa kulttuurisia piirteitä ja niiden eroja, arvostaa niiden moninaisuutta sekä ottaa toiminnassaan huomioon ihmisoikeudet*
- *osaa hankkia, analysoida, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomedian avulla*
- *osaa kuvata ja analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä sekä ihmisen ja luonnon välisiä riippuvuussuhteita eri aluetasoilla*
- *osaa analysoida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan sekä vertailla eri alueita*
- *osaa analysoida esimerkkien avulla ihmiskunnan riskien ja ympäristöriskien syitä ja arvioida niiden seurauksia sekä tunnistaa keinoja, miten riskien seurauksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla*
- *ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa, ihmisten arkielämässä ja omassa toiminnassaan.*

Keskeiset sisällöt

Yhteinen maailma

Ihmismaantieteellinen ajattelu

- *ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen*
- *ihmismaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät*
- *paikkojen kokeminen ja miellekartat*

Väestö, asutus ja kulttuurit

- *väestörakenne ja väestönmuutokset*
- *asutuksen sijoittuminen, muuttoliikkeet*
- *kulttuurien moninaisuus, alueellinen identiteetti ja ihmisoikeuksien toteutuminen, kuten alkuperäiskansojen asema*

Kaupungit ja kaupungistuminen

- *maankäyttö ja rakennettu ympäristö*
- *kaupunkiympäristön muutokset ja ekokaupungit*

Tuotannon alueelliset piirteet ja luonnonvarojen kestävä käyttö

- *maa-, metsä- ja kalatalous*
- *kaivannaiset, energialähteet*
- *teollisuus*
- *kiertotalous*

Liikkuminen, palvelut ja vuorovaikutus

- *saavutettavuus, liikenneverkot ja matkailu*
- *globalisaatio*
- *innovaatioiden alueellinen leviäminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tuodaan esiin globaaleja ilmiöitä, mutta painotetaan myös alueiden erilaisuutta ja alueiden riippuvuuksia toisistaan. Tavoitteena on syy-seuraussuhteiden ymmärtäminen ja maailmankuvan laajentaminen. Tähän pyritään geomedian ja alueellisten esimerkkien kautta.

Hyvinvointiosaaminen

Ihmismaantiede auttaa ymmärtämään ihmistoiminnan taustoja, miksi ihmiset toimivat samalla tai eri tavalla eri alueilla. Ihmisyyden ymmärtämistä tuetaan opintojaksolla esimerkiksi karttojen, tilastojen, uutisten, videoiden ja keskustelujen avulla. Opintojaksossa korostuu perusoikeuksien ja puhtaan, terveellisen, turvallisen ja omaksi koetun paikan merkitys ihmisen hyvinvoinnille.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat esimerkiksi erilaiset opintojakson aikana tehdyt geomeedia-työt, projektit ja tutkielmat. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita ja töitä.

Geomeedia - tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE04)

Opintojakson moduulit

- Geomeedia – tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4), Valinnainen

Tavoitteet

Geomeedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja toteuttaa tutkimuksen tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus*
- *ymmärtää ja osaa selittää, miten geomeediaa sovelletaan maantieteellisessä tutkimuksessa, omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla*
- *osaa hyödyntää paikkatietosovelluksia ja tietää niiden toimintaperiaatteita*
- *osaa havainnoida arkiympäristöjä, tulkita maisemaa ja karttoja sekä kuvata ja selittää luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita*
- *tuntee ja osaa kuvata aluesuunnittelun tavoitteet ja eri tasot sekä kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen.*

Keskeiset sisällöt

Geomeedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Maantieteellinen tutkimus

- *geomedian käyttö tutkimuksessa; kartografian ja paikkatiedon perusteet, kuvat, videot, diagrammit ja taulukot sekä muut alueellisen tiedon lähteet*
- *ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen*
- *luonnon- ja kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla*
- *geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävän tulevaisuuden edistämässä*

Aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet

- *kaavoitus eri aluetasoilla*
- *osallistumisen keinot*

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti (opiskelijan valinnan mukaan)

- *näkökulma voi olla aluemaantieteellinen tai ilmiöpohjainen, keskeistä aiheen käsittelyssä on alueellisuus sekä ymmärrys ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta*
- *tutkielma tai muu projekti laaditaan yksin tai ryhmässä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson sisällöstä kartografiaan, tilastoihin ja paikkatiedon rakenteeseen ja sovelluksiin perehtyminen, aluesuunnittelun ja kaavoitusjärjestelmän opiskelu ja maantieteellisen tutkielman tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin tekeminen vahvistavat opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opintojaksolla esimerkiksi laaditaan karttoja, käytetään paikkatieto-ohjelmia, tutustutaan oman alueen kaavoitustilanteeseen ja vieraillaan mahdollisesti oman kaupungin kaavoittajan luona.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Geomediataitojen opiskelu, luonnon ja kulttuurimaiseman tulkinta ja oman tutkielman tai vaikuttamisprojektin tekeminen vahvistavat opiskelijan **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Oppimista tuetaan esimerkiksi paritöiden, videoiden, keskustelujen ja vierailijoiden avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat esimerkiksi erilaiset opintojakson aikana tehdyt geomeedia-työt, projektit ja tutkielmat. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita ja töitä.

Valmistaudu yo-kokeeseen, 1 op (GE05)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kerrata ja valmistautua maantieteen ylioppilaskokeeseen, parantaa koemenestystä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan asiasisältöjä ja tehtävyytyyppejä
- Tehdään suullisia ja kirjallisia harjoituksia
- Hahmotetaan kokonaisuuksia
- Harjoitellaan vastaamistekniikkaa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso auttaa rakentamaan kokonaiskuvaa maantieteestä ja sen osa-alueista. Tämä selkiyttää maantieteen merkitystä ja paikkaa yhteiskunnassa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla integroidaan maantieteen sisältöjä muiden oppiaineiden teemojen kanssa ja harjoitellaan asioiden soveltamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso pohjautuu opiskelijan omaan aktiivisuuteen ja kykyyn tunnistaa ja ilmaista omaa osaamistaan ja oppimistarpeitaan. Opintojaksolla keskustellaan ja tehdään koonteja yksin tai parityönä. Koonnit esitetään suullisesti tai kirjallisesti ryhmälle tai opettajalle.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson hyväksytyt suoritus edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemisen hyväksytysti sovitussa aikataulussa. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson töitä.

Luonnontieteen kenttätöitä, 2 op (BI09)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.7. Historia (HI)

Oppiaineen tehtävä

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Opetuksen tehtävänä on vahvistaa opiskelijan historiallista ajattelua. Historiallinen ajattelu koostuu historiatiedon tulkinnallisen luonteen ymmärtämisestä. Historian peruskäsitteiden, muutoksen ja jatkuvuuden sekä syyn ja seurauksen, hallinta on oleellinen osa historiallista ajattelua. Historialliseen ajatteluun kuuluu

myös historian tekstitalojen hallinta, kuten kyky analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä ja arvioida niiden tuottajien tarkoituksia. Historialle ominainen tapa lukea ja tulkita lähteitä antaa valmiuksia arvioida tiedon luotettavuutta myös tämän päivän maailmassa.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Siinä perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana nyt ja tulevaisuudessa sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Historian opetuksessa opiskelijat myös harjoittelevat historiallista empatiaa eli asettumista menneisyyden ihmisen asemaan kulloisessakin kontekstissa. Tarkoituksena on pyrkiä ymmärtämään menneisyyden ihmisten tekemiä ratkaisuja. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Laaja-alainen osaaminen

Historia tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettiseen toimijuuteen. Se auttaa opiskelijaa kasvamaan sivistyneeksi ja avarakatseiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Historian opetuksen tavoitteet toteutuvat linkittyen laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin.

Historia vahvistaa opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kehittämällä eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset ja heidän näkökulmansa sekä tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa sekä edistää omien vahvuuksien tunnistamista ja hyödyntämistä. Lisäksi se syventää ymmärrystä hyvinvointiyhteiskuntien kehityksestä.

Vuorovaikutusosaaminen näkyy historian opetuksessa oppiaineen tavoitteissa ja työskentelytavoissa. Historialle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opintoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelu- ja työskentelytapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät oppimisen lisäksi sosiaalisia ja yhteistyötaitoja, kehittävät myötätuntotaitoja sekä vahvistavat kaikkien osallisuutta ja myönteistä oppimisilmapiiriä.

Historian oppiaineen lähtökohtana on oppia hyödyntämään ja arvioimaan kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja niiden luotettavuutta sekä ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Opetuksessa opiskelija harjaantuu tuottamaan, yhdistelemään ja soveltamaan tietoa monialaisissa verkostoissa rohkeasti, luovasti ja tulevaisuuteen suunnaten. Historia vahvistaa monelta osin opiskelijan **monitieteisen ja luovan osaamisen** sekä monilukutaidon kehittymistä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Historian opetuksessa korostetaan **yhteiskunnallista osaamista** tukevalla tavalla ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä. Demokratian, aktiivisen kansalaisuuden ja kansainvälisen yhteistyön moninaisia mahdollisuuksia tarkastellaan kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti. Lähdekriittisyyden ja medialukutaidon vahvistaminen ovat oppiaineessa keskeisessä roolissa. Historian opiskelu auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi historian yhteiskunnallisesta ja poliittisesta käytöstä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan sitä. Historiatietoisuus antaa pohjaa opiskelijan demokraattiselle osallistumiselle ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiseksi.

Historian oppiaineessa tarkastellaan yksilön, luonnon ja yhteiskunnan välisten riippuvuussuhteiden muutosta pitkällä aikavälillä. Näitä käsitellään osana kestävää tulevaisuutta **eettisyyden ja ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Historia syventää käsitystä siitä, miten yhteiskunnan nykyinen arvopohja on syntynyt, ja antaa valmiuksia monilukuteisten ilmiöiden ymmärtämiseen ja ratkaisemiseen humanistisesta näkökulmasta. Historiallinen empatia vahvistaa opiskelijan kykyä monipuoliseen eettiseen pohdintaan.

Kulttuurien ja kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistavana oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä vahvistaen **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Historian opetus tukee opiskelijan kasvua moninaisuutta ymmärtäväksi ja kansainvälisyyteen suuntautuneeksi yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Historian oppiaineessa korostetaan jokaisen oikeutta omiin kulttuuriin juuriinsa.

Tavoitteet

Historian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät historialliseen ajatteluun: arvoihin, historiallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä historiallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Arvot

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurien erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta
- saa valmiuksia muodostaa ihmisoikeuksia, tasa-arvoa, demokratiaa ja kestäväää elämäntapaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena
- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan historiaan ja ymmärrystään sen merkityksellisyydestä.

Historiallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen ja maailmanhistorian keskeisimpiä historiallisia prosesseja taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä ja vuorovaikutussuhdetta
- ymmärtää historian monitulkintaisuuden ja historiallisen tiedon rakentumisen periaatteet
- ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana
- osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja arvioida ihmisten toimintaa eri aikoina kunkin ajan omista lähtökohdista
- kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon sekä syventämään historiatietoisuuttaan.

Historiallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa etsiä, tulkita ja arvioida lähdekriittisesti erilaisia kirjallisia, tilastollisia ja kuvallisia lähteitä
- pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa erilaisia tietolähteitä kriittisesti käyttäen
- osaa hyödyntää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä
- osaa soveltaa historian osaamistaan yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja myös tulevaisuudessa.

Osaamisen arviointi

Historian osaamisen arviointi kohdistuu historian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja työskentelytavoistaan

sekä kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan.

Historian arvioinnin keskeisiä kohteita ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta: kyky ymmärtää ajallista kehitystä, syy-yhteyksiä ja seurausvaikutuksia sekä taito hankkia informaatiota erilaisista lähteistä, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa sekä arvioida historian ilmiöitä, tulkintoja ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa erilaisissa tilanteissa, kuten taito käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja muodostaa tiedoistaan loogisia kokonaisuuksia.

Opintojaksot

Ympäristön ja uskontojen vaikutus historiassa, 4 op (HI01UE01)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Kansainväliset suhteet, 2 op (HI02)

Opintojakson moduulit

- Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2), Pakollinen

Tavoitteet

Kansainväliset suhteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön, toimintatavat ja keskeisimmät kehityslinjat*
- *osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää mielipidevaikuttamista eri aikoina*
- *osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen*
- *osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä, vaikutuksia ja ratkaisumahdollisuuksia*
- *seuraa aktiivisesti mediaa ja osaa tarkastella kriittisesti kansainvälisiä kysymyksiä*
- *osaa eritellä ja arvioida historian käyttöä politiikan välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Kansainväliset suhteet

Kansainvälisen politiikan perusteet

- *kansainvälinen politiikka tutkimuskohteena ja keskeiset käsitteet*
- *poliittiset ideologiat ja niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kansainvälisiin suhteisiin*

Eurooppakeskeinen kansainvälinen järjestelmä

- *imperialismi politiikan, talouden ja kulttuurin ilmiönä*
- *maailmansotien syyt ja seuraukset*
- *demokratian ja totalitarismin vastakkainasettelu*
- *ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat*

Kaksinapaisesta moninapaiseen maailmaan

- *kylmän sodan supervaltakilpailu ja sen päättyminen*
- *dekolonisaation merkitys ja vaikutukset*
- *maailmanpolitiikka ja muuttuva vallan tasapaino*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa tehdään pienryhmätehtäviä ja annetaan vertaispalautetta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Laaja lähdeanalyysitehtävä osana arviointia harjoittaa lähdekritiikkiin ja oman tiedon tuottamiseen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Sisältöjen yhteydessä harjaannutaan tunnistamaan totalitarismin ja populismin tunnusmerkkejä yhteiskunnassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksossa sisällöistä painottuvat kansainvälisen politiikan päälinjojen hahmottaminen, totalitarismin tunnistaminen sekä propagandan tulkitseminen. Niitä arvioidaan koetehtävillä sekä erillisillä palautettavilla tehtävillä.

Taitotavoitteista painottuvat lähdekritiikki ja oman tiedon rakentamisen taito. Niitä arvioidaan erillisillä palautettavilla tehtävillä.

Laaja-alaisen osaamisen arviointi kuvattu edellä.

Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI03)

Opintojakson moduulit

- Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3), Pakollinen

Tavoitteet

Itsenäisen Suomen historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää Suomen valtiollisen kehityksen, kansainvälisen aseman ja yhteiskunnan muotoutumisen osana eurooppalaista ja kansainvälistä kehitystä*
- *tuntee suomalaisen kulttuurin, yhteiskunnan ja talouden keskeiset muutokset, ymmärtää niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään ja osaa arvioida tulevaisuuden mahdollisuuksia*
- *ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään*
- *pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan*
- *osaa eritellä suomalaiseen identiteettiin ja kulttuuriin eri aikoina liitettyjä ominaisuuksia, mielikuvia ja ihanteita sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.*

Keskeiset sisällöt

Itsenäisen Suomen historia

Suomalaisen yhteiskunnan juuret

- *Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys Suomen ja suomalaisuuden rakentamisessa*
- *demografiset muutokset ja väestön moninaisuus*
- *suomalaisen yhteiskunnan modernisoituminen*

Itsenäistyvä Suomi osana Eurooppaa

- *itsenäistymisprosessi, sisällissota ja sen kansainvälinen konteksti*
- *eheyttämisen aika ja demokratian kriisi*
- *Suomi kansainvälisten kulttuurivirtausten osana*

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- *Suomi toisessa maailmansodassa*
- *kylmän sodan vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan ja politiikkaan*

Kohti nykyistä Suomea

- *yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio*
- *kulttuuri, tiede ja osaaminen*
- *kulttuurisesti monimuotoistuva Suomi kansainvälisen yhteisön jäsenenä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Pienryhmätehtävät ja roolipelit harjaannuttavat tekemiseen ja tiedon muodostamiseen yhdessä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Alkuperäislähteisiin perustuvat tehtävät kehittävät lähdekritiikkiä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Rooliharjoitukset kehittävät historiallista empatiaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla korostuvat Suomen yhteiskunnan tärkeimpien muutosprosessien syy-seuraussuhteet sekä historiasta esitetyt erilaiset tulkinnat.

Tavoitteitteiden saavuttamista arvioidaan 2-3 lähdeaineistoon perustuvan tehtävän ja itsearviointiin sisältävän palautettavan työn avulla.

Laaja-alaisen osaamisen arviointi on kuvattu edellä.

Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI04)

Opintojakson moduulit

- Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4), Valinnainen

Tavoitteet

Eurooppalainen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee keskeisen länsimaisen kulttuuriperinnön ja osaa eritellä sen muodostumista vuorovaikutuksessa muiden kulttuuripiirien kanssa*
- *ymmärtää tieteen, taiteen, ihmiskuvan ja sukupuoliroolien muutoksen suhteessa yhteiskunnalliseen kehitykseen*
- *ymmärtää taiteen ja populaarikulttuurin merkityksen historiakäsityksen luomisessa*
- *osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia*
- *osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan*
- *pystyy analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen*
- *osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.*

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen ihminen

Eurooppalainen kulttuuri ja maailmankuvan rakentuminen

- *tiede, taide, uskonto ja media maailmankuvan muokkaajana ja välittäjänä*

Eurooppalaisen kulttuurin juuret

- *• antiikin kulttuurien yleispiirteet*
- *• demokratian ja tieteellisen ajattelun synty*
- *• keskiajan kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus*

Yksilöllisen ajattelun ja tieteellisen maailmankuvan kehittyminen

- *tieteen ja taiteen kehitys uuden ajan alussa*
- *reformaatio ja tiedon vallankumous*
- *valistus, ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen*
- *1800-luvun aatteet sekä kulttuuriset ja yhteiskunnalliset muutokset*

Kohti nykyaikaa

- *taide, populaarikulttuuri ja kulttuurin globalisoituminen*
- *tiede uskonnollisen maailmankuvan haastajana, edistysusko ja uhkakuvat*
- *demokratian ja tasa-arvoajattelun leviäminen sekä niiden vastavoimat*
- *tiedon määrän kasvu ja kulttuurin pirstaloituminen*
- *sukupuoliroolien murros*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Työskentelyä ryhmissä ja yhteisten tekstien tuottamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Aineistopohjaisia tehtäviä, joissa korostuu aineistojen tulkinta ja lähdekritiikki.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso vahvistaa käsitystä eurooppalaisesta kulttuurista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksossa korostuvat sisällöistä länsimaisen kulttuurin, maailmankuvan ja elämäntavan synty ja rakentuminen. Taitotavoitteista korostuvat tiedon rakentamisen taidot.

Osaamista arvioidaan palautettavilla tehtävillä sekä loppukokeella.

Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI05)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen alueen historiallisia lähteitä ja osaa arvioida niitä kriittisesti*
- *tuntee suomalaista, saamelaista ja muiden vähemmistöryhmien kulttuuriperintöä ja arjen historiaa*
- *hallitsee Suomen historialliset kehityslinjat sekä niiden yhteydet pohjoismaiseen kehitykseen ja Itämeren alueeseen*
- *kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta*
- *osaa eritellä Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen*
- *osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin*
- *osaa tarkastella Suomen historian käyttöä politiikassa ja identiteetin luomisessa.*

Keskeiset sisällöt

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Suomen alue esihistoriallisella ajalla

- *tutkimusmenetelmät ja lähteet*
- *käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä*

Keskiaika

- *Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen*
- *kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen*
- *yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri*

Uusi aika

- *reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta*
- *Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen*
- *elämäntapa sääty- ja maatalousyhteiskunnassa*
- *Suomen aseman muutos ja uudistukset Ruotsin ajan lopulla*

Suomi osana Venäjää

- *Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty*

- suomalaisen identiteetin luominen, sivistys, tiede ja taide

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Lähteisiin ja aineistoihin perustuvat tehtävät harjaannuttavat tiedon etsimiseen ja prosessointiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Sisällöt vahvistavat kansallista ja paikallista kulttuuri-identiteettiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Sisältötavoitteista korostuvat historian kehityslinjojen hahmottaminen ja niiden yhdistäminen Euroopan tapahtumiin.

Taitotavoitteista korostuu kyky käyttää historian lähteitä tulkintojen tekemiseksi ja mm. oman suvun vaiheiden tutkimiseksi. Tämä on myös laaja-alaisen osaamisen tavoite.

Osaamista arvioidaan 2-3 palautettavalla tehtävällä ja kurssikokeella.

Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI06)

Opintojakson moduulit

- Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman kulttuurit kohtaavat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kulttuurien vuorovaikutusta koskevia teorioita ja käytänteitä*
- *tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa*
- *osaa eritellä kulttuurien välistä vuorovaikutusta sekä historiallisessa että nykypäivän kontekstissa*
- *analysoi esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä*
- *erittelee kulttuurien moninaisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy arvioimaan sille annettuja merkityksiä*
- *osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä, eri kulttuureihin liitettyjä stereotyyppioita sekä kulttuurien vaikutusta yksilöön*
- *tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista asiatekstiä käyttämällä monipuolisesti ja kriittisesti lähdeaineistoa.*

Keskeiset sisällöt

Maailman kulttuurit kohtaavat

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

- *kulttuurit ja niiden vuorovaikutus*

Moduulissa tarkasteltaviksi kohteiksi valitaan kaksi tai useampia kulttuureja seuraavilta alueilta:

- *Aasian kulttuurit*
- *Afrikan kulttuurit*
- *arktiset kulttuurit*
- *Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit*
- *Latinalaisen Amerikan kulttuurit*
- *Lähi-idän kulttuurit*
- *Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit.*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson sisällöt ja työt kehittävät ymmärrystä muista kulttuureista ja antavat valmiuksia niiden ymmärtämiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Laaja pari-/ryhmätyö kehittää yhdessä tekemisen taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Sisältötavoitteista korostuvat kulttuurien kohtaamiset sekä paikallisten kulttuurien ilmeneminen nykypäivän elämässä.

Taito- ja laaja-alaisista tavoitteista korostuvat kyky käyttää lähdeaineistoja sekä vuorovaikutteinen työskentely.

Osaamista arvioidaan esitettävällä työllä sekä kurssikokeella.

Valmistaudu yo-kokeeseen, 1 op (HI07)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Parannat mahdollisuuksiasi onnistua yo-kokeessa.
- Kertaat keskeiset sisällöt.
- Harjoittelet yo-tehtäviin vastaamista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksojen 1-6 keskeiset asiat. Painotus opintojaksoissa 2 ja 3.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla korostuvat sisältöosaaminen ja ylioppilaskokeessa tarvittavat taidot. Arviointi palvelee opiskelijan omaa kehittymistä. Harjoitustehtävät pisteytetään reaalikokeen tapaan.

Suoritusmerkintä.

7.8. Kemia (KE)

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Se ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, yhteiskunnassa ja ympäristöhaasteiden ratkaisemisessa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Opetus herättää kiinnostusta kemian opiskelua ja kemian alan ammatteja kohtaan sekä antaa valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Kemian opetus tukee opiskelijan käsitteiden ja ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijan aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti.

Kemian opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia opetus- ja opiskelumenetelmiä, joilla kehitetään opiskelijan käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista. Opetuksen keskeisiin lähtökohtiin kuuluu havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti. Opiskelijat harjaantuvat ottamaan vastuuta yhteisestä turvallisuudesta, jolloin myös työelämässä tarvittava turvallisuusosaaminen kehittyy.

Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Tutkimisen taitojen perustana on kysymysten ja havaintojen tekeminen. Mittaaminen, luokittelu ja muut tutkimisen taidot kehittyvät erilaisten menetelmien harjoittelun kautta. Myös opiskelijan tiedon käsittelyn ja esittämisen taidot karttuvat. Kokeellisen työn taidot etenevät kohti oman tutkimuksen suunnittelua. Samalla opiskelija oppii tekemään johtopäätöksiä sekä arvioimaan ja argumentoimaan tutkimuksen tuloksia.

Laaja-alainen osaaminen

Kemian opetuksessa opiskelija omaksuu tietoja ja taitoja, jotka auttavat ymmärtämään kemian merkityksen oman arjen, terveyden ja elinympäristön kannalta, mikä tukee **hyvinvointiosaamisen** tavoitteita. Opiskelijalle muodostuu kyky tehdä arkielämässään valintoja, jotka ovat suotuisia hänen oman henkilökohtaisen terveytensä, ympäristön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Kemian opiskelumenetelmät tukevat työskentelyä, jossa opiskelija tunnistaa omat vahvuutensa ja asettaa itselleen tavoitteita. Suunnitelmallinen opiskelu on tärkeä arjen taito, joka vahvistaa opiskelijan jaksamista ja kehittää kykyä työskennellä myös muuttuvissa olosuhteissa.

Kemian opetuksen kokeellisuus ja opiskelijan oma tutkimuksellinen työskentely kehittävät työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä kriittistä ajattelua ja innostavat opiskelijaa kemian opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Kemian opetuksessa tiedostetaan kemian täsmällisen kielenkäytön ja arkikielen välinen ero. Universaalia kemian kieltä lähestytään opiskelijan havaintojen ja arkikielen näkökulmasta. Kemiassa kielitietoisuuden ja kielitaidon merkitys näkyy erityisesti käsitteistön oppimisessa ja omien päätelmien selkeässä ja johdonmukaisessa perustelemissa.

Kemian opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkittamista, argumentointia ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi

kirjoitettua kieltä, kuvia, videoita, malleja, simulaatioita, taulukoita ja kuvaajia tai kemian merkkikieltä. Kemiassa erityinen monilukutaidon muoto on kyky tulkita ja esittää symbolisia malleja ja submikroskooppisia kuvallisia malleja samoista ilmiöistä. Myös tieto- ja viestintäteknologia on osa nykyaikaista ja **monitieteistä osaamista** tukevaa kemian opetusta. Sitä käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Tietokonepohjaisella mittausjärjestelmällä voidaan korvata perinteisiä välineitä, ja tutkimusaineistoa on mahdollista taltioida myös kuvina ja videoina.

Luonnontieteellisessä työskentelyssä **luova osaaminen** näkyy kykynä muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä soveltaa, arvioida, yhdistellä ja analysoida hankittuja tietoja. Tutkimuksellinen opiskelu ja ongelmanratkaisu edellyttävät luovaa lähestymistapaa ja kehittävät luovaa ajattelua.

Kemian opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Opetus kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Luonnontieteellisen tiedon historiallinen kehitys avaa opiskelijalle näkymän sekä tieteellisen maailmankuvan kehitykseen että kemian merkitykseen yhteiskunnallisissa muutoksissa. Kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös kemian merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä. Kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Kemian opetus vahvistaa **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** syventämällä opiskelijan ymmärrystä erilaisista ympäristöongelmista ja niihin johtaneista syistä. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä, käyttämään kemian osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön ja kiertotalouden kannalta. Opiskelija tunnistaa kemian tarjoamia ratkaisuja erilaisiin ympäristöhaasteisiin, kuten ilmastomuutokseen ja luonnonvarojen riittävyteen.

Tavoitteet

Kemian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kemian merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä kemian tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa
- osaa arvioida kemian ja siihen liittyvien teknologioiden tarjoamia ratkaisuja sekä niiden merkitystä yksilön, ympäristön ja yhteiskunnan kannalta
- saa mahdollisuuksia perehtyä kemian sovelluksiin vierailujen, korkeakoulu-yhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja kemiaa soveltaville aloille.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa yhteisöllisesti

- tuntee kemian turvalliset työskentelytavat ja osaa käsitellä syntyneet kemikaalijätteet asianmukaisesti
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten ja ongelmanratkaisun lähtökohdiksi
- osaa toteuttaa kokeellisia tutkimuksia käyttäen kemialle tunnusomaisia työmenetelmiä
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä analysoida ja arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa kemian keskeisiä käsitteitä
- osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
- osaa käyttää monipuolisesti asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida eri yhteyksissä esitettyä tietoa kriittisesti kemian osaamisensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute sekä itsearviointi tukevat opiskelijaa kemian osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, havainnollistaa ja esittää kemiallista tietoa. Kemiallisen tiedon soveltaminen, luonnontieteellisten lainalaisuuksien ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen sekä kokonaisuuksien hahmottaminen ovat myös arvioinnin kohteita. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan taitoon arvioida tietoa kriittisesti.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Luonnontiede 1, 2 op (KE01FY01)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Luonnontiede 2, 2 op (KE02BI02)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Molekyylit ja mallit, 2 op (KE03)

Opintojakson moduulit

- Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3), Valinnainen

Tavoitteet

Molekyylit ja mallit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä
- osaa soveltaa ainemäärän ja konsentraation käsitteitä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen hiilen yhdisteitä
- ymmärtää, kuinka tieto hiiliyhdisteistä rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

Molekyylit ja mallit

- liuoksen valmistus ja laimentaminen sekä standardisuoran sovittaminen pitoisuuden määrittämiseksi
- hiilivetyjen sekä hiilen happi- ja typpiyhdisteiden funktionaaliset ryhmät ja nimeämisen perusteet
- hapettuminen ja pelkistyminen hiilen happiyhdisteissä
- hiilen yhdisteiden rakenteiden mallintaminen ja ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla
- suhdekaavan ja molekyylikaavan selvittäminen laskennallisesti sekä rakenneisomeria
- kvanttikeaaninen atomimalli, hybridisaatio ja stereoisomeria hiiliyhdisteissä
- tutustuminen spektrien antamaan informaatioon aineen rakenteesta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija osaa käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Hiiliyhdisteiden kemia on myös kansainvälistä (esim. molekyyli- ja rakennekaavat sekä reaktioiden esittäminen). Hiiliyhdisteiden käyttö etuineen ja haittoineen koskettaa kaikkia maanosia ja kulttuureita. YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita pohditaan kemian näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat esimerkiksi erilaiset opintojakson aikana tehdyt kokeelliset työt, projektit ja tutkielmat. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Kemiallinen reaktio, 2 op (KE04)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen reaktio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokonaiskuvan kemiallisten reaktioiden moninaisuudesta ja merkityksestä elinympäristössämme
- osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykYTEKNOLOGIAN sovelluksissa
- osaa tutkia kemiallisia reaktioita kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen
- ymmärtää aineen häviämättömyyden merkityksen kemiassa.

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen reaktio

- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti sekä tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen, reaktiotuotteiden kaavat ja nimet
- saanto ja rajoittava tekijä kemiallisessa reaktiossa
- ideaalikaasun tilanyhtälö ja ainemäärä
- saostumis- ja hajoamisreaktio, palamisreaktio
- protolyysi, neutraloituminen ja titraus analyysimenetelmänä
- additio, eliminaatio, substituutio, kondensaatio ja hydrolyysi hiiliyhdisteissä sekä yleisimpien biomolekyylien muodostuminen
- polymeroitumisreaktiot, polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteistä ilmiöiden tarkastelua voidaan vahvistaa tekemällä vierailuja korkeakouluihin tai yrityksiin tai hyödyntämällä asiantuntijavierailuja. Kemiallisten reaktioiden tutkiminen kokeellisesti, havaintojen tekeminen, mittaustulosten käsittely ja tulkinta sekä tulosten esittäminen tukevat luovan ajattelun kehittymistä.

Vuorovaikutusosaaminen

Työskentely pareittain ja pienryhmissä kehittää ja vahvistaa vuorovaikutustaitoja. Tuotosten (esim. tulos, johtopäätös, esitelmä) esittäminen koko ryhmälle tukee niin ajattelutaitojen kuin esiintymis- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt kokeelliset työt, projektit ja tutkielmat. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE05)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteita ja osaa perustella mielipiteitään keskustelussa energiaratkaisuista*
- ymmärtää energian häviämättömyyden ja energianmuutokset kemiallisissa reaktioissa*
- tuntee merkittävien metallien ominaisuuksia sekä valmistus- ja jalostusprosesseja ympäristövaikutuksineen*
- osaa tutkia sähkökemian liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja kuvata niitä malleja käyttäen*
- tuntee yhteiskunnassa merkittävien metallien kierrätyksen ja kiertotalouden periaatteet sekä niihin liittyviä ratkaisuja.*

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen energia ja kiertotalous

- reaktiossa sitoutuva tai vapautuva energia muodostumisentalpioiden, sidosenergioiden ja Hessin lain avulla*
- reaktiosarja- ja seoslaskujen periaatteet*
- hapetusluvut ja hapettumis-pelkistymisreaktiot*
- metallien ominaisuuksia ja käyttökohteita, valmistus- ja jalostusprosesseja sekä riittävyys ja kierrätettävyys*
- sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiali, kemiallinen pari, elektrolyysi ja kemiallisen energian varastointi*
- luonnontieteelliseen tutkimukseen tutustuminen tai tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyyden ja ympäristöosaamisen vahvistamiseksi tarkastellaan kemian merkitystä esimerkiksi eettisesti kestävämpien ratkaisujen tuottajana erilaisissa teollisuusprosesseissa, kierrätyksen tehostamisessa sekä uusiutuvan energian tuotannossa ja varastoinnissa. Lisäksi ympäristöosaamista vahvistetaan tarkastelemalla teollisuuden ja kemiallisten reaktioiden ympäristövaikutuksia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt kokeelliset työt, projektit ja tutkielmat. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE06)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen tasapaino

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa kemian merkityksen terveyteen ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisemisessa
- osaa tutkia kokeellisesti reaktionopeuteen ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä
- osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämässä ja ennusteiden tekemisessä
- osaa esittää tutkimustuloksia graafisesti ja arvioida tutkimustuloksia ja -prosessia
- tutustuu teollisuuden prosesseissa ja luonnossa tapahtuviin tasapainoreaktioihin ja niiden merkitykseen.

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen tasapaino

- kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavat tekijät
- homogeenisen tasapainon kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen käsittely konsentraatioilla, tasapainotilaan vaikuttaminen
- hapot ja emäkset ja niihin liittyvät käsitteet sekä palamistuotteiden reaktiot vedessä
- happo-emästasapainon laskennallinen käsittely
- puskuriliuosten toimintaperiaate sekä elimistön ja luonnon puskurisysteemejä kvalitatiivisella tasolla
- reaktionopeuteen ja tasapainoreaktioihin liittyvien ilmiöiden tutkiminen kokeellisesti sekä ilmiöiden mallintaminen ja analysointi graafisesti tietokonesovelluksella
- tutustuminen kemian tarjoamiin mahdollisuuksiin jonkin terveyteen tai ympäristöön liittyvän ongelman ratkaisemisessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaamisen laaja-alaisen tavoitteiden toteutumista voidaan vahvistaa esimerkiksi tarkastelemalla hiilidioksidin pitoisuuteen vaikuttavia tekijöitä ilmassa ja vedessä. Lisäksi voidaan tarkastella happamoitumisen syitä ja seurauksia sekä sen vähentämistä (typen ja rikin oksidit, neutralointi sekä kvalitatiivisesti että kvantitatiivisesti). Syventyvällä ymmärryksellä ja kestäväillä ympäristöteoilla voidaan vaikuttaa **ekosysteemin hyvinvointiin**.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt kokeelliset työt, projektit ja tutkielmat. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Kemian ja biologian laboratoriotöitä, 2 op (KE07)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Kemian kertaus, 1 op (KE08)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija hallitsee opiskeltujen opintojaksojen keskeiset asiat ja saa kokonaiskuvan kemian oppimäärästä.
- Lisäksi tavoitteena on kerrata keskeisten ohjelmistojen käyttö ja mallintaminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Peruskäsitteet
- Laskutehtävät
- yo-tehtävien ratkaiseminen
- Sovellusten käyttäminen yo-koetehtävissä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana tavoitteena on yhdistää kemian lukio-oppimäärä yhdeksi kokonaisuudeksi. Tällöin opiskelija kehittää omia valmiuksiaan kehittää vastauksia monitieteisiin ongelmiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Luonnontieteen kenttätöitä, 2 op (BI09)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Retkeily ja luonnontuntemus, 2 op (BI10)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.9. Uskonto (KT)

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijaa uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän laaja-alaisen yleissivistyksen muodostamisessa. Uskonnon opetuksessa perehdytään uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja ja katsomuksia tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja kehittää opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää monilukutaitoa. Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan uskontoon liittyviä ilmiöitä analyyttisesti eri näkökulmista sekä soveltamaan ja arvioimaan lähdekriittisesti uskontoja koskevaa informaatiota. Uskonnon opetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen sekä dialogiin, jota käydään sekä uskontojen ja katsomusten sisällä että

niiden välillä. Uskonnon opetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon, kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia ja edistää ihmisoikeuksien toteutumista. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi jäseneksi.

Opetuksessa käytetään tutkimustietoa, uskontojen omia lähteitä ja ajankohtaisia media-aineistoja. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen tiedepohja on erityisesti teologiassa ja uskontotieteessä. Lisäksi opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti uskontoihin liittyvää kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta.

Oppiaineen tehtävä ja moduulien tavoitteet huomioon ottaen opetusta voidaan toteuttaa yhteistyössä oppiaineen eri oppimäärien ja muiden oppiaineiden kanssa. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti vuorovaikutteisia työtapoja sekä digitaalisia ja koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä ja asiantuntijoita. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä uskonnon oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Uskonnon opetus edistää **hyvinvointiosaamista** tukemalla opiskelijan itsetuntemusta sekä itsensä ja muiden arvostamista. Opetus antaa opiskelijalle aineksia ja välineitä oman identiteetin, elämäntutkimuksen ja maailmantutkimuksen rakentamiseen ja arviointiin.

Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka vahvistavat **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden mukaisesti opiskelijan sosiaalisia taitoja sekä kykyä yhteistyöhön ja empatiaan. Oppiaineen opetus on kieli-, katsomus- ja kulttuuritietoista, ja se antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua dialogiin, joka liittyy uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu uskonnon opetuksessa monipuolisesti. Opetuksessa perehdytään uskonnoille ominaisiin käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan sekä eri tieteenalojen uskontoa koskeviin näkökulmiin. Opetus antaa valmiuksia uskontoja ja katsomuksia koskevan informaation lähdekriittiseen arviointiin. Opetuksessa vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja rohkaistaan tietojen ja taitojen luovaan soveltamiseen moninaisissa toimintaympäristöissä.

Uskonnon opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** vahvistamalla osallisuutta ja osallistumista. Opetus rohkaisee opiskelijaa toimimaan demokraattisen ja ihmisoikeuksia kunnioittavan yhteiskunnan ja erilaisten yhteisöjen vastuullisena jäsenenä. Oppiaine antaa valmiuksia toimia katsomuksellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa työyhteisöissä. Kehittämällä opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystä ja dialogitaitoja oppiaine antaa valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta.

Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan uskontojen eettisiä ulottuvuuksia ja rohkaistaan opiskelijaa pohtimaan omakohtaisesti arvoja ja eettisiä kysymyksiä **eettisyyden** tavoitteet huomioon ottaen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan **ympäristöosaamista** lisäämällä ymmärrystä siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen kehittäminen kytkeytyy vahvasti uskonnon oppiaineen keskeisiin tavoitteisiin. Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan monipuolisesti uskontojen, kulttuurien ja yhteiskuntien vuorovaikutusta ja vahvistetaan näin ymmärrystä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista kulttuuriperinnöstä ja niiden moninaisuudesta. Uskonnon opetus tarjoaa turvallisen tilan käsitellä yksilön, yhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan suhteita sekä niihin liittyviä ajatuksia ja tunteita. Arvoja ja katsomuksia pohtivana oppiaineena uskonto rakentaa

valmiuksia toimia moniarvoisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä.

Tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- osaa hankkia, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää tietoa
- kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan
- hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja
- tuntee uskonnon tutkimuksen keskeisiä käsitteitä, näkökulmia ja menetelmiä
- perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen sekä yhteiskunnan, kulttuurin ja uskonnon vuorovaikutukseen eri puolilla maailmaa
- perehtyy opiskeltavan uskonnon erityispiirteisiin Suomessa ja muualla maailmassa
- tunnistaa ja ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta
- ymmärtää uskonnon erityisluonnetta, esimerkiksi uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä, sekä tunnistaa ja osaa analysoida uskonnollisen ja tieteellisen tiedon ominaispiirteitä
- kehittää valmiuksia rakentaa ja jäsentää omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään
- kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus, sekä valmiuksia toimia moniarvoisissa, moniuskontoisissa ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä
- ymmärtää ja kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta
- kehittää valmiuksia rakentaa ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta sekä toimia yhteiskunnan aktiivisena ja vastuullisena jäsenenä.

Osaamisen arviointi

Uskonnon oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on kannustaa opiskelijaa opiskelemaan ja oppimaan sekä antaa palautetta hänen oppimisprosessistaan ja osaamisestaan. Opetuksessa ohjataan ja tuetaan opiskelijaa oman oppimisprosessinsa pitkäjänteisessä suunnittelussa ja arvioinnissa. Arviointi on monipuolista, ja siihen kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja uskonnon oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan uskonnolliseen ja katsomukselliseen yleissivistykseen liittyvien tietojen ja taitojen havainnointiin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

7.9.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1)

Opintojaksot

Ympäristön ja uskontojen vaikutus historiassa, 4 op (HI01UE01)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Mailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE02)

Opintojakson moduulit

- Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2), Pakollinen

Tavoitteet

Maailmanlaajuinen kristinusko

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan sekä pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä*
- *perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa*
- *osaa analysoida ja arvioida ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja*
- *kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailmanlaajuinen kristinusko

- *kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa*
- *uskonnon asema sekä uskonnon ja valtion suhteet Euroopassa*
- *katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset*
- *karismaattinen kristillisuus ilmiönä*
- *kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet*
- *ekumenia ja uskontodialogi*
- *kristinusko ja ympäristökysymykset sekä muita ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson sisällöissä painottuvat esimerkiksi ajankohtaisten kristinuskoon liittyvien aiheiden ja keskustelujen seuraaminen, joka olennaisesti liittyy tähän laaja-alaisen osaamisen alueeseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson sisällöissä painottuvat esimerkiksi ajankohtaisten kristinuskoon liittyvien aiheiden ja keskustelujen seuraaminen, joka kuuluu globaali- ja kulttuuriosaamiseen. Tavoitteiden saavuttamista arvioidaan monipuolisesti kuten esimerkiksi kokeen ja suullisten sekä kirjallisten esitysten ja tehtävien tai tutkimusten avulla.

Opintojaksosta annetaan numeroarviointi.

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE03)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin*
- *tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä*
- *kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- *hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka, hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä Intian nykypäivän uskontotilanne*
- *jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet*
- *buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin*
- *Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan sekä Kiinan nykypäivän uskontotilanne*
- *shintolaisuuden keskeiset piirteet sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa*
- *Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa*
- *luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys*
- *uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa painottuu maailmankatsomuksellisen ymmärryksen lisääntyminen, joka kuuluu globaali- ja kulttuuriosaamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Monipuolinen arviointi mahdollistaa laaja-alaisen osaamisen sisältöjen ja tavoitteiden toteutumisen. Maailmankatsomuksellisen ymmärryksen lisääntymistä, joka kuuluu globaali- ja kulttuuriosaamiseen, arvioidaan muun muassa kirjallisten ja suullisten tiedonhakehtävien ja esitysten avulla.

Opintojaksosta annetaan numeroarviointi.

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE04)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla*
- *ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla*
- *tunnistaa ja osaa analysoida muinaissuomalaisten uskontoperinteiden ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapautteen, uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen sekä uskonnottomuuteen ja uskontokritiikkiin liittyvää ajankohtaista keskustelua*
- *kehittää valmiuksia osallistua uskonnollisia, katsomuksellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevaan dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- *Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio*
- *uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset*
- *uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa huomioiden uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa*
- *muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden merkitys suomalaisessa kulttuuriperinnössä sekä kristinuskon yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina*
- *uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri nykypäivän Suomessa*
- *uskontojen ja katsomusten välinen dialogi nykypäivän Suomessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä osaamisalue toteutuu suomalaisen kulttuuriin ja muun muassa uskonnollisiin yhteisöihin tutustumisen (tutkielmat, opintokäynnit tai ekskursiot) avulla.

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisalue painottuu muun muassa uskonnollisiin yhteisöihin tutustumisen (tutkielmat, opintokäynnit tai ekskursiot) avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson monipuolinen arviointi mahdollistaa laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumisen. Esimerkiksi globaali-, kulttuuri- ja vuorovaikutusosaamista arvioidaan suomalaiseen kulttuuriin ja muun muassa uskonnollisiin yhteisöihin tutustumisen (tutkielmat, opintokäynnit tai ekskursion) avulla.

Opintojaksosta annetaan numeroarviointi.

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE05)

Opintojakson moduulit

- Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja osaa analysoida uskonnon ja taiteen suhdetta: taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa sekä uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen*
- *perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja ja kertomuksia*
- *tunnistaa uskonnollista symboliikkaa ja perehtyy siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja*
- *harjaannuttaa taitoa tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

- *uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä*
- *uskonnollinen taide ja uskonnon ilmeneminen eri taidemuodoissa*
- *uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana*
- *uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa*
- *Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Tämä laaja-alainen osaamisalue näkyy opintojaksossa mm. omien elämänskysymysten pohtimisessa, itsearvioinnin kehittämisessä ja taide-elämyksistä kumpuavien kokemuksellisuuteen liittyvien tehtävien kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson tavoitteiden saavuttamista arvioidaan monipuolisesti erilaisten suullisten ja kirjallisten tuntitehtävien avulla. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista esimerkiksi hyvinvointiosaamiseen kuuluvaa omien elämänskysymysten pohdintaa voidaan arvioida muun

muassa itsearviointiin ja taide-elämyksistä kumpuavien kokemuksellisuuteen liittyvien tehtävien avulla.

Opintojakosta annetaan numeroarviointi.

Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE06)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ajankohtaista tutkimusta*
- *tunnistaa ja osaa analysoida uskontoon liittyviä ajankohtaisia teemoja ja sisältöjä mediassa*
- *osaa analysoida uskonnon ja median välisiä suhteita sekä arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä*
- *kehittää valmiuksia tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, tiede ja media

- *uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuuritutkimus ja yhteiskuntatieteet*
- *uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa*
- *uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa*
- *uskontojen mediajulkisuus*
- *uskontoilmiön käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamiseen kuuluvia keskustelunvalmiuksia harjoitellaan ja myös arvioidaan opintojakson aikana.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson sisällöissä painottuvat uskonnollisten teemojen ja kysymysten seuraaminen medioissa. Laaja-alaisista osaamisalueista esimerkiksi vuorovaikutusosaamiseen kuuluvia keskustelunvalmiuksia arvioidaan opintojakson aikana.

Opintojaksosta annetaan numeroarviointi.

Valmistaudu yo-kokeeseen, 1 op (UE07)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on kerrata kootusti opiskeltujen kokonaisuuksien keskeisimpiä asioita ja auttaa näin yo-kokeeseen valmistautumisessa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso kertoo olennaisimmat ja tärkeimmät sisällöt uskonnon lukio-opintoihin liittyen tähtäimenä menestyminen yo-kokeessa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson tehtävät suoritettuaan opiskelija saa suoritusmerkinnän.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kerrataan uskonnon opintojen tärkeimpiä asioita tähtäimenä parempi menestys yo-kokeessa.

7.9.2. Ortodoksinen uskonto (KT2)

Opintojaksot

Uskonto ilmiönä -juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO1)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen monimuotoisuutta*
- *osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä*

- tuntee ortodoksisen kirkon opin synnyn sekä Raamatun ja tradition merkityksen ortodoksisessa kirkossa ja sen ihmiskuvassa
- hahmottaa ja osaa analysoida kristikunnan moninaisuuteen johtaneita syitä
- hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kohtaamisia historiassa sekä vaikutuksia kulttuuriperintöön ja yhteiskuntiin sekä kehittää näihin pohjautuvaa kulttuurista lukutaitoa
- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisessa ja kulttuurisesti moninaisessa ympäristössä ja työelämässä sekä valmiuksia keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- uskonnollisuus ja uskonnot yleisinhimillisenä ilmiönä
- maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena
- uskontojen merkitys kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä
- kristinuskon synty ja leviäminen, kirkolliskokoukset ortodoksisen kirkon opin, etiikan ja ihmiskuvan muotoutumisen perustana
- kristikunnan jakaantuminen ja sen vaikutukset
- juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- ortodoksisen kirkon, juutalaisuuden ja islamin kohtaamiset

Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2), Pakollinen

Tavoitteet

Ortodoksisuus maailmassa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ortodoksisuuden apostolisen kirkon ja kirkkoisien perinteen jatkumona sekä luostarilaitoksen merkityksen ortodoksisen kirkon hengelliselle elämälle
- hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon historiallista kehitystä ortodoksisen kirkon, kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää ortodoksisuuteen ja muuhun kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa
- tutustuu ortodoksiin paikalliskirkkoihin maailmassa ja tuntee niiden historiallista kehitystä ja sisäistä moninaisuutta
- tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset, niiden syntytaustan ja keskeiset piirteet sekä pystyy vertailemaan niitä
- tutustuu kirkkojen väliseen maailmanlaajuiseen yhteistyöhön
- kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuus maailmassa

- ortodoksisen kirkon opillisten perusteiden sekä hengellisen elämän vaikutus kulttuuriin ja ihmisten arkeen
- ortodoksisen paikalliskirkkokäsitteen muodostuminen
- Bysantin kirkko ja luostarilaitos itäisen kristillisyyden lähteenä ja sen yhteiskunnalliset vaikutukset
- ortodoksiset kirkot Euroopassa ja muilla mantereilla sekä niiden paikalliset erityispiirteet
- orientaaliset ortodoksiset kirkot
- läntinen kristillisuus, katolinen kirkko, protestanttiset kirkot ja karismaattinen kristillisuus sekä niiden erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnallinen vaikutus
- ajankohtaisia ortodoksisuuteen ja muuhun kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja
- ortodoksiset kirkot ja ekumeeninen liike sekä uskontodialogi

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO03)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee maailman uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden paikallisia vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä niiden suhdetta ortodoksisen kirkkoon
- perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin
- tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa
- hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä
- hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä
- kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä

Keskeiset sisällöt

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan, Intian nykypäivän uskontotilanne
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet
- buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin
- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan, Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuus sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa
- Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO04)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee muinaissuomalaista uskonnollista perinnettä sekä tunnistaa sen ilmenemisen suomalaisessa kulttuuriperinnössä
- tuntee ortodoksisen kirkon historialliset vaiheet Suomessa kristinuskon saapumisesta nykypäivään saakka
- tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen osana Suomen valtiollista ja kansallista kehitystä
- tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla
- ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapauteen sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua
- kehittää taitojaan toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä
- kehittää valmiuksiaan osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden ilmeneminen suomalaisessa kulttuuriperinnössä
- kristinuskon tulo Suomeen ja luostarien vaikutus ortodoksisuuteen Karjalassa
- ortodoksit lännen ja idän välissä, autonominen Suomen ortodoksinen kirkko ja suuntautuminen suomalaiseen yhteiskuntaan
- kielelliset ja kansalliset ortodoksiset vähemmistöt Suomessa
- luterilainen ja katolinen kirkko sekä muita uskonnollisia yhteisöjä Suomessa
- kristinuskon suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina
- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa
- uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5), Valinnainen

Tavoitteet

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida yleisesti uskontojen ja taiteen suhdetta
- kehittää taitojaan tulkita uskonnollisen taiteen eri muotoja
- perehtyy taiteen eri muotojen ilmaisutapoihin ja siihen, miten niissä tuodaan esille uskontojen, erityisesti kristinuskon ja ortodoksisen kirkon, keskeistä opetusta
- tunnistaa ja tietää ortodoksisen ja muun kristillisen taiteen eri ilmaisumuotoja
- ymmärtää sakraalin ja uskonnollisen taiteen eron

- tutustuu uskonnolliseen symboliikkaan ja tunnistaa uskonnon vaikutuksen nykypäivän taiteessa ja kulttuurissa

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus

- uskontojen ja taiteen vuorovaikutus ja uskontojen merkitys taiteen kehityksessä
- uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa
- ortodoksisen taiteen muodot: kirkkomusiikki, ikonitaide, arkkitehtuuri, hymnografia
- Raamatun kertomusten ja kristillisen opin tarkastelu taiteen eri muotojen avulla
- uskontojen ja erityisesti ortodoksisuuden ilmeneminen tämän päivän taiteessa

Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO06)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO6), Valinnainen

Tavoitteet

Ortodoksisuus, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita
- osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- perehtyy ortodoksisuuden ja eri uskontojen kansalliseen ja kansainväliseen mediakuvaan
- perehtyy tieteen ja median esille tuomiin eettisiin kysymyksiin ortodoksisen kirkon perinteen ja etiikan näkökulmasta
- perehtyy tieteen ja ortodoksisen kirkon ihmiskuvaan
- hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ortodoksisen kirkkoon liittyvää ajankohtaista tutkimusta

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuus, tiede ja media

- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja symbolien käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus ja ortodoksisen kirkon mediamaailma
- uskonnon käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki
- tiede, media ja ortodoksisen kirkon eettinen opetus

7.10. Kuvataide (KU)

Oppiaineen tehtävä

Kuvataide on visuaalista kulttuurikasvatusta, jossa opiskelija tutkii todellisuutta taiteen keinoin. Oppiaineen keskeisenä päämääränä on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään. Kokemukset, mielikuvitus ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle oppimiselle. Opetuksessa tarkastellaan taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja. Opiskelija vahvistaa aineettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön tuntemustaan, joka tukee traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetuksella tuetaan laaja-alaisen yleissivistyksen rakentumista sekä aktiiviseen paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kasvamista.

Opiskelijoille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia tulevaisuuden jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksien kehittämiseen. Opinnot antavat edellytyksiä luovan ja kriittisen ajattelun kehittämiseksi, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestävän elämäntavan edistämiseksi.

Kuvataiteen opetuksessa syvennetään opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa ja kieltietoisuutta. Opiskelijat havainnoivat, tuottavat, tulkitsevat ja arvottavat kuvia hyödyntämällä visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja. Eri tiedonalojen kielet avaavat opiskeltavaan ilmiöön uusia näkökulmia. Opetuksessa kannustetaan kulttuurisen osaamisen syventämiseen taiteiden- ja tieteidenvälisyyttä hyödyntäen. Opiskelija perehtyy erilaisiin taidekäsitteisiin. Opinnoissa tarkastellaan visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan perustelevaan mielipiteitään ja näkemyksiään kuvataiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Kuvataiteen opetuksessa tutkitaan opiskelijoille tuttuja ja heille uusia visuaalisen kulttuurin teoksia, tuotteita ja ilmiöitä. Kuvilla tarkoitetaan kaksi- ja kolmiulotteisia teoksia ja tuotteita sekä niitä esittäviä jäljenteitä. Visuaalisen kulttuurin kenttään kuuluvat opiskelijoiden omaehtoisesti tekemät kuvat, luonto, rakennettu ympäristö, esineet, median kuvat ja taiteeksi määritetyt teokset. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa tarjotaan edellytykset työtapojen ja opiskelu ympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijaa kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat, mediaympäristöt ja audiovisuaalisen kulttuurin muodot ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvailmaisun välineitä. Opiskelijat perehtyvät ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin ja toimintatapoihin sekä erilaisiin osallistumisen ja vaikuttamisen muotoihin. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti myös museoiden ja muiden kulttuuritoimijoiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kuvataiteen lukio-opinnot luovat hyvän pohjan rakentaa omakohtaista ja elinikäistä suhdetta visuaaliseen kulttuuriin.

Laaja-alainen osaaminen

Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kuvailmaisuuksiin sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.

Kuvataiteen opinnoissa kehitetään **vuorovaikutusosaamista** rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Kuvataide syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös **monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä. Kuvatulkinnassa tarkastellaan myös kuvan intertekstuaalisia viittauksia esimerkiksi lauluun, näytelmään tai toiseen kuvaan. Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävän tulevaisuuden puolesta. Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen. Opinnoissa tutustutaan työelämän, kansalaistoiminnan

ja jatko-opintojen tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin näkökulmasta.

Kuvataiteen opinnoissa syvennetään **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisista kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävään kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoihin tulevaisuuksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen yleiset tavoitteet on jäsennetty kolmeksi tavoitealueeksi: Kuvien merkitys, Osallisuus ja toimijuus sekä Ilmaisun ja tulkinnan taidot.

Kuvien merkitys

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- rakentaa kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla
- kehittää valmiuksiaan ja vahvuuksiaan vastaanottaa, ymmärtää ja tuottaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä
- tulkitsee, millaisia esteettisiä, ekologisista ja eettisiä arvoja kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kytkeytyy
- tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa
- ymmärtää aistinautintojen, mielikuvien, tunteiden ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle ja hyvinvoinnille.

Osallisuus ja toimijuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- ottaa kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- osaa soveltaa kuvallisen tuottamisen, viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä, osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- kehittää kriittistä ajatteluaan ympäristön havainnoinnissa ja omassa toiminnassa
- hyödyntää mielikuvia kuvallisessa ajattelussa, luomisprosessissa ja vaihtoehtoisten toimintatapojen kuvittelussa
- osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa suunnittelussa, työskentelyssä ja kuvailmaisussa
- ottaa toiminnassaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän elämäntavan näkökulmia.

Ilmaisun ja tulkinnan taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita taiteelle ominaiselle tutkivalle, pitkäkestoiselle ja ilmiökeskeiselle työskentelylle ja oppimiselle
- syventää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa hyödyntämällä kuvien tekemisessä ja tulkinnassa erilaisia tietämisen tapoja
- kehittää kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristönlukutaitoa visuaalisen kulttuurin tuottamisessa ja tulkinnassa
- syventää kuvailmaisun taitoja erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja toimintatapoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen
- osaa tehdä ja tulkita kuvia liittämällä ne erilaisiin käsityksiin taiteesta
- tarkastelee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän, vastaanottajan ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Kuvataiteen opetuksessa arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävä. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Arviointi kohdistuu kuvataiteen yleisten tavoitteiden ja moduulikohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä laaja-alaiseen osaamisen toteutumiseen kuvataiteessa. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

Opintojaksot

Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU01)

Opintojakson moduulit

- Omät kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1), Pakollinen

Tavoitteet

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä kuvia sekä jakaa ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- käyttää erilaisia kuvailmaisun välineitä, materiaaleja, teknologioita ja lähestymistapoja itsenäisesti sekä ryhmän jäsenenä
- soveltaa visuaalisen viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä sekä osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- tutkii ja tulkitsee taidetta yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- tutkii ja tulkitsee eri aikojen, kulttuurien ja yhteisöjen visuaalista kulttuuria
- tutkii ja tulkitsee kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- ymmärtää kuvakulttuurien merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- ymmärtää visuaalisen kulttuurin merkityksen kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjänä, kulttuuriperinnön uudistamisessa ja kestäväen tulevaisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen ja ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja taiteessa, ympäristössä ja mediassa
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen
- erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista tutustuminen
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa tarjotaan vaihtoehtoisia tapoja toteuttaa annettuja tehtäviä ja valita niistä omaan työskentelyyn sopivin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan omista ja toisten töistä kertomista, palautteen antamista ja sen vastaanottamista.

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU02)

Opintojakson moduulit

- Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä teoksia, tuotteita ja palveluita sekä digitaalisia, rakennettuja ja luonnon ympäristöjä
- perustelee ympäristöihin, tuotteisiin ja palveluihin liittyviä havaintojaan ja ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- tarkastelee ympäristön kuvien yhteyksiä omiin kuviinsa, taiteeseen ja kulttuuriperintöön
- soveltaa arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen prosesseja, teknologioita ja toimintatapoja kuvailmaisussaan itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä
- tutkii ja tulkitsee rakennettua ympäristöä, tuotteita ja palveluja yhteiskuntakehityksen, oikeuksien ja kestäväen tulevaisuuden näkökulmista
- kehittää osaamistaan ympäristön kuvien tekijänä, tulkitsijana, arvottajana ja toimijana

- ymmärtää visuaalisuuden merkityksiä tuotteiden, palveluiden ja arkkitehtuurin kestävässä suunnittelussa, viestinnässä ja käytämissä
- ymmärtää kuvilla vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia omassa elämässään esteettisesti, eettisesti ja ekologisesti kestävä tulevaisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa ympäristön kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja ympäristössä, mediassa ja taiteessa
- arkkitehtuurin, muotoilun ja median käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen
- visuaalisen kulttuurin teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen
- ympäristön ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksoon sisältyvissä harjoituksissa käsitellään tuote- ja rakennussuunnittelua eettiseltä, ekologiselta, ekonomiselta ja esteettiseltä kannalta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksoon sisältyy tehtäviä, joiden lähtökohta on jokin elinympäristön ongelma tai ilmiö, johon haetaan vaihtoehtoisia ratkaisuja sekä ryhmässä että itsenäisesti.

Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU03)

Opintojakson moduulit

- Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3), Valinnainen

Tavoitteet

Kuva viestii ja vaikuttaa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää omakohtaista suhdettaan digitaaliseen kuvaan, mediaan, taiteeseen ja teknologiaan ajattelun ja ilmaisun taitojaan kehittämällä
- laajentaa median, taiteen, teknologian ja audiovisuaalisen kulttuurin tuntemustaan perehtymällä erilaisiin ilmaisu-, tuotanto- ja esitystapoihin

- tutkii mediakulttuuria tuottaessaan ja tulkitessaan teoksia, tuotteita ja palveluja
- hyödyntää mediateknologian keinoja, työtapoja ja prosesseja suunnittelussa, vuorovaikutuksessa ja osallistumisessa itsenäisesti sekä osana ryhmää
- tulkitsee tiedon tuottamisen tapoja yhdisteleviä visuaalisen kulttuurin tuotteita ja niihin sisältyviä intertekstuaalisia suhteita
- tulkitsee mediaesityksiä ja taidetta teoksen, tekijän, yleisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- ottaa kuvillaan kantaa mediassa, kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- tutkii median ja taiteen kuvia identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestäväen tulevaisuuden näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

Kuva viestii ja vaikuttaa

Omat kuvat

- opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä mediakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa median kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Median kuvat

- kuvan tuottaminen, muokkaaminen ja esittäminen digitaalisesti ja muilla keinoilla
- median, viestinnän ja taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen
- mediaesitysten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus mediassa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Median kuvasto ja median tuottamisen välineet ja ympäristöt painottuvat opintojakson opetusmateriaalissa ja tehtävien suoritustavoissa.

Taiteen monet maailmat, 2 op (KU04)

Opintojakson moduulit

- Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4), Valinnainen

Tavoitteet

Taiteen monet maailmat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii, tulkitsee ja arvottaa taiteen kuvien henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä
- syventää omakohtaista suhdettaan eri aikojen ja eri kulttuurien kuvailmaisuun

- syventää kuvailmaisun taitojaan omien tavoitteiden suuntaisesti itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä
- soveltaa kuvan tekemisessä nykyaiteelle ominaisia ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja
- tulkitsee taidetta teoksen, tekijän, vastaanottajan, taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista
- tutkii ilmaisussaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- ottaa kuvillaan kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

Taiteen monet maailmat

Omat kuvat

- opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä taiteen maailmat, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen kuvat

- kuvan tekemisen, muokkaamisen ja esittämisen perinteiset ja uudet keinot
- taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen
- eri aikoina ja eri kulttuureissa tuotettu taide tutkimuksen kohteena
- teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kurssilla tehtävien töiden virikkeinä ja esimerkkeinä käytetään eri aikoina ja eri kulttuureissa tehtyä kuvataidetta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa huomioidaan valmiin työn lisäksi myös luonnokset, tutkielmat ja kokeilut sekä aktiivinen osallistuminen tuntityöskentelyyn.

Avoim ateljee, 2 op (KU05)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija syventää osaamistaan valitsemallaan kuvataiteen alueella, saa tukea oman kuvailmaisunsa kehittämiseen ja voi halutessaan valmentautua kuvataiteen tai soveltavan taiteen jatko-opintoihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Keskeiset sisällöt ja työtavat: oman työsuunnitelman ja aikataulun laatiminen, aiheen kehittäminen tutkien ja kokeillen valmiiksi tuotokseksi, joka voi olla piirroksia, maalauksia, mediakuvaa, rakennussuunnittelua, graafista suunnittelua tai valintakoetehtävien tekoa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso keskittyy opiskelijan omiin vahvuusalueisiin ja niiden edelleen kehittämiseen yksilöllisessä opiskelutahdissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, luonnokset ja työtä varten tehdyt tutkielmat ja kokeilut sekä työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön. Kurssista annetaan arvosana 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso sopii esimerkiksi kuvataiteen alan oppilaitokseen opiskelemaan pyrkivälle, joka haluaa ylläpitää ja kehittää kuvailmaisuaan.

7.11. Lukiodiplomit (LD)

Oppiaineen tehtävä

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltäviin opintojaksoihin voivat kuulua eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavat lukiodiplomit. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomin suorittaminen hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista. Opiskelija ilmentää lukiodiplomillaan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitojaan sekä omaehtoista harrastuneisuuttaan. Lukiodiplomi luo edellytyksiä oman ja toisten osallisuuden, toimijuuden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistamiselle lukioyhteisössä.

Lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa ja teatterissa. Lukiodiplomin laajuus on kaksi opintopistettä. Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta

osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.

Lukiodiplomeja on koulutuksen järjestäjän päätöksellä mahdollista suorittaa lukiossa yhdessä tai useammassa oppiaineryhmässä tai oppiaineessa. Lukiodiplomi voi sisältyä oppiaineen oppimäärän valinnaisiin opintoihin paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyllä tavalla. Opetushallitus antaa erilliset ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan koulutuksen järjestäjän tarjoamien lukiodiplomien osalta lukiodiplomien tehtävä, yleiset tavoitteet ja arviointi sekä tavoitteet ja keskeiset sisällöt lukiodiplomeittain kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Laaja-alainen osaaminen

Tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Kaikkia lukiodiplomeja yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija

- asettaa lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet
- työskentelee tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa
- tutkii ja ilmaisee kulttuurista todellisuutta eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla
- soveltaa lukioaikana karttunutta erityistä osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta
- hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista
- valitsee tarkoituksenmukaisia opiskeluympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja
- arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta
- vahvistaa omaa ja toisten osallisuutta, toimijuutta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia lukioyhteisössä.

Osaamisen arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan oppiaineryhmässä tai oppiaineessa osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

Opintojaksot

Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2)

Opintojakson moduulit

- Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2), Valinnainen

Tavoitteet

Kuvataiteen lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti kuvia
- osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat

- osaa tuottaa taiteellisen ja visuaalisen kokonaisuuden, jonka sisällön tuottamisen ja esittämisen tavat tukevat toisiaan
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta
- osaa arvioida työskentelyprosessia ja teosta oman oppimisen näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Kuvataiteen lukiodiplomi

- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan
- muodostuvat teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia sekä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta kuvaavasta portfolioista.

Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4)

Opintojakson moduulit

- Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4), Valinnainen

Tavoitteet

Liikunnan lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa
- pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittäen fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyään.

Keskeiset sisällöt

Liikunnan lukiodiplomi

- muodostuvat liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta.

Median lukiodiplomi, 2 op (MELD5)

Opintojakson moduulit

- Median lukiodiplomi, 2 op (MELD5), Valinnainen

Tavoitteet

Median lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön mediaosaamisestaan ja harrastuneisuudestaan
- osoittaa hallitsevansa monipuolisia media- ja vuorovaikutustaitoja sekä median välineiden, ilmaisukeinojen ja mahdollisuuksien luovaa käyttöä
- osoittaa hallitsevansa informaation kriittisen valinnan, tulkinnan, arvioinnin ja jäsentelyn taitoa
- osaa analysoida omaa mediasuhdettaan ja tunnistaa median toimintaympäristön.

Keskeiset sisällöt

Median lukiodiplomi

- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan
- muodostuvat portfolion ja mediaesityksen muodostamasta kokonaisuudesta.

Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6)

Opintojakson moduulit

- Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6), Valinnainen

Tavoitteet

Musiikin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa
- osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja toiminnastaan.

Keskeiset sisällöt

Musiikin lukiodiplomi

- opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto
- erilaiset toteutustavat ja osa-alueet

Tanssin lukiodiplomi, 2 op (TALD7)

Opintojakson moduulit

- Tanssin lukiodiplomi, 2 op (TALD7), Valinnainen

Tavoitteet

Tanssin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan tanssissa
- kehittää tanssillisen tehtävän myötä tanssillista osaamistaan edelleen
- kuvaa kirjallisesti tanssin opiskelupolkuaan ja tanssillista kehitystään.

Keskeiset sisällöt

Tanssin lukiodiplomi

- tanssillisena tehtävänä soolo- tai ryhmäteos, jonka opiskelija voi suorittaa joko esiintymällä tanssijana tai tekemällä koreografian
- tanssilliseen tehtävään liittyvä kirjallinen työ
- tanssin lukiodiplomiin sisältyvä tutkielma

7.12. Liikunta (LI)

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista. Liikunnassa opetetaan taitoja ja tietoja, joiden avulla opiskelija pystyy arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään. Opetuksen tavoitteena on ohjata opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta fyysisestä aktiivisuudestaan sekä toiminta- ja opiskelukyvystään. Opetuksessa korostetaan kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana aktiivista elämäntapaa. Opiskelija rakentaa myönteistä kehosuhdetta ja minäkuvaavaa liikunnan avulla. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Lukion liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla monipuolisesti ja turvallisesti ottaen huomioon eri opiskelu ympäristöjen ja vuodenaikojen tarjoamat mahdollisuudet. Opetuksessa käytetään erilaisia työtapoja ja menetelmiä, osallistetaan opiskelijoita toiminnan suunnitteluun ja arviointiin sekä ohjataan heitä ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta ja turvallisuudesta.

Opetusryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon opiskelijan oikeus fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Oppimista tuetaan opetusta eriyttämällä ottaen huomioon opiskelijoiden yksilölliset lähtökohdat ja kehitystarpeet (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Laaja-alainen osaaminen

Liikunnan opetus vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen sekä ymmärrystä elämänmittaisen liikunta-aktiivisuuden merkityksestä.

Liikunta tukee opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen **hyvinvointiosaamista** sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Liikunnassa toimintakyvyllä tarkoitetaan fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä edellytyksiä selvittää erilaisista arkielämään kuuluvista toiminnoista. Liikunnassa opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä sekä opitaan ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskykyyn sekä hyvinvointiin.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuvaava vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesäätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelystä. Näin liikunta oppiaineena edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta kouluyhteisössä laajemminkin.

Lukion liikunta on monitieteinen oppiaine, joka tarjoaa mahdollisuuksia eri tieteenalojen ja oppiaineiden, esimerkiksi terveystiedon, biologian, fysiikan ja musiikin, ymmärtämiseen. **Monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Opiskelijan hyvä toimintakyky vahvistaa niin opiskelu- kuin työelämävalmiuksia. **Yhteiskunnallista osaamista** vahvistetaan liikunnassa opettamalla opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta ja sen turvallisuudesta sekä auttamalla ja avustamalla muita liikuntatunneilla. Parhaansa yrittäminen, ponnistelu ja pitkäjänteinen toiminta tavoitteiden saavuttamiseksi ovat niin liikunnan opiskelun kuin opiskelu- ja työelämänkin arkista ydintä. Liikunnassa opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta.

Itsensä pitkäjänteinen kehittäminen, oman lihasvoiman käyttö sekä toisia kunnioittava toiminta ilmenevät **eettisyytenä ja ympäristöosaamisena**, joka toteutuu liikunnassa toimintana yhteiseksi hyväksi. Liikunnassa tuetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opiskelija oppii tunnistamaan ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja oppien esimerkiksi luontoliikunnassa eettisesti kestävään liikuntakulutukseen.

Liikunnan opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa sekä opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa, kuten paikkatietojen julkaisuja ja suoritusten kuvaamista. Liikunta globaalina, yhteisenä ja kehollisena, kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit vahvistaen opiskelijoiden **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- oppii soveltamaan liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- oppii arvioimaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä saadun tiedon pohjalta harjoittamaan niitä
- osaa tehdä perusteltuja valintoja fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittämiseksi sekä fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi
- kehittää taitoa itsearviointiin (tavoitteenasettelu, suunnitelma ja toteutus tavoitteiden suuntaisesti sekä edistymisen arviointi)
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla, tukee yhteisöllisyyttä kannustamalla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia.

Osaamisen arviointi

Liikunnassa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Liikunnan arviointi perustuu opintojaksoissa määriteltyihin fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arviointi koostuu oppimista ja työskentelyä edistävästä palautteesta sekä tavoitteiden toteutumista kuvaavasta arvioinnista. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön, ja siinä käytetään monipuolisesti opettaja-, vertais- ja itsearvioinnin eri muotoja. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet tulee ottaa huomioon liikunnan arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa parasta mahdollista osaamistaan tarvittaessa vaihtoehtoisin tavoin ja erityisjärjestelyin (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Opintojaksot

Terveys ja liikunta, 4 op (LI01TE01)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Aktiivinen elämä, 2 op (LI02)

Opintojakson moduulit

- Aktiivinen elämä, 2 op (LI2), Pakollinen

Tavoitteet

Aktiivinen elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *arvioi fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä asettaa kehittämistavoitteita saadun tiedon pohjalta*
- *osaa tehdä oman toimintakyvyn ja ympäristön kannalta perusteltuja valintoja fyysisen toimintakyvyn kehittämiseksi ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi*
- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Aktiivinen elämä

- *fyysisten ominaisuuksien (voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus) itsearviointi, ylläpito ja kehittäminen monipuolisesti liikkuen*
- *liikkuvuus ja kehonhuolto*
- *ergonomia liike- ja suoritustekniikoissa*
- *yhteistyötaitoja sekä yhteishenkeä kehittävät liikunnalliset pari- ja ryhmätehtävät*

Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI03)

Opintojakson moduulit

- Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3), Valinnainen

Tavoitteet

Uudet mahdollisuudet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjoittaa ja soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja monipuolisesti ja uusin tavoin*
- *harjaantuu kehon hallinnassa*
- *tunnistaa tunteitaan, toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittaen sekä tukee yhteisöllisyyttä toisia auttaen ja kannustaen*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Uudet mahdollisuudet

- *uusiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin tutustuminen*
- *liikuntataitojen ja fyysisten ominaisuuksien monipuolinen ylläpito ja kehittäminen*

Yhdessä liikkuen, 2 op (LI04)

Opintojakson moduulit

- Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4), Valinnainen

Tavoitteet

Yhdessä liikkuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *toimii yhdessä asetetun liikunnallisen tavoitteen saavuttamiseksi*
- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Paikallinen lisäys

- Oman tanssin tai vastaavan projektin toteuttaminen opintojakson aikana. Tuotos esitetään yleensä vanhojen tanssien yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Yhdessä liikkuen

- *yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit, luontoliikunta tai muut projektiluonteiset kokonaisuudet.*

Virkisty liikunnasta, 2 op (LI05)

Opintojakson moduulit

- Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5), Valinnainen

Tavoitteet

Virkistystä liikunnasta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *arvioi omaa jaksamistaan ja vireyttään sekä osaa tehdä perusteltuja liikunnallisia valintoja toiminta- ja opiskelukyvyn lisäämiseksi*
- *ymmärtää, miten liikunnan avulla voidaan edistää jaksamista ja opiskeluvireyttä*
- *osallistuu toimintaan asiallisesti, aktiivisesti ja yhteisöllisyyttä edistäen.*

Keskeiset sisällöt

Virkistystä liikunnasta

- *virkistystä lisäävät liikuntamuodot*
- *rentoutus ja keuhonhuolto*

Kuntoliikunta, 2 op (LI06)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ilon ja virkistyksen kokeminen sekä oman kunnon hoitaminen. Stressinhallintaa liikunnan avulla. Opintojakson sisällöt suunnitellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opintojakson aikana suoritetaan liikuntadiplomiin kuuluvat testit.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana suoritetaan liikunnan lukiodiplomin liikuntakykyisyyden testit (MOVE). Opintojakson suorittaminen edellyttää opiskelijalta aktiivista osallistumista jakson tunneille ja annettujen tehtävien suorittamista ohjeistetun aikataulun mukaisesti. Kun edellä mainitut tehtävät toteutuvat on opintojakso suoritettu hyväksyttävästi.

Vanhat tanssit, 2 op (LI07)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena opintojaksolla on oppia tanssiperinnettä kotimaasta ja ulkomailta. Opetuksen tavoitteena on vanhojen päivän tanssiesitys sekä juhlaan liittyvät etikettisäännöt.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Perinteiden vaaliminen, tapakasvatus ja sosiaalisten taitojen kehittäminen eri aikakausien tanssien avulla. Tanssiaisnäytöksen toteuttaminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu aktiiviseen läsnäoloon opintojaksolla. Opintojakson suorittaminen edellyttää läsnäoloa oppitunneilla. Jakson aikana annetut tehtävät pitää suorittaa annetun aikataulun mukaisesti. Myös osallistuminen tanssiesitykseen kuuluu opintojakson suorittamiseen. Opintojakson suorittamisesta hyväksytysti saa suoritusmerkinnän.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana harjoitellaan erilaisia tansseja. Jakson tarkoituksena on omaksua vastuullista ja päämäärätietoista harjoittelua. Jakson aikana harjoitellaan myös juhlaan liittyviä etikettisääntöjä ja kohteliaita käytöstapoja. Jakson aikana voidaan jakaa vastuualuetehtäviä. Päämääränä on vanhojen päivä, jolloin harjoitellut tanssit esitetään mahdollisuuksien mukaan yleisölle.

Aktiivinen urheilija, 2 op (LI08)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on tarjota urheiluille nuorille itsenäisesti suoritettava liikunnan opintojakso. Opintojakson suoritus edellyttää pysyvää valmennussuhdetta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Erkko-lukiossa hyväksytään oman oppilaitoksen ulkopuolella suoritettu itsenäinen liikunnan opintojakso lukion opintojaksoksi. Koko lukioaikana voi suorittaa yhden tällaisen opintojakson, ja se pitää suorittaa yhden lukuvuoden aikana. Opiskelija pyytää lomakkeen harjoituskertojen merkintää varten kansliasta ja tämän lisäksi täyttää kurssipäiväkirjaa itsenäisesti (tarkempi kuvaus harjoituksesta). Ohjaaja tai valmentaja kuittaa harjoitukset nimikirjoituksella viimeistään suoritusten tullessa täyteen. Opintojaksolla ei voi korvata koulun omia liikunnan opintojaksoja. Opintojakson laajuus on vähintään 45 tuntia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suorittaminen edellyttää opiskelijalta aktiivista osallistumista oman lajin harjoituksiin ja annettujen tehtävien suorittamista ohjeistetun aikataulun mukaisesti. Opintojaksolla täytetään harjoituspäiväkirjaa annettujen ohjeiden mukaan. Valmentaja kuittaa suoritettut harjoitteet. Kun edellä mainitut tehtävät toteutuvat on opintojakso suoritettu hyväksyttävästi. Suoritusmerkintä.

Urheiluopisto, 2 op (LI09)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Monipuolisten liikuntakokemusten saaminen ohjatussa liikuntaympäristössä. Opintojakson tavoitteena on toteuttaa viikonloppuna tai teemaviikolla liikunnallinen kokonaisuus. Myös sosiaalinen kanssakäyminen kuuluu olennaisesti opintojakson tavoitteisiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Urheiluopistolla toteutettava opintojakso (pe-su tai teemaviikko), jonka aikana on mahdollisuus tutustua monipuolisesti erilaisiin lajeihin. Opintojakson ohjelma sovitaan osallistujien kesken. Opintojakso toteutetaan syksyllä tai keväällä. Opintojakson täysihoito kattaa ruokailut, yöpymisen, liikunnanohjauksen, liikuntapaikkojen vapaan käytön ja kuljetukset. Opintojakso on maksullinen ja ilmoittautuminen sitova.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista opetukseen lähiopetuksessa. Opintojaksoon osallistumisesta saa suoritusmerkinnän.

Kuntosali- ja kehonhuolto, 2 op (LI10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on oppia kuntosaliharjoittelun ja palauttavan harjoittelun perusteet. Tavoitteena on myös ohjata opiskelijoita omatoimiseen ja koko elämän kestävään liikkumiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla tutustutaan monipuolisen ja kokonaisvaltaisen kuntosaliharjoittelun perusteisiin. Kehonhuollossa painotetaan alkulämmittelyn, oheisharjoittelun sekä palauttavan harjoittelun merkitystä, esimerkiksi venyttelyn, rentoutumisen ja ravitsemuksen kautta. Harjoittelu tapahtuu pääosin kuntosalilla. Opintojakso sopii sekä aloitteleville että aktiivisille kuntosaliharjoittelijoille.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista opetukseen. Annettujen tehtävien suorittamisesta ja läsnäolosta saa suoritusmerkinnän.

Retkeily ja luonnontuntemus, 2 op (BI10)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.13. Matematiikka (MA)

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opiskelu antaa opiskelijalle valmiudet ymmärtää, soveltaa ja tuottaa sekä arvioida matemaattisesti esitettyä tietoa. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään matematiikan merkityksen aikamme kulttuurissa ja huomaamaan sen välttämättömyyden eri aloilla kuten tekniikassa, lääke-, talous-, yhteiskunta- ja luonnontieteissä sekä taiteissa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on perehdyttää opiskelija matematiikan peruskäsitteisiin, perusideoihin ja rakenteisiin sekä ohjata käyttämään puhuttua, kirjoitettua ja muutoin ilmaistua matematiikkaa. Opetus kehittää laskemisen, luovan ajattelun sekä ilmiöiden mallintamisen, ennustamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Matematiikan opiskelussa opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa sekä ongelmanratkaisussa. Hän myös oppii arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Laaja-alainen osaaminen

*Opetuksessa tutkitaan arkielämän ja matematiikan välisiä yhteyksiä sekä hyödynnetään mahdollisuuksia vahvistaa opiskelijan kiinnostusta, itsetuntoa ja tiedonhankintaprosesseja sekä kannustaa opiskelijaa kokeiluihin ja sinnikkääseen työskentelyyn. Matematiikassa opittavia taitoja sovelletaan omien tavoitteiden asettamisessa ja päätöksenteossa sekä pohditaan, kuinka matematiikan taitoja voidaan hyödyntää kestävässä kehityksessä ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa. Näin vahvistetaan opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista, eettistä ja ympäristöosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.*

*Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista, joita voidaan ratkoa matematiikan avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Tällä vahvistetaan mm. **vuorovaikutusosaamista**. Opetustavat valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelevaan niitä.*

*Matematiikan opiskelu tukee **globaali- ja kulttuuriosaamisen** sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** laaja-alaisia tavoitteita. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan merkitys*

erilaisissa kulttuureissa ja historian kehityksessä sekä sen luonne universaalina kielenä. Opiskelija oppii hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin sekä matematiikassa että muissa oppiaineissa. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Tavoitteet

Matematiikan opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- saa myönteisiä oppimiskokemuksia, tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- ymmärtää matematiikan sekä ainutlaatuisena itsenäisenä tieteenalana että käyttökelpoisena välineenä, kun mallinnetaan, hallitaan tai ennustetaan yhteiskunnan, talouden tai luonnon ilmiöitä
- rakentaa matemaattista pohjaa jatko-opinnoilleen
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla ja tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta, laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä
- kykenee seuraamaan matemaattista esitystä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, perustelevaan väitteitä ja arvioimaan eri muodoissa tarjottua informaatiota
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- rohkaistuu myös kokeilevaan ja tutkivaan toimintaan, ongelmien ratkaisujen keksimiseen ja selkeään esittämiseen
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, ohjelmistoja ja tietolähteitä sekä ymmärtää ettei ohjelmiston tuottama tulos yksinään riitä osoittamaan, todistamaan tai perustelevaan väitettä.

Osaamisen arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien valintaan, matemaattisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perustelemiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Oppimäärän vaihtaminen

Kun matematiikan oppimäärää vaihdetaan pitkästä lyhyeen, suoritettuja opintoja luetaan hyväksi seuraavalla tavalla:

<i>Pitkän oppimäärän moduuli</i>	<i>Lyhyen oppimäärän moduuli</i>
MAA2	MAB2
MAA3	MAB3
MAA6	MAB8
MAA8	MAB5
MAA9	MAB7

Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytyt suoritettut opinnot tai vaihdon yhteydessä moduuleista yli jääviä opintopisteitä vastaavat hyväksytysti suoritettut osaopinnot voivat olla lyhyen oppimäärän muita valinnaisia tai temaattisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään tulee opiskelijalle hänen niin halutessa järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi.

Kun opiskelija siirtyy lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään, häneltä voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Vaihdon yhteydessä moduuleista puuttumaan jäävät opintopisteet tulee suorittaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän moduuleja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset moduulit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän muiksi valinnaisiksi tai temaattisiksi opinnoiksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

7.13.1. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY)

Opintojaksot

Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY01)

Opintojakson moduulit

- Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1), Pakollinen

Tavoitteet

Luvut ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kertaa prosenttilaskennan periaatteet*
- *osaa käyttää verrannollisuutta ongelmanratkaisussa*
- *syventää murtolukujen laskutoimitusten osaamistaan*
- *kertaa potenssin laskusäännöt*
- *vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä*
- *ymmärtää yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemisen periaatteet*
- *oppii käyttämään ohjelmistoja funktion kuvaajan piirtämisessä, havainnoinnissa ja yhtälöiden ratkaisemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Luvut ja yhtälöt

- *lukujoukot ja peruslaskutoimitukset*

- luvun vastaluku, käänteisluku ja itseisarvo
- prosenttilaskenta
- potenssin laskusäännöt (eksponenttina kokonaisluku)
- suoraan ja kääntäen verrannollisuus
- funktio, kuvaajan piirto ja kuvaajan tulkinta
- ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- yhtälöpari
- neliö- ja kuutiojuuri
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (asteluvut 2 ja 3)

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- omasta oppimisesta huolehtiminen ja sitoutuminen työskentelyyn
- ajankäytön suunnittelun oppiminen
- omien vahvuuksien tunnistaminen matematiikan opiskelijana

Vuorovaikutusosaaminen

- kehitetään yhteistyökykyä ja yhdessä oppimisen taitoja

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja projektit. Ohjelmistotaidot huomioidaan palautettavien tehtävien yhteydessä. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

7.13.2. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA)

Opintojaksot

Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA02)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden avulla, tuntee polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä sekä tietää polynomifunktion nollakohtien ja polynomien tekijöiden välisen yhteyden*
- *osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja matemaattisessa mallintamisessa, polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden tutkimisessa sekä polynomi-, rationaali- ja juuriyhtälöiden ja polynomiepäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 1

- *polynomifunktio ja -yhtälö sekä polynomiepäyhtälö*
- *2. asteen yhtälön ratkaisukaava*
- *polynomien tulo ja binomikaavat (summan neliö, summan ja erotuksen tulo)*
- *polynomien tekijät*
- *potenssifunktio ja potenssiyhtälö (eksponenttina positiivinen kokonaisluku)*
- *rationaalifunktiot ja -yhtälöt*
- *juurifunktiot ja -yhtälöt*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoita kannustetaan esittämään kysymyksiä ja vastaamaan niihin. Vastauksia opitaan perustelemaan matemaattisin menetelmin. Opiskelijoita kannustetaan esittämään omia ratkaisujaan ja selittämään muille valitsemaan ratkaisutapoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja projektit. Ohjelmistotaidot huomioidaan palautettavien tehtävien yhteydessä. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Geometria, 2 op (MAA03)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAA3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa ja muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa*
- *osaa soveltaa yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa*
- *harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa sisältäviä lauseita*
- *osaa käyttää ohjelmistoja tutkiessaan kuvioita ja kappaleita sekä niihin liittyvää geometriaa.*

Keskeiset sisällöt

Geometria

- *kuvioden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus*
- *sini- ja kosinilause*
- *monikulmioihin liittyvien pituuksien, kulmien ja pinta-alojen laskeminen*
- *ympyrän ja sen osien ja siihen liittyvien suorien geometriaa*

- suoraan lieriöön ja suoraan kartioon sekä palloon liittyvien pituuksien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Laskinohjelmistojen monipuolinen käyttö vahvistaa monitieteellistä osaamista. Opintojakson sisällöt linkittyvät luontevasti myös muihin oppiaineisiin kuten maantieteeseen (maapallon pituus- ja leveyspiirit), kuvaamataitioon (mittakaava, kultainen leikkaus), historiaan (maan ympärysmitan määrittäminen) sekä fysiikkaan (tasainen ympyräliike, trigonometrian tärkeys fysiikan ilmiöiden tutkimisessa).

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja projektit. Ohjelmistotaidot huomioidaan palautettavien tehtävien yhteydessä. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Vektorit ja Analyyttinen geometria, 3 op (MAA04)

Opintojakson moduulit

- Analyyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4), Pakollinen

Tavoitteet

Analyyttinen geometria ja vektorit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrinen ja algebrallisten käsitteiden välille
- ymmärtää yhtälön geometrisen merkityksen
- osaa ratkaista muotoa $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$ olevia itseisarvoyhtälöitä
- ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin
- osaa tutkia kaksiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla
- osaa ratkaista tasogeometrian ongelmia vektoreiden avulla
- osaa käyttää ohjelmistoja käyrien ja vektoreiden tutkimisessa sekä niihin liittyvissä sovelluksissa.

Keskeiset sisällöt

Analyttinen geometria ja vektorit

- käyrän yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälö
- yhtälöryhmä
- suorien yhdensuuntaisuus ja kohtisuoruus
- itseisarvoyhtälö
- pisteen etäisyys suorasta
- vektoreiden perusominaisuudet
- tason vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku sekä tason vektorin kertominen luvulla

- *tason vektoreiden pistetulo, tason vektoreiden välinen kulma*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoita kannustetaan esittämään kysymyksiä ja vastaamaan niihin. Vastauksia opitaan perustelevaan matemaattisiin menetelmiin. Opiskelijoita kannustetaan esittämään omia ratkaisujaan ja selittämään muille valitsemiaan ratkaisutapoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana harjaannutaan piirtämään käyriä, funktioita ja vektoreita osana tehtävän ratkaisemista ja tarkistamista. Monet opittavat asiat tukevat fysiikan ja kemian opiskelua (kuvaajien ja eritoten kulmakertoimen merkitys kuvaajien tulkinnassa).

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja projektit. Ohjelmistotaidot huomioidaan palautettavien tehtävien yhteydessä. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA05)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden avulla*
- *tutkii sini- ja kosinifunktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla*
- *osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$*
- *osaa soveltaa sini- ja kosinifunktioiden yhteyttä $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$*
- *tuntee eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktioiden tutkimisessa, yhtälöiden ratkaisemisessa ja sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 2

- *suunnattu kulma ja radiaani*
- *yksikköympyrä*
- *sini- ja kosinifunktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen*
- *sini- ja kosiniyhtälöiden ratkaiseminen*

- murtopotenssi ja sen yhteys juureen
- eksponenttifunktiot ja -yhtälöt
- logaritmi ja logaritmin laskusäännöt
- logaritmfunktiot ja -yhtälöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa esiintyvät logaritmi- ja eksponenttifunktiot soveltuvat mallintamaan monia ympäristön ja yhteikunnan ilmiöitä kuten populaation eksponentiaalinen kasvaminen ja -vähentyminen. Logaritmfunktioita voidaan soveltaa kemian ja fysiikan ilmiöiden tutkimiseen ja mallintamiseen. (pH, äänen intensiteettitaso, iän määrittäminen, maanjäristysaaltojen voimakkuus). Trogonometriä funktioita voidaan soveltaa erilaisten ympäristön jaksollisten ilmiöiden mallintamiseen (värähdysliike, vuorovesi, päivän pituus). Opiskelijat tunnistavat matematiikan merkityksen luonnontieteissä ympäristön ja ilmiöiden mallintamisessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja projektit. Ohjelmistotaidot huomioidaan palautettavien tehtävien yhteydessä. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Derivaatta, 3 op (MAA06)

Opintojakson moduulit

- Derivaatta, 3 op (MAA6), Pakollinen

Tavoitteet

Derivaatta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattisten mallien käyttäytymiseen derivaatan avulla
- omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta ja jatkuvuudesta
- ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena
- kykenee määrittämään yksinkertaisten funktioiden derivaatat
- osaa derivoida yhdistettyjä funktioita
- hallitsee funktioiden kulun tutkimisen derivaatan avulla ja osaa määrittää niiden ääriarvot suljetulla välillä
- osaa käyttää ohjelmistoja raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Derivaatta

- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomi- ja rationaalifunktioiden sekä juurifunktion derivaatat
- sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmfunktioiden derivaatat • funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta
- funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta

- yhdistetty funktio ja sen derivointi
- funktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja projektit. Ohjelmistotaidot huomioidaan palautettavien tehtävien yhteydessä. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Integraalilaskenta, 2 op (MAA07)

Opintojakson moduulit

- Integraalilaskenta, 2 op (MAA7), Pakollinen

Tavoitteet

Integraalilaskenta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään yksinkertaisten funktioiden integraalifunktioita
- ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan sekä tutustuu numeeriseen menetelmään määrätyn integraalin määrittämisessä
- osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla
- perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa, integraalifunktion määrittämisessä, määrätyn integraalin laskemisessa sovellusten yhteydessä sekä numeerisessa integroinnissa.

Keskeiset sisällöt

Integraalilaskenta

- integraalifunktio ja tärkeimpien alkeisfunktioiden integrointi
- määrätty integraali
- suorakaidesääntö
- pinta-alan ja tilavuuden laskeminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Integraalilaskennan taitoja sovelletaan pinta-alan ja tilavuuden laskemiseen. Opittuja taitoja hyödynnetään myöhemmin myös todennäköisyyslaskennassa jatkuvan todennäköisyysjakauman yhteydessä. Yhteys fysiikan opintoihin linkittyy mm. pinta-alatulkintojen avulla eri koordinaatistoissa (kuten siirtymän määrittäminen aika-nopeus koordinaatistossa).

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja projektit. Ohjelmistotaidot huomioidaan palautettavien tehtävien yhteydessä. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA08)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnollistaa diskreettiä tilastollista jakaumaa sekä määrittää ja tulkita jakauman tunnuslukuja
- osaa havainnollistaa kahden muuttujan yhteisjakaumaa sekä määrittää korrelaatiokertoimen ja regressiokäyrän
- perehtyy kombinatorisiin menetelmiin
- perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja laskusääntöihin
- ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja tulkitsemaan sitä
- osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä tilastollisen tiedon esittämisessä
- osaa hyödyntää ohjelmistoja jakaumien havainnollistamisessa, tunnuslukujen määrittämisessä sekä todennäköisyyksien laskemisessa.

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

- keskiluvut ja keskihajonta
- korrelaatio ja lineaarinen regressio
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- permutaatiot ja kombinaatiot
- todennäköisyyden laskusäännöt
- binomijakauma
- diskreetti todennäköisyysjakauma
- diskreetin jakauman odotusarvo

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana opiskelijat perehtyvät tilastotieteen peruskäsitteisiin, jotka ovat tilastojen lukutaidon perusedellytys.

Opiskelijat harjaantuvat lukemaan ja tulkitsemaan tilastoja. Tilastoja havainnollistetaan tunnuslukujen ja kuvaajien avulla sopivia ohjelmistoja käyttäen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja projektit. Ohjelmistotaidot huomioidaan palautettavien tehtävien yhteydessä. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Talousmatematiikka, 1 op (MAA09)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikka, 1 op (MAA9), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikka

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opitaan oman talouden suunnittelua ja siihen liittyviä menetelmiä (verotus, lainat, vipit, säästäminen). Opiskelijoita kannustetaan yrittäjyyteen. Yritys- ja asiantuntijavierailut linkittävät opittuja asioita reaali maailmaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja projektit. Ohjelmistotaidot huomioidaan palautettavien tehtävien yhteydessä. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

3D-geometria, 2 op (MAA10)

Opintojakson moduulit

- 3D-geometria, 2 op (MAA10), Valinnainen

Tavoitteet

3D-geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää vektorilaskennan tuntemustaan ja oppii käyttämään vektoreita kolmiulotteisessa avaruudessa
- oppii tutkimaan xyz-koordinaatiston pisteitä, suoria ja tasoja vektoreiden avulla
- vahvistaa avaruusgeometrian osaamistaan ääriarvosovellusten yhteydessä
- tutustuu kahden muuttujan funktioon
- osaa käyttää ohjelmistoja vektoreiden, suorien, tasojen ja pintojen havainnollistamisessa sekä vektorilaskennassa.

Keskeiset sisällöt

3D-geometria

- vektoriesitys kolmiulotteisessa koordinaatistossa
- piste- ja ristitulo
- piste, suora ja taso avaruudessa
- kulma avaruudessa
- yhden muuttujan differentiaali- ja integraalilaskennan sovelluksia avaruusgeometriassa
- kahden muuttujan funktio ja pinta avaruudessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana opittuja 3D-työvälineitä voidaan hyödyntää eri kulttuurien arkkitehtuurien rakennusten tutkimiseen määrittämällä tilavuuksia, kulmia ja pinta-aloja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opitaan piirtämään avaruuden suoria, pisteitä ja tasoja. Ohjelmistoja hyödynnetään ääriarvosovelluksissa ja opitaan havainnoimaan ja piirtämään kahden muuttujan funktion kuvaajia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja projektit. Ohjelmistotaidot huomioidaan palautettavien tehtävien yhteydessä. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11)

Opintojakson moduulit

- Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11), Valinnainen

Tavoitteet

Algoritmit ja lukuteoria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää, mikä on algoritmi, sekä oppii tutkimaan, kuinka algoritmit toimivat
- laatii yksinkertaisiin matemaattisiin ongelmiin liittyviä algoritmeja
- oppii ohjelmoimaan yksinkertaisia algoritmeja
- perehtyy logiikan käsitteisiin
- hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin
- osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta

Keskeiset sisällöt

Algoritmit ja lukuteoria

- Algoritmisen ajattelun peruskäsitteet: peräkkäisyys, valinta ja toisto
- vuokaavio
- yksinkertaisten algoritmien, lajittelualgoritmien tai yhtälön numeerisen ratkaisuun liittyvän algoritmin ohjelmointi
- konnektiivit ja totuusarvot
- kokonaislukujenjaollisuus, jakoyhtälö ja kongruenssi
- Eukleideen algoritmi
- aritmetiikan peruslause

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoiden vuorovaitustaidot vahvistuvat pienryhmissä kun ohjelmistoja käytetään ohjelmoinnissa ja lukujen tutkimisessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja projektit. Ohjelmistotaidot huomioidaan palautettavien tehtävien yhteydessä. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12)

Opintojakson moduulit

- Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12), Valinnainen

Tavoitteet

Analyysi ja jatkuva jakauma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään analyysin peruskäsitteistä
- osaa muodostaa ja tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita
- täydentää integraalilaskennan taitojaan
- perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja epäoleellisten integraalien laskemisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Analyysi ja jatkuva jakauma

Keskeiset sisällöt

- *paloittain määritelty funktio*
- *funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen*
- *jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia*
- *käänteisfunktio*
- *funktioiden raja-arvot äärettömyydessä*
- *epäoleelliset integraalit*
- *jatkuvat jakaumat, normaalijakauma ja normittaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opitaan hyödyntämään normitettua normaalijakaumaa käytännön sovellustehtävissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja projektit. Ohjelmistotaidot huomioidaan palautettavien tehtävien yhteydessä. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Pitkän matematiikan kertaus, 2 op (MAA13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kurssi on tarkoitettu ylioppilaskirjoitusten matematiikan kokeeseen valmistautuville tietojen ja taitojen varmentamiseen, matematiikan osa-alueiden välisten yhteyksien vahvistamiseen sekä ongelmanratkaisun harjoitteluun.

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettu opintojakso: suoritusmerkintä.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja projektit. Ohjelmistotaidot huomioidaan palautettavien tehtävien yhteydessä. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

7.13.3. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB)

Opintojaksot

Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB02)

Opintojakson moduulit

- Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2), Pakollinen

Tavoitteet

Lausekkeet ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käyttämään matematiikkaa ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä
- oppii muodostaan lausekkeitä ja yhtälöitä annettuihin ongelmiin sekä ratkaisemaan yhtälöitä ja tulkitsemaan saatua ratkaisua
- osaa soveltaa lukujonoja ja niistä muodostettuja summia matemaattisten ongelmien ratkaisussa
- osaa käyttää ohjelmistoja polynomifunktion tutkimisessa, polynomiyhtälöihin ja polynomifunktioihin liittyvien sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Lausekkeet ja yhtälöt

- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- aritmeettinen lukujono ja summa
- geometrinen lukujono ja summa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opintojakson aikana tuetaan opiskelijan omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistamista matematiikan opiskelijana.
- Harjoitellaan epävarmuuden sietokykyä ja vastuunottoa omasta oppimisesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja projektit. Ohjelmistotaidot huomioidaan palautettavien tehtävien yhteydessä. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Geometria, 2 op (MAB03)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAB3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista*
- *vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan*
- *osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen*
- *osaa käyttää ohjelmistoja kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa sekä geometriaan liittyvien sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Geometria

- *kuvioiden yhdenmuotoisuus*
- *suorakulmaisen kolmion trigonometria*
- *Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause*
- *kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen*
- *geometrian menetelmien käyttö tasokoordinaatistossa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana käytetään erilaisia matemaattisten tiedon esitystapoja kuten sanallista, numeerista, symbolista ja kuvallista tapaa. Näitä esitystapoja harjoitellaan opintojakson tehtävissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja projektit. Ohjelmistotaidot huomioidaan palautettavien tehtävien yhteydessä. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Matemaattisia malleja, 2 op (MAB04)

Opintojakson moduulit

- Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4), Pakollinen

Tavoitteet

Matemaattisia malleja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla
- arvioi lineaarisen ja eksponentiaalisen kasvun malleja muun muassa taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla
- tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta
- osaa käyttää ohjelmistoja mallintamisessa, polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Matemaattisia malleja

- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen
- ennusteet ja mallin hyvyys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana mallinnetaan arkipäivän ilmiöitä. Tavoitteena on huomata, kuinka matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja projektit. Ohjelmistotaidot huomioidaan palautettavien tehtävien yhteydessä. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB05)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään, havainnollistamaan ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja
- perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin ja sitä havainnollistaviin malleihin
- osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä havaintoaineiston tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

- tilastoaineiston havainnollistaminen ja tunnuslukujen määrittäminen
- regression ja korrelaation käsitteet

- havainto ja poikkeava havainto
- ennusteiden tekeminen
- todennäköisyyden käsite
- yhteen- ja kertolaskusääntö
- kombinaatiot ja tuloperiaate
- todennäköisyyslaskennan malleja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tutkitaan yhteiskunnallisia ilmiöitä matematiikan keinoin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana työskennellään ryhmässä. Ryhmätyöskentelyssä jaetaan omaa osaamista auttamalla muita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja projektit. Ohjelmistotaidot huomioidaan palautettavien tehtävien yhteydessä. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Taloustaidot, 4 op (MAB06MAB07YH02)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB08)

Opintojakson moduulit

- Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8), Valinnainen

Tavoitteet

Matemaattinen analyysi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin
- ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena
- osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla
- osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion kulun tutkimisessa sekä funktion derivaatan ja suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Matemaattinen analyysi

- graafisia ja numeerisia menetelmiä
- polynomifunktion derivaatta

- *polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen*
- *polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä*
- *funktion muutosnopeuden määrittäminen ohjelmistojen avulla*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tutustutaan matemaattisen analyysin historiaan. Tämän avulla tavoitteena on ymmärtää matematiikan luonnetta kansainvälisenä kielenä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja projektit. Ohjelmistotaidot huomioidaan palautettavien tehtävien yhteydessä. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB09)

Opintojakson moduulit

- Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9), Valinnainen

Tavoitteet

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu normaalijakaumaan matemaattisena mallina*
- *tutustuu binomijakaumaan matemaattisena mallina*
- *vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittely- ja tutkimustaitojaan ohjelmistojen avulla*
- *tietää, kuinka lasketaan tilastollisiin jakaumiin liittyviä tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä, ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla*
- *ymmärtää luottamusvälin ja virhemarginaalin käsitteen ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla.*

Keskeiset sisällöt

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

- *normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet (odotusarvo ja keskihajonta)*
- *toistokoe*
- *binomijakauma*
- *luottamusvälin ja virhemarginaalin käsite*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa käytetään monipuolisesti erilaisia menetelmiä tiedon hankkimisessa, tiedon analysoimisessa ja tulosten esittämisessä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla syvennetään arkipäivän ilmiöiden tarkastelutaitoja matematiikan menetelmien avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja projektit. Ohjelmistotaidot huomioidaan palautettavien tehtävien yhteydessä. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Lyhyen matematiikan kertaus, 2 op (MAB10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kertaa ja täydentää edellisillä kursseilla opittuja teorioita
- osaa yhdistää eri osa-alueiden sisältöjä toisiinsa
- harjoittelee erilaisia ongelmanratkaisutehtäviä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- YO-tehtävät

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettu opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kurssi on tarkoitettu ylioppilaskirjoitusten lyhyen matematiikan kokeeseen valmistautuville tietojen ja taitojen varmentamiseen.

7.14. Musiikki (MU)

Oppiaineen tehtävä

Lukiokoulutuksessa musiikin opetuksen tehtävänä on edistää opiskelijan aktiivista musiikillista toimintaa ja osallisuutta. Musiikin opetuksessa opiskelija tutustuu maailmaan moniaistisesti ja tutkii sitä etenkin kuulonvaraisesti. Hän syventää myönteistä suhdetta musiikkiin ja taiteelliseen ilmaisuun sekä pohtii niiden merkitystä elämässä.

Lukion musiikin opetus tarjoaa tilaisuuksia musiikillisten ilmaisutapojen kokeilemiseen, mielikuvituksen käyttöön ja taiteidenväliseen työskentelyyn. Luova tuottaminen ja uusien musiikillisten ratkaisujen etsiminen ovat prosesseja, jotka vaativat aikaa ja rauhaa ajatella. Ne kehittävät pitkäjänteisyyttä ja kykyä soveltaa opittua uusissa tilanteissa.

Musiikin opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoiden kokemukset ja musiikille antamat merkitykset. Omakohtainen musiikkisuhde vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä musiikillisen identiteetin kehittymistä. Musiikin opetus myös syventää opiskelijan ymmärrystä musiikista yhteiskunnallisena ilmiönä. Musiikillinen ja muu taiteellinen työskentely antavat valmiuksia musiikilliseen kansalaisaktiivisuuteen, kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä median ja ääniympäristön kriittiseen tarkasteluun.

Musiikin opiskelu tukee oppimista ja yhteisöllisyyttä monin tavoin. Yhteismusisointi on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja. Rakentava vuorovaikutus ja yhteensovittaminen avartavat opiskelijan näkemyksiä musiikista ja muista taiteista sekä kulttuurisista arvostuksista ja arvojärjestyksistä. Samalla kehittyvät muun muassa luovan ja kriittisen ajattelun taidot. Näitä taitoja opiskelija tarvitsee niin hyvän elämän rakentamisessa kuin eri alojen opinnoissa ja työtehtävissä.

Musiikkikäsitteiden merkitykset opitaan kehollisesti musiikillisessa toiminnassa auditiivisten, visuaalisten ja motoristen kokemusten kautta. Soivan äänimateriaalin lisäksi opetuksessa käytetään muun muassa puhetta, liikettä ja kuvia sekä erilaisia kirjoitettuja tekstejä, kuten nuotteja ja tabulatuureja.

Laaja-alainen osaaminen

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Oppiaineena musiikki luo pohjaa **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden** kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja. Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.

Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuviutus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen** kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestävästä elämäntavan näkökulmasta. Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen sekä **yhteiskunnallisen osaamisen** kehittäminen kytkeytyy luontevasti musiikin opetuksen tavoitteisiin. Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki

opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.

Musiikki on kulttuurinen ilmiö ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnoistä. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Tavoitteet

Musiikin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät musiikilliseen monipuolisuuteen, musiikilliseen luovaan ajatteluun, musiikin merkityksiin ja musiikilliseen vuorovaikutukseen sekä musiikin oppimiseen ja demokratiaan. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Musiikillinen monipuolisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen musiikillista osaamistaan, kuten laulu-, soitto- ja kuuntelutaitoaan
- syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan
- käyttää musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä.

Musiikillinen luova ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu kiinnostuneesti ja uteliaasti musiikkiin sekä muuhun taiteelliseen ilmaisuun
- kokeilee rohkeasti uusia ja epätavallisiakin musiikillisia ideoita myös yhdessä muiden kanssa
- ymmärtää luovan prosessin luonnetta ja sietää keskeneräisyyttä.

Musiikin merkitys ja musiikillinen vuorovaikutus

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu avoimesti ja arvostavasti eri kulttuureihin sekä käy dialogia musiikillisista kokemuksista
- oppii musiikin kautta suhtautumaan myötätuntoisesti monenlaisiin kokemuksiin ja elämäntilanteisiin
- osaa käyttää musiikkia hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen
- huolehtii ääni- ja musisointiympäristön turvallisuudesta ja suojelee kuuloa.

Musiikin oppiminen ja demokratia

Tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa musiikillisia vahvuuksiaan sekä rohkaistuu käyttämään ja kehittämään niitä
- asettaa tavoitteita musiikilliselle toiminnalleen ja kehittää toimintatapojaan
- osaa käyttää musiikillisia ja muita taiteellisia ilmaisukeinoja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen
- ymmärtää ja tuntee vastuunsa sananvapautta, yksityisyyden suojaa ja tekijänoikeuksia koskevissa kysymyksissä.

Osaamisen arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syvenemistä. Oppimisprosessin aikana opiskelija saa ja antaa monipuolista palautetta, mikä ohjaa häntä arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin, musiikille ominaisten työskentelytapojen kehittymiseen ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa ja erityisesti opintojaksojen aikana, ei hänen musikaalisuuttaan.

Opintojaksot

Hyvinvointi ja oppiminen, 6 op (PS01OP01MU01)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Syke – soiva ilmaisu, 2 op (MU02)

Opintojakson moduulit

- Puls – musikaliska uttryck, 2 op (MU2), Pakollinen

Tavoitteet

Puls – musikaliska uttryck

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää osaamistaan itselleen mieluisissa musiikillisissa ilmaisutavoissa
- kehittää yhteismusisointitaitojaan ja taiteellista ilmaisuaan
- analysoi musiikin kulttuurisia piirteitä ja merkityksiä
- heittäytyy rohkeasti tuottamaan musiikillisia ideoita.

Keskeiset sisällöt

Puls – musikaliska uttryck

- musiikillisen osaamisen eri osa-alueita kehittävä ohjelmisto
- suomalaiset ja opiskelijoiden omat musiikkikulttuurit
- luovaa ajattelua ja taiteellista ilmaisua edistävät tehtävät myös teknologiaa hyödyntäen

Genre – globaali uteliaisuus, 2 op (MU03)

Opintojakson moduulit

- Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3), Valinnainen

Tavoitteet

Genre - globaali uteliaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta ja kulttuurien välisiä kytköksiä

- suhtautuu uteliaasti ja perehtyy kokemuksellisesti itselleen uusiin musiikin lajeihin ja musiikkikulttuureihin
- hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa
- tunnistaa omat lähtökohdansa sekä kulttuurien välisen vastavuoroisuuden haasteet ja mahdollisuudet.

Keskeiset sisällöt

Genre - globaali uteliaisuus

- erilaiset musiikinlajit, musiikkityylit ja -kulttuurit sekä niihin kytkeytyvät merkitykset ja arvostukset
- musiikkikulttuurit kulttuurin osana
- monipuolinen työskentely erilaisten musiikkien kanssa

Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU04)

Opintojakson moduulit

- Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4), Valinnainen

Tavoitteet

Demo - luovasti yhdessä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää luovaa osaamistaan musiikillisessa tai taiteidenvälisessä prosessissa
- ottaa vastuuta ryhmän musiikillisesta toiminnasta
- syventää ymmärrystään musiikillisen vaikuttamisen ja vuorovaikutuksen tavoista
- hahmottaa musiikin suhdetta muihin taiteenlajeihin ja mediaan.

Keskeiset sisällöt

Demo - luovasti yhdessä

- moduulin tavoitteiden toteuttamistavan ja ohjelmiston opiskelijalähtöinen suunnittelu
- musiikillinen tai taiteidenvälinen ryhmän resurssien mukaan
- musiikin vaikuttavuus esimerkiksi vuorovaikutuksessa, lyriikassa ja muissa taiteissa, mediassa tai yhteiskunnassa

Bändisoitto, 2 op (MU05)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- laulu- ja soittotaidon kehittäminen
- yhteissoiton kehittäminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Monipuolinen laulu- ja soitto-ohjelmisto opiskelijoiden kiinnostuksen kohteet huomioiden

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä

Musiikkia koulun juhliin, 2 op (MU06)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- laulu- ja soittotaidon sekä esiintymisvalmiuksien kehittäminen ja syventäminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kurssilla valmistellaan musiikkiohjelmaa koulun juhliin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kurssin suorittaminen edellyttää lukioaikaista osallistumista juhlien musiikkiesitysten harjoituksiin ja esityksiin.

Suoritusmerkintä

7.15. Opinto-ohjaus (OP)

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tarjota opiskelijalle mahdollisuus hankkia sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämässä, opiskelussa ja työelämässä. Opinto-ohjauksella tarkoitetaan toimia, joiden avulla opiskelija vahvistaa toimijuuttaan, toimintakykyään, oppimaan oppimistaan sekä urasuunnittelutaitojaan. Toimijuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä opiskelijan kykyä rakentaa tulevaisuuttaan sekä taitoa tehdä opintoihin ja työuraan liittyviä päätöksiä. Opinto-ohjauksen avulla vahvistuu opiskelijan usko omiin mahdollisuuksiin saavuttaa asettamansa tavoitteet ja opiskelija luottaa selviytyvänsä muutostilanteista.

Opinto-ohjaus yhdistää lukiota yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Sukupuolittietoisella ohjauksella pyritään purkamaan segregoituneita koulutuslavalintoja ja työmarkkinoita. Opinto-ohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Laaja-alainen osaaminen

Opinto-ohjauksessa opiskelija oppii tietoja ja taitoa toimia vastuullisena kansalaisena ja osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Hän omaksuu elinikäisen oppimisen taitoja, urasuunnittelutaitoja ja työelämävalmiuksia. Opiskelija pohtii toimintaansa ja työskentelee rakentavasti muiden kanssa. Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **yhteiskunnallista ja vuorovaikutusosaamistaan**.

Opiskelija osaa opinto-ohjauksen tuella etsiä aktiivisesti tietoa, tarkastella sitä kriittisesti ja soveltaa sitä. Hän oppii kehittämään **hyvinvointiosaamistaan**. Opiskelija harjaantuu tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja oppii kohtaamaan epävarmuutta sekä hakemaan tarvittaessa ohjausta ja neuvontaa.

Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaista sinnikkyyttä, ongelmanratkaisukykyä ja uteliaisuutta uusia oppimismahdollisuuksia kohtaan. Hän kehittää **eettisen ja ympäristöosaamisen** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamisen** tavoitteissa linjattua halua kehittyä mainittujen osaamisalueiden ja elämän eri osa-alueilla.

Tavoitteet

Opinto-ohjaus tukee opiskelijan uskoa tulevaisuuteen ja antaa hänelle rohkeutta vaikuttaa siihen.

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että

opiskelija

- löytää omat elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia
- saa tukea elämänsuunnitteluun ja -hallintaan sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyviin päätöksiin
- suunnittelee ja hallitsee ajankäyttöään
- osaa arvioida toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarvettaan sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan
- tunnistaa arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin
- oppii itsearviointitaitoja sekä osaa kartoittaa ja sanoittaa osaamistaan ja vahvuuksiaan
- tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, työelämään ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelussa ja jatko-opintoihin hakeutumisessa
- oppii arvioimaan omien opiskelu- ja urasuunnittelutaitojensa kehittymistä
- harjaantuu arvioimaan tiedonhankintataitojaan ja tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa
- kiinnittää huomiota taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta omassa urasuunnittelussaan
- toimii ja arvioi toimintaansa digitaalisissa tai muissa ympäristöissä, joissa käydään urasuunnitteluun liittyvää keskustelua.

Osaamisen arviointi

Opinto-ohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista, vaan opintojaksoista annetaan suoritusmerkinnät. Opinto-ohjauksessa arviointi perustuu opiskelijan itsearviointiin sekä vuorovaikutteeseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Jokainen opiskelija asettaa itselleen omat tavoitteensa, joiden toteutumista ohjauksessa seurataan.

Opintojaksot

Hyvinvointi ja oppiminen, 6 op (PS01OP01MU01)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 4 op (ENA06OP02)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Tutortoiminta, 2 op (OP03)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tutortoiminnan tavoitteena on tukea uusien opiskelijoiden lukion aloitusta ja sisäänpääsyä lukio-opintoihin ja tukea hyvinvointia.
- Tutorit esittelevät lukiokoulutusta perusasteen oppilaille ja heidän huoltajille.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lukion käytäntöjen avaaminen ja sitouttaminen omaan ryhmään ja vuositason. Pyritään edistämään opiskelijoiden vuorovaikutustaitoja erilaisilla menetelmillä ja harjoitteilla.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tutustuttaminen lukioon osana suomalaista koulutuselämää.

Vuorovaikutusosaaminen

Keskeisenä osana vuorovaikutustaitojen harjoittelu yhdessä ja vastuuttaminen ryhmän vuorovaikutuksen tukemiseen.

Hyvinvointiosaaminen

Toiminnalla tuetaan opiskelijoiden hyvinvointia osana lukion kokonaishyvinvointia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Suomalaisen lukiokulttuurin kokeminen ja vertailu muihin maihin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kurssin harjoitteiden sisällöt perehdyttävät eettisiin valintoihin ja ympäristön huomioimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen huomioidaan harjoitteiden kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutorit koulutetaan alussa tehtäviinsä painottaen vuorovaikutus- ja kohtaamistaitoja. Sen jälkeen ohjaajan tuella tutorit suunnittelevat ja valmistelevat itseohjautuvasti toimintaa lukion aloittaville opiskelijoille.

7.16. Psykologia (PS)

Oppiaineen tehtävä

Psykologian tehtävä on antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida, ymmärtää ja arvioida ihmisen psyykkistä toimintaa ja siihen vaikuttavia sosiaalisia, kulttuurisia ja biologisia tekijöitä. Opetuksessa perehdytään psykologian tieteenalan kieleen, käsitteisiin ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen sisällöt perustuvat tutkimustietoon, joka tuodaan lähelle opiskelijaa kytkemällä se ihmisen toiminnan ja arjen ilmiöiden ymmärtämiseen. Psykologian moninäkökulmaisuus sekä empiirinen ja reflektiivinen ote kehittävät laajasti opiskelijan ajattelun taitoja. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta sekä vahvistamaan taitoa arvioida ja soveltaa oppimaansa.

Psykologian opetuksessa käytetään monipuolisia ja opiskelijaa aktivoivia menetelmiä sekä hyödynnetään digitaalisuuden ja erilaisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia. Psykologiassa on luontevaa tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa. Psykologian oppiaineeseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti biologiassa, terveystiedossa, opinto-ohjauksessa, filosofiassa, uskonnossa ja elämänkatsomustiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä psykologian oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Hyvinvointiosaamisen *näkökulmasta psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä sekä psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian opetus tukee opiskelijan identiteetin rakentamista ja antaa valmiuksia tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointia sekä tehdä sitä tukevia ratkaisuja. Psykologian tietojen pohjalta opiskelija saa välineitä ymmärtää sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelytaitojen ja resilienssin merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja palauttamisessa.*

*Psykologian opetuksessa käytetään dialogisia ja reflektiivisiä menetelmiä, jotka vahvistavat opiskelijan **vuorovaikutusosaamista**. Psykologian opiskelu kehittää taitoja tunnistaa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tärkeitä tunteita niin itsessä kuin muissa. Psykologian opetus kehittää valmiuksia rakentamaan viestintään sekä ymmärrystä empatian merkityksestä sosiaalisissa suhteissa.*

*Psykologian opiskelu tukee laajasti opiskelijan **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Perehtyminen oppimisen psykologiaan antaa opiskelijalle valmiuksia tiedostaa, arvioida ja kehittää omia oppimisen taitojaan. Psykologiassa ihmisen toimintaa tarkastellaan monipuolisesti luonnontieteellisestä, yhteiskuntatieteellisestä ja käyttäytymistieteellisestä näkökulmasta. Ihmisen tiedonkäsittelyn rajoitusten ja mahdollisuuksien käsittely tukee kriittisen*

ajattelun kehittymistä ja monilukutaitoa. Oppiaineen soveltava luonne luo perustaa luovalle tiedonkäsittelylle.

Psykologian opiskelu kehittää opiskelijan itsetuntemusta, mikä tukee urasuunnittelua, työelämävalmiuksia ja muuta **yhteiskunnallista osaamista**. Psykologian opiskelu antaa valmiuksia ymmärtää esimerkiksi pystyvyysuskomusten, itsensä kehittämisen ja tavoitteiden asettamisen merkitystä yritteliään asenteen taustalla.

Psykologian opiskelu antaa välineitä ymmärtää ihmisten arvojen, asenteiden ja käyttäytymisen eroja **eettisissä** kysymyksissä. Psykologian sisällöt lisäävät ymmärrystä maailmankuvan merkityksestä ihmisen ajattelulle ja toiminnalle tukien **ympäristöosaamisen** kehittymistä.

Psykologia antaa tutkimustietoon perustuvia näkökulmia siihen, mikä ihmisyydessä on universaalia ja mikä kulttuurisidonnaista. Psykologian opiskelu kehittää valmiuksia ymmärtää yksilöiden välisiä eroja ja kulttuurien moninaisuutta ja kehittää siten **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Psykologian opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä ja kysymyksenasetteluja sekä osaa perustella väitteitä psykologian tietojen ja näkökulmien pohjalta
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä
- pystyy arvioimaan psykologisen tutkimuksen mahdollisuuksia, rajoituksia ja eettisiä näkökulmia sekä hallitsee tutkimustiedon soveltamisen ja kriittisen ajattelun taitoja
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan oman hyvinvointinsa edistämiseen, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa vahvistamiseen sekä omien opiskelu- ja ajattelutaitojensa kehittämiseen
- osaa hyödyntää ja soveltaa psykologian tietoja laaja-alaisten ilmiöiden jäsentämiseen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen.

Osaamisen arviointi

Psykologian oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan oppimista sekä antaa palautetta oppimisprosessista ja osaamisesta. Arvioinnin avulla opiskelijaa kannustetaan ajattelun taitojen monipuoliseen kehittämiseen. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja psykologian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön, ja siinä kiinnitetään huomiota sekä opiskelijan tiedolliseen että tiedonkäsittelyn osaamiseen. Tiedollisessa osaamisessa kiinnitetään huomiota psykologisen tiedon ja käsitteistön hallintaan. Tiedonkäsittelyn osaamisen arvioinnissa painottuu taito analysoida, soveltaa ja arvioida psykologista tietoa ja tutkimuksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös tiedon hankinnan ja esittämisen taitoihin.

Opintojaksot

Hyvinvointi ja oppiminen, 6 op (PS01OP01MU01)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Kehittyvä ihminen, 2 op (PS02)

Opintojakson moduulit

- Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2), Valinnainen

Tavoitteet

Kehittyvä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eritellä ihmisen yksilölliseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden keskinäistä vuorovaikutusta
- osaa selittää, miten hermoston kypsyminen ja muovautuminen heijastuvat psyykkiseen kehitykseen sikiökaudelta läpi elämänkulun
- osaa kuvailla lapsuus- ja nuoruusiän sosioemotionaalista ja kognitiivista kehitystä sekä soveltaa niihin liittyvää teoria- ja tutkimustietoa
- osaa antaa esimerkkejä sosialisointin ja kulttuurin vaikutuksesta ihmisen kehitykseen
- ymmärtää kokonaisvaltaisesti kehityksen yksilöllisyyttä ja jatkuvuutta
- perehtyy nuoruusiän psykologiaan ja pohtii aikuisuuteen siirtymiseen liittyviä tekijöitä
- osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen
- osaa kuvailla, miten ihmisen kehitystä tutkitaan.

Keskeiset sisällöt

Kehittyvä ihminen

Hermoston kehitys psyykkisten toimintojen näkökulmasta elämänkulun aikana

- perimän merkitys
- kypsyminen ja oppiminen
- herkkyykskaudet
- plastisuuden merkitys kehityksessä

Tunne-elämän ja vuorovaikutuksen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet
- temperamentti
- minuus ja minäkäsitys
- tunteet, tunnetaidot ja tunteiden säätely
- vertaissuhteet ja sosiaaliset taidot

Kognitiivinen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- kieli ja ajattelu
- toiminnanohjaus

Identiteetin muuttuvuus elämänkulun aikana

- henkilökohtainen identiteetti
- sosiaalinen identiteetti
- kulttuuri-identiteetti ja etninen identiteetti

- *sukupuoli- ja seksuaali-identiteetti, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus*

Kehityksen yksilöllisyys ja jatkuvuus

- *erilaisia kehityspolkuja varhaislapsuudesta aikuisuuteen*
- *vanhemmuuden ja kasvuympäristön merkitys*

Psykologinen tutkimus

- *kaksos- ja adoptiotutkimus*
- *pitkittäis- ja poikittaistutkimus*
- *esimerkkejä havainnointia hyödyntävistä tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamisalue painottuu ihmisen elämänkaaren keskeisiä kehitysvaiheita tutkimalla ja aiheita lähitieteisiin, esim. biologiaan, liittämällä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksossa sisällöissä tarkastellaan ihmisen elämänkaaren keskeisiä kehitysvaiheita ja opitaan tunnistamaan keskeisiä ilmiöitä ja teorioita ihmisen kehitykseen liittyen. Niitä arvioidaan kokeilla sekä suullisilla tai kirjallisilla pienillä tutkimustöillä eri aiheisiin liittyen.

Arvioinnissa painottuu opitun tiedon arviointi-, analysointi- ja soveltamiskyky. Opiskelijalle tarjotaan erilaisia tapoja osoittaa edistymistään. Opintojaksosta annetaan numeroarviointi.

Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS03)

Opintojakson moduulit

- Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3), Valinnainen

Tavoitteet

Tietoa käsittelevä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen*
- *osaa selittää, miten havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti ovat yhteydessä ihmisen muuhun tiedonkäsittelyyn*
- *ymmärtää kielen merkitystä ihmisen toiminnalle*
- *ymmärtää päätöksenteon kognitiivista perustaa*
- *tunnistaa joitakin yleisimpiä kognitiivisen toiminnan häiriöitä*
- *ymmärtää plastisuuden merkityksen ja hermoverkkojen toiminnan pääperiaatteet psyykkisen toiminnan perustana*
- *osaa kuvailla havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen, muistiin ja kielellisiin toimintoihin liittyvää aivotoimintaa*
- *osaa suunnitella ja esitellä yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen ja arvioida menetelmään liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia.*

Keskeiset sisällöt

Tietoa käsittelevä ihminen

Tiedonkäsittelyn yleisiä periaatteita

- ärsykelähtöinen ja skeemalähtöinen tiedonkäsittely
- tietoinen ja ei-tietoinen tiedonkäsittely

Havaitseminen ja tarkkaavaisuus

- sisäiset mallit ja havaintokehä
- havaitseminen, perustietoa erityisesti näönvaraisesta havaitsemisesta sekä sen hermostollisesta perustasta
- tahaton ja tahdonalainen tarkkaavaisuus
- perustietoa tarkkaavaisuuden hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä tarkkaavaisuushäiriöistä

Muisti

- työmuistin ja säilömuistin toiminta
- muistin rekonstruktivisuus ja unohtaminen
- perustietoa muistin hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä aivoperäisistä muistihäiriöistä

Kieli

- kielellisten toimintojen merkitys tiedonkäsittelyssä
- perustietoa kielellisten toimintojen hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä aivoperäisistä kielellisistä häiriöistä

Päätöksenteko

- nopea ja hidas ajattelu
- esimerkkejä kognitiivisista vinoumista ja heuristiikoista

Aivojen rakenne ja hermostollinen toiminta

- hermoston ja aivojen pöörakenteet
- hermosolun ja synapsin toiminta
- tiedon kulku hermoverkoissa
- plastisuus
- esimerkkejä neuropsykologisesta kuntoutuksesta

Kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimusmenetelmät

- kokeellisen tutkimuksen periaatteet
- esimerkkejä tapaustutkimuksista
- esimerkkejä aivotutkimusmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista
- kokeellisen tutkimuksen suunnittelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Sisällöt painottuvat opiskelijan tiedonhallintaan neuro- ja kognitiivisen psykologian tärkeimmistä teorioista ja käsitteistä sekä neurologisista häiriöistä. Sisältöjen painotuksessa näkyvät yhteydet myös lähitieteisiin, kuten biologiaan ja lääketieteeseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson monipuolisissa arviointimenetelmissä, esim. vertais- ja itsearvioinnissa sekä suullisen osaamisen osoittamisessa painottuu tämä osaamisalue.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan tietojen ja taitojen kehittymistä tuetaan koko opintojakson ajan soveltaen monipuolisia arviointimenetelmiä, esim. vertais- ja itsearviointia sekä suullista osaamisen osoittamista. Sisällöt painottuvat opiskelijan tiedonhallintaan neuro- ja kognitiivisen psykologian tärkeimmistä teorioista ja käsitteistä sekä neurologisista häiriöistä. Opintojaksossa painotetaan opitun tiedon arviointi-, analysointi- ja soveltamiskykyä. Opiskelijalle tarjotaan erilaisia tapoja osoittaa edistymistään.

Opintojakso arvioidaan numeroarvoinnilla.

Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS04)

Opintojakson moduulit

- Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4), Valinnainen

Tavoitteet

Tunteet ja mielenterveys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää tunteiden muodostumista ja niiden kulttuurisidonnaisuutta*
- *ymmärtää tunteiden merkityksen ihmisen kognitiiviseen toimintaan, vuorovaikutukseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä saa valmiuksia soveltaa tätä tietoa itseymmärryksen ja vuorovaikutuksen välineenä*
- *osaa selittää mielenterveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä sekä soveltaa tätä tietoa oman ja muiden hyvinvoinnin edistämiseen*
- *tunnistaa yleisimpiä mielenterveyden ongelmia ja mielenterveyshäiriöitä*
- *osaa pohtia mielenterveyden ja sen häiriöiden määrittelyn tulkinnanvaraisuutta ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia*
- *osaa kuvailla biologisia, psyykkisiä, sosiaalisia ja kulttuurisidonnaisia tekijöitä mielenterveyshäiriöiden taustalla ja hoidossa*
- *syventyy yhden mielenterveyshäiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.*

Keskeiset sisällöt

Tunteet ja mielenterveys

Tunteiden psykologia

- *tunteiden muodostuminen: tunnereaktio ja tunnekokemus*
- *perustietoa tunteiden ja niiden säätelyn hermostollisesta perustasta*
- *tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus*
- *tunteiden merkitys kognitiivista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta ohjaavina tekijöinä*
- *tunteiden säätely hyvinvoinnin osatekijänä*

Psyykinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen

- *hallintakeinojen ja defenssien merkitys*
- *resilienssin merkitys hyvinvoinnille*
- *nukkumisen ja vuorokausirytmien merkitys psyykkiselle toiminnalle*
- *keskeiset unen laatuun vaikuttavat tekijät*

- stressin aiheuttajia, vaikutuksia ja säätelykeinoja
- kriisit psyykkisen tasapainon uhkana ja niistä selviytyminen

Mielenterveys

- mielenterveys käsitteenä
- yleisimpien mielenterveyshäiriöiden luokittelu ja tietoa niiden tyypillisistä oireista
- esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja -häiriöiden syntyä selittävästä biologisista, psyykkisistä ja sosiaalisista sekä kulttuurisista taustatekijöistä
- esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja häiriöiden biologisista ja psykososiaalisista hoitomuodoista sekä erilaisista psykoterapian toteutustavoista
- esimerkkejä ajankohtaisesta mielenterveyshäiriöihin liittyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta

Psykologinen tutkimus

- ei-kokeellinen tutkimus: korrelatiivinen ja kuvaileva tutkimus
- esimerkkejä fysiologisia mittausmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Sisällöistä painottuvat erityisesti tähän osaamisalueeseen liittyvät teemat, kuten keskeisten tunneteorioiden tuntemus sekä mielenterveyden häiriöiden tunnistaminen ja luokittelu.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson monipuoliset arviointimenetelmät, esim. vertais- ja itsearviointi sekä suullinen osaamisen osoittaminen kehittävät tämän osaamisalueen taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan tietojen ja taitojen kehittymistä tuetaan koko opintojakson ajan soveltaen monipuolisia arviointimenetelmiä, esim. vertais- ja itsearviointi sekä suullinen osaamisen osoittaminen. Sisällöistä painottuvat keskeisten tunneteorioiden tuntemus sekä mielenterveyden häiriöiden tunnistaminen ja luokittelu. Opiskelijalle tarjotaan erilaisia tapoja osoittaa osaamistaan.

Opintojaksosta annetaan numeroarviointi.

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS05)

Opintojakson moduulit

- Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5), Valinnainen

Tavoitteet

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvailla yksilöllisten ominaisuuksien eroja ja niiden geneettistä perustaa
- osaa tarkastella persoonallisuutta kokonaisuutena eri näkökulmista ja soveltaa tätä tietoa omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistamisessa
- osaa kuvailla yksilöllisiä eroja älykkyydessä ja luovuudessa

- osaa tarkastella sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin merkitystä yksilön toimintaan
- ymmärtää ihmisen toimintaa persoonallisuuden, sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin vuorovaikutuksen näkökulmasta
- osaa soveltaa psykologian tietoja erilaisuuden ymmärtämiseen ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen
- osaa kuvailla ja arvioida yksilöllisten erojen tutkimuksen psykologisia arviointimenetelmiä.

Keskeiset sisällöt

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Perimän, kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön merkitys persoonallisuuden kehittymiseen

- *persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus*
- *perustietoa käyttäytymisgenetiikasta*

Persoonallisuuden tarkastelu eri näkökulmista

- *temperamentti*
- *piirreteoreettinen näkökulma*
- *motivaatio*
- *yksilölliset tulkinta- ja toimintatyylit*
- *identiteetin ja persoonallisuuden narratiivinen tarkastelu*

Älykkyys ja luovuus osana ihmisen toimintaa

- *älykkyuden määritelmiä*
- *älykkyuden mittaaminen ja siihen liittyvät haasteet*
- *perimän ja ympäristön vuorovaikutus älykkyudessa*
- *luovuuden määritelmiä ja luovuuteen liittyviä tekijöitä*

Kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutus ihmisen toimintaan

- *tiedonkäsittely sosiaalisissa tilanteissa: stereotyyppien, attribuutioiden, asenteiden ja ennakkoluulojen muodostuminen*
- *esimerkkejä sosiaalisuuden hermostollisesta perustasta*
- *ryhmän merkitys yksilölle ja ryhmien väliset suhteet*
- *tilannetekijöiden vaikutus yksilöön ja ryhmään*
- *kulttuurien eri ulottuvuuksia*
- *esimerkkejä kulttuurin vaikutuksesta ajatteluun ja käyttäytymiseen*
- *esimerkkejä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnasta kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa*

Psykologinen tutkimus

- *yksilöllisten erojen tutkiminen*
- *persoonallisuuden ja älykkyuden arviointimenetelmät*
- *reliabiliteetti ja validiteetti*
- *esimerkkejä kyselyjä, haastatteluja ja testejä hyödyntävistä tutkimuksista*
- *esimerkkejä sosiaalipsykologian tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisyys ja luova osaaminen näkyvät erityisesti opintojakson aikana psykologian sekä keskeisten sosiaalipsykologisten teorioiden käsittelyssä ja myös näiden kahden tieteen välisen erottelun pohtimisessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan tietojen ja taitojen kehittymistä tuetaan koko opintojakson ajan soveltaen monipuolisia arviointimenetelmiä, mm. vertais- ja itsearviointia sekä oppimiskeskusteluita. Opintojakson sisällöistä painottuvat persoonallisuusteorioiden tuntemus, keskeisten psykologian suuntausten hyvä hallinta sekä keskeiset sosiaalipsykologiset teoriat.

Opintojaksosta annetaan numeroarviointi.

Sosiaalipsykologia, 2 op (PS06)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija tietää pääpiirteet yksilöiden sekä yksilön ja ryhmän vuorovaikutussuhteita tarkastelevista teorioista ja tutkimustuloksista, ymmärtää omaa sosiaalista todellisuuttaan sosiaalipsykologisen tutkimustiedon ja käsitteistön avulla, ja osaa soveltaa tietoa oman sosiaalisen ympäristönsä tutkimisessa ja tulkitsemisessa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Keskeisinä sisältöinä minuuden, maailmankuvan, arvojen ja asenteiden synty vuorovaikutuksessa, sosiokognitiiviset ja sosiaaliset taidot, ryhmäsuhteet ja -dynamiikka sekä ryhmienväliset suhteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaamisen näkökulmasta opiskelija saa välineitä ymmärtää sosiaalisten suhteiden merkitystä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso vahvistaa myös opiskelijan **vuorovaikutusosaamista**: kehittää taitoja tunnistaa sosiaalisen vuorovaikutuksen lainalaisuuksia niin itsessä kuin muissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana painotetaan argumentoivan keskustelun taitoja. Ryhmätyönä toteutetaan pienoistutkimuksia opintojakson sisältöihin liittyvistä aiheista. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jonka edellytyksenä on sosiaalipsykologisen pienoistutkimuksen ja muiden tehtävien tekeminen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Sosiaalipsykologiassa tarkastellaan yksilöä ryhmän jäsenenä ja sosiaalisen ympäristön vaikutusta yksilöön, yksilön vaikutusta ympäristöönsä sekä ryhmien sisäisiä ja niiden välisiä prosesseja. Opintojakso on avoin kaikille ja sen voi opiskella milloin tahansa.

Ihmissuhteiden psykologiaa, 2 op (PS07)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on, että opiskelija psykologisen tiedon avulla kehittää itsetuntemustaan ja yleistä ihmistuntemustaan, oppii vuorovaikutustaitoja ja ymmärtää ihmisen tavoitteellisen toiminnan keskeisiä säännönmukaisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Keskeisinä sisältöinä itsetuntemus, itsetunto ja empatia, nuoruus ja aikuistuminen, vuorovaikutustaidot, parisuhdepsykologia sekä stressinhallinta ja kriisit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaamisen näkökulmasta psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä sekä psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian opetus tukee opiskelijan identiteetin rakentamista ja antaa valmiuksia tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointia sekä tehdä sitä tukevia ratkaisuja. Psykologian tietojen pohjalta opiskelija saa välineitä ymmärtää sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelytaitojen ja resilienssin merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja palauttamisessa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso kehittää taitoja tunnistaa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tärkeitä tunteita niin itsessä kuin muissa. Psykologian opetus kehittää valmiuksia rakentamaan viestintään sekä ymmärrystä empatian merkityksestä sosiaalisissa suhteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa painottuvat erityisesti hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaaminen ja niiden kehittäminen. Opintojakson aikana keskustellaan ja tehdään erilaisia soveltavia harjoituksia. Opiskelijat kokoavat kehittymiskansiota, joka tarkastetaan ja josta saa palautetta. Suoritusmerkintä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on avoin kaikille riippumatta suoritettujen psykologian opintojen määrästä ja jakson voi opiskella milloin tahansa.

Valmistaudu yo-kokeeseen, 1 op (PS08)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on kerrata kootusti opiskeltujen kokonaisuuksien keskeisimpiä asioita ja auttaa näin yo-kokeeseen valmistautumisessa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso kertoo olennaisimmat ja tärkeimmät sisällöt psykologian lukio-opintoihin liittyen tähtäimenä menestyminen yo-kokeessa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson tehtävät suoritettuaan opiskelija saa suorituserkinnän.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kerrataan psykologian opintojen tärkeimpiä asioita tähtäimenä parempi menestys yo-kokeessa.

Ihmisen biologinen ja psyykinen elämänskaari, 2 op (BI08)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.17. Terveystieto (TE)

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteinen oppiaine, jonka tehtävänä on opiskelijan terveysosaamisen kehittäminen. Terveysosaaminen ilmenee asiantietojen ja käsitteiden hallintana, terveyteen liittyvinä taitoina, kykyinä itsenäiseen kriittiseen ajatteluun, itsetuntemuksen syventymisenä sekä eettisenä vastuullisuutena. Se mahdollistaa terveyden laaja-alaisuuden hahmottamisen sekä antaa valmiuksia tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijan oman ja muiden ihmisten terveyden sekä ympäristön terveellisyyden arvostamisen, edistämisen ja ylläpitämisen. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toimintakykyinä. Oppiaineen arvopohja rakentuu elämän kunnioittamisen, ihmisoikeuksien mukaisen arvokkaan elämän, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, vastuullisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden perustalle.

Opetuksessa haastetaan tarkastelemaan terveyttä, turvallisuutta, terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä sekä näihin liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalin maailman näkökulmasta. Olennaista on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana, jonka pohjalta monet muut arkielämän toiminnot rakentuvat. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan valmiuksia yksilölliseen ja yhteisölliseen tiedon hankintaan, rakentamiseen ja käyttämiseen sekä taitoa arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää. Oppiaineen tehtävänä on myös kehittää opiskelijan valmiuksia omien terveyteen liittyvien valintojen ja tottumusten taustalla vaikuttavien tekijöiden analysointiin ja seurausten arviointiin sekä itselle sopivien oppimisen

tapojen tunnistamiseen. Opetuksessa kehitetään opiskelijan kykyä tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä. Lisäksi terveyden osalta edistetään valmiuksia tarkoituksenmukaisten ja perusteltujen valintojen tekemiseen sekä omien voimavarojen ja kestäväns tulevaisuuden rakentamiseen.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen toteutuu terveystiedon opetuksessa monipuolisesti ja auttaa siten osaltaan opiskelijaa kehittymään tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi.

Terveystiedon opetus tuottaa **hyvinvointiosaamista** kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.

Eri tieteenaloihin perustuvana oppiaineena terveystiedolle on luontevaa kehittää **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Oppiaine sisältää tavoitteita, jotka ohjaavat tiedon soveltamiseen ja kriittiseen tulkintaan. Terveystiedon tavoitteet tukevat myös oppimisen säätelyä ohjaamalla opiskelijaa löytämään itselle sopivia oppimisen tapoja ja pohtimaan oppiaineen aihepiirien merkitystä itselle.

Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia. Näiden aihepiirien tarkastelu tuottaa aineksia turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestäväns tulevaisuuden hahmottamiseen ja kehittävät siten **yhteiskunnallista osaamista**.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.

Terveystiedossa etsitään selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntymiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Lisäksi tarkastellaan globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista. Tällaisten aihepiirien käsittely vahvistaa osaltaan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- pystyy luomaan kokonaiskuvaa terveydestä ja sen yksilöllisistä, yhteisöllisistä, yhteiskunnallisista ja globaaleista edellytyksistä, pystyy tekemään perusteltuja ehdotuksia siitä, miten omaa, muiden ihmisten sekä ympäristön terveyttä ja turvallisuutta voidaan ylläpitää tai edistää, sekä osaa käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti
- osaa hakea tietoa eri lähteistä, soveltaa ja analysoida terveyteen liittyvää tietoa sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä, ymmärtää tieteellisen tiedon ja arkitiedon eron terveyden ja sairauksien riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä sekä osaa perustella näkemyksiään tutkimustiedon avulla

- osaa analysoida ja arvioida omien tarpeiden, käsitysten, kokemusten, asenteiden ja arvojen ohjaavaa vaikutusta terveyteen liittyvissä valinnoissa sekä omien elintapojen ja kulutustottumusten vaikutuksia terveyteen ja ympäristöön
- osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä kestävä kehityksen edellytyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- osaa valita itselle sopivia ja tilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia oppimisen tapoja sekä osaa asettaa tavoitteita omalle oppimiselleen ja pystyy arvioimaan niiden saavuttamista realistisesti.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista sekä antaa opiskelijalle tietoa hänen edistymisestään ja oppimistuloksistaan. Arviointi perustuu oppiaineen tavoitteista johdettuihin kriteereihin, ja se koostuu monipuolisesta oppimisprosessin aikaisesta ja osaamisen summatiivisesta arvioinnista sisältäen myös itse- ja vertaisarviointia. Kriteerien avaaminen opiskelijoille opintojakson alussa sekä opintojakson aikana suoritettu arviointi ja palaute auttavat opiskelijaa suuntaamaan oppimistaan.

Arviointi kohdistuu oppimäärän asiatietojen hallintaan ja käsitteiden täsmälliseen käyttöön, opiskelijan tiedonhankintataitoihin sekä kykyyn soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistellä terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä rakentaa sille perusteluja. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Lisäksi arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kyky asettaa oppimistavoitteita ja arvioida niiden saavuttamista. Arviointi ei saa kohdistua opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin sinänsä, vaan arviointi keskittyy opiskelijan valmiuksiin analysoida, arvioida sekä perustella näkemyksiään ja erilaisia terveystottumuksia.

Opintojaksot

Terveys ja liikunta, 4 op (LI01TE01)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Terveys ja ympäristö, 2 op (TE02)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja ympäristö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää tutkimustiedon hankkimisen periaatteista ja tutkimusprosessin vaiheista sekä osaa soveltaa näitä tietoja ja kuvata perustellen, miten terveyteen, terveyskäyttäytymiseen ja toimintakykyyn liittyvistä aiheista voidaan saada luotettavaa ja monipuolista tutkimustietoa
- osaa hakea tietoa ja pystyy vertailemaan eri lähteiden luotettavuutta
- osaa kuvata terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja sekä analysoida terveysviestinnän merkitystä ihmisten terveyskäsitteille ja terveydelle
- osaa esitellä ja analysoida fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveydelle sekä arvioida omien elintapojen ja kulutustottumusten merkitystä ympäristön terveydelle ja terveellisyydelle
- osaa eritellä riippuvuuden muotoja ja niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä sekä analysoida riippuvuuksiin liittyviä terveys- ja muita haittoja.

Keskeiset sisällöt

Terveys ja ympäristö

Terveyteen liittyvän tiedon hankinta, arviointi ja tulkinta

- *tieteellinen tieto ja arkitieto, ajattelun vinoumia, tutkimusprosessin vaiheet, tutkimustiedon luotettavuuden arviointi*
- *terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja, terveysviestinnän merkityksen ja luotettavuuden arviointi*

Ympäristön terveellisyys ja turvallisuus

- *rakennetun ympäristön, luonnonympäristön ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen*
- *kestävä kehitys ja terveys*
- *ympäristöjen turvallisuus ja väkivallan ehkäisy*
- *työhyvinvointi*

Mielihyvä ja riippuvuus

- *riippuvuuteen vaikuttavat biologiset, psyykkiset ja sosiaaliset mekanismit*
- *keskeiset aine- ja toiminnalliset riippuvuudet, riippuvuuksien syitä ja ehkäisykeinoja, riippuvuuksien aiheuttamia haittoja*

Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE03)

Opintojakson moduulit

- *Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3), Valinnainen*

Tavoitteet

Terveys ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, sosiaali- ja terveyspolitiikan ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteen sekä teknologian muutosta, kehitystä ja yhteyksiä väestön terveyteen*
- *pystyy erittelemään keskeisten tarttumattomien ja tartuntatautien riskitekijöitä, esittämään perusteltuja ratkaisuja näiden ehkäisemiseksi sekä arvioimaan sairauksien ja tautien merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle sekä elintapojen vaikutuksia tarttumattomien ja tartuntatautien näkökulmasta*
- *osaa esitellä perustellen, mihin sosiaali- tai terveyspalveluihin yksilö voi hakeutua erilaisissa tilanteissa, arvioida kriittisesti palvelujen järjestämistä ja tuottamista sekä arvioida sosiaali- ja terveyspalvelujen, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle*
- *osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä, kuvata ja arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä analysoida terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä.*

Keskeiset sisällöt

Terveys ja yhteiskunta

Terveyden edistäminen ja sairauksien ehkäisy eri aikakausina

- *terveyskäsityksiä ja sairauksien selitysmalleja*
- *keskeisiä väestöjen terveyteen vaikuttaneita yhteiskunnallisia, tieteeseen ja teknologiaan liittyviä tekijöitä*
- *tulevaisuuden terveyshaasteita ja mahdollisuuksia*

Sairaudet ja hoito

- epidemiologinen siirtymä, keskeiset tarttumattomat ja tartuntataudit
- sosiaali- ja terveystalvelujen järjestäminen, tuottaminen ja käyttäminen
- itsehoito ja omahoito

Eettiset kysymykset

- eettisen analysoinnin näkökulmia: hyveet, seuraukset, oikeudet, velvollisuudet, motiivit, arvot ja normit
- keskeisiä terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä kuten hedelmöityshoidot, abortti, elintapoihin liittyvä vapaus ja vastuu, seulonnat, geeniteknologia, eutanasia
- terveydenhuollon eettiset periaatteet, potilaan oikeudet, priorisointi
- terveys ja terveyden eriarvoisuus Suomessa ja globaalisti sekä niihin vaikuttaminen

Terveystiedon yo-valmennus, 1 op (TE04)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on valmistautua yo-kirjoituksia varten kertaamalla opintojaksojen 1-3 sisältöjä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana käydään opintojaksojen 1-3 sisältöjä läpi. Lisäksi tarkastellaan vanhoja yo-tehtäviä ja tehtävätyyppejä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä.

7.18. Ruotsi (TKRU)

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Toinen kotimainen kieli ruotsi on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kielyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Ruotsin kielen opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia,

ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Ruotsin kielen opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan ruotsin kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan ja kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Laaja-alainen osaaminen

Toisen kotimaisen kielen ruotsin opetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla oppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Toisen kotimaisen kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että vieraiden kielten eri oppimäärien ja eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, joiden ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Toisen kotimaisen kielen opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Toisen kotimaisen kielen opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmenevät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia toista kotimaista kieltä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Toisen kotimaisen kielen opiskelu ja osaaminen avaavat mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja

ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä sekä tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia sekä eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Toisen kotimaisen kielen ruotsin opintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Toisen kotimaisen kielen opinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen sekä kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä kehittämään vastuuntuntoaan ja taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta toisen kotimaisen kielen ruotsin opinnoissa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys toisen kotimaisen kielen käyttökelpoisuudesta kansallisessa, pohjoismaisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä sekä globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
A-oppimäärä	B2.1 (A2.2)	B2.1 (A2.2)	B1.2 (A2.1)
B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)
B3-oppimäärä	A2.2	A2.2	A2.1
Äidinkielenomainen oppimäärä	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)

Ruotsin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutustaitoihin ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä ja toimijana kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtauksissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista ja joissa tavoitteena ei ole äidinkielenään ruotsia puhuvan tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen*
- *ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä*
- *osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti ja luovasti ruotsin kielellä*
- *kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.*

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia*
- *tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana*
- *osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä*
- *muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.*

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään ruotsin kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti*
- *saa kokemuksia monenlaisista ruotsinkielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) alla olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.*

Osaamisen arviointi

Arviointi

Arvioinnin tehtävä toisessa kotimaisessa kielessä ruotsissa on tukea opiskelijan kehittymistä ruotsin kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää toisen kotimaisen kielen ruotsin taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansallisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ruotsin pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan toisen kotimaisen kielen ruotsin A-oppimäärän moduulin 8, B1-oppimäärän moduulin 6 sekä äidinkielenomaisen ruotsin oppimäärän moduulin 8 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

B3-oppimäärän osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan ruotsin kielelle ja asianomaiselle oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.18.1. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1)

Opintojaksot

Peruskoulusta lukioon, 2 op (RUB10)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suoritus- ja arviointikriteerit käydään läpi opintojakson alussa. Opintojakso arvioidaan, kun opiskelija on tehnyt kaikki opintojaksoon kuuluvat tehtävät. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa kerrataan peruskoulun ruotsin oppimäärän keskeisimpiä asioita. Lisäksi perehdytään erilaisiin tapoihin opiskella ja oppia ruotsia. Tavoitteena on vahvistaa peruskielitaitoa ja luoda paremmat edellytykset ruotsin opinnoille lukiossa.

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 2 op (ENA01RUB11)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Englantia globaalisti ja ruotsia arjessa, 6 op (ENA02RUB12)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13)

Opintojakson moduulit

- Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13), Pakollinen

Tavoitteet

Kulttuuri ja mediat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee suomenruotsalaisia, ruotsalaisia ja muita pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä*
- *tuntee ruotsinkielisiä medioita*
- *osaa hyödyntää ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa*
- *pystyy seuraamaan ruotsinkielisiä uutistekstejä ja ymmärtää pääasiat niistä.*

Keskeiset sisällöt

Kulttuuri ja mediat

- *suomenruotsalaiset ja muut pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt*
- *ruotsinkieliset mediat*
- *opiskelijoita kiinnostavat ajankohtaiset aiheet ruotsiksi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustutaan suomenruotsalaiseen, ruotsalaiseen ja pohjoismaiseen kulttuurin (kirjallisuus, musiikki, tv ja tapahtumat).

Vuorovaikutusosaaminen

Tutustutaan ruotsinkielisiin medioihin, harjoitellaan monilukutaitoa ja tiedonhakua ruotsinkielisistä lähteistä. Tuotetaan tekstejä hyödyntämällä medioita ja tiedonhakua.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suoritus- ja arviointikriteerit käydään läpi opintojakson alussa. Arvioitavat suoritukset voivat olla seuraavia: suullinen koe, kirjoitelma, jonkin osa-alueen välikoe, koko opintojakson kattava koe, muu palautettava tehtävä. Opintojakso arvioidaan, kun opiskelija on tehnyt kaikki opintojaksoon kuuluvat tehtävät. Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10).

Ympäristömme, 2 op (RUB14)

Opintojakson moduulit

- Ympäristömme, 2 op (RUB14), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristömme

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tulkita erilaisia tekstejä, jotka käsittelevät maailman erilaisia elinympäristöjä, kulttuureja ja yhteiskuntia*
- *harjoittaa erityisesti kirjallisia tekstintuottamistaitojaan aiheena mielipiteen ilmaisu*
- *pystyy tuottamaan lyhyen ohjatun tekstin moduulin aihepiiristä.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristömme

- *kulttuurinen moninaisuus*
- *erilaiset elinympäristöt*
- *ajankohtaiset yhteiskunnalliset aiheet nuorten näkökulmasta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tulkitaan tekstejä maailman erilaisista elinympäristöistä, kulttuureista ja yhteiskunnista. Harjoitellaan mielipiteen ilmaisua ja tuotetaan tekstiä moduulin aihepiiristä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suoritus- ja arviointikriteerit käydään läpi opintojakson alussa. Arvioitavat suoritukset voivat olla seuraavia: suullinen koe, kirjoitelma, jonkin osa-alueen välikoe, koko opintojakson kattava koe, muu palautettava tehtävä. Opintojakso arvioidaan, kun opiskelija on tehnyt kaikki opintojaksoon kuuluvat tehtävät. Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10).

Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15)

Opintojakson moduulit

- Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelu- ja työelämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkautuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- kehittää tietämystään tekstilajeista, jotka liittyvät keskeisesti nuoren opiskeluun, työelämään ja itsenäistymiseen
- pohtii jatko-opintojaan, urasuunnitelmiaan sekä valmiuksiaan elinikäiseen oppimiseen.

Keskeiset sisällöt

Opiskelu- ja työelämä

- opiskelu, ammatit ja työelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta
- tulevaisuuden suunnitelmat
- vuorovaikutustilanteet ja tekstit, jotka liittyvät jatko-opiskeluun ja työelämään
- itsenäistyvän nuoren elämänhallinta
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- erilaisten hakemusten laatiminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Täydennetään kieliprofiilia tulevaisuutta varten ja harjoitellaan hakemusten laatimista. Harjoitellaan jatko-opintoihin ja työelämään liittyviä vuorovaikutustilanteita ja tekstejä. Muita opintojakson teemoja ovat elämänhallinta, itsenäistyminen ja elinikäinen opiskelu.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson teemoja ovat nuoren opiskelu, itsenäistyminen, työelämä ja elinikäinen oppiminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suoritus- ja arviointikriteerit käydään läpi opintojakson alussa. Arvioitavat suoritukset voivat olla seuraavia: suullinen koe, kirjoitelma, jonkin osa-alueen välikoe, koko opintojakson kattava koe, muu palautettava tehtävä. Opintojakso arvioidaan, kun opiskelija on tehnyt kaikki opintojaksoon kuuluvat tehtävät. Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10).

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vankentaa puhumisen sujuvuutta
- tuottaa valmistelua edellyttävän suullisen esityksen
- tiedostaa suullisen osaamisensa tason ja kehittämistarpeensa ja saa tästä palautetta.

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *vuorovaikutustilanteet, dialogin rakentaminen*
- *puhumisen eri piirteet*
- *aitojen ruotsinkielisten kontaktien monipuolinen tarjoaminen opiskelijalle erilaisissa ympäristöissä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita ja dialogin rakentamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suoritus- ja arviointikriteerit käydään läpi opintojakson alussa. Arvioitavat suoritukset voivat olla seuraavia: suullinen koe, kirjoitelma, jonkin osa-alueen välikoe, koko opintojakson kattava koe, muu palautettava tehtävä. Opintojakson aikana opiskelija suorittaa opetushallituksen suullisen kielitaidon kokeen. Opetushallituksen suullisen kielitaidon kokeesta opiskelija saa erillisen todistuksen päättötodistuksen liitteenä. Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10). Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17)

Opintojakson moduulit

- Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17), Valinnainen

Tavoitteet

Kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää taitoaan tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille*
- *laajentaa sosiaalisen median tuntemustaan käyttäen ruotsin kieltä*
- *tutustuu kansallisissa kielitutkinnoissa vaadittavaan ruotsin taidon osaamiseen.*

Keskeiset sisällöt

Kestävä elämäntapa

- *kestävä kehitys ja elämäntapa erityisesti opiskelijan näkökulmasta*
- *eettisyys ja vastuullisuus sosiaalisen median käytössä, sananvapaus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vahvistetaan monipuolisen kielitaidon merkitystä sekä motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti erilaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä.

Vuorovaikutusosaaminen

Vahvistetaan opiskelijan taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä, kehitetään vastuuntuntoa ja taitoja toimia rakentavasti eri tilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suoritus- ja arviointikriteerit käydään läpi opintojakson alussa. Arvioitavat suoritukset voivat olla seuraavia: suullinen koe, kirjoitelma, jonkin osa-alueen välikoe, koko opintojakson kattava koe, muu palautettava tehtävä. Opintojakso arvioidaan, kun opiskelija on tehnyt kaikki opintojaksoon kuuluvat tehtävät. Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10).

Pohjoismaat, 2 op (RUB18)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan monilukutaitoa ja tiedonhakua ruotsinkielisistä lähteistä sekä tuotetaan itse tekstejä. Tutustutaan pohjoismaiseen kulttuuriin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustutaan syvemmin pohjoismaisen kulttuuriin erilaisten ruotsinkielisten tekstien ja tekstin tuottamisen kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suoritus- ja arviointikriteerit käydään läpi opintojakson alussa. Arvioitavat suoritukset ovat blogi ja elokuva-arvostelu. Lisäksi opintojaksoon voi kuulua muita palautettavia tehtäviä. Opintojakso arvioidaan, kun opiskelija on tehnyt kaikki opintojaksoon kuuluvat tehtävät. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa jatketaan tutustumista muihin pohjoismaihin. Opintojakson aikana opiskelijat kirjoittavat pohjoismaihin liittyvää blogia. Lisäksi katsotaan ruotsalainen elokuva ja tehdään elokuva-arvostelu. Opintojaksossa voidaan harjoitella ylioppilaskirjoitusten eri tehtävätyyppejä. Opintojakso suoritetaan osittain itsenäisenä opiskeluna.

Kertausta abiturienteille, 2 op (RUB19)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suoritus- ja arviointikriteerit käydään läpi opintojakson alussa. Arvioitavat suoritukset ovat ruotsin ylioppilaskokeen eri tehtäviä. Opintojakso arvioidaan, kun opiskelija on tehnyt kaikki opintojaksoon kuuluvat tehtävät. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa kerrataan ruotsin kielioppia, vahvistetaan sanaston hallintaa, syvennetään tekstin- ja kuullunymmärtämisen taitoja sekä harjoitellaan kirjallista ilmaisua. Opintojaksossa harjoitellaan ruotsin ylioppilaskokeen eri tehtävätyyppejä. Opintojakson eri osa-alueita voidaan painottaa ryhmän toivomusten mukaisesti.

7.19. Temaattiset opinnot (TO)

Oppiaineen tehtävä

Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Temaattisten opintojen tavoitteet ja sisällöt päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Opintojaksot

Osaaminen arjessa, 2 op (TO01)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Vapaaehtoistoiminnan, työelämän, liikennekasvatuksen tai kansainvälisen toiminnan opintojaksolla opiskelija saa tilaisuuksia tietojensa ja taitojensa soveltamiseen käytännön työtehtävissä ja tilanteissa. Tarkoituksena on vahvistaa opiskelijoiden koulussa hankkiman osaamisen ja arkielämän välistä yhteyttä. Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja kehittää työelämässä tarvittavaa osaamista koulun ulkopuolisissa toimintaympäristöissä. Hän saa mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia osaamisensa syventämiseen myös kansainvälisessä yhteistyössä. Opiskelijalle voidaan lukea hyväksi kokonaan tai osin kurssin tavoitteiden ja sisältöjen mukainen muualla hankittu osaaminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Liikennekasvatus (0,5 opintopistettä): Lukion opiskelija voi hyväksilukea ajotutkinnon teoriaopetuksen osaksi koulun liikennekasvatusopintoja. Ajo-opetuksen teoriaosuuden hyväksilukuun vaaditaan kopio ajokortista.
- Hygieniaoppi (0,5 opintopistettä): Tavoitteet: Elintarvikehygieniakoulutuksella lakisääteinen osaamistodistus sekä hygieniatietouden lisääminen. Keskeiset sisällöt: lainsäädäntö, omavalvonta, mikrobiologian perustiedot, henkilökohtainen hygienia, puhtaanapito, riskikartoitus, yleisimmät ruokamyrkytyksen aiheuttajat, ruokamyrkytysten estäminen, hygieeniset työtavat. Osaamistesti.
- Työturvallisuuskortti (0,5 opintopistettä) Koulutuksen sisältö: yhteinen työpaikka, yhteinen turvallisuus, perehdyttäminen, turvallinen työpäivä yhteisellä työpaikalla, onnettomuustilanteissa toimiminen. Tunti: Tentin hyväksyttävästä suorittamisesta myönnetään työturvallisuus-kortti, joka on voimassa viisi vuotta. Työturvallisuuskorttijärjestelmästä vastaa Työturvallisuuskeskus.
- Lavastetyöpaja (0,5 opintopistettä): Opintojaksolla suunnitellaan ja rakennetaan lavasteet vanhojenpäivän tanssiaisiin ja tarvittaessa koulun muihin tilaisuuksiin. Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija saa kokemusta yleisötapahtuman tunnelman luomisesta ja suuren tilan erityisvaatimuksista, kehittää materiaalituntemustaan ja kädentaitojaan sekä harjaantuu yhteissuunnitteluun ja vastuullisuuteen ryhmätyössä.
- Vanhojen tanssien videointi (0,5 opintopistettä): Opintojaksolla suunnitellaan ja toteutetaan vanhojentanssien iltanäytöksen videointi, leikkaus ja tallenteen jakelu. Opintojaksolle ei voi osallistua henkilö, joka tanssii itse.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kansalaistaidot

Opiskelija kerää passiin merkintöjä opintojakson suorittamiseksi. Opintojakso voi koostua ohessa olevista koulun tarjoamista osioista ja/tai koulun ulkopuolisesta toiminnasta.

Matkalla maailmalla, 2 op (TO02)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintomatka kohdemaahan siihen liittyvine tehtävineen. Opintojaksoa ei välttämättä tarjota vuosittain.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä

Opintojakson vapaa kuvaus

Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista. Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Opiskelija huomaa, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueeseen. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia.

Musikaali, 2 op (TO03)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on tuottaa jokin iso, oppiaineiden yhteinen taideprojekti, esimerkiksi musikaali.
- Musiikissa opintojakson tavoitteena on musiikillisten taitojen, laulun, soiton ja luovan keksinnän sekä esiintymistaitojen kehittäminen.
- Kuvataiteessa opintojakson tavoitteena on suunnitella ryhmässä toimien visuaalisesti ehyt tuotos sovitussa aikataulussa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson keskeisenä sisältönä on yhteisen taideprojektin suunnittelu, harjoittelu ja toteuttaminen.
- Musiikissa opintojakson keskeisenä sisältönä on musiikkiesitysten suunnittelu ja toteuttaminen osana näyttämöilmaisua.
- Kuvataiteen osuus projektissa on lavastuksen, puvustuksen ja muun visuaalisen ilmeen suunnittelu ja toteutus.
- Opintojaksossa tehdään yhteistyötä muiden paikallisten toimijoiden kanssa mahdollisuuksien mukaan, esim. Orimattilan Teatteri.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa korostuu laaja-alaisen osaamisen alueista hyvinvointiosaaminen. Opiskelijan itseilmaisun kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan identiteettien kehittymistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän.

Suoritusmerkinnän saamiseen vaikuttavat opiskelijan läsnäolo ja opintojakson erilaisiin harjoituksiin osallistuminen.

7.20. Vieraat kielet (VK)

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Vieraat kielet ovat osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kielyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Vieraiden kielten opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitelyyn, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Vieraiden kielten opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan kunkin opiskeltavan kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Koodit

Vieraiden kielten opintojen koodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja moduulinumeroiden mukaan. Vieraista kielistä käytetään seuraavia kirjaintunnuksia.

EN = englannin kieli

LA = latinan kieli

RA = ranskan kieli

SM = saamen kieli

SA = saksan kieli

VE = venäjän kieli

IA = italian kieli

EA = espanjan kieli

PO = portugalin kieli

KI = kiinan kieli

JP = japanin kieli

AR = arabian kieli

KX = muu kieli

Lukion opetussuunnitelman perusteissa vieraiden kielten kirjaintunnuksena käytetään tunnusta VK lukuun ottamatta englannin, saamen ja latinan kieltä. Aasian ja Afrikan kielistä lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään kirjaintunnistetta VKAA. Paikallisessa opetussuunnitelmassa näiden tunnusten tilalla käytetään kullekin kielelle määritellyjä, yllä lueteltuja kirjaintunnuksia.

Laaja-alainen osaaminen

Vieraisissa kielissä käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Vieraan kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja

asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, jonka ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisten asiakokonaisuuksien tarkastelussa. Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Vieraiden kielten opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Vieraiden kielten opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Vieraiden kielten opiskelu ja osaaminen avaa mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Vieraiden kielten opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Kieliopinnojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Kieliopinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään vastuuntuntoaan sekä taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta vieraiden kielten opetuksessa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön.

Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Vieraiden kielten opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutus- ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
Englanti, A-oppimäärä	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)
Aasian ja Afrikan kielet, A-oppimäärä	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)
Muut kielet, A-oppimäärä	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)
Englanti, B1-oppimäärä	B1.2	B1.2	B1.2
Muut kielet, B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1(A1.3)	B1.1 (A1.3)
Englanti, B2-oppimäärä	B1.1	B1.1	B1.1
Muut kielet, B2-oppimäärä	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.2)
Englanti, B3-oppimäärä	B1.1	B1.1	A2.2
Aasian ja Afrikan kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)
Muut kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1	A2.1

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kielenkäyttäjänä globaalissa maailmassa, jossa tavoitteena ei ole esimerkillisen äidinkielen kielenkäyttäjän tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen

- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista kohdekielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) ohessa olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Osaamisen arviointi

Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasotavoitteet oppimäärittäin

Arvioinnin tehtävä vieraissa kielissä on tukea opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää vieraan kielen taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansainvälisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä, jotka on linkitetty eurooppalaisen viitekehyksen kuusiportaiseen taitotasoasteikkoon.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Vieraiden kielten pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan vieraiden kielten A-oppimäärän moduulin 8 ja B1-oppimäärän moduulin 6 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisesta kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

Latinan kieltä lukuun ottamatta B2- ja B3-oppimäärien osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.20.1. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1)

Opintojaksot

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 2 op (ENA01RUB11)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Englantia globaalisti ja ruotsia arjessa, 6 op (ENA02RUB12)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA03)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä
- pystyy tuottamaan tekstejä monipuolisesti itselle tärkeistä kulttuuriaiheista ja -ilmiöistä
- vahvistaa taitoaan käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tarkoituksena on tutustuttaa opiskelija monipuolisesti erilaisiin kulttuurin ilmiöihin näihin liittyvien tekstien avulla ja avata taiteen ja kulttuurin merkitystä yhteiskunnassa sekä oman luovuuden rakentumisessa.

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- luova toiminta
- kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle
- itseilmaisu identiteetin rakentumisessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan numeroarviointi. Opiskelijaa ohjataan arvioimaan omaa työskentelyään ja asettamaan itselleen realistisia tavoitteita kielenoppimisessa. Monipuolista arviointia käytetään koko opintojakson ajan tukemaan opiskelijan motivaatiota kielenopiskelun kehittämiseen. Opintojaksossa on päättökoe.

Yhteiskunta, eettisyys ja vaikuttaminen, 6 op (ENA04YH01FI02)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA05)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja tiivistämisen taitoja
- kehittää taitojaan raportoida jäsennellysti havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat
- erilaiset tulevaisuudenvisiot
- kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia
- yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys
- englanti tieteen kielenä, tieteellisen tekstin piirteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan numeroarviointi. Opiskelijaa ohjataan arvioimaan omaa työskentelyään ja asettamaan itselleen realistisia tavoitteita kielenoppimisessa. Monipuolista arviointia käytetään koko opintojakson ajan tukemaan opiskelijan motivaatiota kielenopiskelun kehittämiseen. Opintojaksossa on päättökoe.

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 4 op (ENA06OP02)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA07)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan numeroarviointi. Opiskelijaa ohjataan arvioimaan omaa työskentelyään ja asettamaan itselleen realistisia tavoitteita kielenoppimisessa. Monipuolista arviointia käytetään koko opintojakson ajan tukemaan opiskelijan motivaatiota kielenopiskelun kehittämiseen. Opintojaksossa on päättökoe.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *englannin käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin*
- *dialogisuus*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan numeroarviointi. Opiskelijaa ohjataan arvioimaan omaa työskentelyään ja asettamaan itselleen realistisia tavoitteita kielenoppimisessa. Monipuolista arviointia käytetään koko opintojakson ajan tukemaan opiskelijan motivaatiota kielenopiskelun kehittämiseen. Opintojaksossa on suullinen koe. . Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Media, 2 op (ENA09)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Parantaa opiskelijan medialukutaitoa. Laajentaa sanastoa ja syventää tekstinymmärtämistaitoa ajankohtaisten artikkeleiden avulla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kurssilla parannetaan luetun- ja kuullunymmärtämistaitoja sekä laajennetaan sanastoa seuraamalla ajankohtaisia uutisia ja teemoja eri medioista, pääasiassa sähköisistä. Tutustutaan englanninkielisiin verkkolehtiin ja harjoitellaan kirjoittamista ajankohtaisten aiheiden pohjalta. Kerrataan media-sanastoa ja keskustellaan uutisten objektiivisuudesta. Myös kieliooppia kerrataan ryhmän tarpeiden mukaan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Monipuolinen arviointi koko jakson ajan kannustaa opiskelijaa tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa. Opiskelijoita harjaannutetaan itsearviointiin ja omien opiskelustrategioiden kehittämiseen.

Kertausta abiturienteille, 2 op (ENA10)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kurssi valmentaa ylioppilaskirjoituksiin ja harjoittaa ymmärtämistekniikoita ja kirjoittamista. Kielioopin keskeisiä rakenteita ja sanastoa kerrataan monipuolisia tekstejä hyödyntäen..

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Monipuolinen arviointi koko jakson ajan kannustaa opiskelijaa tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa. Opiskelijoita harjaannutetaan itsearviointiin ja omien opiskelustrategioiden kehittämiseen. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti

Kirjoita sujuvasti englanniksi, 2 op (ENA11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on vahvistaa opiskelijan viestinnällisiä taitoja erityylisten kirjoistehtävien avulla. Samalla laajennetaan sanavarastoa ja huomioidaan eri tekstityyppien rekisterieroja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kurssilla käydään läpi erilaisia englannin keskeisen sanaston laajentamisstrategioita ja harjoitellaan niitä monipuolisesti kirjallisten viestinnällisten tehtävien avulla.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Monipuolinen arviointi koko jakson ajan kannustaa opiskelijaa tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa. Opiskelijoita harjaannutetaan itsearviointiin ja omien opiskelustrategioiden kehittämiseen.

Peruskoulusta lukioon, 2 op (ENA12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiuksia suorittaa lukion englannin opintojaksoista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lukio-opiskeluun valmistava kurssi. Parantaa valmiuksia opiskella kieliä lukiossa. Perehdytään erilaisiin tapoihin oppia ja opiskella kieltä. Autetaan opiskelijaa löytämään oma oppimistyylinsä. Kerrataan englannin peruskoulun oppimäärän keskeisimmät asiat. Harjoitellaan kaikkia kielitaidon osa-alueita.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän. Monipuolinen arviointi koko jakson ajan kannustaa opiskelijaa tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa. Opiskelijoita harjaannutetaan itsearviointiin ja omien opiskelustrategioiden kehittämiseen.

7.20.2. Vieraat kielet, ranska, B2-oppimäärä (RAB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Koulu ja harrastukset, 2 op (RAB21)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Ranska maailmalla, 2 op (RAB22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Hyvinvointi ja terveys, 2 op (RAB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

Kulttuuri, 2 op (RAB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- eri kulttuurialueita kieli- ja kulttuurialueelta
- ajankohtaiset kulttuurialueet
- luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

Opiskelu ja työelämä, 2 op (RAB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- tulevaisuudensuunnitelmat

Media, 2 op (RAB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- ajankohtaiset aiheet
- kohdekieliset mediat
- lähdekritiikki

Kestävä elämäntapa, 2 op (RAB27)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- erilaiset asuinympäristöt
- kestävä elämäntapa

Kansainvälisyystaidot, 2 op (RAB28)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö
- tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin
- kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa

7.20.3. Vieraat kielet, saksa, B2-oppimäärä (SAB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Koulu ja harrastukset, 2 op (SAB21)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet
- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- koulu

Saksa maailmalla, 2 op (SAB22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Hyvinvointi ja terveys, 2 op (SAB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Kulttuuri, 2 op (SAB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Opiskelu ja työelämä, 2 op (SAB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Media, 2 op (SAB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Kestävä elämäntapa, 2 op (SAB27)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- erilaiset asuinympäristöt
- kestävä elämäntapa

Kansainvälisyystaidot, 2 op (SAB28)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö
- tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin
- kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa

7.20.4. Vieraat kielet, venäjä, B2-oppimäärä (VEB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Koulu ja harrastukset, 2 op (VEB21)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet
- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- koulu

Venäjä maailmalla, 2 op (VEB22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Hyvinvointi ja terveys, 2 op (VEB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

Kulttuuri, 2 op (VEB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

288

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- eri kulttuurialueita kieli- ja kulttuurialueelta
- ajankohtaiset kulttuurialueet
- luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

Opiskelu ja työelämä, 2 op (VEB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- tulevaisuudensuunnitelmat

Media, 2 op (VEB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- ajankohtaiset aiheet
- kohdekieliset mediat
- lähdekritiikki

Kestävä elämäntapa, 2 op (VEB27)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- *erilaiset asuinympäristöt*
- *kestävä elämäntapa*

Kansainvälisyystaidot, 2 op (VEB28)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*
- *tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin*
- *kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa*

7.20.5. Vieraat kielet, espanja, B3-oppimäärä (EAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kielenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Tutustutaan toisiimme ja espanjan kieleen, 2 op (EAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan
- löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä
- hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- rutiininomaiset viestintätilanteet
- keskeisimmät viestintästrategiat
- tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset

Matkustellaan ja asioidaan espanjan kielellä, 2 op (EAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- oman lähipiirin ja arjen kuvailu
- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa
- tavanomaiset asiointitilanteet

Minä, lähiympäristöni ja vapaa-aikani, 2 op (EAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet
- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- koulu

Espanjan kieli ja kulttuuri maailmalla, 2 op (EAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Hyvinvointi tänään ja tulevaisuudessa, 2 op (EAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

Kulttuuri, 2 op (EAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (EAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Yhteinen maapallomme, 2 op (EAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- ajankohtaiset aiheet
- kohdekieliset mediat
- lähdekritiikki

7.20.6. Vieraat kielet, ranska, B3-oppimäärä (RAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kielenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Ranskan kielen alkeet, 2 op (RAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan
- löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä
- hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- rutiininomaiset viestintätilanteet
- keskeisimmät viestintästrategiat
- tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa numeroarvioinnin. Monipuolinen arviointi koko jakson ajan kannustaa opiskelijaa tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa. Opiskelijoita harjaannutetaan itsearviointiin ja omien opiskelustrategioiden kehittämiseen.

Asioidaan ranskaksi, 2 op (RAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa numeroarvioinnin. Monipuolinen arviointi koko jakson ajan kannustaa opiskelijaa tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa. Opiskelijoita harjaannutetaan itsearviointiin ja omien opiskelustrategioiden kehittämiseen.

Koulu ja harrastukset, 2 op (RAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*

- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa numeroarvioinnin. Monipuolinen arviointi koko jakson ajan kannustaa opiskelijaa tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa. Opiskelijoita harjaannutetaan itsearviointiin ja omien opiskelustrategioiden kehittämiseen.

Media, 2 op (RAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa numeroarvioinnin. Monipuolinen arviointi koko jakson ajan kannustaa opiskelijaa tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa. Opiskelijoita harjaannutetaan itsearviointiin ja omien opiskelustrategioiden kehittämiseen.

Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (RAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa numeroarvioinnin. Monipuolinen arviointi koko jakson ajan kannustaa opiskelijaa tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa. Opiskelijoita harjaannutetaan itsearviointiin ja omien opiskelustrategioiden kehittämiseen.

Ranskan kieli maailmalla, 2 op (RAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa numeroarvioinnin. Monipuolinen arviointi koko jakson ajan kannustaa opiskelijaa tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa. Opiskelijoita harjaannutetaan itsearviointiin ja omien opiskelustrategioiden kehittämiseen.

Hyvinvointi ja terveys, 2 op (RAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa numeroarvioinnin. Monipuolinen arviointi koko jakson ajan kannustaa opiskelijaa tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa. Opiskelijoita harjaannutetaan itsearviointiin ja omien opiskelustrategioiden kehittämiseen.

Kulttuuri, 2 op (RAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- eri kulttuurialueita kieli- ja kulttuurialueelta
- ajankohtaiset kulttuurialueet
- luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa numeroarvioinnin. Monipuolinen arviointi koko jakson ajan kannustaa opiskelijaa tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa. Opiskelijoita harjaannutetaan itsearviointiin ja omien opiskelustrategioiden kehittämiseen.

7.20.7. Vieraat kielet, saksa, B3-oppimäärä (SAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kielenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Tutustutaan toisiimme ja saksan kieleen, 2 op (SAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan
- löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä
- hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- rutiinomaiset viestintätilanteet
- keskeisimmät viestintästrategiat
- tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset

Matkustellaan ja asioidaan saksan kielellä, 2 op (SAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- oman lähipiirin ja arjen kuvailu
- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa
- tavanomaiset asiointitilanteet

Minä, lähiympäristöni ja vapaa-aikani, 2 op (SAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet
- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- koulu

Saksan kieli ja kulttuuri maailmalla, 2 op (SAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Hyvinvointi tänään ja tulevaisuudessa, 2 op (SAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

Kulttuuri, 2 op (SAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- eri kulttuurialueita kieli- ja kulttuurialueelta
- ajankohtaiset kulttuurialueet
- luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (SAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- tulevaisuudensuunnitelmat

Yhteinen maapallomme, 2 op (SAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- ajankohtaiset aiheet
- kohdekieliset mediat
- lähdekritiikki

7.20.8. Vieraat kielet,venäjä, B3-oppimäärä (VEB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kielenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja

kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Laaja-alaiset osaamiset

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksot

Venäjän kielen alkeet, 2 op (VEB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa numeroarvioinnin. Monipuolinen arviointi koko jakson ajan kannustaa opiskelijaa tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa. Opiskelijoita harjaannutetaan itsearviointiin ja omien opiskelustrategioiden kehittämiseen.

Kotona ja kaupungilla, 2 op (VEB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa numeroarvioinnin. Monipuolinen arviointi koko jakson ajan kannustaa opiskelijaa tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa. Opiskelijoita harjaannutetaan itsearviointiin ja omien opiskelustrategioiden kehittämiseen.

Elämän tärkeitä asioita, 2 op (VEB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa numeroarvioinnin. Monipuolinen arviointi koko jakson ajan kannustaa opiskelijaa tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa. Opiskelijoita harjaannutetaan itsearviointiin ja omien opiskelustrategioiden kehittämiseen.

Monenlaista elämää, 2 op (VEB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa numeroarvioinnin. Monipuolinen arviointi koko jakson ajan kannustaa opiskelijaa tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa. Opiskelijoita harjaannutetaan itsearviointiin ja omien opiskelustrategioiden kehittämiseen.

Hyvinvointi ja terveys, 2 op (VEB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa numeroarvioinnin. Monipuolinen arviointi koko jakson ajan kannustaa opiskelijaa tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa. Opiskelijoita harjaannutetaan itsearviointiin ja omien opiskelustrategioiden kehittämiseen.

Kulttuuri, 2 op (VEB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa numeroarvioinnin. Monipuolinen arviointi koko jakson ajan kannustaa opiskelijaa tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa. Opiskelijoita harjaannutetaan itsearviointiin ja omien opiskelustrategioiden kehittämiseen.

Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (VEB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa numeroarvioinnin. Monipuolinen arviointi koko jakson ajan kannustaa opiskelijaa tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa. Opiskelijoita harjaannutetaan itsearviointiin ja omien opiskelustrategioiden kehittämiseen.

Media, 2 op (VEB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa numeroarvioinnin. Monipuolinen arviointi koko jakson ajan kannustaa opiskelijaa tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa. Opiskelijoita harjaannutetaan itsearviointiin ja omien opiskelustrategioiden kehittämiseen.

7.21. Yhteiskuntaoppi (YH)

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä sekä valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, niiden arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa opiskelijan talousosaamista ja oikeudellista ymmärrystä sekä kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on omakohtaisen kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Eryistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettisesti toimivaksi, aktiiviseksi ja vastuuntuntoiseksi demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi.

*Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan **hyvinvointiosaamista** vahvistamalla oman elämän ja taloudenhallinnan taitoja sekä syventämällä oikeudellista ymmärrystä. Oppiaine syventää opiskelijan sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön sekä aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja demokraattiseen vaikuttamiseen yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi tukien **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista.*

*Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan monilukutaitoa digiajassa vahvistamalla hänen kykyään valita, tulkita kriittisesti ja soveltaa tutkimuspohjaista tietoa. Se vahvistaa yhteiskunnallisia ja kriittisiä teksti- ja argumentointitaitoja. Oppiaine rohkaisee opiskelijaa toimimaan monialaisessa yhteistyössä sekä yhdistelemään asioita uudella tavalla jatkuvan oppimisen periaatteen sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Yhteiskuntaopin opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan korkeakouluyhteistyötä.*

***Yhteiskunnallisen osaamisen** ydinoppiaineena yhteiskuntaoppi edistää opiskelijan edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja arviointiin. Opiskelijaa harjaannutetaan toimimaan monitulkintaisen informaation ja informaatiovaikuttamisen maailmassa. Oppiaine syventää opiskelijan monipuolista yhteiskunnallista osaamista vahvistamalla demokratiataitoja.*

Se kannustaa osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamaan turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestäväns tulevaisuuden edistämiseen Suomen ja EU:n kansalaisena sekä globaalisti. Oppiaine vahvistaa oma-aloitteisuutta, yrittäjämäistä asennetta sekä jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia.

Yhteiskuntaoppi korostaa yksilön arvolähtöistä ja eettistä toimintaa yhteiseksi hyväksi sosiaalinen vastuu mukaan lukien. Oppiaine syventää ymmärrystä kiertotalouden periaatteista ja kestävästä kuluttajuudesta lähiympäristössä ja globaalisti. Näin yhteiskuntaoppi vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista**.

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista** vahvistamalla kansainvälisyysvalmiuksia ja maailmankansalaisen asennetta sekä syventämällä ymmärrystä kulttuurisesta ja katsomuksellisesta moninaisuudesta. Oppiaine harjaannuttaa opiskelijaa eettiseen toimijuuteen globaalissa media- ja teknologiaympäristössä.

Tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät yhteiskuntaopin merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä yhteiskunnallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja moninaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen
- ymmärtää omien yhteiskunnallisten käsitystensä muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä
- motivoituu syventämään kiinnostustaan yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja ymmärrystään niiden merkityksellisyydestä.

Yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön
- tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja niiden taustalla vaikuttaneen historiallisen kehityskulun sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa muuttuvan demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena kestäväns kehityksen mukaisesti.

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja taloudellista ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- osaa muodostaa monipuolisesti perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- osaa eritellä moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten

päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien ja ympäristön kannalta.

Osaamisen arviointi

Osaamisen arviointi kohdistuu yhteiskuntaopin yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute tukee opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja osaamisestaan sekä kehittämään omia työskentelytapojaan yhteiskunnalliselle ajattelulle ominaisten tietojen ja taitojen saavuttamiseksi.

Yhteiskuntaopin arvioinnin keskeisiä kohteita ovat yhteiskunnalliselle ajattelulle ja toiminnalle keskeisten tietojen ja taitojen hallinta: taito ymmärtää yhteiskuntaa koskevan tiedon rakentumisen periaatteita, yhteiskunnan ja talouden ilmiöitä sekä niiden syitä ja vaikutuksia sekä arvioida kriittisesti yhteiskuntaa ja taloutta sekä niiden kehitystä koskevia tulkintoja ja ratkaisuvaihtoehtoja.

Arviointi kohdistuu yhteiskunnallisen tiedon käsittelyn taitoihin, kuten taitoon hakea tietoa erilaisista lähteistä, erotella olennainen tieto epäolennaisesta sekä käyttää sitä perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä. Arvioinnissa otetaan huomioon taidot hankkia, ymmärtää, analysoida, arvioida ja soveltaa yhteiskunnallista tietoa, muodostaa siitä jäsenyनेitä kokonaisuuksia sekä tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä. Arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa oppimaansa.

Opintojaksot

Yhteiskunta, eettisyys ja vaikuttaminen, 6 op (ENA04YH01FI02)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Taloustieto, 2 op (YH02)

Opintojakson moduulit

- Taloustieto, 2 op (YH2), Pakollinen

Tavoitteet

Taloustieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä
- tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat
- osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita
- ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa
- osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan
- osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen
- osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.

Keskeiset sisällöt

Taloustieto

Kansantalous ja sen toimijat

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen

- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus
- oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla
- työ, yrittäjyys ja yritykset
- Suomi globaalin talouden osana
- rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset

Talouspolitiikka

- kestävä talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat
- julkinen talous ja sen tasapaino
- talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla käydään runsaasti pari- ja pienryhmäkeskusteluja sekä tehdään tehtäviä ryhmissä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla harjaannutaan käyttämään uutisia ym. media-aineistoja oman tiedon rakentamisessa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla harjaannutaan käyttämään tilastoja ja talukkolaskentaohjelmia. Ne ovat jatko-opintojen ja työelämän kannalta olennaisia taitoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla käydään runsaasti pari- ja pienryhmäkeskusteluja yhteiskunnallisista ja taloudellisista aiheista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Sisältötavoitteista korostuvat talouden rakenteiden, niiden toiminnan ja yhteiskunnallisen merkityksen ymmärtäminen.

Taitotavoitteista korostuvat kyky yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä taloudellisten tekstien lukutaito.

Osaamista arvioidaan väli-/jaksotehtävillä sekä kurssikokeella. Myös laaja-alaisten tavoitteiden osaaminen arvioidaan tässä yhteydessä.

Taloustaidot, 4 op (MAB06MAB07YH02)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH03)

Opintojakson moduulit

- Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3), Pakollinen

Tavoitteet

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa laaja-alaisesti globalisaatiota ja Suomen asemaa osana sitä*
- *ymmärtää eurooppalaista ja kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaa yhteistyötä ja verkottumista*
- *tuntee Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sitä koskevaa tietoa*
- *ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa ja osaa toimia EU- ja globaalikansalaisena*
- *osaa eritellä globalisaation ja Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta*
- *osaa eritellä ja arvioida kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuusympäristöön liittyviä muutoksia, uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.*

Keskeiset sisällöt

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Globaalit haasteet, globalisaatio ja verkottuminen

- *ympäristö, ilmastonmuutos, väestö ja kestävä tulevaisuus*
- *kansainvälisen yhteistyön toimijat ja mahdollisuudet*
- *Suomi ja Pohjoismaat osana globaaleja verkostoja*
- *kansalaisuus ja vaikuttaminen Euroopassa ja globaalisti*

Eurooppalaisuus ja Euroopan yhdentyminen

- *eurooppalainen identiteetti, arvot ja yhteiskuntien moninaisuus*
- *Suomi osana EU:n päätöksentekoa*
- *EU:n talous- ja aluepolitiikka*
- *EU globaalina toimijana*

Turvallisuus muuttuvassa toimintaympäristössä

- *paikallinen ja kansallinen turvallisuus*
- *Suomen ja EU:n turvallisuuspolitiikka*
- *muuttuvat turvallisuusuhat ja niiden ratkaisumahdollisuudet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tämä osa-alue korostuu erityisesti tässä opintojaksossa. Työskentely perustuu pääosin pienissä ryhmissä tehtävään työhön. Ryhmät vaihtuvat, mikä lisää työskentelyä erilaisten ihmisten kanssa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tietotyötaidot eli tiedon hankkiminen ja sen jalostaminen ovat opintojakson keskiössä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintijakson sisällöt avartavat käsitystä Euroopan Unioista ja eurooppalaisuudesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Sisältötavoitteista korostuvat eurooppalaisuus, Euroopan Unionin toiminta sekä turvallisuusympäristömme.

Taitotavoitteista korostuvat kyky hankkia ajankohtaista tietoa ja sen käyttö oman tekstin rakentamisessa.

Osaamista arvioidaan useiden välitehtävien sekä kirjallisen lopputyön avulla. Laaja-alaisista osaamista arvioidaan itsearvioivalla kyselyllä.

Lakitieto, 2 op (YH04)

Opintojakson moduulit

- Lakitieto, 2 op (YH4), Valinnainen

Tavoitteet

Lakitieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen oikeusjärjestyksen ja ymmärtää sen toimintaa ohjaavat oikeudellisen ajattelun periaatteet*
- *osaa etsiä oikeudellisen tiedon lähteitä, tulkita niitä ja soveltaa niiden antamaa tietoa*
- *tuntee oikeutensa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä osaa soveltaa tätä tietoa tavanomaisia oikeusasioita koskeviin kysymyksiin*
- *osaa eritellä oikeudellisia kysymyksiä koskevaa julkista keskustelua ja arvioida siinä esitettyjä näkemyksiä.*

Keskeiset sisällöt

Lakitieto

Oikeusjärjestyksen perusteet

- *juridiikan peruskäsitteet ja perusoikeudet*
- *oikeudellisen tiedon lähteet ja niiden käyttö*
- *oikeus ja oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena ilmiönä*
- *oikeusjärjestys ja tuomioistuinlaitos*

Kansalaisten yleisimpien oikeustoimien perusteet seuraavilla alueilla

- *sopimus- ja vahingonkorvausoikeus*
- *perhe- ja jäämistöoikeus*
- *varallisuus oikeus*
- *tekijänoikeudet ja kuluttajaoikeus*
- *työoikeus*
- *asumiseen liittyvä sopimusoikeus*
- *hallinto-oikeus ja hyvä hallintotapa*
- *prosessi- ja rikosoikeus*
- *ympäristöoikeus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Korostuu tässä opintojaksossa. Opiskelijat harjaantuvat toimimaan oikeudellisista lähtökohdista käsin yhteiskunnallisissa asioissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Tietotavoitteista korostuu oikeusjärjestyksen tuntemus.

Taitotavoitteista korostuu kyky käyttää oikeudellista tietoa omien ratkaisujen lähteenä.

Osaamista arvioidaan välitehtävillä ja kurssikokeella.

Valmistaudu yo-kokeeseen, 1 op (YH05)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Parannat onnistumisen mahdollisuuksiasi yo-kokeessa.
- Kertaat keskeiset sisällöt.
- Harjoittelet yo-tehtäviin vastaamista.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksojen 1-4 tiivistetty kertaaminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla korostuvat sisältöosaaminen ja ylioppilaskokeessa tarvittavat taidot. Arviointi palvelee opiskelijan omaa kehittymistä. Harjoitustehtävät pisteytetään reaalikokeen tapaan.

Suoritusmerkintä.

7.22. Robo-media (RMV)

Oppiaineen tehtävä

Erkko-lukion robo-medialinja on koulun oman painopistealueen mukainen lukio-opintojen suuntautumisvaihtoehto. Robo-medialinjalle valitut opiskelijat opiskelevat normaalit lukio-opinnot ja keskittyvät niiden ohella robotiikan ja/tai median opintoihin.

Linjalaiset opiskelevat yhden yhteisen opintojakson (RMV1) ja valitsevat neljä opintojaksoa linjan tarjonnasta, joiden lisäksi opiskelija voi valita haluamansa määrän valinnaisia linjan opintoja.

Linjan opintojaksoja voivat valita muutkin kuin linjalle hakeutuvat opiskelijat, mutta linjalaiset sijoitetaan aina ennen muita opintojaksojen ryhmiin.

Vuosittain linja tekee yhteisen opintokäynnin. Linjalaisilla on mahdollisuus toisena tai kolmantena opiskeluvuonna viikon mittaiseen harjoittelujaksoon, joka vastaa omaa kiinnostusta.

Opintojaksot

Digitaalinen kansalainen, 2 op (RMV01)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tutustutaan yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin digitaalisessa maailmassa sekä median pääperiaatteisiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson painopistealueita ovat mm. tietosuoja, lähdesuoja, median säännöstö, mainonta, mediakonsernit, trollaus, digitekniikka ja yksityisyys sekä kyberturvallisuus. Opintoihin liittyy 1-2 tutustumiskäyntiä mediataloihin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään pohtimalla median arvoja ja merkityksiä. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestäväen tulevaisuuden puolesta. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso kehittää opiskelijan monilukutaitoa digiajassa vahvistamalla hänen kykyään valita, tulkita kriittisesti ja soveltaa tutkimuspohjaista tietoa. Se vahvistaa yhteiskunnallisia ja kriittisiä teksti- ja argumentointitaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Harjoitustehtävien tekeminen hyväksytysti ja osallistuminen opintomatkoihin. Arviointi: hyväksytty/hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on pakollinen kaikille robo-medialinjalaisille. Opintojakso ei sovellu itsenäisesti opiskeltavaksi.

Tietotekniikan perusteet, 2 op (RMV02)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tietokoneen käytön perusvalmiuksien hallinta sekä koulun tietokonelaitteistoon ja käytössä oleviin työvälineohjelmiin tutustuminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tekstinkäsittelyn perusteet, taulukkolaskennan alkeet, kuvankäsittelyn, esitysgrafiikan ja internetin perusopastus sekä pilvipalveluiden käyttö opiskelun apuvälineenä

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettut harjoitustyöt. Arviointi: hyväksyty/hylätty.

Robotiikan alkeet, 2 op (RMV03)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opetellaan rakentamaan robotti ja hallitaan robottiohjelmoinnin perusteet (tietotyypit, silmukat, haarautumiset)

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lukiossamme voi tutustua joko VEX Robotics IQ tai LEGO Mindstorms EV3 robotteihin. Opintojakso on hajautettu.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Robotiikka tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia oppiainerajojen ylittämiseen opiskelussa. Ongelmaratkaisutaitojen kehittyminen tukee matematiikan opetusta, toisaalta valo-oppi, äänioppi, kitka ja voima tukevat hyvin fysiikan opetusta.

Vuorovaikutusosaaminen

Kun robotiikan perusteet ovat halussa, voidaan taitoja soveltaa erilaisissa eheyttävissä projekteissa, esimerkiksi eri robotiikkakilpailuissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Harjoitustöiden suorittaminen hyväksytysti. Arviointi: hyväksyty/hylätty.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Valokuvaus, 2 op (RMV04)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opetellaan valokuvauksen perustaitoja ja ne jo hallitseva syventää osaamistaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Harjoitellaan kuvaamaan järjestelmäkameralla ja luomaan kuviin viestinnällisiä sisältöjä. Harjoitustöissä otettuja kuvia hyödynnetään koulun julkaisuissa ja näyttelyissä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Aktiivinen osallistuminen oppitunneille. Harjoitustöiden tekeminen hyväksytysti. Arviointi: hyväksyty/hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Valokuvaustehtäviä tehdään pääasiassa vaihtuvissa ryhmissä työskennellen ja ryhmän jäseniä kuvaten. Opintojakso ei sovellu itsenäisesti opiskeltavaksi.

Videokuvaus, 2 op (RMV05)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on oppia käyttämään yleisimpiä digitaalisen median tuotantolaitteita: videokameroita, editointiohjelmia sekä kuvauskopteria osana hyvälaatuisen dokumenttielokuvan valmistusprosessia.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutustutaan kuvauksen säännöstöön sekä käsikirjoittamiseen. Kurssiin kuuluu tutustuminen mediatuotannon koulutukseen tai yritystoimintaan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opinnot tukevat opiskelijan hyvinvointiosaamista kuvailmaisuun sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia ilmaisun tapoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettavat tehtävät. Arviointi: hyväksyty/hylätty.

Somen sisällöntuotanto, 2 op (RMV06)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena tuottaa laadukasta sisältöä sosiaalisen median kanaviin (IG, TikTok, FB, YouTube).

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kanavien toimintaperiaatteisiin ja juridiikkaan tutustuminen.
- Somejulkaisijoihin tutustuminen.
- Sisällön tuottaminen ensisijaisesti koulun kanaviin.
- Mahdollisuus oman kanavan perustamiseen ohjaaviin verkko-opintoihin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestäväen tulevaisuuden puolesta. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettavat harjoitustehtävät. Arviointi: hyväksytyt/hylätyt. Opintojakso ei sovellu itsenäisesti opiskeltavaksi.

Elokuvaelämyksiä, 2 op (RMV07)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opetellaan arvioimaan elokuvia suullisesti ja kirjallisesti.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla tutustutaan monipuolisesti elokuvakulttuurin merkkiteoksiin katselemalla eri kulttuurialueiden, aikakausien, lajityyppien ja eri ohjaajien tuotantoa. Katsottavista elokuvista laaditaan esittelyt ja opetellaan arvioimaan elokuvia suullisesti ja kirjallisesti. Opintojaksolla tutustutaan myös elokuva-alan ajankohtaisiin tapahtumiin ja käytetään apuna asiantuntijavierailuja. Opintojakso tarjotaan joka kolmas vuosi.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Hyvinvointiosaaminen

Opinnot tukevat opiskelijan hyvinvointiosaamista elokuvakuvailmaisuun sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kurssista saa suoritusmerkinnän aktiivisen osallistumisen ja tehtyjen harjoitustöiden perusteella. Opintojakso ei sovellu itsenäisesti opiskeltavaksi.

Arduino, 2 op (RMV08)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson keskeinen tavoite on tarjota lukiolaisille kokemuksia teknologian rakentajana ja auttaa ohjaamaan lukioikäiset teknologiaharrastuksen pariin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Arduino-opintojakso on lukiolaisten ensiaskel teknologiaan. Se tuo opiskelijoille luovan teknologian kokemuksia ja tarjoaa yhteisöllisen toimintamallin avulla hauskaa, inspiroivaa teknologiakasvatusta nuorille. Opinnot perustuvat käytännönläheisiin sisältökokonaisuuksiin, joiden pääpaino on omien projektien suunnittelussa ja toteuttamisessa. Arduino-opintojakso on vasta-alkajille suunnattu, eikä sillä suoriteta laajoja tietojenkäsittelytieteiden opintoja. Opintojaksolla tutustutaan ohjelmoinnin perusteisiin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa opitut taidot linkittyvät suunnitteluun, ohjelmointiin, sähköoppiin ja käden taitoihin. Opintojaksolla tehtävä projektityö tehdään pienryhmissä, jolloin opiskelijoiden erilaisia vahvuuksia voidaan hyödyntää laaja-alaisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana on palautettavia osasuorituksia ja tehtäviä sekä projektityö. Osasuoritukset, tehtävät ja projektityö on suoritettava hyväksytysti.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Ohjelmointi 1, 2 op (RMV09)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opetellaan algoritmista ajattelua, järjestelmällistä ja kurinalaista ohjelmointitekniikkaa. Tavoitteena on suunnitella, toteuttaa ja dokumentoida perusrakenteet sisältävä ohjelma noudattaen hyvää ohjelmointitapaa, riippumatta ohjelmointikielestä. Opetellaan tuntemaan ohjelmoinnin peruskäsitteistä muuttujat, ehtolauseet, toistolauseet. Opiskelija oppii ymmärtämään vuokaavioiden idean ja osaa piirtää vuokaavioita annetusta ohjelmasta. Opiskelija oppii tuntemaan käsitteen merkkijono ja osaa käsitellä merkkijonoja (erit. vertailu). Opiskelija oppii tuntemaan listarakenteen ja osaa lisätä ja poistaa listalla olevia alkioita..

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla tutustutaan Java-ohjelmointikieleen. Opintojaksolla käytetään sellaista ohjelmointiympäristöä, jonka opiskelijat asentavat laillisesti ja ilmaiseksi omalle tietokoneelleen. Opintojakson pohjana voidaan käyttää MOOC.fi:n ohjelmoinnin MOOC kurssia. Osittain verkko-opetus

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi: suoritusmerkintä.

AI - tekoälyn perusteet, 2 op (RMV10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Ymmärtää tekoälyn keskeisimmät vaikutukset, pystyy arvioimaan tekoälyyn liittyvää uutisointia ja keskustelua kriittisesti, osaa keskustella tekoälystä ja määritellä, mitä se on sekä osaa kertoa menetelmistä, jotka mahdollistavat tekoälyn.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tekoälyn perusteet on verkkossa suoritettava opintojakso, joka on suunnattu kaikille, jotka haluavat tietää, mitä tekoäly on, mitä tekoälyllä voi (ja ei voi) tehdä ja miten tekoäly vaikuttaa elämäämme. Syvällistä matematiikan ymmärrystä tai ohjelmointitaitoja et tarvitse. Opintojakson pohjana käytetään MOOC.fi:n AI:n MOOC kurssia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä

Ohjelmointi 2, 2 op (RMV11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tuntee käsitteet olio, konstruktori ja olion metodit, ymmärtää alkeis- ja viittaustyyppisten muuttujien erot, tuntee käsitteen tiedosto sekä osata lukea tietoa erilaisista tietolähteistä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Jatkoa Ohjelmointi 1 opintojaksolle. Opintojen pohjana voidaan käyttää MOOC.fi:n ohjelmoinnin MOOC kurssia. Osittain verkko-opetus.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä.

VEX EDR, 2 op (RMV12)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Jatkoa Robotiikan alkeet -opintojaksolle. Opetellaan ohjelmoimaan robottia joko Python tai C++ kielellä. Mahdollistaa osallistumisen EDR-kilpailuihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä.

Robo-median itsenäinen työskentely ja projektit, 2 op (RMV13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tuetaan opiskelijan harrastuneisuutta ja omaehtoista työskentelyä robotiikan ja median alan tehtävissä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Eri vuositasoille hajautettu opintojakso, johon sisältyy työharjoittelu tai robotiikan opiskelijatutorointi, linjalaisten hoitamat muiden opintojaksojen ulkopuoliset tehtävät, projektit, vierailukäynnit ja esittelytilaisuudet.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opinnoissa kehitetään vuorovaikutusosaamista rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja ryhmätyöskentelyn kautta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Vähimmäisvaatimusluettelossa olevien tehtävien hyväksytyt suorittaminen. Arviointi: hyväksytyt/hylätyt.

Opintojakson vapaa kuvaus

Vähimmäisvaatimukset opintojakson suorittamiseksi:

- työharjoittelu tai robotiikan opiskelijatutorointi
- osallistuminen vähintään yhdelle linjan opintomatalle
- osallistuminen vähintään yhteen muuhun linjaan liittyvän koulun tapahtuman toteutukseen esim. linjan esittely yhdeksännen luokan oppilaille tai koulun tilaisuuden dokumentointi, mikäli tehtävä ei liity johonkin muuhun opintojaksoon
- koulun tapahtuman esitysteknisten laitteiden käyttöön perehtyminen ja laitteiden hoitaminen koulun tilaisuudessa (esim. valaistus ja äänentoisto) tai itsenäinen robo-mediaan liittyvä projekti esim. videokuvauksen hoitaminen omassa lähipiirissä, julkaistun lehtikirjoituksen laatiminen tai koulun ulkopuolisen tahon tilaama työ
- teemapäivään / teemaviikon järjestelyihin osallistuminen

Opiskelija kerää itse työpäiväkirjaan merkinnät opintojaksoon vaadittavista tapahtumista. Työpäiväkirja jaetaan opiskelujen alussa kaikille linjan opiskelijoille.

7.23. Urheilu (URV)

Oppiaineen tehtävä

Erkko-lukio tarjoaa innokkaille ja urheilussa eteenpäin pyrkiville sekä tavoitteellisesta harjoittelusta kiinnostuneille urheilijoille urheiluvalmennuksen ja valmennusopin opintojaksoja.

Urheilulinjalle otetaan vuosittain 15-20 valmennuksessa olevaa aktiiviurheilijaa. Heillä on mahdollisuus harjoitella kolmena päivänä viikossa koulupäivien aikana. Harjoitukset ovat yhteisiä ja tukevat opiskelijan kunto-ominaisuuksia. Samalla tarjoamme mahdollisuuden opiskella täysipainoisesti tavoitteena lukion päättötodistus. Urheiluvalmennuksen opintojaksoja on valittavana 8, jotka opiskelija voi laskea osaksi opintojaan. Valmennusopin opintojaksoja on tarjolla kaksi, jotka kuuluvat linjan pakollisiin opintoihin.

Urheiluvalmennuksessa tarjoamme yksilöllistä valmennusta, jossa voidaan paneutua henkilökohtaisten ominaisuuksien kehittämiseen fyysisessä harjoittelussa. Harjoittelua ohjaa yksilöllinen ohjelma, joka laaditaan yhdessä oman valmentajan, opiskelijan ja tarvittaessa koulun kanssa. Urheilulinjan harjoitukset täydentävät yksilö- tai seuraharjoittelua. Lajikohtaisesta valmennuksesta siirrytään eri ominaisuuksia kehittävään valmennukseen. Urheilijat edustavat omaa seuraansa ja saavat opintojensa ohella mahdollisuuden harjoitella kolme kertaa viikossa urheilulinjan valmentajien johdolla.

Tavoitteet

Yleiset tavoitteet

- opiskelija kehittyä urheilijana ja suorittaa lukio-opinnot ja ylioppilastutkinnon sekä kykenee arvioimaan omia jatko-opintomahdollisuuksiaan
- opiskelija oppii systemaattisen harjoittelun periaatteet ja sitoutuu määrätietoiseen harjoitteluun

- opiskelija oppii suunnittelemaan omaa opiskeluaan ja urheiluvalmennustaan, asettamaan itselleen tavoitteita ja tekemään päätöksiä niiden toteuttamiseksi
- valmentajat painottavat työssään urheilijan taidon kehittymistä fyysisissä oheisharjoitteissa, ryhmän sisäisissä harjoitteissa ja palauttavissa harjoitteissa
- lukion ja seurojen välisellä yhteistyöllä pyritään kehittämään ammattimaista valmennusta ja olosuhteita

Osaamisen arviointi

Opintojakson suorittaminen edellyttää annettujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan. Tuntitehtävien ja laajempien kokonaisuuksien suorittamisesta merkitään suoritusmerkintä.

Pakolliset opintojaksot

Opiskelijan pitää suorittaa urheilulinjalla seuraavat opintojaksot saadakseen todistuksen urheilulinjalta valmistumisesta:

Valmennusoppi 1, 2op (URV1)

Valmennusoppi 2, 2op (URV2)

Ensimmäisenä lukuvuotena vähintään kaksi (2) urheiluvalmennuksen opintojaksoa

Toisena lukuvuotena vähintään kaksi (2) urheiluvalmennuksen opintojaksoa

Kolmantena lukuvuotena vähintään yksi urheiluvalmennuksen opintojakso

Yhteensä 7 opintojaksoa

Edellä mainittujen opintojaksojen lisäksi opiskelijan pitää suorittaa liikunnan valtakunnalliset opintojaksot 1 ja 2. Pakollisten opintojaksojen lisäksi opiskelija voi vapaasti valita lukiossa tarjottavia liikunnan opintojaksoja omien toiveidensa mukaisesti.

Opintojaksot

Valmennusoppi 1, 2 op (URV01)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tiedollisten valmiuksien antaminen nuorelle urheilijalle oman valmennuksen ja harjoittelun tueksi.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Urheilijan elämänhallinta ja itsensä tunteminen: Urheilijan arkirythmi ja suunnitelmallisuus. Urheilijan uni ja lepo.
- Psykkisten taitojen kehittäminen: Tunne itsesi. Tietoisuustaidot. Itseluottamuksen rakentaminen. Psykkinen kausisuunnittelu. Yhteistyö valmentamisessa
- Lajianalyysi ja kansainvälinen vaatimustaso: Lajianalyysistä lajin vaatimustasoon. Varhainen erikoistuminen vai monilaji harjoittelu.
- Valmentautumisen perusteet.
- Fyysisen ja taidollisen harjoittelun perusteet: Harjoittelun pääperiaatteet. Fyysisten ominaisuuksien kehittäminen. Kehittymisen seuranta ja harjoittelun vaikuttavuus
- Huoltavan harjoittelun vaikuttavuus – tukee palautumista
- Urheilijan terveys: Urheilijan terveyden perusta. Urheiluvammojen tehokas ehkäisy ja laadukas hoito. Urheilijan infektiot. Urheilijan ylikuormitustila. Erityiskysymyksiä erityisesti urheiluille naisille. Päätteet ja urheilu

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä.

Valmennusoppi 2, 2 op (URV02)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Urheilijan elämäntapoihin liittyvien asioiden ymmärtäminen. Ravintoon liittyvien asioiden ymmärtäminen ja toteuttaminen. Aktiiviuraan ja uran jälkeiseen elämään liittyvät haasteet. Urheilun ja sosiaalisen median haasteiden ymmärtäminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Urheilijan elämä 24/7 ravinto ja uni: Urheilijan arkirytmii ja suunnitelmallisuus. Urheilijan uni. Huippu-urheilijan ruokavalion perusta energiatasapaino – jaksaminen ja tehoa ruoasta. Ravintoaineet – polttoaineet harjoitteluun. terveyden edistäminen ja palautuminen. Urheilijan ravintolisät
- Urheilijan elämä 24/7, talous, media, urheilun mahdollistaminen vaikuttamalla ympäristöön: Urheilijan tulot. Vakuutukset. Urheilijan brändi – toimeentulo. Urheilijanbrändin arvon rakentuminen. Urheilija sosiaalisessa mediassa. Urheilija yrittäjänä.
- Reilusti huipulle mm. suek.
- Huippu-urheilija vierailut ja asiantuntija luennoijat.
- Oppilaan toimiminen ohjaajana – näyttötunnit sekä suunnitelma tunnista.
- Uraohjauksen opastus.
- Älylaitteet apuvalmennuksessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suorittaminen edellyttää annettujen tehtävien tekemistä ohjeistuksen mukaan. Tuntitehtävien ja laajempien kokonaisuuksien suorittamisesta merkitään suoritusmerkintä.

Urheiluvallmennus 1, 2 op (URV03)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on tukea urheilijan harjoitusmahdollisuuksia koulupäivän aikana. Harjoittelussa tavoitteena on eri kunto-ominaisuuksien kehittäminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Eri kunto-ominaisuuksien kehittäminen monipuolisii menetelmin. Harjoittelussa hyödynnetään lähialueen liikuntapaikkoja monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suorittaminen ja arviointi perustuvat läsnäoloon. Opintojakson läpäisystä saa suoritusmerkinnän. Opiskelija voi suorittaa lukion aikana 8 urheiluvalmennuksen opintojaksoa.

Urheiluvalmennus 2, 2 op (URV04)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on tukea urheilijan harjoitusmahdollisuuksia koulupäivän aikana. Harjoittelussa tavoitteena on eri kunto-ominaisuuksien kehittäminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Eri kunto-ominaisuuksien kehittäminen monipuolisin menetelmin. Harjoittelussa hyödynnetään lähialueen liikuntapaikkoja monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suorittaminen ja arviointi perustuvat läsnäoloon. Opintojakson läpäisystä saa suoritusmerkinnän. Opiskelija voi suorittaa lukion aikana 8 urheiluvalmennuksen opintojaksoa.

Urheiluvalmennus 3, 2 op (URV05)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on tukea urheilijan harjoitusmahdollisuuksia koulupäivän aikana. Harjoittelussa tavoitteena on eri kunto-ominaisuuksien kehittäminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Eri kunto-ominaisuuksien kehittäminen monipuolisin menetelmin. Harjoittelussa hyödynnetään lähialueen liikuntapaikkoja monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suorittaminen ja arviointi perustuvat läsnäoloon. Opintojakson läpäisystä saa suoritusmerkinnän. Opiskelija voi suorittaa lukion aikana 8 urheiluvalmennuksen opintojaksoa.

Urheiluvalmennus 4, 2 op (URV06)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on tukea urheilijan harjoitusmahdollisuuksia koulupäivän aikana. Harjoittelussa tavoitteena on eri kunto-ominaisuuksien kehittäminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Eri kunto-ominaisuuksien kehittäminen monipuolisin menetelmin. Harjoittelussa hyödynnetään lähialueen liikuntapaikkoja monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suorittaminen ja arviointi perustuvat läsnäoloon. Opintojakson läpäisystä saa suoritusmerkinnän. Opiskelija voi suorittaa lukion aikana 8 urheiluvalmennuksen opintojaksoa.

Urheiluvalmennus 5, 2 op (URV07)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on tukea urheilijan harjoitusmahdollisuuksia koulupäivän aikana. Harjoittelussa tavoitteena on eri kunto-ominaisuuksien kehittäminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Eri kunto-ominaisuuksien kehittäminen monipuolisin menetelmin. Harjoittelussa hyödynnetään lähialueen liikuntapaikkoja monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suorittaminen ja arviointi perustuvat läsnäoloon. Opintojakson läpäisystä saa suoritusmerkinnän. Opiskelija voi suorittaa lukion aikana 8 urheiluvalmennuksen opintojaksoa.

Urheiluvalmennus 6, 2 op (URV08)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on tukea urheilijan harjoitusmahdollisuuksia koulupäivän aikana. Harjoittelussa tavoitteena on eri kunto-ominaisuuksien kehittäminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Eri kunto-ominaisuuksien kehittäminen monipuolisin menetelmin. Harjoittelussa hyödynnetään lähialueen liikuntapaikkoja monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suorittaminen ja arviointi perustuvat läsnäoloon. Opintojakson läpäisystä saa suoritusmerkinnän. Opiskelija voi suorittaa lukion aikana 8 urheiluvalmennuksen opintojaksoa.

Urheiluvalmennus 7, 2 op (URV09)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on tukea urheilijan harjoitusmahdollisuuksia koulupäivän aikana. Harjoittelussa tavoitteena on eri kunto-ominaisuuksien kehittäminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Eri kunto-ominaisuuksien kehittäminen monipuolisilla menetelmin. Harjoittelussa hyödynnetään lähialueen liikuntapaikkoja monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suorittaminen ja arviointi perustuvat läsnäoloon. Opintojakson läpäisystä saa suoritusmerkinnän. Opiskelija voi suorittaa lukion aikana 8 urheiluvuorokauden opintojaksoa.

Urheiluvuorokausi 8, 2 op (URV10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on tukea urheilijan harjoitusmahdollisuuksia koulupäivän aikana. Harjoittelussa tavoitteena on eri kunto-ominaisuuksien kehittäminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Eri kunto-ominaisuuksien kehittäminen monipuolisilla menetelmin. Harjoittelussa hyödynnetään lähialueen liikuntapaikkoja monipuolisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suorittaminen ja arviointi perustuvat läsnäoloon. Opintojakson läpäisystä saa suoritusmerkinnän. Opiskelija voi suorittaa lukion aikana 8 urheiluvuorokauden opintojaksoa.

7.24. Liiketoiminta ja yrittäjyys (LYV)

Tavoitteet

Kurssikokonaisuus, joka tähtää lukiolaisen liikesivistyksen ja kaupallisen osaamisen kehittämiseen sekä antaa valmiuksia toimia yrittäjänä. Opiskelija omaksuu tiedot ja taidot, joilla hän voi menestyä työelämässä. Hän oppii kaupallisen ajattelutavan sekä kyvyn toimia verkostoituneessa globaalissa toimintaympäristössä. Työelämä, jatko-opintopaikat, yritykset ja erilaiset urapolut tulevat tutuiksi.

Opintojaksot muodostavat hyvän pohjan kaupallisen alan jatko-opinnoille.

Lisäksi on mahdollista suorittaa avoimen yliopiston kursseja Jyväskylän ja Helsingin yliopistoihin.

Osaamisen arviointi

Opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Laaja-alaiset osaamiset

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksot

Yrittäjyysosaaminen, 2 op (LYV01)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Valmiuksia yrittäjäksi ryhtymiseen
- Yrityksen pyörittämiseen liittyviä taloudellisia näkökulmia
- Yritysmuodot, vastuut ja velvollisuudet
- Myynnin ja asiakaspalvelun perusteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Yrittäjyyden eri muodot
- Yrityksen perustaminen ja käytännön hoitaminen
- Myynti ja markkinointi
- Asiakasryhmien tunnistaminen
- Markkinoinnin peruseriaatteet
- Vastuullinen liiketoiminta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Näyttöjä ovat mm. tehtävien suorittaminen ja oppimispäiväkirjan pitäminen. Arvioinnissa painottuu ns. sisäinen yrittäjyys eli kyky oman työn organisointiin ja pitkäjänteinen työskentely.

Oman talouden hallinta, 2 op (LYV02)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso herättelee hahmottamaan ympärillä olevia globaalin talouden ilmiöitä. Opintojakson jälkeen opiskelija ymmärtää paremmin talouden merkityksen yhteiskunnalle ja oman talouden hallinnan merkityksen omassa elämässään. Opiskelija oppii ja vahvistaa taitojaan oman talouden hallinnasta ja itseluottamus omaan talouteen vahvistuu. Opiskelija oppii tienaamisesta, vastuullisesta kuluttamisesta, säästämisestä ja sijoittamisesta, vakuuttamisesta sekä luotonotosta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Mistä raha tulee? Kuluttaminen, säästäminen, hankinnat, riskien hallinta, sijoittaminen. Kuluttajansuoja. Opiskelijan talous. Yhteiskunta ja talous.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Osaamisen käyttäminen omaksi hyödyksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Näyttöjä ovat mm. tehtävien suorittaminen ja oppimispäiväkirjan pitäminen. Arvioinnissa painottuu ns. sisäinen yrittäjäyys eli kyky oman työn organisointiin ja pitkäjänteinen työskentely.

Työelämäosaaminen, 2 op (LYV03)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii suunnittelemaan tulevaisuuttaan ja vahvistamaan omia jatko-opinto- ja työelämävalmiuksiaan.
- Opiskelija oppii myös tietoja ja taitoja, jotka auttavat häntä toimimaan työyhteisön jäsenenä.
- Opiskelija oppii työelämä tietoja- ja taitoja, joista on hyötyä muuttuvassa työelämässä.
- Opintojaksolla opitaan vuorovaikutusosaamista, kuten yhteistyö- ja neuvottelutaitoja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Erilaiset vuorovaikutustilanteet työ- ja liike-elämässä.
- Erilaisten ihmistyyppien kohtaaminen ja heidän kanssaan toimiminen.
- Työhyvinvointi.
- Erilaiset urapolut.
- Työn hakeminen, itsensä markkinoiminen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Näyttöjä ovat mm. tehtävien suorittaminen ja oppimispäiväkirjan pitäminen. Arvioinnissa painottuu ns. sisäinen yrittäjäyys eli kyky oman työn organisointiin ja pitkäjänteinen työskentely.

Vuosi yrittäjänä, 2 op (LYV04)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Onko sinulla jokin osaamisala, jonka avulla voisit ajatella työllistäväsi itse itsesi? Tällä kurssilla voit harjoitella yrityksen toiminnan käynnistämistä ohjatusti. Lisäksi opit yritystoiminnan käytännön asioita ja tutustut toisiin yrittäjiin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Työelämä- ja yrittäjäosaaminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Näyttönä on oman yritystoiminnan hoitaminen: Sen suunnitelmallisuus ja pitkäjänteisyys sekä siihen sitoutuminen. Yrityksen menestymisen aste ei ole arviointiperuste.

7.25. Muut opinnot (MUU)

Opintojaksot

Järjestyksenvalvonnan perusteet, 2 op (MUU01)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tarkoituksena on suorittaa järjestyksenvalvojankortti.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso sisältää seuraavat osa-alueet: hätäensiapu, pelastaminen, voimankäytön käytännönharjoitus, tilaisuuden järjestäminen, vastuut, järjestyksenvalvojana toimiminen, lakitietoutta, hätävarjelu, yleinen kiinniotto-oikeus, alkoholi, huumeet

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä.

Opiskelijakuntatoiminta, 2 op (MUU02)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Lukion opiskelijakuntatoiminta harjaannuttaa opiskelijoita omatoimisuuteen, sisukkuuteen, oma-aloitteisuuteen ja yhteiskunnalliseen toimintaan osallistumiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija voi hyväksilukea opiskelijakuntatoiminnan osaksi lukio-opintoja, jos hän osallistuu opiskelijakunnan toimintaan seuraavien periaatteiden ja velvoitteiden mukaan: osallistuu säännöllisesti opiskelijakunnan hallituksen kokouksiin, hoitaa opiskelijakunnan hallituksessa vastuutehtävää tuloksellisesti kaksi vuotta, osallistuu rehtorin ja hallituksen tapaamisiin säännöllisesti, osallistuu vähintään yhteen opiskelijakuntatoimintaa koskevaan koulutukseen lukioaikanaan, järjestää muille opiskelijoille tapahtumia ja tempauksia, jotka edesauttavat opiskelijoiden jaksamista lukio-opinnoissa, osallistuu koulutyön arviointiin ja kehittämiseen (esim. opettajainkokoukset, koulutyön yleinen arviointi, koulun tapahtumien suunnittelu yhdessä opettajien kanssa jne.), opiskelijakunnan hallitus tekee tehtävien hoidon ja osallistumisen dokumentoinnin opiskelijakunnan ohjaajan kanssa sopimallaan tavalla ja vastaa siitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hallituksen jäsen voi saada aktiivisesta opiskelijakuntatoimintaan osallistumisesta ja muiden velvoitteiden täyttämisestä yhden opintojakson ja opiskelijakunnan puheenjohtaja kaksi.

Hallituksen jäsenet anovat opintojaksoa rehtorilta. Anomuksessa tulee olla opiskelijakunnan ohjaajan puoltolause.

Arviointi: suoritusmerkintä.

Muut / muualla suoritettut opintojaksot, 2 op (MUU03)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

7.26. Integraatio-opintojaksot

Ihmisen biologinen ja psyykinen elämänkaari, 2 op (BI08)

Oppiaineet

- Biologia
- Psykologia

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää yhteneväisyydet ja erot siinä, miten biologia ja psykologia tutkivat ihmistä ja ihmisen toimintaa
- kehittää itsetuntemusta, saada perustietoa ja kiinnostua oman elämän suunnittelusta ja hallinnasta
- kerrata, syventää ja laajentaa lukion biologian ja psykologian osaamista

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- ihmisen elämänkaari -käsite
- aika ennen syntymää, kasvu ja kehitys
- elämän ja elimistön kriisit ja kehitystehtävät

- vanheneminen ja kuolema
- evoluutio, geenit ja ympäristö

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso tukee laajasti opiskelijan **monitieteistä ja luovaa osaamista** tarkastelemalla ihmisen elämäntähtä kahden eri tieteen näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso kehittää opiskelijan itsetuntemusta, mikä tukee urasuunnittelua, työelämävalmiuksia ja muuta **yhteiskunnallista osaamista**.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson hyväksytyt suoritus edellyttää opintojakson alussa sovittujen suullisten ja kirjallisten tehtävien tekemisen hyväksytysti. Opintojaksolla on läsnäolopakko eikä sitä voi suorittaa itsenäisesti. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson töitä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Biologian ja psykologian näkökulmia ihmisen elämäntähteen yhdistelevä opintojakso, joka voidaan suorittaa missä lukio-opintojen vaiheessa tahansa.

Luonnontieteen kenttätöitä, 2 op (BI09)

Oppiaineet

- Biologia
- Maantiede
- Kemia

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on syventää luonnontieteen osaamista ja ymmärrystä tutkimusperustaisella oppimisella

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla toteutetaan luonnontieteellisiä tutkimuksia autenttisessa ympäristössä eli esimerkiksi lähiluonnossa tai tutkimusasemilla.
- Opiskelijat tutustuvat tavallisimpiin näytteenottomenetelmiin ja asiaan kuuluviin analysointitapoihin.
- Yhteistyötä tehdään eri lukioiden, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Kenttätyöjaksolla työskennellään ryhmissä ja raportit kirjoitetaan yhteistyössä.
- Harjoitellaan erilaisia ryhmässä toimimisen rooleja ja työnjakoa.
- Autetaan ja tuetaan toisia ryhmässä toimimisessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojaksolla tarkastellaan ilmiöitä eri näkökulmista.
- Harjaannutaan ratkaisemaan työskentelyn aikana esiin tulleita käytännön ongelmia.
- Tavoitteena on harjoitella työskentelyä, joka poikkeaa rutiininomaisesta työskentelystä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Töiden aihepiirit valitaan siten, että ne vahvistavat ja kehittävät opiskelijan ympäristöosaamista.
- Opintojakson tavoite on kehittää ekososiaalista sivistystä, erityisesti vastuuta omasta toiminnasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson hyväksytyt suoritus edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemisen hyväksytysti. Opintojaksolla on läsnäolopakko eikä sitä voi suorittaa itsenäisesti. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson töitä.

Retkeily ja luonnontuntemus, 2 op (BI10)

Oppiaineet

- Biologia
- Kemia
- Liikunta

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on tutustuttaa retkeilyyn tai syventää retkeilyyn liittyvien taitojen hallintaa. Opintojakso sopii siis mainiosti aloittelevalle retkeilijälle tai opiskelijalle, jolla on jo kokemusta retkeilystä.
- Tavoitteena on vahvistaa opiskelijan luonnontuntemusta ja opiskelijan tietämystä luontoa kunnioittavasta retkeilystä.
- Pyrimme siihen, että retkeily olisi hauskaa, turvallista ja mahdollisimman vähän ympäristöä kuormittavaa. Lisäksi opintojaksolla pohditaan luontoliikunnan merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso koostuu ennakkotapaamisista, vähintään viikonlopun kestävästä yönylivaelluksesta ja lopputapaamisesta.
- Suunnittelemme ryhmän kanssa yhdessä kohteen, reitin sekä mahdolliset lisäaktiviteetit (esimerkiksi melonta).

- Opintojakson aikana opiskelijat kirjoittavat oppimispäiväkirjan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opitaan huolehtimaan itsestä ja toisista erilaisissa haastavissakin olosuhteissa.
- Ymmärretään suunnittelun ja varautumisen merkitys riskinhallinnassa.
- Tutustutaan luontoliikuntaan ja luonnon tarjoamiin mahdollisuuksiin hyvinvoinnin tukemisessa.
- Innostetaan liikkumaan luonnossa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Opitaan vastuulliseen retkeilykulttuuriin.
- Laajennetaan ymmärrystä luonnon monimuotoisuudesta ja ihmisen vaikutuksesta siihen.
- Kehitetään lajintuntemusta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Suoritusmerkinnän saa, kun osallistuu vähintään yhden yön vaellukselle. Lisäksi opiskelijan täytyy suorittaa muut opintojakson tehtävät hyväksytysti. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson töitä.

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 2 op (ENA01RUB11)

Oppiaineet

- Ruotsi, B1-oppimäärä
- Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (ENA1), Pakollinen
- Minä ruotsin oppijana, 1 op (RUB11), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä*
- *analysoi ja kehittää taitoaan käyttäen itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä*
- *monipuolistaa kielenopiskelutaitojaan*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan osaamistaan taitotasoon B2.1.*

Minä ruotsin oppijana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa olemassa olevaa kielitaitoaan ja omia vahvuuksiaan
- rohkaistuu käyttämään ruotsin taitoaan arkipäiväisissä vuorovaikutustilanteissa painottaen suullista viestintää
- kehittää omia opiskelustrategioitaan ja vuorovaikutustaitojaan ja löytää itselle sopivia työtapoja
- syventää tietämystään suomen ja ruotsin kielten vaikutuksesta toisiinsa sekä Suomessa vallitsevista kieliolosuhteista
- pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B1.1.

Paikallinen lisäys

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen
- tavoitteiden asettelu kielten opiskelulle
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyyllilajeihin tutustuminen
- tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen

Minä ruotsin oppijana

- opiskelijan kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen sekä omien tavoitteiden asettaminen
- kielitietoisuus, monikielisyys, kielten väliset suhteet
- omaa oppimista edistävien työkalujen löytäminen ja hyödyntäminen

Paikallinen lisäys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tutustutaan erilaisiin teksti- ja tyyllilajeihin, pyritään vahvistamaan vuorovaikutusosaamista. Harjoitellaan erilaisia kielenkäyttötilanteita.

Hyvinvointiosaaminen

Ohjataan opiskelija ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan numeroarviointi. Opiskelijaa ohjataan arvioimaan omaa työskentelyään ja asettamaan itselleen realistisia tavoitteita kielenoppimisessa. Monipuolista arviointia käytetään koko opintojakson ajan tukemaan opiskelijan motivaatiota kielenopiskelun kehittämiseen. Opintojaksossa on päättökoe. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson päätavoitteina on kehittää opiskelijan taitoa itse- ja vertaisarviointiin, kielenopiskelutaitojen monipuolistaminen ja kielenopiskelun apuvälineinen hyödyntäminen.

Englantia globaalisti ja ruotsia arjessa, 6 op (ENA02RUB12)

Oppiaineet

- Ruotsi, B1-oppimäärä
- Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä

Opintojakson moduulit

- Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2), Pakollinen
- Ruotsin kieli arjessani, 3 op (RUB12), Pakollinen

Tavoitteet

Englanti globaalina kielenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- *kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*
- *syventää tietoaan englannin asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.*

Ruotsin kieli arjessani

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kertoa ruotsiksi omasta elämästään, ihmissuhteistaan ja lähiympäristöstään eri tilanteissa erilaisia viestintäkanavia käyttäen*
- *kehittää keskustelu- ja kuuntelutaitojaan ruotsiksi*
- *kehittää palautteen antamisen ja vastaanottamisen sekä osaamisensa arvioinnin taitoja.*

Keskeiset sisällöt

Englanti globaalina kielenä

- *englanti äidinkielenä, toisena kielenä, virallisena kielenä, globaalina kielenä*
- *kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus*
- *kansainväliset suhteet*
- *rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- *puhujien eri taustat ja statusvaikutukset*
- *äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; englannin variantteja ja vertailua muihin kieliin*
- *viestintätyyli erilaisissa medioissa*

Ruotsin kieli arjessani

- *ruotsin kielen käyttö opiskelijan arkipäivään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *oma elämä, ihmissuhteet ja lähiympäristö*
- *yksilön ja yhteisön hyvinvointi*
- *ääntämisen harjaannuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan englannin/ruotsin kielen käyttöä erilaisissa arkipäiväisissä vuorovaikutustilanteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vahvistetaan opiskelijan kykyä toimia kulttuurisesti ja kielellisesti erilaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan numeroarviointi, joka perustuu monipuoliseen arviointiin jakson aikana. Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan omaa oppimistaan ja asettamaan itselleen realistisia tavoitteita kieletenopiskeluun. Opintojaksossa on päättökoe.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tavoitteena on vuorovaikutustaitojen kehittäminen sekä englannin kielen merkityksen hahmottaminen maailmassa.

Yhteiskunta, eettisyys ja vaikuttaminen, 6 op (ENA04YH01FI02)

Oppiaineet

- Filosofia
- Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä
- Yhteiskuntaoppi

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4), Pakollinen
- Etiikka, 2 op (FI2), Pakollinen
- Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ja niiden taustoihin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä ja tapoja tuottaa tekstejä hankkiakseen, yhdistääkseen, muokatakseen, esittääkseen ja arvioidakseen tietoa.*

Etiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin*
- *osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta sekä hahmottaa normatiivisten ja kuvailevien väitteiden eron*
- *osaa esittää suullisesti ja kirjallisesti johdonmukaisia eettisiä argumentteja sekä perustella moraalin velvoittavuutta*
- *oppii jäsentämään oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla*
- *osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arviotaan filosofisen etiikan välinein*
- *osaa soveltaa etiikkaa yhteiskuntaa ja ympäristöä koskeviin kysymyksiin.*

Suomalainen yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa lukea ja tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä
- ymmärtää suomalaisen yhteiskuntarakenteen perusteet
- tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet, osaa toimia aktiivisena kansalaisena sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta
- tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa
- osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista
- pystyy tarkastelemaan demokratian mahdollisuuksia ja haasteita analyttisesti erilaisista näkökulmista
- osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta
- osaa suunnitella tarkoituksenmukaisia keinoja käyttävää poliittista kansalaisvaikuttamista paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa.

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

- vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa
- ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo
- yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus
- neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)
- median rooli asenteiden muokkaajana

Etiikka

- moraalin luonne normijärjestelmänä; moraalin, lakien ja tapojen ero; moraalinen objektivismi, relativismi, subjektivismi
- moraalista tarkasteleva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyveet, seuraukset, oikeudet ja velvollisuudet
- filosofisia teorioita elämän hyvyydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta
- etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat
- ympäristöä ja luontoa koskevia eettisiä kysymyksiä, kuten ilmastonmuutos ja eläinten oikeudet
- etiikka ja yhteiskunta: ihmis- ja perusoikeudet

Suomalainen yhteiskunta

Suomen yhteiskunnan rakenne

- Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne
- väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät

Demokratia ja oikeusvaltio

- ihmisoikeudet, kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet
- oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus
- pohjoismaisen hyvinvointivaltion tehtävät, edut ja haasteet

Valta, osallistuminen ja vaikuttaminen

- yhteiskunnallisen vallankäytön muodot, demokraattinen päätöksenteko ja suomalainen sopimusyhteiskunta

- kansalaisen vaikuttamiskeinot ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys
- Suomen paikallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä
- median muuttuva merkitys ja mediavaikuttaminen

Paikallinen lisäys

- Ajankohtaiseen eettiseen tai yhteiskunnalliseen teemaan liittyvä argumentoiva teksti englanniksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallista osaamista arvioidaan osana esitelmien, esseiden ja muiden vastaavien tehtävien arvioinnissa korostamalla argumentointia. Vuorovaikutustaitoja arvioidaan ja kehitetään myös rakentavan palautteenannon harjoittelemisen kautta.

Englannin kielen monipuolinen arviointi koko jakson ajan kannustaa opiskelijaa tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa. Opiskelijoita harjaannutetaan itsearviointiin ja omien opiskelustrategioiden kehittämiseen. Opintojaksossa on päättökoe.

Argumentoiva teksti arvioidaan jokaisessa moduulissa.

Opintojaksosta annetaan numeroarviointi.

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 4 op (ENA06OP02)

Oppiaineet

- Opinto-ohjaus
- Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6), Pakollinen
- Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille
- rohkaistuu englannin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- kehittää taitoaan ilmaista itseään muodollisemmissa asiayhteyksissä.

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa suunnitella tulevaisuuttaan sekä tuntee koulutusvaihtoehtoja ja työelämän mahdollisuuksia muuttuvassa maailmassa
- syventää osaamistaan itsetuntemuksen sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitojen osalta
- tunnistaa ja osaa sanoittaa sekä dokumentoida osaamistaan
- tuntee keskeiset työelämätaidot ja osaa arvioida osaamistaan suhteessa niihin

- tuntee työelämän ja työllistymisen eri muotoja sekä ymmärtää yhteiskunnan ja talouden muutosten merkityksen työllisyyden näkökulmasta
- tuntee yrittäjyyden eri muotoja ja osaa arvioida omaa suhdettaan yrittäjyyteen
- tuntee kansainvälisiä koulutus- ja työllistymisvaihtoehtoja
- osaa toimia monikulttuurisissa toimintaympäristöissä
- tuntee itsensä kannalta olennaiset jatkokoulutusvaihtoehdot ja niiden pääsyvaatimukset sekä valintaprosessit
- osaa hakea töitä ja tunnistaa erilaisia työllistymismahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina
- itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

- henkilökohtaisen opinto-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen
- jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen Suomessa ja ulkomailla
- työelämä tietous ja -taidot, yrittäjyys muuttuvassa ja monimuotoisessa maailmassa
- työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen ja kokemusten hankkiminen
- oman talouden hallinta, opintotuki ja asuminen
- oman hyvinvoinnin edistäminen
- tulevaisuuden ennakkointiosaaminen sekä kyky tunnistaa oppimistarpeensa suhteessa tulevaisuuden osaamistarpeisiin
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan numeroarvosana. Monipuolinen arviointi koko jakson ajan kannustaa opiskelijaa tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa. Opiskelijoita harjaannutetaan itsearviointiin ja omien opiskelustrategioiden kehittämiseen. Opintojaksossa on päättökoe.

Luonnontiede 3, 2 op (FY02BI03)

Oppiaineet

- Biologia
- Fysiikka

Opintojakson moduulit

- Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 1 op (BI3), Pakollinen
- Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2), Pakollinen

Tavoitteet

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee menetelmiä, joilla voidaan tutkia ja seurata ympäristön tilaa sekä tunnistaa ympäristöongelmia*
- *osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä*
- *osaa esittää perustellen ympäristöongelmien ratkaisukeinoja ja tunnistaa ympäristön tilassa tapahtuvia positiivisia kehityssuuntia*
- *osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ekologisen kestävyuden kannalta*
- *osaa hankkia, analysoida, tulkita ja esittää ekologista tutkimusaineistoa.*

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä*
- *tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja*
- *osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia*
- *saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Ihmisen aiheuttamat ekosysteemien muutokset ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoja

- *ilmastonmuutoksen vaikutukset ekosysteemeihin*
- *happamoituminen*
- *rehevöityminen*
- *vierasaineiden vaikutukset ravintoketjuissa*
- *ihmisen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen*

Kestävää tulevaisuutta kohti

- *ekosysteemipalveluiden merkitys ja ekologisesti kestävä kehitys*
- *toiminta kestävän elämäntavan edistämiseksi ja ympäristön tilaan vaikuttaminen*

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

- *energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen*
- *energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen*
- *energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastonmuutokseen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelija opiskelee perustietoja ympäristö- ja energiakysymyksistä. Opintojakso korostaa tutkitun tiedon merkitystä ja mediakriittisyyttä sekä rohkaisee vaikuttamaan ja ottamaan kantaa ympäristö- ja energiakysymyksiin rakentavalla tavalla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Agenda2030 tavoitteet, energiaratkaisut ja ympäristöongelmat koskettavat koko maailmaa. Opintojakso auttaa ymmärtämään sekä globaaleja että paikallisia näkökulmia ja kulttuurin merkitystä toimintatapojen, ongelmien, tavoitteiden ja ratkaisujen taustalla.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen tulee esiin työskentelytavoissa (esimerkiksi pari- ja ryhmätöitä) ja pohdittaessa oman mielipiteen ilmaisemisen ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinoja

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat esimerkiksi erilaiset opintojakson aikana tehdyt kirjalliset ja kokeelliset työt, projektit ja tutkielmat. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita ja tehtäviä.

Ympäristön ja uskontojen vaikutus historiassa, 4 op (HI01UE01)

Oppiaineet

- Historia
- Evankelisluterilainen uskonto

Opintojakson moduulit

- Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1), Pakollinen
- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1), Pakollinen

Tavoitteet

Ihminen, ympäristö ja historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja tuottaa historian tiedonalalle ominaista asiatekstiä sekä hallitsee tilastojen lukutaidon*
- *ymmärtää historiallisen tiedon luonteen ja osaa käyttää historiallisia lähteitä sekä arvioida niitä kriittisesti*
- *tuntee eurooppalaisten yhteiskuntien ja globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit*
- *ymmärtää nykypäivän taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja väestöllisiin ilmiöihin johtaneen kehityksen sekä osaa eritellä siihen vaikuttaneita tekijöitä*
- *osaa analysoida väestön, talouden ja yhteiskuntarakenteiden kehitystä ja riippuvaisuutta ympäristöstä*
- *osaa arvioida kriittisesti teknologian ja informaation muutoksen merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana.*

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen sisäistä monimuotoisuutta*
- *osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä*

- hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan sekä kehittää niihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa
- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä sekä keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.

Keskeiset sisällöt

Ihminen, ympäristö ja historia

Historia tieteenalana

- historian kehityslinjojen hahmottaminen ja sitominen aikaan
- historian tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö

Maatalous luomassa pohjaa yhteiskuntien kehitykselle

- ihminen ympäristön muokkaajana eri aikoina
- maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty
- väestönkasvu, yhteiskuntien ja valtioiden muodostuminen
- rahatalouden ja kaupan kehitys

Maailmankaupan synty ja vuorovaikutuksen lisääntyminen

- eurooppalaiset tutkivat ja valloittavat maailmaa
- kansainvälisen kaupan monipuolistuminen ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön

Teollistuminen muuttaa ihmisen ja luonnon suhdetta

- teollistumisen edellytykset ja vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön
- väestökehitys ja muuttoliikkeet
- jälkiteollinen yhteiskunta ja globaali talous

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely sekä uskonnon ja tieteen suhde
- maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena
- uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä
- juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille

Paikallinen lisäys

- Lähi-idän monoteististen uskontojen ja Euroopan talouden sekä politiikan kehittymisen suhde toisiinsa keski- ja uudella ajalla

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson taitotavoitteissa painottuvat lähteiden käyttö ja tekstin tuottaminen. Laaja-alaisesta osaamisesta painottuu Monitieteinen ja luova osaaminen (tiedonhaku- ja tuottamistaidot). Näitä arvioidaan aineistotehtävien avulla. Niiden osuus arvosanasta määritellään jakso-ohjelmassa.

Sisältöosaamisessa painottuu eri aikakausien suhde ja vaikutus toisiinsa. Osaaminen arvioidaan laajalla yhteenvetotehtävällä, jonka osuus arvosanasta määritellään jakso-ohjelmassa.

Monipuolinen arviointi mahdollistaa laaja-alaisen osaamisen sisältöjen ja tavoitteiden toteutumisen. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueita arvioidaan monipuolisesti osana suorituksia ja tuntityöskentelyä. Esimerkiksi uskonnollista lukutaitoa arvioidaan opintojakson aikana muun muassa itsearvioinnilla.

Molempien oppiaineiden moduulien arviointiin vaikuttaa opintojen aikana kirjoitettava aineistoosesse.

Opintojaksosta annetaan numeroarviointi.

Luonnontiede 1, 2 op (KE01FY01)

Oppiaineet

- Fysiikka
- Kemia

Opintojakson moduulit

- Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1), Pakollinen
- Kemia ja minä, 1 op (KE1), Pakollinen

Tavoitteet

Fysiikka luonnontieteenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä*
- *tutustuu aineen rakenteen ja maailmankaikkeuden mittasuhteisiin*
- *tutustuu fysiikassa käytettäviin tiedonhankintamenetelmiin*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita*
- *saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.*

Kemia ja minä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemialla ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin*
- *saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta*
- *oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna*
- *osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa*
- *osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat.*
- *[experimentellt undersöka sammansättning och halt för en blandning, samt beakta olika aspekter på arbetssäkerhet.]*

Keskeiset sisällöt

Fysiikka luonnontieteenä

- *suure ja yksikkö sekä SI-järjestelmä*
- *mittaaminen, tulosten kerääminen, niiden esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi*

- *graafinen malli ja lineaarinen malli*
- *yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen suunnitleminen ja toteutus*

Kemia ja minä

- *arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä*
- *kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa*
- *jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla*
- *puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät*
- *ainemäärä ja konsentraatio*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Lukio-opintojen alussa opitaan sinnikkyyttä ja määrätietoisuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija oppii toimimaan ryhmässä, tuottaa fysikaalista ja kemiallista tietoa ja arvioi tulosten luotettavuutta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

SI-järjestelmä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja mahdollisten kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat erilaiset opintojakson aikana tehdyt kokeelliset työt, projektit ja tutkielmat. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita.

Luonnontiede 2, 2 op (KE02BI02)

Oppiaineet

- Biologia
- Kemia

Opintojakson moduulit

- Ekologian perusteet, 1 op (BI2), Pakollinen
- Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2), Pakollinen

Tavoitteet

Ekologian perusteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää ja arvioida abioottisten ja bioottisten ympäristötekijöiden vaikutuksen eliöiden sopeutumiseen ja levinneisyyteen
- osaa selittää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakennetta ja toimintaa sekä kuvata niitä esimerkkien avulla
- osaa kuvata luonnon monimuotoisuutta ja perustella sen merkityksen.

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestävästä elämäntavan edistämisessä
- tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa
- osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti
- osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa
- ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

Ekologian perusteet

- ekosysteemien rakenne ja dynaamisuus
- hiilen, typen ja fosforin kierto ja energian virtaus ekosysteemissä
- populaatioiden ominaisuudet
- sopeutuminen, ekolokerot ja levinneisyys
- lajien väliset suhteet

Luonnon monimuotoisuus

- lajin sisäinen monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus, ekosysteemien monimuotoisuus
- monimuotoisuuden merkitys

Kemia ja kestävä tulevaisuus

- tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävästä elämäntavan edistämisessä luonnontieteissä
- aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen
- alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus
- aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa opiskellaan kemian ja ekologian perusteita, vahvistetaan opiskelijan luontosuhdetta ja kehitetään ymmärrystä kestävästä kehityksestä. Luontosuhdetta vahvistetaan esimerkiksi laji- ja ekosysteemiesimerkkien, retkeilyn, kirjallisten ja kokeellisten töiden, projektien, vierailujen ja dokumenttien avulla.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso konkretisoi ja tarjoaa esimerkkejä siitä, miten suuri merkitys puhtaalla, terveellisellä ja monimuotoisella ympäristöllä on ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat esimerkiksi erilaiset opintojakson aikana tehdyt kirjalliset ja kokeelliset työt, projektit, tutkielmat ja vierailut. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia kokeita ja tehtäviä.

Kemian ja biologian laboratoriotöitä, 2 op (KE07)

Oppiaineet

- Biologia
- Kemia

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- harjaantua luonnontieteellisessä, kokeellisessa työskentelyssä
- laajentaa ymmärrystä biologiaan, kemiaan ja biologiaan ja kemiaan liittyvistä ilmiöistä
- tutustua töiden käytännön sovelluksiin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutkimuskysymyksen asettelua, näytteidenottoa, näytteiden käsittelyä sekä tulosten raportointia.
- Tutustutaan esimerkiksi biomolekyyleihin, erottelu- ja analyysimenetelmiin ja mallintamiseen
- Tehdään kasvatuskokeita
- Opintojakso sisältää vierailun yliopiston tai tutkimuslaitoksen laboratorioon.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Työskennellään ryhmissä ja raportit kirjoitetaan yhteistyössä.
- Harjoitellaan erilaisia ryhmässä toimimisen rooleja ja työnjakoa.
- Autetaan ja tuetaan toisia ryhmässä toimimisessa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Töiden aihepiirit valitaan siten, että ne vahvistavat ja kehittävät opiskelijan ympäristöosaamista.
- Opintojakson tavoite on kehittää ekososiaalista sivistystä, erityisesti vastuuta omasta toiminnasta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojaksolla tarkastellaan ilmiöitä eri näkökulmista.
- Harjaannutaan ratkaisemaan työskentelyn aikana esiin tulleita käytännön ongelmia.
- Tavoitteena on harjoitella työskentelyä, joka poikkeaa rutiinomaisesta työskentelystä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson hyväksytty suoritus edellyttää opintojakson alussa sovittujen tehtävien tekemisen hyväksytysti. Opintojaksolla on läsnäolopakko eikä sitä voi suorittaa itsenäisesti. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson töitä.

Terveys ja liikunta, 4 op (LI01TE01)

Oppiaineet

- Liikunta
- Terveystieto

Opintojakson moduulit

- Oppiva liikkuja, 2 op (LI1), Pakollinen
- Terveys voimavarana, 2 op (TE1), Pakollinen

Tavoitteet

Oppiva liikkuja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Terveys voimavarana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy kuvailemaan ja jäsentelemään keskeisiä ihmisen voimavaroja ja terveyttä määrittäviä tekijöitä sekä analysoimaan niiden yhteyksiä ja vaikutusmekanismeja terveyteen
- osaa selittää erilaisten terveystieteiden ilmiöiden muodostumista ja arvioida niiden merkitystä terveydelle sekä soveltaa keskeisiä sosiaalipsykologisia malleja ja teorioita elintapojen omaksumisen selittämisessä
- tunnistaa omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja pystyy arvioimaan elintapavalintojen merkitystä omalle ja lähiympäristön terveydelle sekä antamaan perusteltuja ehdotuksia siitä, miten terveyttä edistäviä elintapoja voidaan ylläpitää ja vaarantavia ehkäistä.

Keskeiset sisällöt

Oppiva liikkuja

- liikuntataitojen soveltaminen erilaisissa opetusryhmän yhteisissä liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia (kesä-, talvi-, luonto- ja vesiliikunta) sekä sisä- ja ulkoliikuntaa monipuolisesti toteuttaen
- opetusryhmän yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit

Terveys voimavarana

Terveyden kokonaisvaltaisuus

- terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismit

- *terveyttä ja elintapoja selittävät keskeiset sosiaalipsykologiset teoriat ja mallit: suunnitellun käyttäytymisen teoria, sosiaalis-kognitiivinen teoria, terveysuskomusmalli, muutosvaihemalli*
- *terveyskulttuurisia ilmiöitä: terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välinen ristiriita, medikalisaatio ja terveyteen sairastuminen, elintapoihin puuttuminen, uskomus- eli vaihtoehtohoidot*

Kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeiset perusteet

- *terveyttä edistävä ravinto, liikunta, lepo, uni sekä painonhallinta*
- *seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet*
- *mielenterveyttä suojaavat yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät, stressi ja kriisit*
- *mielenterveyttä kuormittavina tekijöinä, keinoja kuormituksen hallintaan*
- *opiskeluhyvinvointi*

Taloustaidot, 4 op (MAB06MAB07YH02)

Oppiaineet

- Matematiikan lyhyt oppimäärä
- Yhteiskuntaoppi

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6), Pakollinen
- Talousmatematiikka, 1 op (MAB7), Pakollinen
- Taloustieto, 2 op (YH2), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikan alkeet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot*
- *syventää prosenttilaskennan taitojaan*
- *oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä*
- *osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.*

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan*
- *soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa*
- *oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.*

Taloustieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä*
- *tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat*
- *osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita*
- *ymmärtää työn ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa*
- *osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan*
- *osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytketymisen globaaliin talouteen*

- osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikan alkeet

- suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen
- indeksi
- korkokäsite, yksinkertainen korko
- verotus
- valuutat

Talousmatematiikka

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Taloustieto

Kansantalous ja sen toimijat

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen
- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus
- oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla
- työ, yrittäjyys ja yritykset
- Suomi globaalin talouden osana
- rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset

Talouspolitiikka

- kestävä talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat
- julkinen talous ja sen tasapaino
- talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Käsitellään ilmiöitä, jotka ovat läsnä kaikkien jokapäiväisessä elämässä.
- Opiskellaan yhteiskunnallisten käsitteiden matemaattista taustaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi. Numeroarviointi muodostuu opintojakson aikana tehdyistä palautettavista töistä ja mahdollisista kokeista. Oppimispäiväkirja on yhteinen moduuleilla. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana oppimispäiväkirjaa. Oppimispäiväkirjan tehtävät otetaan huomioon molempien moduulien arvioinnissa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskelija täyttää matematiikan ja taloustiedon yhteistä oppimispäiväkirjaa. Oppimispäiväkirja sisältää yhteisiä tehtäviä opintojakson osa-alueilta (esimerkiksi sijoittaminen, valuuttakurssit, indeksit, verotus, inflaatio).

Hyvinvointi ja oppiminen, 6 op (PS01OP01MU01)

Oppiaineet

- Musiikki
- Opinto-ohjaus
- Psykologia

Opintojakson moduulit

- Intro – kaikki soimaan, 2 op (MU1), Pakollinen
- Minä opiskelijana, 2 op (OP1), Pakollinen
- Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1), Pakollinen

Tavoitteet

Intro – kaikki soimaan

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää äänenkäyttöään ja musisointitaitojaan
- uskaltaa käyttää musiikkia ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita
- harjaantuu hahmottamaan musiikin elementtejä kokemuksellisesti
- tutkii ja syventää omaa kuuntelusuhdettaan
- ymmärtää ja osaa soveltaa teknologian käyttömahdollisuuksia musiikissa
- ymmärtää musiikin merkityksiä ja merkityksellisyyttä elämässä ja yhteiskunnassa
- toimii edistään turvallisen ääniympäristön syntyä.

Minä opiskelijana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa ja osaa sanoittaa vahvuuksiaan, osaamistaan ja kiinnostuksen kohteitaan
- tuntee lukio-opintojen käytänteet ja opintojen rakenteen
- asettaa valintojaan tärkeysjärjestykseen suhteessa omiin suunnitelmiinsa
- osaa lukiossa tarvittavat opiskelutaidot ja -menetelmät sekä työtavat
- tunnistaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkityksen urasuunnittelun kannalta
- osaa suunnitella opintojaan suhteessa ylioppilastutkinnon suorittamiseen liittyviin vaatimuksiin
- ymmärtää, miten tehdyt valinnat vaikuttavat mahdollisuuksiin hakeutua jatko-opintoihin
- osaa suunnitella ajankäyttönsä siten, että selviytyy opiskelun ja muun elämän vaatimuksista
- tunnistaa tapoja edistää hyvinvointiaan ja toimintakykyään.

Toimiva ja oppiva ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, millainen tiede psykologia on ja että psykologinen tieto perustuu tutkimuksiin
- osaa kuvailla tieteellisen ajattelun peruspiirteitä psykologian näkökulmasta
- osaa selittää tietoisien ja ei-tietoisien toiminnan luonnetta ja eroja
- osaa eritellä ihmisen toimintaan liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä
- tutustuu johonkin hyvinvoinnin ilmiöön psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta

- osaa eritellä oppimiseen liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä arvioida ja kehittää tämän tiedon pohjalta omaa oppimistaan ja opiskeluaan.

Keskeiset sisällöt

Intro – kaikki soimaan

- monipuoliset äänenkäyttöä sekä laulu- ja yhteismusisointitaitoja kehittävät tehtävät ja ohjelmisto
- luovaan tuottamiseen ja taiteelliseen ilmaisuun rohkaisevat tehtävät
- musiikin merkitysten pohdintaan innostava kuuntelu- ja musisointiohjelmisto
- musiikkiteknologian monipuolisen hyödyntämisen mahdollisuudet
- mahdollisuuksien mukaan konserttikäyntejä ja tutustumista muihin taide- ja kulttuuripalveluihin

Minä opiskelijana

- henkilökohtainen opintosuunnitelma: opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma
- itsetuntemus ja omat vahvuudet sekä oman osaamisen monipuolinen tunnistaminen, kehittäminen ja dokumentointi
- toimijuus, arjen- ja elämäntaitotaidot, minäpystyvyys sekä toimintakyky
- hyvinvointi, opiskelukyky, tasapainoinen elämä
- opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen
- jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, digitaaliset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät
- työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Toimiva ja oppiva ihminen

Ihmisen toiminnan tarkastelu psykologian näkökulmista

- psyykkinen näkökulma: perustietoa tiedonkäsittelystä, motiiveista ja tunteista
- biologinen näkökulma: perustietoa hermoston toiminnasta ja evoluutiopsykologian lähestymistavasta
- sosiaalinen näkökulma: perustietoa sosialisatiosta ja tilannetekijöistä
- kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä
- tietoinen ja ei-tietoinen toiminta

Oppiminen ja opiskelu psykologian näkökulmista

- psyykkinen näkökulma: ehdollistuminen, perustietoa työmuistin ja säilömuistin toiminnasta, sisäiset mallit, oppimisstrategiat, metakognitio, tavoiteorientaatiot ja pystyvyysuskomukset
- biologinen näkökulma: aivojen plastisuus ja unen vaikutus oppimiseen
- sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä oppimisen sosiaalisuudesta ja erilaisista oppimiskulttuureista

Psykologinen tutkimus

- tieteellinen tieto ja arkitieto
- tieteellisen tutkimuksen prosessi
- otoksen ja perusjoukon merkitys tutkimuksen arvioinnissa
- psykologisen tutkimuksen eettiset periaatteet
- esimerkkejä laadullisista ja määrällisistä psykologian tutkimuksista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, muiden ihmisten ymmärtämistä sekä hyvinvoinnin ylläpitämistä. Opiskelija saa välineitä ymmärtää sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelytaitojen ja resilienssin merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan tietojen ja taitojen kehittymistä tuetaan koko opintojakson ajan soveltaen monipuolisia arviointimenetelmiä. Opintojakson aikana käytetään sekä summatiivista että formatiivista arviointia. Formattiivista arviointia toteutetaan opintojakson aikana ohjaavalla ja kannustavalla palautteella. Sen tehtävänä on opintojakson aikana tukea opiskelijan oppimista, opintojakson tavoitteiden saavuttamista, laaja-alaisen osaamisen kehittymistä sekä auttaa opiskelijaa kehittämään työskentelytapojaan. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin opiskelija on saavuttanut opintojaksolle asetetut tavoitteet. Summatiivinen arviointi kohdistuu opiskelijan tiedonhallintaan sekä opitun tiedon arviointi-, analysointi- ja soveltamiskykyyn. Opintojaksosta annetaan numeroarviointi.

Tekstejä ja vuorovaikutusta, 8 op (ÄI01ÄI02ÄI03ÄI04GE01)

Oppiaineet

- Suomen kieli ja kirjallisuus
- Maantiede

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1), Pakollinen
- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (ÄI2), Pakollinen
- Vuorovaikutus 1, 1 op (ÄI3), Pakollinen
- Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4), Pakollinen
- Maailma muutoksessa, 2 op (GE1), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää kielen sosiaalisen luonteen ja merkityksen niin yksilön kuin yhteisöjen kannalta.

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan, syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- ymmärtää kirjallisuuden monitulkintaisuutta.

Maailma muutoksessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää maantieteellistä maailmankuvaansa ja osaa käyttää paikannimistöä luontevasti tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä
- osaa analysoida ympäristön muutosten syitä ja arvioida ympäristön muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa selittää, millaisten ratkaisujen avulla ympäristön muutoksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- osaa analysoida ihmiskunnan muutosten syitä ja arvioida muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa arvioida, miten ihmistoiminnan aiheuttamiin muutoksiin voidaan vaikuttaa eri alueilla
- tuntee kestäväen kehityksen sitoumuksia sekä osaa käyttää näitä eettisten perustelujen pohjana
- osaa hankkia, analysoida ja esittää asianmukaista ja luotettavaa tietoa alueellisista kysymyksistä geomedialla hyödyntäen
- osaa arvioida kriittisesti ajankohtaisia alueellisia uutisia ympäristön tai ihmiskunnan muutoksista eri medioissa.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kohderyhmän, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

Kieli- ja tekstitietoisuus

- erilaiset käsitykset kielestä: kieli rakenteena, merkitysten muodostajana, sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä sekä vallan välineenä
- monilukutaidon käsite, laaja tekstikäsitys, tekstilajin käsite
- kieliopoliittikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet

Vuorovaikutus 1

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä sekä ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

Kirjallisuus 1

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä
- kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja

Maaailma muutoksessa

Maantiede tieteenalana

- miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa
- miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa
- alueelliset ajankohtaiset uutiset

Ympäristön muutoksia ja niiden ratkaisukeinoja

- ilmastonmuutosten mekanismit
- nykyisen ilmastonmuutoksen syitä ja seurauksia
- kuivuus, aavikoituminen, myrskyt, tulvat
- ympäristön muutoksiin sopeutuminen ja niiden hillintä

Ihmiskunnan muutoksia

- väestön kasvun ja vaurastumisen maailmanlaajuiset ympäristövaikutukset
- puhtaan veden puute, nälkä
- hyvinvoinnin jakautuminen, köyhyys
- pakolaisuus
- kestävä kehityksen sitoumukset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Suomen kieli ja kirjallisuus

Opintojaksossa laaja-alaisen osaamisen osa-alueista korostuu **monitieteinen ja luova osaaminen**. Opintojaksossa opitaan, miten kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinot rakentavat merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille.

Maantiede

Maantieteen käsitteiden opiskelu, karttanimistön kertaaminen, alue-esimerkit ja geomedian (mm. kartat ja tilastot) tulkinta ja käyttö tukevat opiskelijan **monitieteistä- ja luovaa osaamista**. Opintojaksolla tarkastellaan maantieteellisiä ilmiöitä sekä luonnontieteen että humanistis-yhteiskuntatieteen näkökulmasta ja näiden näkökulmien tunnistamista harjoitellaan mm. uutisseurannalla.

Vuorovaikutusosaaminen

Suomen kieli ja kirjallisuus

Opintojaksossa laaja-alaisen osaamisen osa-alueista korostuu **vuorovaikutusosaaminen**. Vaikuttamisen, argumentoinnin, omien tekstien tuottamisen ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukevat aktiivisen kansalaisen taitoja ja työelämätaitoja.

Maantiede

Vuorovaikutusosaaminen tulee opintojaksossa esiin esimerkiksi karttojen, tilastojen ja valokuvien tulkintatehtävissä ja tekstien, uutisten ja vastamainosten argumentoinnissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Suomen kieli ja kirjallisuus

Opintojaksossa laaja-alaisen osaamisen osa-alueista korostuu **globaali- ja kulttuuriosaaminen**. Kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon, tekstien tuottamisen taitojen, monilukutaidon sekä kielitietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen tukee opiskelua. Näissä taidoissa kehittyminen edellyttää opiskelijalta pitkäjänteistä, luovaa, tutkivaa, toiminnallista ja prosessimaista työskentelyä.

Maantiede

Opintojaksossa luonnon- ja ihmismaantieteen ilmiöitä tarkastellaan usealla eri aluetasolla ja eri kulttuureista katsottuna, mikä laajentaa opiskelijan maailmankuvaa ja lisää **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti.

Suomen kieli ja kirjallisuus

Arviointiin vaikuttavat opiskelijan opetuskeskusteluun osallistuminen, aktiivinen työskentely, opintojakson erilaisten tehtävien tekeminen ja koesuoritukset. Laaja-alaisen osaamisen arviointi otetaan huomioon opintojakson tehtävien arvioinnissa.

Arviointi perustuu opiskelijan osaamisen jatkuvaan näyttöön.

Maantiede

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10) jatkuvan näytön ja kokeiden perusteella. Jatkuvaan näyttöön kuuluvat esimerkiksi erilaiset opintojakson aikana tehdyt geomeedia-työt, projektit ja tutkielmat. Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot arvioidaan osana opintojakson arvioitavia töitä.

8. Liitteet

8.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta

Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018

8.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen.

KEHITTYVÄN KIELITÄIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO

Taito-taso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Tekstien tulkintataidot	Tekstien tuottamistaidot
A1.1	Opiskelija selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Opiskelija tarvitsee paljon keinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Opiskelija osaa joskus sanoilla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Opiskelija osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Opiskelija tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin määrän kirjoitusmerkkejä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoitettuja sanoja ja opetettuja vakioilmaisuja. Opiskelija ääntää joitakin harjoitettuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.
Kielitaidon alkeiden hallinta					
A1.2	Opiskelija selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista.	Opiskelija tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Opiskelija tarvitsee paljon keinoja. Opiskelija osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää harjoitettua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Opiskelija tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Opiskelija pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Opiskelija ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean
Kehittyvä alkeiskielitaito					

					perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
A1.3	Opiskelija selviytyy monista rutiinomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppan	Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisia sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
A2.1	Opiskelija pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kiellellisiin ilmaisuihin. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppan ilmaisia	Opiskelija selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä sekä vastata sellaisiin.	Opiskelija ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisia sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Opiskelija ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua	Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita.
Toimiva alkeiskielitaito					
Peruskielitaidon alkuvaihe					

		omassa viestinnässään		sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Opiskelija pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.	Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
A2.2	Opiskelija selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin. Opiskelija käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja	Opiskelija pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä	Opiskelija osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkautelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Kehittyvä peruskielitaito					
B1.1	Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa	Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Opiskelija osaa kiertää tai korvata	Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussääntöjä. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutukseen huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästi ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai kirjoitetusta tekstistä. Opiskelija ymmärtää yhteiseen	Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää melko
Toimiva peruskielitaito					

		tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Opiskelija pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.		kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta	laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B1.2	Opiskelija pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.	Opiskelija pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteessa käyttäen sopivaa ilmausta. Opiskelija pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.	Opiskelija osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian antaessa eikä liian muodollista. Opiskelija tuntee tärkeimmät kohteliaisuussääntöimii niiden mukaisesti. Opiskelija pystyy ottamaan huomioon tärkeitä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää selväpiirteistä asiatietao sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran päätelyä vaativista teksteistä. Opiskelija ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.	Opiskelija osaa kertoa tavallisista, konkreettisista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen. Opiskelija ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Opiskelija hallitsee ääntämisen perussäännöt muissakin kuin
Sujuva peruskielitaito					

					harjoitelluissa ilmauksissa.
B2.1	Opiskelija pystyy viestimään sujuvasti myös joissakin itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa käytetään joskus käsitteellistä, mutta kuitenkin selkeää kieltä.	Opiskelija pystyy tuomaan oman kantansa esille ja toisinaan käyttämään vakiofraaseja, kuten ”Tuo erilaisten kysymys” voittaakseen itselleen aikaa. Opiskelija pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistään ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.	Opiskelija pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja viestintäkumpunkunnioittaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.	Opiskelija ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksista puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemastaan pääkohdat. Opiskelija ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta. Opiskelija ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.	Opiskelija osaa ilmaista kohtuullisen selkeästi ja täsmällisesti itseään monista kokemukspiiriinsä liittyvistä asioista käyttäen monipuolisia rakenteita ja laajahkoa sanastoa, johon sisältyy myös idiomaattisia ja käsitteellisiä ilmauksia. Opiskelija pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin ja hallitsee kohtalaisen laajan sanaston ja vaativiakin lauserakenteita. Ääntäminen on selkeää, sanojen pääpaino oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
B2.2	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä monenlaisissa myös itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa tarvitaan	Opiskelija pyrkii antamaan palautetta, esittämään täydentäviä näkökohtia tai ehdotuksia. Opiskelija pystyy	Opiskelija pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan luontevasti, selkeästi ja kohteliaasti sekä muodollisessa että	Opiskelija ymmärtää elävää tai tallennettua selkeästi ja jäsennettyä yleiskielistä puhetta kaikenlaisissa tilanteissa ja	Opiskelija osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti. Hän hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista

	monipuolista kieltä.	edistämään viestinnän sujumista sekä tarvittaessa käyttämään kiertoilmaisuja ja pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija osaa käyttää ymmärtämistä tukevia strategioita, kuten pääkohtien poimimista ja esimerkiksi tekemään muistiinpanoja kuulemastaan.	epämuodollisessa tilanteessa ja valitsemaan kielenkäyttötavat tilanteiden ja niihin osallistuvien henkilöiden mukaan.	ymmärtää jonkin verran myös vieraita kielimuotoja. Opiskelija pystyy lukemaan eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä ja tiivistämään niiden pääkohdat. Hän pystyy tunnistamaan asenteita ja arvioimaan kriittisesti kuulemaansa ja/tai lukemaansa.	konkreetteja ja käsitteellisiä sekä tuttuja ja tuntemattomia aiheita. Opiskelija osaa viestiä spontaanisti ja kirjoittaa selkeän ja jäsenyneen tekstin. Ääntäminen on hyvin selkeää, sanojen pääpaino on oikealla ja tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
C1.1	Opiskelija pystyy vuorovaikutukseen monipuolisesti, sujuvasti ja täsmällisesti kaikenlaisissa viestintätilanteissa.	Opiskelija ottaa ilmeisesti vastuuta viestinnän etenemisestä. Opiskelija osaa muotoilla uudelleen, mitä haluaa ilmaista sekä pystyy perääntymään, kun kohtaa vaikeuksia, ja käyttää taitavasti kieleen tai kontekstiin liittyviä vihjeitä tehdessään johtopäätöksiä tai ennakkoidessaan tulevaa.	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä joustavasti ja tehokkaasti sosiaalisiin tarkoituksiin sekä ilmaisemaan tunteita, epäsuoria viittauksia, esim. ironiaa ja leikkimielisyyttä.	Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti myös pitempiä esityksiä tutuista ja yleisistä aiheista, vaikka puhe ei olisikaan selkeästi jäsenneiltyä ja sisältäisi idiomaattisia ilmauksia tai rekisterin vaihdoksia. Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti monipolvisia käsitteellisiä kirjoitettuja tekstejä ja pystyy yhdistämään tietoa monimutkaisista teksteistä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään sujuvasti, täsmällisesti ja jäsenyneesti monenlaisista aiheista tai pitämään pitkähköä, valmistellun esityksen. Opiskelija pystyy kirjoittamaan hyvin jäsenyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista varmalla, persoonallisella tyyllillä. Opiskelijan kielellinen ilmaisuväarsasto on hyvin laaja. Ääntäminen on luontevaa ja vaivatonta.

					kuunnella. Puherytmi ja intonaatio ovat kohdekielelle tyypilliset.
--	--	--	--	--	--

8.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2264-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää saamen kielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 3 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

8.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2264-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamen kielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Saamen kielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Saamen kielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia

kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä koulu yhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa saamen kielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden saamen kielen erityispiirteet. Saamen kielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Saamen kielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus saamen kieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen saamen kielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan saamen kielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää saamenkielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituseriä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstien tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojansa saamen kielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu saamen kielten kokonaisuuteen ja ymmärtää oman asemansa saamen kielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

SÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

SÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää saamen kielten kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

- saamen kieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys

SÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

SÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee saamenkielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan saamelaisten historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, joiku ja lauluperinne
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

SÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös saamelaisuuden näkökulmasta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

SÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää saamenkielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita saamenkielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

SÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- saamenkielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

SÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää saamenkielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista saamelaisien tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- saamenkielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- saamenkielinen, saamelaisien tuottama ja saamelaisista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2265-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää romanikielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 4 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

8.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2265-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Romanikielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Romanikielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Romanikielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kielyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kielyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä koulu yhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa romanikielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden

romanikielen erityispiirteet. Romanikielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Romanikielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaiseeseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus romanikieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen romanikielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan romanikielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Opiskelija kehittää taitoaan hyödyntää romanikielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurinsa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittämiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja

- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen, standardisoidun romanikielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan Suomen romanikielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu eri puolilla maailmaa puhuttaviin romanikielen murteisiin ja ymmärtää oman asemansa Suomen romanikielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

RÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

RÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää romanikielen kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

- romanikieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsite

RÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

RÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee romanikielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja

- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan romanien historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, laululyriikka
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

RÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös romanikulttuurin näkökulmasta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

RÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää romanikielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita romanikielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

RÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- romanikielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

RÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää romanikielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- romanikielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- romanikielinen, romanien tuottama ja romaneista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11.2019 OPH-2266-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää opiskelijan oman äidinkielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 5 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

8.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2266-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Opiskelijan oman äidinkielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä koulu yhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tämä ohje on laadittu kaikille niille kielille, joita opetetaan opiskelijan omana äidinkielenä. Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa opiskelijan oman äidinkielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden opetetavan kielen erityispiirteet, muun muassa kirjoitusjärjestelmä. Opetussuunnitelma voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Opiskelijan oman äidinkielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus omaa äidinkieltään kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen omaa äidinkielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan oman äidinkielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää omakielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituseriä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan oman äidinkielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltäviä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

OÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus

- kielen- ja tekstinhuoltoa

OÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään omasta äidinkielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina.

Keskeiset sisällöt

- äidinkieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitelmä

OÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

OÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee omakielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan omaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa

- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

OÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielten näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

OÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää omakielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita omakielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

OÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

OÄ18 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää omakielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa.

Keskeiset sisällöt

- omakielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.6. Erkko-lukion tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

1.TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMAN LAADINTA JA PÄIVITYS

Erkko-lukion tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma perustuu lakiin naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (8.8.1986/609), yhdenvertaisuuslakiin (39.12.2014/1325) ja lukiolakiin (10.8.2018/714). Suunnitelma liitetään osaksi lukion opetussuunnitelmaa.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tavoitteena on tukea tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista oppilaitoksen arjessa ja antaa keinoja ja välineitä yhdenvertaisuuden toteutumiseen. Sen tarkoituksena on sitouttaa Erkko-lukion henkilöstö ja opiskelijat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioiden edistämiseen.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa on kirjattuna selvitys Erkko-lukion tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävästä toimenpiteistä, tasa-arvotilanteesta, mahdollisista ongelmakohtista sekä toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja lukion toiminnan kehittämiseksi. Suunnitelmassa huomioidaan yhdenvertaisuuden toteutuminen opiskelijavalinnoissa, opetuksen järjestämisessä ja opintosuoritusten arvioinnissa. Lisäksi on tärkeää ennaltaehkäistä ja lopettaa seksuaalinen ja sukupuolen perusteella tapahtuva häirintä.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toteutumista seurataan, tarkistetaan ja päivitetään tarvittaessa tai vähintään kolmen vuoden välein. Suunnitelmaan sisällytetään arvio aikaisemman suunnitelman toteutumisesta.

Tasa-arvosuunnitelmaluonnosta ovat käsitelleet tiimin esityksen pohjalta opiskelijakunnan hallitus, opiskelijat sekä opettajakunta opettajainkokouksessa. Tasa-arvosuunnitelman hyväksyi johtosäännön mukaisesti Orimattilan sivistys- ja hyvinvointivaliokunta.

Erkko-lukion henkilömäärä toukokuu 2024 (Wilma, 9.5.2024)

	naisia	miehiä	yhteensä
rehtori	1		1
apulaisrehtori		1	1
opettajia	10	8	18
toimistos sihteeri	1		1
opiskelijoita	84	75	159
opiskelijakunnan hallitus	5	0	5
yhteensä	96	84	180

2.LAKIEN VELVOITTEET KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJILLE

Yhdenvertaisuuslaki

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on yhdenvertaisuuslain 6§ mukaan arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi.

Edistämistoimenpiteiden on oltava oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia. Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on varattava oppilaille ja heidän huoltajilleen sekä opiskelijoille tai heidän edustajilleen mahdollisuus tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä. Koulutuksen järjestäjällä on velvollisuus arvioida yhdenvertaisuutta myös työnantajan näkökulmasta.

Tasa-arvolaki

Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi oppilaitoksissa 5§

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Suunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää

- selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta;
- tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi;
- arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilas- ja opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintosuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla.

3.TASA-ARVOA JA YHDENVERTAISUUTTA EDISTÄVÄT TOIMENPITEET

Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta toteutetaan Erkko-lukiassa v. 2024 seuraavasti:

Oppilaitostasolla

- tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat osa Erkko-lukion arvopohjaa (LOPS 2011), johon koko henkilökunta on sitoutunut
- opiskelutilat tukevat tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista: sukupuolineutraali wc, hissi, opiskelutilat
- tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista seurataan vuosittain useilla valtakunnallisilla ja koulun omilla kyselyillä
- koulu tukee ja kannustaa opiskelijoita vaikuttamaan omaan oppimisympäristöönsä. Mm. opiskelijakunnan edustajalla on mahdollisuus osallistua opettajainkokoukseen ja moniin koulun arkea koskeviin suunnittelupalaverihin

Opintojen ohjaus ja seuranta toteutuvat yhdessä laaditun suunnitelman mukaan. Työnjako ja tehtävät alla mainittujen ryhmien kesken on kirjattu opetussuunnitelmaan

- opinto-ohjaaja, ohjaus on sukupuolitietoista
- ryhmäohjaajat
- koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä
- opiskelun tuki -ryhmä (OT-ryhmä) kokoontuu kerran jaksossa
- erityisopettaja
- aineenopettajat

Muu tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja yhteishenkeä rakentava toiminta

- opiskelu- ja elämänhallintatuntit 1., 2. ja 3. vuositasoille 1–2 kertaa opintojaksossa, toteuttajina aiheeseen perehdytetyt aineenopettajat, ryhmäohjaajat, kuraattori ja etsivä nuorisotyö
- 1. vuositason ryhmäytymisiltapäivä ensimmäisen jakson aikana
- jaksokahvit kunkin opintojakson alussa
- teemapäivät ja tapahtumat, joita suunnittelevat ja toteuttavat sekä opettajat että opiskelijakunta (mm. Aatospäivä, robomediapäivä ja liikuntapäivä)
- uskonnollisille tilaisuuksille (Joulukirkko) on vaihtoehtona uskonnoton tilaisuus, joka järjestetään samaan aikaan. Opiskelija voi valita kumman tilaisuuden tahansa. Tapatumien sisällöistä tiedotetaan myös huoltajia.
- koulun yhteinen aamunavaus järjestetään kerran viikossa maanantaisin. Seurakunnan edustaja käy pitämässä aamunavauksen jokaisen opintojakson alussa: aamunavauksissa ei rukoilla tai harjoiteta uskontoa eikä esitetä kutsuja uskonnollisiin tilaisuuksiin
- opintomatkat luovat yhteishenkeä ja ryhmäyttävät opiskelijoita
- opiskelijakunnalla on oma tila, joka on kaikkien opiskelijoiden käytettävissä. Tilaan on hankittu erilaisia pelejä, mikroaaltouuni, kahvinkeitin ja jääkaappi. Opiskelijakunta on laatinut tilan käytöstä omat järjestyssäännöt.

Opiskelu ja arviointi

- yhdenvertaisuutta käsitellään useiden oppiaineiden oppitunneilla (mm. terveystieto, maantiede, psykologia, matematiikka ja fysiikka) muiden tehtävien lomassa

- opettajat ovat sitoutuneet yhdenvertaisuuteen ja sen edistämiseen
- oppitunneilla ja opiskelijaryhmissä puututaan epäasiallisiin tilanteisiin
- opettaja muodostaa oppitunnilla ryhmätöiden työskentelyryhmät, mikä estää syrjintää
- opettajien käytössä on arviointityökalu jokaisesta opintomodulista, jonka tavoite on yhdenmukaistaa arviointia ja tehdä arviointimenetelmät näkyviksi
- arviointiperusteet käydään yhdessä läpi kunkin opintojakson alkaessa
- opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua opintojaksojen suunnitteluun ja antaa opintojaksoista palautetta

Oppimiserojen huomioiminen

- Koulumme arvoperustaan kuuluu jokaisen opiskelijan lähtötason, valmiuksien ja lahjakkuuden huomioon ottaminen. Lukiossamme on hyvät mahdollisuudet saada monipuolista yksilöllistä ohjausta. Tilat ja kalusteet ovat muunneltavissa erilaisiin opiskelumenetelmiin ja –tilanteisiin sopiviksi.
- Oppimiseroja huomioidaan eriyttämällä opetusta. Kunkin opiskelijan taito- ja tavoitetasolle pyritään tarjoamaan sopivan tasoista opetusta, oppimisen tapoja ja materiaaleja. Arvosanat perustuvat useaan erityyppiseen osaamisesta näyttöön, jotka on eriteltty arviointiperusteissa.
- Oppimiseroja huomioidaan tarjoamalla tukea mm. pidennetyllä koeajalla, luki-vaikeuksia auttavilla toimilla, tukiopetuksella, suullisilla näytöillä sekä kevennetyllä arviointiasteikolla. Tuen tarve arvioidaan yksilöllisesti. Opiskelu ei ole sidoksissa vuosiluokkiin.
- Useat opintojaksot voi suorittaa itsenäisesti, mikäli siihen on perusteltu syy. Koulukohtaisessa opintojaksotarjonnassa ja koulun omien painopistealueiden suuntautumislinoilla on huomioitu opiskelijoiden eri kiinnostuksen kohteet ja oppimistyyliä.
- Opinto-ohjaaja on läheisessä vuorovaikutuksessa peruskoulun opinto-ohjaajien kanssa. Ryhmäohjauskeskusteluissa paneudutaan kahden kesken tai pienryhmissä yksilöllisempiin opiskeluun liittyviin asioihin. Nuorisotoimi ja
- Opiskelu- ja elämänhallintataidon tunnit tuovat resursseja opiskelun haasteisiin.

4.TASAARVOTILANTEEN KARTOITUS ERKKO-LUKIOSSA

Kartoituksessa on hyödynnetty koulun omaa kyselyä, joka toteutettiin opiskelijoille kevätlukukaudella 2024 sekä Kouluterveyskyselyä vuodelta 2023.

1.Koulun oma kysely 2024

Kyselyn pohjana on käytetty opetushallituksen oppaassa esiintyvää kyselyä (Oppaat ja käsikirjat 2019:4a, Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö toisella asteella s. 66).

Opiskelijat vastasivat tasa-arvotilannetta koskevaan kyselyyn helmikuussa 2024. Kyselyä on uudistettu, joten vertailutietoa saadaan viimeistään kolmen vuoden kuluttua.

Vastaajina olivat 1. ja 2. vuositason opiskelijat (59 kpl).

PERUSTIETOA VASTAAJISTA

Sukupuoli	(%)
poika/mies	42
tyttö/nainen	54
muu	0
en halua vastata	3

VIIHTYVYYS, TURVALLISUUS JA OPPILAITOKSEN TOIMINTAKULTTUURI

	Kyllä (%)	Ei (%)	Muutos Kyllä (%-y)
Tuletko mielelläsi oppilaitokseen?	83	17	
Tunnetko olosi turvalliseksi oppilaitoksessa?	95	5	
Pystytkö kääntymään henkilökunnan puoleen, jos sinulla on huolia oppilaitoksessa?	78	22	
Oppilaitoksessa jokainen saa olla oma itsensä ja ilmentää sukupuoltaan tai sukupuolettomuuttaan haluamallaan tavalla.	85	9	

OLETKO OPPILAITOKSESSA KULUNEEN VUODEN AIKANA

	Kyllä (%)	Ei (%)	Muutos Kyllä (%-y)
kokenut syrjintää sukupuolen perusteella?	7	93	
kokenut syrjintää alkuperän, kansalaisuuden tai ihonvärin perusteella?	5	95	
kokenut syrjintää vammaisuuden perusteella?	2	98	
kokenut syrjintää seksuaalisen suuntautumisen perusteella?	2	98	
kokenut syrjintää sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella?	3	97	
kokenut syrjintää uskonnon tai vakaumuksen perusteella?	0	100	
kokenut syrjintää terveydentilan perusteella?	2	98	
kokenut syrjintää iän perusteella?	10	90	
kokenut syrjintää kielen perusteella?	3	97	

OLETKO OPPILAITOKSESSA KULUNEEN VUODEN AIKANA

	Kyllä (%)	Ei (%)	Muutos Kyllä (%-y)
havainnut syrjintää sukupuolen perusteella?	12	88	
havainnut syrjintää alkuperän, kansalaisuuden tai ihonvärin perusteella?	8	92	
havainnut syrjintää vammaisuuden perusteella?	8	92	
havainnut syrjintää seksuaalisen suuntautumisen perusteella?	12	88	
havainnut syrjintää sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella?	14	86	
havainnut syrjintää uskonnon tai vakaumuksen perusteella?	5	95	
havainnut syrjintää terveydentilan perusteella?	2	98	
havainnut syrjintää iän perusteella?	14	86	
havainnut syrjintää kielen perusteella?	7	93	

JOS VASTASIT EDELLISIIN KYSYMYKSIIN YHTEEN TAI USEAMPAAN KOHTAAN KYLLÄ:

	Kyllä (%)	Ei (%)	Muutos Kyllä (%-y)
Saatoitko syrjintätapauksen koulun henkilökunnan tai jonkin muun tahon tietoon? (minkä? vaihtoehdot: Opettaja tai ohjaushenkilöstö, rehtori, opiskelijahuolto, valvova viranomainen, poliisi, terveydenhuolto, muu-mikä) Kohta Kyllä opettajalle 2 kpl muu 1 kpl	17	83	
Missä roolissa syrjintään syyllistynyt henkilö toimi (tähän alakohdat: opettaja, rehtori, opiskelijaterveydenhuollon edustaja, muu henkilökunnan edustaja, muu oppilaitoksen ulkopuolinen, toinen opiskelija opettaja 1 kpl toinen opiskelija 6 kpl			
Ryhtyikö oppilaitos riittäviin toimenpiteisiin syrjintäepäilyn selvittämiseksi?	11	89	
Jatkuuko syrjintä edelleen tai onko se toistunut?	78	22	

OPETUS JA OHJAUS

Miten opetusta ja ohjausta voitaisiin mielestäsi kehittää niin, että tasa-arvo ja yhdenvertaisuus toteutuisivat oppilaitoksessa paremmin?

Avoimia vastauksia

Erilaisista ihmisistä ja identiteeteistä ja niiden hyväksymisestä keskusteltaisiin enemmän.

Sukupuolineutraalia opetusta kaivataan.

Opettajat olisivat ystävällisempiä meille ja kohtelisi meitä kiltimmin. Ollaan vain nuoria, jotka yrittävät parhaansa.

Kaikki on jo hyvin.

No nyt se tehdään ihan hyvin :)

Toimii hyvin. Ei kiinnitetä ylimääräistä huomiota.

Niin, että opetettaisiin tasa-arvon arvoja niin, ettei koetta olevan eriarvoinen kuin muut.

OPPIKIRJAT JA MUU OPETUSAINEISTO

Miten oppilaitos voisi parantaa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden huomioon ottamista oppikirjoissa ja muussa opetusmateriaalissa?

Avoimia vastauksia

Ei mitenkään.

Opetusmateriaaleissa on erilaisia ihmisiä.

Kirjat ja oppimateriaalit ovat jo hyviä.

Antakaa meidän kirjoittaa muistiinpanoja vihkoon, en opi, jos kirjoitan koneelle, miksi kyseenalaistatte meidän vihkoon kirjoittamista se on myös hyvä oppimisen tapa!

Verkkokirjat esimerkiksi lukihäiriöisille/-vaikeuksien omaaville.

Auttamalla jokaista yhtä paljon opetusmateriaalien saamisessa.

HÄIRINTÄ

Seksuaalista tai sukupuoleen perustuvaa häirintää voi olla esimerkiksi vartaloon tai seksuaalisuuteen kohdistuvat loukkaavat huomautukset tai nimittelyt, loukkaava kaksimielinen tai härski puhe, ahdistavaksi tai loukkaavaksi koettu sosiaalisen median aineisto, epäasiallinen viesti tai puhelu, ei-toivottu lähentely tai fyysinen koskettelu tai epämiellyttävältä tuntuva seksuaalinen ehdotus. Häirintää voi olla myös esimerkiksi rasistinen tai seksuaaliseen suuntautumiseen, uskontoon, vammaisuuteen, ikään tai kieleen kohdistuva loukkaava ja vihamielisen ilmapiirin luova teko.

Oletko viimeksi kuluneen vuoden aikana kokenut tai havainnut seksuaalista tai sukupuolittunutta häirintää tai muuta häirintää oppilaitoksessa?

	Kyllä (%)	Muutos Kyllä (%)
Kyllä, itseeni kohdistuvana	4	
Kyllä, johonkuhun toiseen opiskelijaan kohdistuvana	4	
Kyllä, henkilökunnan jäsenen kohdistuvana	0	
En	93	

JOS VASTASIT JOHONKIN KYSYMYKSEEN MYÖNTÄVÄSTI

	Kyllä (kpl)	Ei (kpl)	Muutos Kyllä (%)
Saatoitko häirintätapauksen oppilaitoksen henkilökunnan tai muun tahon tietoon? (tähän vaihtoehdot: Opettaja tai ohjaushenkilöstö, rehtori, opiskelijahuolto, poliisi, valvova viranomainen, terveydenhuolto, muu-mikä)	2	5	
Jos vastasit Kyllä, niin kenelle kerroit? opettaja 1 kpl rehtori 1 kpl			
kuuluiko häirintään syyllistynyt oppilaitoksen henkilökuntaan?	1	5	
oliko häirintään syyllistynyt toinen opiskelija?	4	2	
liittyikö kokemasi tai havaitsemasi häirintä			
sukupuoleen / 2 seksuaalisuuteen			
alkuperään, kansalaisuuteen tai ihonväriin			
terveydentilaan	1		
kieleen			
uskontoon tai vakaumukseen			
vammaisuuteen			
seksuaaliseen suuntautumiseen			
sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun			

JOS KERROIT HÄIRINNÄSTÄ OPPILAITOKSEN HENKILÖKUNNALLE

	Kyllä (kpl)	Ei (kpl)	Muutos Kyllä (%)
ryhtyikö oppilaitos riittäviin toimenpiteisiin asian selvittämiseksi?	0	4	
jatkuuko häirintä edelleen?	2	4	

MITEN SEKSUAALISTA JA SUKUPUOLITTUNUTTA HÄIRINTÄÄ JA MUUTA HÄIRINTÄÄ VOISI VÄHENTÄÄ OPPILAITOKSESSA?

Avoimia vastauksia

Ei oikein mitenkään.

Tekemällä selvät säännöt sen poistamiseksi, rangaistukset ja siitä avoimesti puhuminen.

Normalisoidaan muunsukupuolisuus tai seksuaalisuus eikä mitenkään tehdä siitä mitään erikoisuutta.

Opettaka oppilaille, ettei niin saa tehdä ja puuttukaa siihen, jos joku kertoo kokeneensa tai nähneensä häirintää.

Opettamalla hyväksyntää.

Valistaa ja herättää ihmisiä.

Ei sitä ole.

Tasa-arvolla.

En osaa sanoa.

MUUTA

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus toteutuvat oppilaitoksessani seuraavista syistä mielestäni hyvin/huonosti

Avoimia vastauksia

Aika hyvin.

Tasa-arvo on ihan jees.

Ihan suhteellisen hyvin.

Juu hyvin se toteutuu, ei tarvitse paljon mitään muuttaa mielestäni.

Taitaa toimia hyvin. En ole huomannut muuta.

2.Kouluterveyskysely 2023

Tähän on poimittu opettajakunnan tärkeimmät positiiviset sekä negatiiviset havainnot (boldilla).

MYÖNTEISET ASIAT / ONNISTUMISET, HUOMIOT SUHTEESSA EDELLISEEN TIEDONKERUUSEEN 2021?	ASIAT, JOTKA HERÄTTÄVÄT HUOLTA TULOSTEN PERUSTEELLA SUHTEESSA EDELLISEEN TIEDONKERUUSEEN 2021?
Koulunkäynti ja oppiminen	Koulunkäynti ja oppiminen
Oppimiseen ja koulunkäyntiin tukea tarvinneista saaneet apua ryhmänohjaajalta 95 % ja opettajilta 89 %	Opintojen merkityksen vähentyminen 21,3 % (pysynyt samana vuosina 2019–2023) Riittämättömyyden tunne opiskelijana 21,3 %
	Vaikeuksia kirjoitustehtävissä 27,5 %, kokeisiin valmistautumisessa 50 % (+ 12,4 %), laskutehtävissä 31,3 %, läksyjen tekemisessä 28,8 %, oppimistaidoissa 42,9 %, suullisessa esiintymisessä 41,3 %
Koulu yhteisö	Koulu yhteisö
Luokan tai ryhmän ilmapiiri tukee mielipiteen ilmaisua 88,8 %, Luokan tai ryhmän opiskelijat viihtyvät yhdessä 90,0 %	
Mielen hyvinvointi	Mielen hyvinvointi
Ollut huolissaan mielentilastaan kuluneen 12 kk aikana 30,7 % (- 14,3 %)	Sosiaalinen ahdistuneisuus 43 % (+ 6,1 %)
Riski syömishäiriöille 10,3 % (- 5,2 %)	Tyytyväisyys elämäänsä tällä hetkellä 60,8 % (- 8,6 %)
Ruokatottumukset ja kouluruokailu	Ruokatottumukset ja kouluruokailu
Koululounaan syömiseen on varattu tarpeeksi aikaa 91,1 % (+ 11,6 %)	Ei syö koululounasta päivittäin 30,4 % (+ 7,0 %), tytöt 50,0 % (+ 21,0 %), pojat 12,2 % (- 4,1 %)
Koululounas tarjotaan sopivaan aikaan 91,1 %	Koululounas on maultaan hyvää 55,1 % (- 8,3 %)
Vapaa-aika	Vapaa-aika
Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa 92,3 %, kuukausittain 94,9 % (aikaisemmin 100 %)	Harrastaa kuvataidetta tai valokuvaamista vähintään kuukausittain – 14,7 %
Väkivalta, syrjintä ja häirintä	Väkivalta, syrjintä ja häirintä
Ei ole kiusattu koulussa lainkaan lukukauden aikana 88,8 %	Kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana + 5,7 %
Ei ole osallistunut muiden oppilaiden kiusaamiseen 92,5 %	Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana 29,5 % (+ 5,4 %), tytöt 44,7 %, pojat 15,0 %
	Kokenut syrjintää koulussa tai vapaa-ajalla 20,5 % (+ 7,1 %)

	Koulukiusattuna tai osallistunut koulukiusaamiseen lukukauden aikana 15,0 % (+ 5,3 %)
	Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa 5,0 %
Osallisuus	Osallisuus
Kokee kuuluvansa itselleen tärkeään ryhmään tai yhteisöön 66,2 %	Erittäin heikko osallisuuden kokemus 14,9 % (+ 4,8 %)

5.TASA-ARVOTILANNE JA VERTAAMINEN AIKAISEMPAAN TASA-ARVOSUUNNITELMAAN

Aiempi tasa-arvosuunnitelma on vuodelta 2019 ja sen pääpaino on tasa-arvolain toteutumisessa. Mm. syksyllä 2018 koulun omassa kyselyssä kysymykset kohdentuvat siihen, miten sukupuolten ('naisten ja miesten') tasa-arvo toteutuu Erkko-lukiassa opiskelijoiden kohtelussa, kurssivalinnoissa ja arvioinnissa.

Vuoden 2024 tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa tasa-arvonlain näkökulmien rinnalla painottuvat aiempaa enemmän myös yhdenvertaisuuslain näkökulmat. Yhdenvertaisuuslaissa pääpaino on häirinnässä ja syrjinnässä, joka ei kohdennu vain sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun. Yhdenvertaisuuslaissa syrjintäperusteita ovat ikä, alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, poliittinen toiminta, ammattiyhdistystoiminta, perhesuhteet, terveydentila, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen ja muu henkilöön liittyvä syy.

Erkko-lukiassa koulun omassa vuoden 2019 ja vuoden 2024 kyselyissä esitetyt kysymykset eivät vastaa toisiaan, siksi vertaamista ei voida luotettavasti tehdä. Vuoden 2024 kyselystä on poistettu kysymykset, jotka kohdentuivat 'mies- ja naisopiskelijoiden' kurssivalintoihin. Lisäksi vuoden 2024 suunnitelmassa nykytilan selvittämisessä on Erkko-lukion oman keväällä 2024 tehdyn kyselyn lisäksi käytetty aineistona myös Kouluterveyskyselyn (2023) tuloksia.

Jotain kuitenkin voitiin vertailla. Koulun omassa vuoden 2019 kyselyssä sanallista, sanatonta tai fyysistä seksuaalista syrjintää ilmoitti kokeneensa 13 % kyselyyn vastanneista. Vuoden 2024 kyselyssä kysymykseen 'Oletko viimeksi kuluneen vuoden aikana kokenut tai havainnut seksuaalista tai sukupuolittunutta häirintää tai muuta häirintää oppilaitoksessa?' vastasi 12,3 % kyllä. Kouluterveyskyselyssä 2023 kyselyyn vastanneista oli kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana 29,5 % (+ 5,4 %), tytöt 44,7 %, pojat 15,0 %. Kouluterveyskyselyn kysymysasettelussa jäi kuitenkin epäselväksi, tarkoitettiinko häirinnällä koulussa tapahtuvaa häirintää, vai häirintää yleensä, kuten somessa. Lisäksi kouluterveyskyselyn tuloksia käsiteltiin ryhmänohjauksessa ja 2. vuositason vanhempainillassa. Koulun oma kysely toteutettiin vasta tämän jälkeen.

Jatkossa vertaaminen aikaisempaan helpottuu, kun käytetään samaa kysely- ja selvityspohjaa.

Suullisen palautteen perusteella syrjityksi tulemisen kokemus koulun omassa kevään 2024 kyselyssä johtui ainakin osittain siitä, että kaikki eivät mielestään saa käyttöä opiskelijakunnan tilaa. Myös se, että kaikki vuositasot eivät osallistu tiettyihin tapahtumiin tai retkiin koettiin syrjinnäksi.

Vuosien 2019–2024 aikana koulussa on puututtu tasa-arvoon, häirintään ja syrjintään liittyviin ongelmiin, jos ne ovat tulleet henkilökunnan tietoon. Vuoden 2024 suunnitelmaan on koottu useita keinoja, miten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta toteutetaan Erkko-lukiassa jo nyt. Tehokasta ja tarkoituksenmukaista puuttumista varten suunnitelmaan on lisätty selkeitä toimintaohjeita sekä opiskelijoille että henkilökunnalle tilanteisiin, joissa kokee, havaitsee tai saa tietoonsa häirintää tai syrjintää oppilaitoksessa.

6.TOIMENPITEET TASA ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN EDISTÄMISEKSI TILANNEKARTOITUKSEN PERUSTEELLA

6.1 Opiskelijoiden esille nostamat kehittämiskohteet

Opiskelijat valitsivat koulun oman kyselyn tulosten perusteella kaksi kehitettävää kohdetta:

Osio: Viihtyisyys, turvallisuus ja oppilaitoksen toimintakulttuuri

Kysymys: "Tuletko mielelläsi oppilaitokseen?"

Vastaukset: Kyllä 83 %, Ei 17 %.

Osio: Viihtyisyys, turvallisuus ja oppilaitoksen toimintakulttuuri

Kysymys: "Pystytkö kääntymään henkilökunnan puoleen, jos sinulla on huolia oppilaitoksessa?"

Vastaukset: Kyllä 78 %, Ei 22 %.

6.2 Henkilökunnan esille nostamat kehittämiskohteet

Kehittämiskohteet kouluterveyskyselyn pohjata.

Koulunkäynti ja oppiminen

- Opintojen merkityksen vähentyminen 21,3 % (pysynyt samana vuosina 2019–2023)
- Riittämättömyyden tunne opiskelijana 21,3 %
- Vaikeuksia kirjoitustehtävissä 27,5 %, kokeisiin valmistautumisessa 50 % (+ 12,4 %), laskutehtävissä 31,3 %, läksyjen tekemisessä 28,8 %, oppimistaidoissa 42,9 %, suullisessa esiintymisessä 41,3 %

Väkivalta, syrjintä ja häirintä

- Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana 29,5 % (+ 5,4 %), tytöt 44,7 %, pojat 15,0 %
- Kokenut syrjintää koulussa tai vapaa-ajalla 20,5 % (+ 7,1 %)

6.3 Sovitut toimenpiteet tilanteen parantamiseksi

Toimenpiteitä henkilöstön esille nostamiin asioihin.

Syrjintä ja häirintä

Tasa-arvosuunnitelmaan on lisätty henkilökunnalle yhtenäiset ohjeet siitä, kuinka toimitaan kiusaamis- häirintä- ja syrjintätilanteissa. Lisäksi suunnitelmaan on lisätty määritelmiä ja ohjeet opiskelijalle ongelmatilanteissa toimimiseksi.

Ohjeet ja määritelmät käydään läpi lukuvuoden alkaessa ja aina ennen opiskelijoille suunnattua kyselyä tasa-arvotilanteesta. Opiskelijan toimintaohjeet syrjintätilanteissa laitetaan näkyville myös koulun ilmoitustaululle. Opiskelijoita kannustetaan ilmoittamaan havaituista epäkohdista henkilökunnalle. Tiedon jakamista lisätään.

Mahdollinen asiantuntijavierailu liittyen seksuaaliseen ehdotteluun ja ahdisteluun.

Vaikeudet oppimistaidoissa

Tuen mahdollinen lisääminen ja tuen oikea-aikainen kohdentaminen. Sosiaalisen ahdistuneisuuden käsittelyä hyvinvointitunneilla toteutettavien aihepiirien yhteydessä.

Toimenpiteitä opiskelijoiden esille nostamiin asioihin

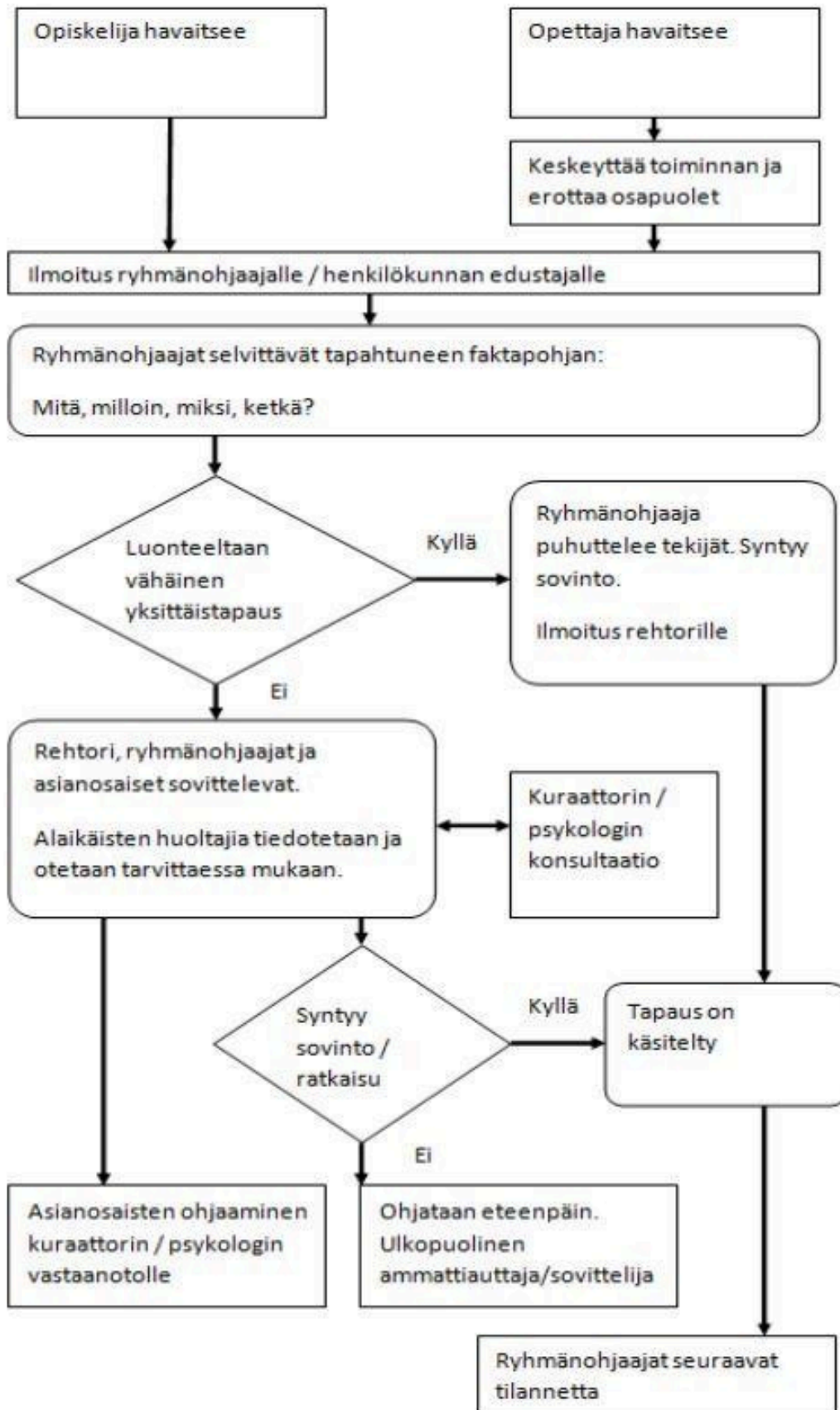
Ratkaisuja pohditaan yhdessä hyvinvointitunneilla. Toimenpiteet voivat olla seuraavan kaltaisia:

Opiskelijakunnan tilan käytön parantamiseksi opiskelijakunta sopii tilan käytön periaatteet yhteisessä kokouksessa lukukauden alkaessa.

Opintomatkoista ja tapahtumista tiedotetaan paremmin. Tehdään näkyväksi, että jotkin opintomatkat kuuluvat tietyn opintojakson opintoihin, eikä siten ole tarkoitus syrjiä tiettyjä opiskelijoita.

7.TOIMINTAOHJEET ONGELMATILANTEISSA

(kiusaaminen, syrjintä ja häirintä)

Toimintaohjeet ongelmatilanteissa

8.MATERIAALIA RYHMÄNOHJAUKSEEN

Määritelmät käydään läpi ryhmänohjauksessa aina lukukauden alkaessa ja aina ennen opiskelijoille kohdennettua kyselyä tasa-arvotilanteesta.

Toimintaohjeet syrjintä- ja häirintätapauksissa esitellään niin ikään ryhmänohjauksessa, sekä kiinnitetään ilmoitustaululle.

8.1 Määritelmiä

Häirintä on yhdenvertaisuuslaissa kielletty syrjinnän muoto. Häirinnällä tarkoitetaan henkilön ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukkaavaa käyttäytymistä. Käyttäytymisen tulee liittyä johonkin yhdenvertaisuuslaissa mainittuun syrjintäperusteeseen, jotta se luokiteltaisiin häirinnäksi. Syrjintäperusteita ovat ikä, alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, poliittinen toiminta, ammattiyhdistystoiminta, perhesuhteet, terveydentila, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen ja muu henkilöön liittyvä syy.

Häirinnäksi luokittelun edellytyksenä on lisäksi, että käyttäytymisellä luodaan henkilöä tai ihmisryhmää halventava tai nöyryyttävä taikka niitä kohtaan uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri. Yksi lain muutoksista on, että häirintä voi kohdistua yksittäisen henkilön lisäksi abstraktiin ryhmään.

Häirintää on esimerkiksi rasistinen, homofobinen tai vammaisvihamielinen kiusaaminen. Häirintä voi olla loukkaava suullista kommentointia, mutta sen ei tarvitse olla suullista: myös loukkaavat tai uhkaavat kuvat, tekstit ja symbolit voivat olla häirintää.

Tasa-arvolaisissa kielletään lisäksi seksuaalinen häirintä ja sukupuoleen perustuva häirintä. Tällaisen häirinnän osalta valvontaviranomaisena on tasa-arvovaltuutettu.

(yhdenvertaisuusvaltuutettu.fi)

8.2 Ohjeita opiskelijalle

Miten toimia syrjintä- ja häirintätapauksissa

Jos mahdollista, kerro ja keskustele tapahtuneesta tai tapahtuvasta syrjinnästä. Joskus keskustelu ja asian esille tuominen voi ratkaista tilanteen.

Voit käännyä opetus- ja ohjaushenkilöstön, oppilaitoksen muun työntekijän tai johdon puoleen. Opiskelijahuollosta (terveydenhoitaja, kuraattori tai psykologi) voit saada tukea. Myös opiskelijakunnalta tai opiskelijajärjestöltä voi pyytää apua. Jos oppilaitoksella on häirintä- tai yhdenvertaisuushenkilö tai tasa-arvovastaava, voit olla yhteydessä häneen.

Voit myös pyytää kirjallisen selvityksen tapahtuneesta. Oppilaitoksen ja muun koulutusta järjestävän yhteisön on annettava kirjallinen selvitys hänelle, joka katsoo joutuneensa syrjinnän kohteeksi. Selvitys auttaa arvioimaan, onko kyseessä syrjintä. Voit pyytää apua tai tukea jo keskusteluun tai yhteydenottoon.

Voit ottaa yhteyttä yhdenvertaisuusvaltuutettuun (www.yhdenvertaisuus.fi), jos epäilet syrjintää yhdenvertaisuuslain perusteella. Jos taas tapaus koskee tasa-arvolain kieltämää syrjintää, voit ottaa yhteyttä tasa-arvovaltuutettuun (www.tasa-arvo.fi).

Tapauksen voi viedä myös yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan (www.yvtltk.fi/fi) arvioitavaksi mikäli tapauksessa sovelletaan yhdenvertaisuuslakia. Lautakunta ei voi määrätä hyvitystä tai muuta korvausta maksettavaksi. Lautakunnan päätöksistä voi hakea muutosta hallinto-oikeudelta.

Jos kyseessä on työturvallisuuslaissa kielletty häirintä tai työsopimuslain vastainen menettely, voi ohjeita ja neuvoja työpaikalle pyytää työsuojeluviranomaiselta (www.avi.fi).

Mikäli epäilet, että on tapahtunut rikos, voit tehdä rikosilmoituksen poliisille (www.poliisi.fi).

(Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö toisella asteella, Opetushallitus, Oppaat ja käsikirjat 2019:4a, s. 64)

9.TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMASTA TIEDOTTAMINEN

Tasa-arvosuunnitelmasta tiedotetaan koko henkilökunnalle ja opiskelijoille heti suunnitelman ilmestymisen jälkeen Wilman kautta. Suunnitelmasta tiedotetaan myös sidosryhmille. Siitä

kerrotaan uusia opettajia perehdytettäessä. Ryhmänohjaajat esittelevät suunnitelman kaikille lukion aloittaville opiskelijoille.

Tasa-arvosuunnitelma on näkyvillä lukion kotisivuilla. Jokaisen opiskelijan olisi saatava käsitellä tasa-arvosuunnitelman sisältäviä asioita ainakin kerran lukio-opintojensa aikana. Suunnitelma liitetään osaksi opetussuunnitelmaa.

8.7. Työelämäyhteydet Erkko-lukiossa

TYÖELÄMÄYHTEYDET ERKKO-LUKIOSSA

Työelämän vaatimukset muuttuvat globaalissa maailmassa nopeasti. Työntekijöiltä edellytetään valmiutta oppia uusia asioita nopeasti ja valmiutta kouluttautua jatkuvasti. Pitkän työuran luominen edellyttää elinikäistä oppimista uusien ammattien syntyessä yhteiskunnan kehittymisen myötä. Ennusteiden mukaan useat vanhat ammatit taas häviävät teknistymisen myötä, mutta entistä useammassa ammatissa tarvitaan samanlaisia työelämätaitoja. Kasvavan tiimityön lisäksi jokaisella täytyy olla tarpeellinen taitotaso sähköisissä ympäristöissä.

Lukion 2. vuosikurssille järjestetään yhden päivän pituinen lukio-TET. Tarkoituksena on, että opiskelija tutustuu häntä kiinnostavaan työ- tai opiskelupaikkaan. Näin opiskelija saa käytännössä nähdä ja kokea, millaista on työskennellä erilaisissa ammateissa ja työympäristöissä tai opiskella erilaisissa oppilaitoksissa. Näiden omakohtaisten kokemusten hankkiminen tukee jatkokoulutukseen hakeutumista ja siihen liittyviä valintoja. Samalla pyritään vahvistamaan kunkin opiskelijan sisäistä yrittäjyyttä, jota tarvitaan paitsi opintojen aikana, myös tulevaisuuden työelämässä.

Opiskelijaa kannustetaan hankkimaan itseään kiinnostava tutustumispaikka, mutta jos sellaista ei löydy tai opiskelija tarvitsee siihen apua, opinto-ohjaaja hankkii paikan. Tarkoituksena on hyödyntää erityisesti paikallisia yrityksiä ja oppilaitoksia kunkin toimijan resurssien puitteissa. Tällä tavalla opiskelijoiden tietoisuus alueellisesta tarjonnasta kasvaa ja yritykset saavat tunnettavuutta paikallisten nuorten silmissä.

Työelämäyhteyksiä toteutetaan vierailuilla yrityksiin eri oppiaineiden opintojaksoilla ja kutsumalla vierailevia luennoitsijoita lukioon eri aloilta. Mahdollisuuksien mukaan pyritään saamaan alustajiksi Erkko-lukion käyneitä opiskelijoita tai jo valmistuneita työelämään siirtyneitä ammattilaisia. Vierailuja suunnataan erityisesti toisen vuosikurssin opiskelijoille, jotta kiinnostus jatko-opintoihin hakeutumiseen viriäisi riittävän aikaisessa vaiheessa lukio-opintoja.

Erkko-lukion robo-medialinjan opiskelijoilla on mahdollisuus suorittaa toisena opintovuonna noin viikon mittainen työharjoittelu jossakin robotiikan tai viestinnän alan yrityksessä. Opiskelijat kertovat muille linjan opiskelijoille työharjoittelukokemuksistaan, ja he voivat myös pitää blogia työharjoittelunsa aikana.

Opettajan tehtävänä on ohjata opiskelijoita oman aineen opiskelutaitojen lisäksi myös tuntemaan, mihin ammatteihin omasta opetettavasta aineesta voi suuntautua. Opettajilla on mahdollisuus hakeutua kerran viidessä vuodessa viikon mittaiseen opettaja-TETiin haluamaansa yritykseen tai oppilaitokseen. Tavoitteena on ammattitaidon tukeminen ja nykypäivän työelämävaatimusten päivittäminen. Lisäksi järjestetään myös opettajille lyhyitä vierailuja paikallisiin yrityksiin osana yrittäjyyden aihekokonaisuuden vahvistamista. Toiminta on lisäksi osa lukion opettajien täydennyskoulutusta.

Opiskelijat tekevät TET-raportin ja opettajat raportoivat harjoittelukokemuksistaan opettajainkokouksissa suullisesti ja tekevät itsearviointia osana rehtorin kanssa käytäviä kehityskeskusteluja. Koko lukion tasolla toiminta arvioidaan vuosittain osana lukion ohjaustoimintaa, johon osallistuvat henkilökunnan lisäksi myös opiskelijat ja heidän huoltajansa.

8.8. Yrittäjyyskasvatussuunnitelma

Yrittäjyyskasvatussuunnitelma

Erkko-lukiossa yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena on yhteistyössä työelämän, yritysten ja muiden tahojen kanssa tarjota opiskelijoille monipuolisia kokemuksia ammattialoista, ammateista, yrittäjyydestä ja työelämästä.

Erkko-lukiossa voi opiskella neljä opintojaksoa sisältävän Liiketoiminta ja yrittäjyys – kokonaisuuden. Niillä keskitytään liikesivistyksen ja kaupallisen osaamisen kehittämiseen sekä annetaan valmiuksia toimia yrittäjänä.

Opinto-ohjauksen opintojaksoilla vierailee yrittäjiä kertomassa omasta urastaan. Yhteistyötä tehdään Ampun4H-yhdistyksen kanssa ja tiedotetaan lukion ulkopuolella tarjottavista työelämä/ yrittäjyysvaihtoehdoista.

Lukio-Tet suoritetaan OP2-opintojakson puitteissa yhden päivän job shadowing -systemillä. Opiskelija tekee tutustumisesta kirjallisen raportin.

Opiskelijoita ohjataan sisäisen yrittäjyyden vahvistamiseen opinnoissaan kaikissa aineissa. Tämä tapahtuu kannustamalla ja omien vahvuuksien tunnistamisella.

8.9. Toimenpideohjelma kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi

TOIMENPIDEOHJELMA KIUSAAMISEN, VÄKIVALLAN JA HÄIRINNÄN EHKÄISEMISEKSI KOULUISSA JA OPPILAITOKSISSA ORIMATTILASSA

SIVISTYSTOIMIALA, OPETUSPALVELUT 30.11.2022

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Tämän toimenpideohjelman taustalla ovat hallitusohjelman seuraavat kirjaukset

- Lupaus syrjimättömyydestä: "Meidän Suomessamme on nollatoleranssi kiusaamiselle ja rasismille."
- 3.6 Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaan ottava Suomi/ Tavoite 2: "Jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus koskemattomuuteen. Vahvistetaan seksuaalikasvatusta. Laaditaan toimenpideohjelma kiusaamiseen puuttumiseksi ja yksinäisyyden vähentämiseksi."
- 3.7 Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi/ Tavoite 2: "Vahvistetaan oppilaitosten yhteisöllistä toimintakulttuuria sekä oppilaiden ja opiskelijoiden roolia ja vaikutusmahdollisuuksia koulu yhteisöissä. Asetetaan nollatoleranssi koulukiusaamiselle ja tarjotaan oppilaitosten

henkilöstölle sekä oppilaille ja opiskelijoille kiusaamisen tunnistamiseen ja siihen puuttumiseen liittyvää koulutusta. Otetaan huomioon myös syrjivän kiusaamisen tunnistaminen ja ennaltaehkäisy. Laajennetaan hyväksi havaittuja käytäntöjä valtakunnallisesti ja turvataan vaikuttavien hankkeiden jatko. Kehitetään varhaiskasvatukseen kiusaamista ehkäisevä ohjelma."

Tavoitteena

- Nollatoleranssi kiusaamiselle, häirinnälle, sosiaaliselle syrjinnälle ja väkivallalle kouluissa ja oppilaitoksissa. Laaditaan toimenpideohjelma kiusaamiseen puuttumiseksi ja yksinäisyyden vähentämiseksi."

- Kiusaaminen, väkivalta ja häirintä eivät rajoitu vain kouluihin ja oppilaitoksiin. Häiriökäyttäytyminen heijastuu kaikkiin yhteiskunnan osa-alueisiin ja on useammalle hallinnonalalle ulottuva ilmiö. Tiivistetään hallinnonalojen välistä yhteistyötä.
- Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen kiinteä osa toimenpideohjelmaa.
- Hyödynnetään olemassa olevia hankkeita. Arvioidaan sellaisten menetelmien ja hankkeiden näytön astetta ja käyttökelpoisuutta, joiden toimivuudesta on kerättyä ja analysoitua, esimerkiksi tutkimusperusteista näyttöä.

ORIMATTILA

Perusopetus ja lukio

Lainsäädäntö toiminnan ohjauksen perustana

Perusopetusta ja lukiokoulutusta koskeva lainsäädäntö ja siihen pohjautuvat opetussuunnitelmien perusteet toimivat kiusaamisen vastaisen toiminnan perustana. Sivistysvaliokunta hyväksyy lukuvuosittain koulukohtaiset toimintasuunnitelmat, joihin on sisällytetty perusopetuslain ja oppilas- ja opiskelijahuoltolain edellyttämät toimintaohjeet oppilaitosyhteistyön ja opiskeluympäristön hyvinvointiin, terveellisyteen ja turvallisuuteen, esteettömyyteen, yhteisölliseen toimintaan sekä kodin ja oppilaitoksen väliseen yhteistyöhön.

Tämä toimenpideohjelma liitetään osaksi koulujen toimintasuunnitelmaa. Suunnitelman toteutumista seurataan lukuvuoden aikana ja sen toteutumisesta raportoidaan sivistysvaliokunnalle toimintasuunnitelmien arvioinnin yhteydessä lukuvuoden päättyessä.

TOIMENPITEET / OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Toimenpide 1: Tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen

- Toteutetaan kehittämisohjelma tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseksi
- Kehittämisohjelma painottuu lasten tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen kiusaamisen ehkäisykeinona. Tavoitteena on lisäksi kehittää henkilöstön osaamista lasten tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamisessa ja kiusaamisen ehkäisyssä. (min. Saramo)

Orimattilassa:

- valmistellaan tunne- ja vuorovaikutustaitojen ohjelma (myöhemmin tuvu-ohjelma) Orimattilan perusopetuksen vuosiluokille 1–6. Kolmen koulun pilotointivaiheen (2021–2023) jälkeen lisätään tuvu-ohjelma paikalliseen opetussuunnitelmaan lukuvuodesta 2023–2024 alkaen.
- tuvu-ohjelman tavoitteena on vaikuttaa koko kouluyhteisön hyvinvointiin ja yhteisöllisyyteen:
 1. korostamalla oikeanlaista vuorovaikutusta kaikkien kouluyhteisön jäsenten välillä vahvistamalla turvallisen ryhmän syntymistä ja ylläpitämistä
 2. opettamalla tunne- ja vuorovaikutustaitoja viikoittaisilla tuvu-oppitunneilla
 3. kehittämällä tuvu-sisältöjä ja -menetelmiä vuosiluokkien 7 ja 8 Minä ja meidän luokka-oppitunneilla yhteistyössä SKY-hankkeen kanssa lukuvuonna 2022–2023
- järjestetään tunne- ja vuorovaikutustaitojen koulutusta henkilöstölle
- tuvu-ohjelma sekä koulujen hyvinvointityö sidotaan alueelliseen hyvinvoinnin ja terveyden kärkeen (hyte-kärjet)
- haetaan valtion erityisavustusta tuvu-ohjelman käynnistämiseksi ja yhteisöllisen oppilashuollon kehittämiseksi

- mahdollisella erityisavustuksella palkataan henkilö, joka jalkauttaa tuvu-ohjelman sisältöä, valmistaa materiaaleja ja suunnittelee henkilöstön koulutusta
- toisella asteella Friends-toiminta vahvistaa tunne- ja vuorovaikutustaitoja
- toisella asteella kehitetään yhteistyötä etsivän nuorisotyön kanssa.

Toimenpide 2: Lainsäädäntöhanke turvallisen opiskeluympäristön turvaamiseksi

- Oppilaan osallistuminen opetukseen epäämistä koskevaa sääntelyä päivitetään oppilaiden ja opetustilassa työskentelevien henkilöiden turvallisuuden turvaamiseksi. Epäämisen aikana oppilaalle tehdään suunnitelma oppilaan tarvitsemasta oppilashuollollisesta ja muusta tarvittavasta tuesta. Tarkoituksena on täsmentää ja korjata opetustoimen säännöksiä, jotta kiusaamiseen voitaisiin puuttua oikea-aikaisesti, vahvistaa oppilaan oikeusasemaa ja turvata kaikkien koulussa toimivien turvallinen oppimisympäristö. Lainvalmistelu pohjaa Kiusaamisen vastaisen työryhmän lainsäädäntöehdotuksiin. (min. Saramo)
- Arvioidaan opetustoimen lainsäädäntöön sisältyvää kaksoisrangaistavuutta koskevaa sääntelyä, jotta opiskeluympäristön turvallisuus voidaan varmistaa yhteistyössä OKM, OM, SM ja Poliisihallitus. (min. Saramo, Henriksson, Ohisalo)

Orimattilassa:

- perusopetuslakiin kirjatut muutokset on päivitetty Orimattilan perusopetuksen opetussuunnitelmaan ja otettu käyttöön 1.8.2022 alkaen
- koulupäivän epäämiseen liittyvä opetukseen palaamisen suunnitelma on valmisteltu opetushallituksen ohjeistuksen mukaisesti ja on otettu käyttöön 1.8.2022 lähtien
- perusopetuslain mukaiset täsmennykset ja säännökset, joilla voidaan vahvistaa oppilaan oikeusasemaa ja turvallista oppimisympäristöä käydään läpi koko henkilöstön kanssa kevätlukukauden 2023 alussa
- lukiolain vaatimat muutosehdotukset on kirjattu Erkkö-lukion opetussuunnitelmaan ja otettu käyttöön 1.8.2022 alkaen
- marraskuussa 2022 rehtorit ovat osallistuneet "päättösenteko esi- ja perusopetuksessa koskevista kurinpitomenettelyissä" -koulutukseen

Toimenpide 3: Sitouttava koulu yhteistyö

- Käynnistetään perusopetuksessa uusi sitouttavan koulu yhteistyön toimintamalli, joka tukee sekä oppilaita että koulujen henkilökuntaa koulupudokkuuden ehkäisemisessä, koulunkäyntiin sitouttamisessa, poissaolojen vaikutusten korjaamisessa, koulu yhteisön hyvinvoinnin vahvistamisessa sekä osaltaan kiusaamisen vastaisessa työssä. (min. Saramo)

Orimattilassa:

- Orimattila on mukana yhdeksän kunnan alueellisessa sitouttavan koulu yhteistyön hankkeessa, joka tukee sekä oppilaita että koulujen henkilökuntaa koulupudokkuuden ehkäisemisessä, koulunkäyntiin sitouttamisessa, poissaolojen vaikutusten korjaamisessa, koulu yhteisön hyvinvoinnin vahvistamisessa sekä osaltaan kiusaamisen vastaisessa työssä. Hankkeen voimassaoloaika 2021–2023
- Luodaan paikallisia ja alueellisia valmiuksia tavoitteiden saavuttamiselle ja toiminnan vakiinnuttamiselle

- Päijät-Hämeessä tavoitteena ottaa käyttöön alueellinen koulupoissaoloihin puuttumisen malli
- Benchmarkataan kuntia, joissa koulupudokkuuden ehkäisyssä on edistytty

12.1.2023 osa opetustoimen ja sosiaalihuollon henkilöstöä vierailee Hyvinkäällä tutustumassa paikalliseen koulupudokkuutta ehkäisevään toimintaan

- Orimattila on hakenut ja saanut 11/2022 koronavaikutusten tasaamisen avustusta, joka kohdennetaan koulupudokkuuden tukemiseen 1.1.2023-31.7.2024 palkkaamalla kaksi henkilöä työparityöhön koulupudokkuuden tukemiseksi ja juurisyiden selvittämiseksi
- Kokeilun perusteella mahdollisesti vakiinnutetaan ”kouluräätäli / kouluveturi”- opettajien käyttämistä yläkouluikäisten pudokkaiden tai putoamisvaarassa olevien oppilaiden koulunkäynnin tukemisessa.

Toimenpide 4: Henkilöstön ja johdon koulutus

- Hyvinvoinnin ja työrauhan edistämiseen, yksinäisyyden ja kiusaamisen ehkäisemiseen sekä mielen hyvinvoinnin tukemiseen liittyvä pedagoginen osaaminen määritellään varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstön ja johdon täydennyskoulutuksen painopistealueeksi seuraavien kolmen vuoden ajalle. Sisällytetään Opetushallituksen tulossopimukseen vuosille 2021–2023. (min. Saramo)
- Kannustetaan korkeakouluja lisäämään hyvinvoinnin, turvallisuuden ja työrauhan edistämiseen liittyviä opettajien valmiuksia parantavia sisältöjä opettajien peruskoulutukseen. (min. Saarikko)

Orimattilassa:

- kannustetaan henkilöstöä täydennyskoulutuksiin, jotka antavat lisää valmiuksia hyvinvoinnin edistämiseen
- Lisätään kuntakohtaista hyvinvointikoulutusta kaikille kouluasteille

Toimenpide 5: Kiusaamisen ehkäisyn sivusto

- Opetushallitus laatii yhteistyössä eri tahojen kanssa, oppilaita ja opiskelijoita kuullen sekä kodin ja koulun yhteistyötä tukien verkkopohjaisen kiusaamisen ehkäisyn sivuston. (min. Saramo)
- Sivusto informoi olemassa olevasta lainsäädäntö- ja normipohjasta koulukiusaamisen ehkäisyyn liittyen.
- Sivuston tavoitteena on antaa käytännön ohjeita sekä konkreettisia toimenpiteitä kiusaamisen ehkäisyyn kouluissa ja oppilaitoksissa.
- Tavoitteena on sitouttaa koko koulu yhteisöä vahvistamaan kiusaamista ja väkivaltaa ehkäisevää sekä yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia tukevaa toimintakulttuuria.
- Tavoitteena on lisätä oppilaiden ja opiskelijoiden ymmärrystä kiusaamisen ja väkivallan vaikutuksista. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuutta kiusaamisen vastaisessa työssä.
- Tavoitteena on vahvistaa huoltajien osallisuutta kiusaamisen ehkäisyssä kodin ja koulun yhteistyön avulla.

Orimattilassa:

- Selvitetty 10/2022 Someturva-palvelun käyttöönottoa Orimattilassa (hinta-arvio n. 30-50 snt/oppilas/kuukausi, Orimattilan oppilasmäärillä kustannus vuositasolla n. 7000-8000 €)
- Selvitetty 11/2022 tuki- ja neuvontakeskus Valopilkun mahdollisuuksia yhteistyön tehostamiseen kiusattujen ja heidän vanhempiansa tukemiseksi
- palvelun käyttöönottoon ohjataan oppilaita, henkilöstöä ja huoltajia
- Informoidaan oppilaita, huoltajia ja henkilöstöä aktiivisesti toimintatavoistamme ja toimenpideohjelmastamme
- hyödynnetään Opetushallituksen sivustoa ja materiaaleja kiusaamisen vastaisen työn kehittämiseen oppilaitoksissa
- Kiusaamisen vastainen työ kouluissa ja oppilaitoksissa | Opetushallitus (oph.fi)
- selvitetään lukion osalta Opintokamu:n käyttöönottoa

Toimenpide 6: Perusopetuksen oppimisyhteisöjen turvallisuuskulttuurin edistäminen

- Opetusta järjestettäessä on koko koulu yhteisön turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa toiminnan keskeinen perusta. Oppilailla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Turvallisuuteen liittyy keskeisesti turvallisuuskulttuuri ja sen kautta luotu perusta päivittäiselle arkiturvallisuudelle. Turvallisuus on keskeinen osa hyvinvointia.
- Käynnistetään oppimisyhteisöjen turvallisuuskulttuurin kehittämistyötä tukeva valtakunnallinen kehittämis- ja tutkimushanke (2021–2023), jossa perusopetuksen koulujen käyttöön luodaan tehokkaita koulu yhteisön turvallisuutta ja turvallisuuskulttuuria edistäviä toimenpiteitä. (min. Saramo)

Orimattilassa:

- perusopetuksen koulutussuunnitelmassa vahvistetaan turvallisuuskoulutusta koko henkilöstölle seuraavien lukuvuosien ajalle 2022–2024
- koulutetaan vuosina 2023–2024 koko opetushenkilöstö turvakoulutuksella, jossa painopisteenä ovat hyvinvoinnin näkökulmasta stressireaktiot, haastavien tilanteiden ennakointi, niissä turvallinen toimiminen ja tilanteiden purkaminen
- syyskuussa 2022 koulujen rehtorit ovat käyneet kaksipäiväisen turvallisuuskoulutuksen em. sisältöihin ja koulutusohjelmaan liittyen
- loka- joulukuussa 2022 rehtorit ovat käyneet paikallisen opetussuunnitelman läpi ja päivittäneet tarvittavat osuudet kurinpitotoimien osalta
- helmikuussa 2023 koko opetustoimen henkilöstön VESO-koulutusiltapäivä (turvakoulutus)
- turvallisuustoimintaa yhdenmukaistetaan yhteisten toimintamallien kautta turvallisuuskoulutuksessa saaduilla työkaluilla ja menetelmillä
- kouluissa seurataan hyvinvointia jatkuvasti kouluterveyskyselyn, KiVa-kyselyn sekä koulukohtaisten työkalujen avulla.
- kaikki koulut hyödyntävät edellä mainittujen kyselyjen tuloksia seuratakseen oppilaiden ja opiskelijoiden arkea ja hyvinvointia. Tietoa käytetään kiusaamisen ehkäisemiseen sekä siihen puuttumiseen monin eri keinoin.
- opetuspalveluissa varmistetaan yhteiset kirjaamiskäytänteet kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän seurannan ja raportoinnin toteuttamiseksi
- sähköisen lomakkeen käyttöönotto kaupunkikohtaisesti

- lisätään oppilaiden ja opiskelijoiden ymmärrystä kiusaamisen ja väkivallan vaikutuksista.
- vahvistetaan oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuutta kiusaamisen vastaisessa työssä sekä vahvistetaan huoltajien osallisuutta kiusaamisen ehkäisyssä kodin ja koulun yhteistyön avulla.
- Selvitetty 10/2022 K-O-toiminnan (selvittämättömiä konflikteja 0 kpl) aloittamisen mahdollisuutta Orimattilassa
- valtakunnalliseen ohjaustoimintaan on mahdollista liittyä mukaan, mutta toiminnan käynnistämiseen tarvitaan omaa henkilöstöä Orimattilaan.

Toimenpide 7: Sairaalaopetuksen kehittäminen

- Sairaalaopetuspaikkojen lisääminen ml. hoito (min. Kiuru)
- Kunnille haettavaksi sairaalaopetuksen järjestämiseen liittyvä konsultatiivisen sairaalaopetuksen rahoitus (min. Saramo), joka:

o lisää konsultatiivista sairaalaopetusta nykytilanteeseen verrattuna; ei olemassa olevien resurssien uudelleenorganisointia,

o kohdistuu koko sairaalaopetusyksikön toiminta-alueeseen, ei vain sairaalaopetuksen ylläpitäjäkaupungin oppilaisiin (pitkät etäisyydet eivät saa olla esteenä palvelun saamiselle),

o toiminnan kohteena ovat oppilaat, joiden pulmat kytkeytyvät kiusaamiseen, itsetuhoisuuteen, masentuneisuuteen sekä ouluakäymättömyyteen edellä mainituista syistä,

o yhteistyö lasten- ja nuorisopsykiatrian kanssa sairaalaopetuksen keinoin,

o toimintamalleina sairaalaopetuksen pedagoginen ja ennaltaehkäisevä tilanearviokonsultaatio (yksilöön ja yhteisöön kohdistuvat interventiot).

Orimattilassa:

- vahvistetaan yhteistyötä sairaalaopetuksen kanssa
- päivitetään sairaalaopetuksen yhteistyön toimintamalli

Toimenpide 8: Kansallinen toimielin

- Kansallisen koulutuksen arviointikeskukseen (KARVI) on tarkoitus perustaa kansallinen vaikuttavien kiusaamisen ehkäisemisen, hyvinvointia ja työrauhaa lisäävien menetelmien arviointitoimielin, joka arvioi näihin tarkoituksiin kehitettyjen menetelmien näytön astetta ja käyttökelpoisuutta. Toimenpide perustuu opetus- ja kulttuuriministeriön kiusaamistyöryhmän kehittämis ehdotukseen. (min. Saramo)

Orimattilassa:

- ei toimenpiteitä

Toimenpide 9: Ankkuritoiminta vahvemmin osaksi koulujen ja oppilaitosten kiusaamisen vastaista toimintaa

- Ankkuritoiminta kohdistuu varhaisessa vaiheessa nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja rikosten ennalta ehkäisemiseen. Sitä toteutetaan kaikkien poliisilaitosten alueella. Ankkuritoimissa on mukana poliisi, sosiaalityöntekijä, psykiatrinen sairaanhoitaja ja nuorisotyöntekijä. Paikallisiin tai alueellisiin ankkureihin voidaan nimetä opetustoimen edustaja. Lisätään edelleen Ankkureiden ja koulujen ja oppilaitosten välistä yhteistyötä

kehittämällä toimintamalleja, joilla kouluissa ja oppilaitoksissa tapahtuvaan kiusaamiseen ja väkivaltaan puututaan nykyistä varhaisemmin. Vahvistetaan ja selkeytetään tilanteiden hallintaan ja hoitamiseen liittyvän moniviranomaistoiminnan johtamista. (min. Ohisalo, Kiuru, Saramo, Henriksson)

Orimattilassa:

- kehitetään opetuspalveluiden ja Ankkuritoiminnan yhteistyötä edelleen
- valmistetaan lv. 2022–2023 aikana Orimattilan toimintamalli lainvastaisiin tekoihin puuttumiseksi
- yhdenmukainen toimintamalli ja käytännön ohjeet toimintaan uhmaamis- ja väkivaltatilanteissa Orimattilan kouluissa ja oppilaitoksissa

Toimenpide 10: Ennalta ehkäistään jengiytymistä edistämällä lasten ja nuorten myönteistä ryhmäytymistä

- Suomessa on nähtävissä merkkejä kehityksestä, joka voi johtaa nuorisojengien muodostumiseen. Lasten ja nuorten ryhmäytymistä tapahtuu kouluissa ja oppilaitoksissa, ja se jatkuu vapaa-ajalla. Suurin osa ryhmäytymisestä on myönteistä nuorten välistä sosiaalista kanssakäymistä. Tukemalla ja edistämällä myönteistä ryhmäytymistä kouluissa ja oppilaitoksissa ja puuttamalla sellaiseen ryhmäytymiseen, joka lisää nuorten häiriökäyttäytymistä ja muuta ei-toivottua käyttäytymistä, ennalta ehkäistään nuorisojengien syntymistä. Toiminta edellyttää koulujen ja oppilaitosten henkilöstön tiedon lisäämistä jengiytymisestä ja siihen vaikuttavista seikoista. (min. Ohisalo, Saramo, Saarikko)

Orimattilassa:

- panostetaan ryhmäytystoimintaan kaikilla perusopetuksen luokilla ja toisella asteella
- jatkuva ryhmäyttäminen on osa toimintakulttuuria
- lisätään henkilöstön tietoisuutta alueellisesta jengiytymisestä ja siihen vaikuttavista seikoista yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa
- nuorison ohjaus- ja palveluverkosto
- hyvinvoinnin ohjausryhmä
- LAPE-ryhmä
- nuorisopalvelut, etsivä nuorisotyö
- poliisi, ankkuritiimi ja ennalta estävä tiimi
- kehitetään oppilaiden osallisuuden rakenteita (tukioppilaat, välkkärit, verso-oppilaat, lapsiparlamentti)

Toimenpide 11: Kiusaamista ja häirintää koskevien säännösten täsmentäminen lukiolaissa ja ammatillisesta koulutusta koskevassa laissa

- Muutetaan vuoden 2021 aikana lukiolain (782/2018) 40 §:ää sekä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 80 §:ää siten, että niissä säädettäisiin opettajan tai rehtorin velvollisuudesta ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. (min. Saramo)

Orimattilassa:

- Lukiolain muutosten vaatimat opetussuunnitelman täsmennykset on kirjattu paikalliseen opetussuunnitelmaan ja otettu käyttöön 1.8. 2022.

Toimenpide 12: Toisen asteen oppilaitosten yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittäminen

- Oikeus osata –ammattillisen koulutuksen kehittämisohjelmassa luodaan toimintamalleja vertaisohjauksen ja ryhmäohjauksen tueksi. Lisäksi ohjelmassa kehitetään ja levitetään valtakunnallisesti erilaisiin kuntiin soveltuvia nuorisotyön ja oppilaitosten yhteistyömalleja opiskelijoiden hyvinvoinnin tukemiseksi. Turvallisuuskulttuurin kokonaisvaltainen kehittäminen sisältyy myös ohjelmaan.
- Lukion valmisteilla olevassa laatuohjelmassa tullaan vahvistamaan opiskeluhyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja ryhmään kuulumisen tunnetta sekä opiskelijan saamaa oikea-aikaista ohjausta sekä muuta opinnoissa tarvittavaa tukea.
- Opintokamun jatkokäytön valmistelu - opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämisen työkalu toisella asteella. (min. Saramo)

Orimattilassa:

- Muokataan lukion lukuvuosi-arvioinnin kriteerit laatuohjelman mukaisiksi ja niiden perusteella kehitetään hyvinvointia ja toimintakulttuuria
- Opintokamu käyttöönoton mahdollisuutta selvitetään Orimattilassa

Toimenpide 13: Häirintäyhdyshenkilötoiminnan vahvistaminen korkeakouluissa

- Häirinnän ehkäisykeinoja käsitellään osana korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelmaa. Korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelma valmistuu heinäkuussa 2021.
- Jokaisella korkeakoululla on selkeä toimintamalli ja ohjeisto häirinnän ja epäasiallisen käyttäytymisen ehkäisemiseksi.
- Opiskelijajärjestöillä on keskeinen rooli korkeakoulujen opiskeluyhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämässä. Ne ovat aktiivisesti kehittäneet häirintäyhdyshenkilötoimintaa ja usein häirintäyhdyshenkilöinä toimivat opiskelijat tai opiskelija- tai ylioppilaskuntien työntekijät.
- Korkeakoulujen häirintäyhdyshenkilötoimintaa vahvistetaan yhdessä Suomen opiskelijakuntien liiton (SAMOK), Suomen ylioppilaskuntien liiton (SYL) sekä korkeakoulujen kanssa. (min. Saarikko)

Orimattilassa:

- Ei toimenpiteitä

Toimenpide 14: Nuorisotyön menetelmien ja toimintamallien jalkauttaminen kouluihin ja oppilaitoksiin

- Kiusaaminen on ryhmäilmiö, joten toimintakulttuurin ja vuorovaikutuksen kehittäminen on keskeistä.
- Nuorisotyön ydinosaaminen on nuorten kohtaaminen. Kiusaamista tapahtuu myös kouluajan ulkopuolella (vapaa-ajalla, harrastuksissa), nuorisotyöntekijä kohtaa nuoria myös koulun ulkopuolella. Tämä mahdollistaa nuoren kohtaamisen matalalla kynnyksellä ja kokonaisvaltaisen tuen.

- Nuorisotyö voi tuoda kouluihin ja oppilaitoksiin menetelmiä, joilla yhdessä nuorten kanssa suunnitellaan ja toteutetaan toimintamalleja ryhmyttämiseen, kiusaamisen vastaiseen työhön sekä syrjinnän ja yksinäisyyden ehkäisyyn. Valtakunnallinen kehittämistyö on jo alkanut mm. nuorisovalan osaamiskeskus Nuoskan toimesta. Nuorisotyön menetelmillä ja toimintamalleilla voi olla tärkeä rooli myös sitouttavan kouluyhteisön toteutuksessa. (min. Saarikko).

Orimattilassa:

- vahvistetaan koulunuorisotyön sisältöjä ennaltaehkäisevän ja yhteisöllisyyttä vahvistavan työn näkökulmasta
- vahvistetaan koulunuorisotyötä alakouluihin
- haettu ja saatu erityisavustusta koulunuorisotyöhön alakoulussa 12/2022.
- Toiminta aloitetaan kahdella alakoululla (tarveperusteinen valinta) 1/2023
- Nuorisotyöntekijät ovat läsnä nuorten arjessa myös vapaa-ajalla (mm. nuorisotilatyö, jalkautuva työ).
- Vahvistetaan koulun ja nuorisotyön yhteistyön tavoitteita ja rakenteita.

8.10. Koulun toiminnan jatkuva arviointi ja kehittäminen

Koulun toiminnan jatkuva arviointi ja kehittäminen

Yleistä koulutuksen arvioinnista

Kouluilla on ollut lakisääteinen toiminnan arviointivelvoite alkaen vuodesta 1999: Lukiolain (714/2018) 56 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa järjestämänsä koulutuksen laadusta ja laadunhallinnan jatkuvasta kehittämisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua säännöllisesti ulkopuoliseen toimintansa ja laadunhallintajärjestelmiensä arviointiin.

Arvioinnin tehtävä on tukea koulutuksen järjestäjiä, kuntia, kouluja ja opettajia kasvatus- ja opetustyössä. Arviointi on ennen kaikkea suunnittelun, opetuksen ja kehittämisen väline. Sen avulla nähdään, kuinka valittu koulutuspolitiikka on onnistunut. Arvioinnin tulokset antavat tärkeää tietoa oppimisesta, opetuksesta, kouluista sekä koulutusjärjestelmän toimivuudesta niin päätöksentekijöille, kouluille, oppilaitoksille, huoltajille kuin kuntalaisillekin. Lisäksi valtion keskushallinnon on oltava perillä koulutuksen tasosta sekä taloudellisista että koulutuspoliittisista syistä.

Tavoitteet, joita arvioidaan, nousevat muun muassa opetusta sitovista säädöksistä (lait, asetukset), opetushallituksen määräämistä opetussuunnitelman perusteista, kunnan strategioista sekä talousarviosta ja taloussuunnitelmasta sekä opetustoimen kehittämissuunnitelmasta.

Arviointi jakautuu paikallisella tasolla koulujen sisäiseen toimintaan kohdistuvaan itsearviointiin, joka on koulujen vastuulla ja tehtävänä sekä koulutuksen järjestäjän arviointiin, josta vastaa sivistys- ja hyvinvointivaliokunta. Lisäksi kunnalla on velvollisuus osallistua ulkoiseen arviointiin esimerkiksi valtakunnalliseen opetushallituksen toteuttamaan sekä kansainväliseen arviointiin.

Arvioinnin periaatteet

1. Arviointi perustuu lainsäädäntöön, lukion opetussuunnitelman 2019 perusteisiin ja lukioiden maakunnallisiin laatukriteereihin.
2. Arvioinnin avulla kehitetään opetuspalveluita, taataan tarvittavat resurssit laadukkaaseen opetus- ja kasvatusjärjestelmän tekemiseen sekä suunnataan resursseja kehittämistä vaativiin kohteisiin.

3. Arviointitulosten analysoinnissa otetaan huomioon arvioitavan kohteen toimintaympäristö eli taustatekijät.

4. Arvioinnissa tavoitteena on, että käytettävä tieto on

a. mahdollisimman luotettavaa ja vertailukelpoista

b. oikea-aikaista ja oikein kohdistettua

c. monipuolisesti ja systemaattisesti koottua.

5. Arvioinnissa pyritään mahdollisimman suureen avoimuuteen siten, että arvioitavat tietävät arvioinnista, kaikille arviointiosapuolille tiedotetaan arvioinnin perusteet ja kaikilla osapuolilla on mahdollisuus esittää omat näkemyksensä arvioinnista ja sen tuloksista.

6. Arvioinnissa ei julkisteta sellaisia arviointituloksia, jotka voivat vahingoittaa arviointikohtetta.

7. Arviointi on johtamisen ja koulun toiminnan kehittämisen apuväline.

Kaupunginvaltuusto, -hallitus ja sivistys- ja hyvinvointivaliokunta määrittelevät koulutuksen tavoitteet sekä raamit. Keinot ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi ovat koululaitoksen itsensä harkittavissa. Tarkastuslautakunta, sivistys- ja hyvinvointivaliokunta, kaupunginhallitus ja -valtuusto taas arvioivat tavoitteiden saavuttamista eli sitä, miten ja missä määrin koulu on toteuttanut kunnan asettamia tavoitteita.

Opetuspalveluiden hallinnolla ja koululla on tarve saada parempaa ja analysoidumpaa tietoa omasta tilasta ja toiminnasta toteuttaessaan yhteisen kunnallisen koulutuspoliittisen päätöksenteon tasolla tärkeiksi nähtyjä päämääriä ja tavoitteita. Opetuspalveluissa on käytössä toiminnan kehittämisen, suunnittelun ja ohjaamisen työvälineenä ns. BSC eli tasapainotettu mittaristo. Tätä kautta toiminta- ja taloussuunnitelmaan saadaan tavoitetasot, keinot ja arviointitavat.

Arvioinnin johto

Arviointia johtaa eri koulujen rehtoreista/opettajista sekä tarkastuslautakunnan ja sivistys- ja hyvinvointivaliokunnan edustajajäsenistä koottu sivistys- ja hyvinvointivaliokunnan nimeämä arviointityöryhmä. Sivistystoimenjohtaja toimii ryhmän sihteerinä. Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta nimittää ryhmän valtuustokausittain.

1. Ulkoinen arviointi – koulun ulkopuolinen taho arvioi.

– Opetushallitus, lääninhallitus, muut ulkopuoliset opetusviranomaiset

Opetushallitus huolehtii lainsäädännön nojalla arvioinnin kehittämisestä ja ulkopuolisten arviointien toimeenpanosta. Koulu osallistuu Opetushallituksen, aluehallintoviraston ja muiden opetusviranomaisten määräämiin arviointeihin. Koulu valikoituu otokseen, jolle kysely lähetetään. Nämä tulokset tulevat tiedoksi sivistys- ja hyvinvointivaliokunnalle.

Käsittely koulussa:

- rehtori/johtaja käsittelee tulokset yhdessä kyseisen aineen/aineiden opettajan kanssa
- mikäli aihe vaatii (esim. oppimaan oppiminen), käydään läpi koko opettajakunnan kanssa
- koulu suunnittelee, miten käy tulokset läpi opiskelijoiden kanssa
- muu julkaiseminen on koulun harkinnassa
- koulu toteaa hyvät asiat ja heikkoudet, joiden parantamiseksi tehdään suunnitelma

2. Kunnan oma arviointi

A. Valiokuntatason arviointi

Valiokunta asettaa vuosittain ryhmän, joka arvioi opetuspalveluita lukioden maakunnallisten laatukriteereiden ”Koulutuksen järjestäjä” -osoiden pohjalta laadittujen kysymysten mukaisesti.

Arviointi toteutetaan ns. CAF-menetelmää soveltaen arviointipäivänä siten, että ryhmä kokoontuu huhtikuussa yhden työpäivän ajaksi vastaamaan edellä esitettyjen kriteerien sisältämiin kysymyksiin. Tulokset toimitetaan sivistystoimen arviointityöryhmälle.

Sivistystoimen arviointityöryhmä kokoaa koulutuksen järjestäjän sekä koulujen arviointitiedot toukokuussa. Niiden pohjalta ryhmä esittää kesäkuussa sivistys- ja hyvinvointivaliokunnalle mahdollisia seuraavan lukuvuoden painopiste- tai resursointikohteita.

Sivistystoimenjohtaja vierailee vuosittain kouluilla tutustumassa henkilöstöön, heidän työhönsä sekä koulun olosuhteisiin ja keskustelemassa ajankohtaisista aiheista.

B. Koulun tason arviointi

Koulu järjestää huhtikuun aikana arviointipäivän ns. CAF-menetelmää soveltaen. Rehtori nimeää ryhmän, johon kuuluu edustajia opettajista, opiskelijoista, huoltajista sekä mahdollisesti muusta koulun henkilökunnasta. Ryhmä kokoontuu huhtikuussa yhden työpäivän ajaksi vastaamaan lukioiden maakunnallisista laatukriteereistä johdettuihin kysymyksiin. Koulun laatedustaja organisoii päivän, kokoaa tulokset ja toimittaa ne sivistystoimen arviointityöryhmälle. Opettajille otetaan sijaiset, huoltajille maksetaan toimituspalkkio (120 €) sekä matkakulut.

Koulu laatii elokuun loppuun mennessä toimintasuunnitelman. Siinä asetetut tavoitteet ja arviointikohteet nousevat sivistystoimen kehittämissuunnitelman vuosittaisesta toimenpideoasasta sekä koulun oman arviointipäivän tuloksista. Ne esitetään BSC-korttina.

Koulu laatii lukuvuoden loppuun mennessä lukuvuoden toimintakertomuksen, jonka se toimittaa sivistys- ja hyvinvointivaliokunnalle.

Rehtori käy kehittämiskeskustelut alaistensa kanssa lukuvuoden aikana esimerkiksi opetussuunnitelman pohjalta.

Rehtori suorittaa vuosittain säännöllistä opetuksen seuraamista saadakseen lisätietoa koulun opetus- ja kasvatustyön sujumisesta seuraavasti koulun opettajamäärän mukaan:

- 2–3 opettajaa, 2 seurantakertaa
- 4–9 opettajaa, 4 seurantakertaa
- 10–15 opettajaa, 6 seurantakertaa
- yli 15 opettajaa, 8 seurantakertaa

Seurannat raportoidaan toimintakertomuksessa.

C. Opettajan itsearviointi

Opettaja arvioi omaa työtään kyselyillä opiskelijoille ja huoltajille. Opettajat ottavat säännöllisesti palautetta oppiaine- ja opintojaksokohtaisesti.